

ÄLDRE SVENSKA FRÄLSESLÄKTER

ÄTTARTAVLOR

UTGIVNA AV

RIDDARHUSDIREKTIONEN

GENOM

FOLKE WERNSTEDT

I

HÄFTE 1

Stockholm 1957

Redaktionsnämnd:

JUSTITIERÅDET HERVED AF TROLLE
PROFESSOR GOTTFRID CARLSSON
RIDDARHUSGENEALOGEN MAJOR FOLKE WERNSTEDT

Redaktion:

MAJOR FOLKE WERNSTEDT
FIL. DOKTOR HANS GILLINGSTAM
FIL. LIC. A. FILIP LILJEHOLM
FIL. LIC. JAKOB KOIT

TREDJE TRYCKNINGEN
PREPRESS, FAKSIMIL: TEAM MEDIA SWEDEN AB
TRYCK: BORDING PURE PRINT, BORÅS 2024

Förord

För den på Riddarhuset introducerade adeln liksom för den del av den ointroducerade adeln, som förlänats med sköldebrev, föreligga allmänt tillgängliga ättartavlor, Elgenstiernas respektive Schlegel och Klingspors ättartavlor. I dessa ättartavleverk och i annan historisk litteratur förekomma stamtavlor för vissa av de äldre frälse-släkterna. För den allra största delen av denna betydelsefulla samhällsgrupp, adeln i Sverige under medeltiden och äldre vasatiden, har emellertid tillfredsställande kännedom om släktsammanhangen saknats. Området har dock varit föremål för en ej ringa uppmärksamhet. Under 1500-talet och i början av 1600-talet bearbetade biskop Hans Brask († 1538), fru Anna Pedersdotter Bielke († 1551), sekreteraren i det kungliga kansliet Rasmus Ludvigsson († 1594) samt dennes lärjunge och efterföljare Per Månsson Utter († 1623) såväl den då levande som en stor del av den äldre adelns släkthistoria. De partier av deras släktböcker, som röra förhållandena längre tillbaka i tiden, ha i allmänhet mindre sakligt värde, men deras uppteckningar om samtida släktförhållanden utgöra en oundgänglig källa till adelns släkthistoria. Dessa äldre genealogers forskningsresultat, av efterföljare okritiskt påbyggda, ha mycket länge satt sin prägel på uppfattningen om det äldre frälsets släktförhållanden, vilket framgår exempelvis av släktledningarna för de äldre ätterna i den av Anrep vid mitten av 1800-talet ombesörjda utgåvan av Riddarhusets stamtavlor.

Ungefär vid sistnämnda tid började emellertid medeltidsfrälsets släkthistoria att ånyo sysselsätta forskarna men nu under bättre förutsättningar. Såsom föregångare till en i modern mening kritisk medeltidsgenealogisk forskning framträdde greve Gustaf Adolf Vive Sparre († 1886), följd av friherre Nils Gabriel Djurklou († 1904). Den mest framstående representanten för denna moderna medeltidsgenealogi var fil. doktor Karl Henrik Karlsson († 1909). Holger Rosman klargjorde i sin gradualavhandling 1897 de traditionella släkttavlornas karaktär, och universitetsbibliotekarien Claes Annerstedt († 1927) gjorde omfattande forskningar. Att redogöra för den medeltidsgenealogiska forskningens utveckling under senare tid är ej här nödvändigt och skulle föra för långt. De ovan angivna forskarna ha i föreliggande sammanhang en särskild betydelse därigenom att de efterlämnat materialsamlingar, som äro ägnade att underlätta en fortsatt bearbetning av det medeltida frälsets släkthistoria. Av dessa samlingar är K. H. Karlssons utförd med särskild kritisk skärpa och därigenom värdefullast. En kompletterande fortsättning av denna bildar den samling fil. doktor Wilhelm Tham sammanbragt såsom riddarhusstipendiat åren 1936—1944 genom excerpering huvudsakligen av medeltidsmaterial, som utkommit av trycket efter K. H. Karlssons tid. I andra rummet kommer Annerstedts samling. Efter tillkomsten av K. H. Karlssons och Annerstedts samlingar ha Sparres, Djurklous och Rosmans fått minskad betydelse för forskningen (ang. K. H. Karlssons, Annerstedts och Djurklous samlingar se Bengt Hildebrand i Personhist. tidskr. 1930, s. 7—11; ang. värdet av Djurklous samling se vidare den ingående undersökning härom, vilken utförts av Jakob Koit såsom ett led i förberedelsearbetet för det föreliggande ättartavleverket och publicerats i Släkt och häyd

1950, s. 98—107). Senare har genom Vitterhetsakademiens diplomatariekommittés försorg det opublicerade diplomaterialet för tiden till 1540 inventerats och förtecknats. De ovan omtalade samlingarna utgöra en utgångspunkt för behandling av de medeltida delarna av det äldre frälsets stamtavlor.

För en bearbetning av detta äldre frälse under de hundra åren från medeltidens slut till Riddarhusets inrättande 1626 (äldre vasatiden) ha förstudier saknats. För att fylla denna lucka pågår vid Riddarhusets genealogiska avdelning sedan åtskilliga år tillbaka med hjälp huvudsakligen av baltiska intellektuella arkivarbetare en materialsamling samt registerarbeten, vilka senare avse att göra materialet tillgängligt för forskningen. På så sätt skulle i förening med nyss omtalade medeltidssamlingar ett material erhållas, som medgäve en bearbetning av hela det äldre frälsets släkthistoria. För bestridande av vissa i samband med nyssnämnda arbeten stående utgifter ha bidrag lämnats av Humanistiska fonden, Konung Gustaf VI Adolfs 70-årsfond för svensk kultur och Längmanska kulturfonden.

År 1950 hade arbetena framskridit så långt, att det syntes möjligt att påbörja en sammanfattning av det äldre högfrälsets stamtavlor. På framställning av riddarhusdirektionen ställde Humanistiska fonden erforderliga medel till förfogande. För att handhava det fortsatta förberedelsearbetet och det nytillkomna sammanfattningsarbetet tillsattes en redaktionsnämnd, bestående av justitierådet Herved af Trolle såsom representant för riddarhusdirektionen, professor Gottfrid Carlsson, vilken även tidigare skänkt arbetet ett verksamt stöd, såsom vetenskaplig kontrollant och riddarhugenealogen major Folke Wernstedt såsom verkställande ledamot. Den vetenskapliga delen av redaktionsarbetet uppdrogs 1952 åt fil. doktor Hans Gilllingstam och ansvaret för övriga redaktionella uppgifter åt major Wernstedt. Redaktionen har sedermera utökats med fil. lic. A. Filip Liljeholm och fil. lic. Jakob Koit, vilken tidigt knutits till Riddarhusets arkivarbete och deltagit i förberedelserna för ättartavleverket. Förutom medlemmarna av redaktionen ha vid Riddarhuset sysselsatta intellektuella arkivarbetare tagits i anspråk för redaktionellt arbete, såsom hoparbetning, komplettering och formell översyn av texten. Arbetet har underlättats genom det tillmötesgående, som på olika sätt lämnats av de vetenskapliga institutioner och enskilda forskare, vilkas bistånd söktes i och för arbetet. Riksarkivet och Vitterhetsakademiens diplomatariekommitté böra härvid särskilt nämnas. Professor Bengt Hildebrand har lämnat värdefulla råd.

Enligt den ursprungliga planen skulle arbetet omfatta det äldre högfrälset, dvs. samtliga riddar- och riksrådsätter, de i Elgenstiernas ättartavlor intagna dock tills vidare undantagna. En grundläggande förteckning över ätterna i fråga utarbetades åren 1950 och 1951. Antalet uppgick till omkring 200. Senare har omfattningen inskränkts till de omkring 120 riksrådsätterna, några redan bearbetade riddarätter oräknade. Dessutom ha i vissa fall medtagits lågfrälse släkter, som kunna tjäna till att utreda vissa svävande namn- och vapenkomplex, såsom Knut Abjörnssons ätt, med Vinstorpaättens vapen, och Bengt Nilssons lejonansikteätt. Samtliga ifrågakommande släkter förutsattes ursprungligen komma att bearbetas i ett sammanhang, men denna tanke har måst övergivias på grund av svårigheterna att finna ett för ändamålet tillräckligt antal kompetenta författare, som kunde ställa sig till förfogande. En utgivning häftesvis har därför måst väljas och bokstavsordningen för ätterna brytas.

Under medeltiden var släktbegreppet ej så fast knutet till mansstammen som nu. Där en son tagit mödernesläktens namn eller vapen, kan det därför enligt redaktionens uppfattning vara lämpligt att utbryta honom och hans efterkommande ur fädernesläkten och låta dem bilda en ny släkt, en yngre släkt med mödernesläktens namn eller vapen. I andra fall, där antalet ifrågakommande personer är mindre, kan man, såsom under Vinstorpaätten och släkter med denna ätts vapen skett, av praktiska skäl och för att klargöra förekommande betydelsefulla släktsammanhang föra vederbörande under mödernesläkten.

Källorna till arbetet utgöras så långt det är möjligt av förstahandsmaterial, tryckt och otryckt, vidare av vissa äldre sammanfattningar, såsom i tillämplig utsträckning det äldre släktboksmaterialet, samt senare kritiska bearbetningar. De tidigare omnämnda medeltidsgenealogiska samlingarna ha stått till förfogande (K. H. Karlssons och Thams samlingar tillhöra Riddarhuset, Rosmans samling Riksarkivet; Sparres, som förvaras i Trolleholms slotts arkiv, har genom framlidne greve Gustaf Trolle-Bondes tillmötesgående inlånats till Riddarhuset; Annerstedts samling, som ingår i Uppsala universitetsbiblioteks manuskript-samling, har för ändamålet fotokopierats). Samlingarna i fråga ha använts för orientering och som medel att nå primärmaterial.

Ättartavlor böra så långt det är möjligt besitta jämnhet i fråga om innehållet, metoden för bearbetningen och den formella uppställningen. Redaktionen har sökt tillgodose dessa önskemål, med vederbörlig hänsyn tagen till det föreliggande materialets beskaffenhet.

Då den genealogiska vetenskapens främsta uppgift är att klargöra släktledningen, ha uppgifter om denna lämnats för sig och belagts med särskilda källhänvisningar. Det har ansetts ändamålsenligt att härvid även söka klarlägga barnens moderne. Övriga biografiska uppgifter ha inskränkts till det nödvändiga. Självfallet ha släktmedlemmarnas sätesgårdar redovisats, i den mån dessa äro bekanta. Härutöver ha översiktliga sammanställningar lämnats av de enskilda personernas kända jordinnehav efter dess belägenhet häradsvis. Tillvägagångssättet bygger på iakttagelsen, att det vanligen mycket ofullständigt bevarade källmaterialet endast redovisar strödda gårdar, och att dessa därför blott äro att betrakta som belägg för godsbesittning i en viss trakt. Med hänsyn härtill saknar det betydelse, om den anförda källan avser förvärv eller avhändande av jord.

Att de äldre och skiftande namnformerna måste normaliseras i ett ättartavleverk är utan vidare klart, men principerna härför ha ännu icke vunnit stadga. Redaktionen har ägnat frågan uppmärksamhet och i särskilda fall inhämtat råd av professor Ivar Modéer. Ytterligare diskussion torde dock erfordras för att nå en allmängiltig lösning.

I förhoppning att hela det äldre frälsets släkthistoria med tiden skall kunna bearbetas och befordras till trycket, har den del, som nu börjat utkomma, åsatts bandbeteckningen I.

Stockholm i april 1957.

FOLKE WERNSTEDT

Innehåll

Häfte 1

	Sid.		Sid.
Förord	V	Håkan Tunasons ätt. Se Vinstorpaätten och släkter med denna ätts vapen.	
Innehåll	IX	Ivar Nilssons ätt. Av Eric Anthoni	64
Förkortningar	XI	Knut Abjörnssons ätt. Se Vinstorpaätten och släkter med denna ätts vapen.	
Tillägg och rättelser	XII	van Kyren. Av Eric Anthoni	67
Algotssönernas ätt. Av Jakob Koit	1	Lejonansikte, Bengt Nilssons ätt. Av Karl- Uno Pettersson	69
And. Av Jakob Koit	7	Lejonansikte, Hemming Ödgislasons ätt. Av Karl-Uno Pettersson	74
Aspenäsätten. Av Jakob Koit	8	Lidinward Haraldssons ätt. Se Vinstorpaätten och släkter med denna ätts vapen.	
Björnlår. Av Hans Gillingstam	17	Läma. Av Jarl Gallén	76
Björnram från Västergötland. Av Hans Gil- lingstam	20	Sparre av Ellinge. Av Kjell-Gunnar Lund- holm	82
Boberg. Av Jakob Koit	22	Sparre av Tofta. Av Hans Gillingstam	84
Brunkow. Av Sven Axelson	26	Tyrgils Knutssons ätt. Av Jarl Gallén	88
Elofssönernas ätt. Av Jarl Gallén	27	Ulvåsaätten. Av Jarl Gallén	91
Fargalt. Av Eric Anthoni	29	Vinstorpaätten och släkter med denna ätts vapen. Av Kjell-Gunnar Lundholm	95
Finstaätten. Av Jarl Gallén	34	1. Håkan Tunasons ätt	96
Folkungaättens lagmansgren. Av Sten Carls- son	39	2. Lidinward Haraldssons ätt	101
Folkungaättens oäkta gren. Av Jarl Gallén	41	3. Knut Abjörnssons ätt	102
Folkungaättens Valdemarsgren. Av Hans Gillingstam	47	4. Vinstorpaätten	102
Frössviksätten. Av Hans Gillingstam	48	Förkortningar	106
Fånöätten. Av Jarl Gallén och A. Filip Lilje- holm	50		
Glysing. Av Hans Gillingstam	53		
Gren. Av Hans Gillingstam	55		
Gumsehuvud. Av Kjell-Gunnar Lundholm	62		

Förkortningar

- AC = Diplomatarium Svecanum. Appendix.
 Acta pontificum Svecica. 1. Acta cameralia.
 AD = Annales Danici medii ævi.
 Afbildn = Afbildningar af vapensköldar fordom uppsatta i Finlands kyrkor. Utg. af R. Hausen.
 ANO = Annaler for nordisk Oldkyndighed og Historie samt dess fortsättning Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie.
 APD = Acta pontificum Danica.
 ArbogaTB = Arboga stads tänkebok.
 ATA = Antikvarisk-topografiska arkivet (Riksantikvarieämbetet).
 ATS = Antikvarisk tidskrift för Sverige.
 BFH = Bidrag till Finlands historia. Utg. genom R. Hausen.
 BKSvLandsM = Bidrag till kännedom om de svenska landsmälen.
 BSH = Styffe, Bidrag till Skandinaviens historia.
 BSÄK = Bidrag till Södermanlands äldre kulturhistoria.
 BÅH = Bidrag till Åbo stads historia.
 Ca = Carpelan, Ättartavlor för de på Finlands riddarhus inskrivna ätterna.
 CDB = Codex diplomaticus Brandenburgensis.
 DAA = Danmarks Adels Aarbog.
 DBL = Dansk biografisk Leksikon.
 DChr1 = Diplomatarium Christierni primi.
 DDal = Diplomatarium Dalecarlicum.
 DDan = Diplomatarium Danicum.
 dep. = deposition.
 DIGA = DelaGardieska arkivet.
 DIGS = De la Gardieska samlingen (LUB).
 DN = Diplomatarium Norvegicum.
 DRA = Rigsarkivet, Köpenhamn.
 DS = Diplomatarium Suecanum.
 E = Elgenstierna, Den introducerade svenska adelns ättartavlor.
 f. = folio.
 f resp. ff = följande (sida resp. sidor e. d.).
 FHT = Historisk tidskrift för Finland.
 FMU = Finlands medeltidsurkunder.
 FRA = Rigsarkivet, Helsingfors.
 FrG = Almquist, J. A., Frälsegodsen under storhetstiden.
 FRL = Frälse- och rusttjänstlängder (KA).
 Gen = Genealogica.
 GQProvSachs = Geschichtsquellen der Provinz Sachsen.
 GIR = Konung Gustaf den förstes registratur.
 GSFÅ = Genealogiska samfundets i Finland årsskrift.
 GT = Genealogisk tidskrift.
 HArk = Historiallinen arkivstoa.
 HaSig = Hausen, Finlands medeltidssigill.
 HB = Historiskt bibliotek.
 HFÅ = Hallands fornminnesförenings årsskrift.
 HH = Historiska handlingar.
 HiSig = Hildebrand, Svenska sigiller från medeltiden.
 HR = Hanserecesse.
 HSH = Handlingar rörande Skandinaviens historia.
 HT = Historisk tidskrift.
 HU = Hansisches Urkundenbuch.
 HVLÅ = Humanistiska vetenskapssamfundet i Lund. Årsberättelse.
 HVUÅ = Humanistiska vetenskapssamfundet i Uppsala. Årsbok.
 JönkTB = Jönköpings stads tänkebok.
 KA = Kammararkivet.
 KB = Kungliga Biblioteket.
 KHK = K. H. Karlssons biografiska anteckningar för medeltiden (RHA).
 KUB = Köpenhamns universitetsbibliotek.
 KÅ = Kyrkohistorisk årsskrift.
 LagS = Almquist, J. E., Lagsagor och dömsagor i Sverige.
 LECU = Liv-, esth- und curländisches Urkundenbuch.
 LokF = Almquist, J. A., Den civila lokalförvaltningen i Sverige 1523—1630.
 LSB = Linköpings stifts- och landsbibliotek.
 LUB = Lunds universitetsbibliotek.
 LAU = Lunds ärkestifts urkundsbok.
 MGF = Meddelanden af Gestrickslands fornminnesförening.
 MGHS = Monumenta Germaniae historica. Scriptores.
 MNSF = Meddelanden från Norra Smålands fornminnesförening.
 MRA = Meddelanden från Svenska riksarkivet.
 MU = Mecklenburgisches Urkundenbuch.
 MVGErf = Mittheilungen des Vereins für die Geschichte und Alterthumskunde von Erfurt.
 NBL = Norsk biografisk Leksikon.
 NF = Nordisk familjebok.
 NHT = [Norsk] Historisk Tidskrift.
 NMH = Nordiska museets handlingar.
 NMU = Närkes medeltida urkunder.
 NoB = Namn och bygd.
 NTBB = Nordisk tidskrift för bok- och biblioteksväsen.
 PASig = Petersen, Danske adelige Sigiller fra det XIII og XIV Aarhundrede.
 Per = Peringskiölds ättebok (RHA).

- perg = pergamentsbrev.
 PHT = Personhistorisk tidskrift.
 ppr = pappersbrev.
 PSS = Privilegier, resolutioner och förordningar för Sveriges städer.
 PU = Pommersches Urkundenbuch.
 R = Ramsay, Frälsesläkter i Finland intill Stora ofreden.
 RA = Riksarkivet.
 RepD = Repertorium diplomaticum regni Danici mediævalis.
 RHA = Riddarhusets arkiv.
 RK = Svenska medeltidens rimkrönikor. Utg. af G. E. Klemming.
 RKB = Räntekammarböcker (KA).
 RPB = Svenska riks-arkivets pergamentsbrev från och med år 1351.
 RPH = Svenska riksarkivets pappershandlingar, i MRA 3.
 RR = Riksregistraturet (RA).
 Rål = Rålambska samlingen (KB).
 SAT = Svenska autografsällskapets tidskrift.
 SBL = Svenskt biografiskt lexikon.
 Sc = Scandia.
 SD = Svenskt diplomatarium från och med år 1401.
 SFSS = Samlingar utgifna af Svenska forn-skriftssällskapet.
 skplg = skeppslag.
 SMOk = Svenska män och kvinnor.
 SMR = Svenska medeltidsregester.
 SNL = Samfund til Udgivelse af gammel nordisk Litteratur. [Skrifter.]
 SoH = Släkt och hävd.
 SoK = Schlegel och Klingspor. Den med sköldbrev förlånade men ej å Riddarhuset introducerade svenska adelns ättar-taflor.
 SRA = Svenska riksdagsakter.
 SRD = Scriptorum rerum Danicarum Medii ævi.
 SRS = Scriptorum rerum Svecicarum.
 SSB = Skara stifts- och läroverks bibliotek.
 SSEÅ = Samfundet S:t Eriks årsbok.
 SSLF = Skrifter utgifna af Svenska litteratursällskapet i Finland.
 SStadsB = Stockholms stadsböcker från äldre tid.
 ST = Sveriges traktater.
 STÅ = Svenska turistföreningens årsskrift.
 SU = Svensk uppslagsbok.
 SVSL = Skrifter utgifna av Vetenskaps-societeten i Lund.
 ThürGQ = Thüringische Geschichtsquellen.
 TSig = Thiset, Danske adelige Sigiller fra det XV., XVI. og XVII. Aarhundrede.
 UFT = Upplands fornminnesförenings tidskrift.
 ULA = Landsarkivet i Uppsala.
 UUB = Uppsala universitetsbibliotek.
 v = verso.
 v. resp. vv. = vers resp. verserna.
 VFT = Västergötlands fornminnesförenings tidskrift.
 VHAA = Vitterhets historie och antikvitets akademien.
 VHAAH = Vitterhets historie och antikvitets akademiens handlingar.
 VSLÅ = Vetenskaps-societeten i Lund årsbok.
 ÅboSvB = Registrum ecclesiæ Aboensis eller Åbo domkyrkas svartbok.
 Åkerstein = Registratorn Åkersteins genealogier öfver urgamle ointroducerade ätter (RHA).

Tillägg och rättelser

- S. 6, sp. 1. Efter uppgifterna om Bengta Algotsdotter tillägges: Efter Jon Birgerssons död gifte Bengta Algotsdotter möjligen om sig 1378 (RPB, nr 1365; jfr Sjödin i MRA 1939, s. 120, not 2) med Erik Andersson (schackspelsrutad spets nedifrån), som levde ännu 1391 (RPB, nr 2251).
 S. 16, sp. 1. Laurens Ulfsson ägde även gods i Bohuslän (Biskop Eysteins Jordebog, ed. H. J. Huitfeldt 1879, s. 344; jfr Gillingstam i Norsk Slektshist. Tidsskr. 1950, s. 396).
 S. 38, sp. 2. Efter uppgifterna om Karl Erlandsson tillägges: Litteratur: Å. Sällström, Bologna och Norden intill Avignonpåvedömets tid (1957), s. 216—231.
 S. 49, sp. 1. Kristina Magnusdotters sätesgård Stockby kan lika väl vara Stockby i Danderyds sn som Stockby på Lidingön.
 S. 73, sp. 2, tab. 9, rad 2. Står: (RA perg 2.4 s.å.). Skall vara: (Bergshammar perg 2.4 s.å., RA).
 S. 88. Under Litteratur tillägges: S. Söderlind, Tyrgils Knutssons familjeförbindelser med konungahuset, i PHT 1957, s. 44—54.
 S. 92, sp. 2. Ingeborg Magnusdotters förste man Bengt Turesson (Bielke) levde ännu 1359 (Link. Biblioteks Handl., Ny ser. 3, s. 217).

Algotssönernas ätt

Av Jakob Koit

Släktnamnet är en senare tids benämning på denna i Västergötland under 1200- och 1300-talen bosatta stormannaätt. Namnet Algot kan tyda på släktskap med äldre lagmän i Västergötland (N. Beckman i SBL 1, s. 286 f), och ätten var även på okänt sätt befreundad med Folkungaätten (S. Carlsson i PHT 1953, s. 94, not 7; Liljeholm i GT 1954, s. 180). Ättens äldste kände medlem var västgötaglammannen Algot Bryniolfsson (1260—omkr. 1300). Dess egentliga glanstid inföll under 1270- och 1280-talen. Algot Bryniolfsson synes vid 1270-talets början ha blivit lagman, hans son Bryniolf valdes 1278 till biskop i Skara, en annan son, Peter, var 1280 konung Magnus Ladulås kansler. En tredje son, riddaren Rörík Algotsson, medverkade vid tillkomsten av Alsnö stadga 1280. År 1288 drabbades emellertid ätten av en katastrof. Då bortrövade en av herr Algots söner, Folke Algotsson, Ingrid Svantepolksdotter, dotter av riksrådet Svantepolk Knutsson, och flydde med henne till Norge. I följd härav måste Algot Bryniolfsson nedlägga sitt lagmansämbete och fängslades jämte sonen Rörík. De frigåvos följande år, 1289. Tre av Folkes bröder, Peter, Bengt och Karl, sökte sin tillflykt till Norge. År 1289 blev Karl, som synes ha medverkat vid brudrovet, vid sin återkomst gripen och halshuggen. Biskop Bryniolf nödgades i förödmjukande form försäkra konungen om sin lojalitet.

Medlemmar av Algotssönernas ätt spelade emellertid en framträdande roll även under 1300-talet. Förutom Skarabiskopen Bryniolf må här nämnas brudrövaren Folkes son riddaren och riksrådet Knut Folkason, som på konung Magnus Erikssons tid intog en framskjuten plats bland rikets råd, och Bengt Algotssons förutsatte son Algot Bengtsson, lagman i Västergötland, vilken deltog i redigeringen av Magnus Erikssons landslag. Ätten utdog under senare hälften av 1300-talet.

Som vapenbild hade ätten, åtminstone från början av 1300-talet, ett griphuvud. Algot Bryniolfsson förde dock en fyrbladig ros i fyrstyckad sköld, senare initialen A, hans son Peter Algotsson en mångbladig ros och hans förutsatte son Nils Algotsson ett träd och två fåglar, senare initialen N. Griphuvudet uppgives ha varit svart och skölden gul (Gen 42, f. 56 v, 57, RA; jfr Rål fol. vol. 12, f. 4 v, KB).

Litteratur: N. Beckman, Algotssönerna, i SBL 1 (1918), s. 386 f; samme förf:s biografier över Peter Algotsson och Knut Folkason samt K. B. Westmans biografi över Bryniolf Algotsson, *ibid.*, s. 391—396; J. Rosén, Striden mellan Birger Magnusson och hans bröder 1302—1319 (1939), särskilt s. 17 f, 25 f; S. Ek, *Annales Sigtunenses och våra historiska brudrovsvisor*, i *Samlaren* 1930, s. 138—141; E. Hjärne, *Fornsvenska lagstadganden*, i HVUA 1949—1950, s. 46—49; S. Carlsson, *Folkungarna*, i PHT 1953, s. 73—105; A. F. Liljeholm, Rörík Algotssons hustru Birgitta Filipdotter, i GT 1954, s. 177—182.

Algot Bryniolfsson 1260—1298 Tab. 1

Magnus Algotsson 1298, dog trol. 1309 Tab. 2	Folke Algotsson 1288, var trol. död 1310 Tab. 5	Bengt Algotsson 1288—1307 Tab. 7	Rörík Algotsson 1280—1290 Tab. 9
Algot Magnusson 1334—1340 Tab. 3	Knut Folkason 1318—1348 Tab. 6	? Algot Bengtsson 1322—1358 Tab. 8	
Håkan Algotsson 1360—1371 Tab. 4			

Tab. 1

Algot Bryniolfsson. Torde ha varit född senast omkring 1228 (jfr N. Beckman, i SBL 1, s. 388) och omtalas första gången 1260 (DS, nr 468). Nämnad som lagman i Västergötland 1270 (DS, nr 543)—1288 (SRS 2: 1, s. 68, 3: 1, s. 7; DS, nr 1021, 1257; Rosén, Striden 1302—1319, s. 17; jfr LagS 1, s. 208). Avled något av åren 1298—1302 (DS, nr 1258, 1750). Ägde bl. a. jord i Göstrings hd i Östergötland (DS, nr 1021, 1251). Sigill: äldst en fyrbladig ros i fyrstyckad sköld, senare endast ett stort A (HiSig 3: 26, 75). — Var 1260 gift med *Margareta Petersdotter* (DS, nr 468). C. Annerstedt förmodar, tydligen på grund av en kombination av hennes patronymikon och det faktum att Peter Näf (lejon) var Algot Bryniolfssons närmast påvisbare företrädare som lagman (jfr LagS, a. st.), att hon var dotter av denne Peter (X: 58 b, s. 11, UUB). Hon uppgjorde nyssnämnda år sitt testamente, i vilket hon bortgav sin mans gård »Moraby», troligen Mårby i Bjurums sn i Gudhems hd i Västergötland, till Gudhems kloster (DS, nr 468). *Margareta Petersdotter* synes ha dött före 6.3 1274 (DS, nr 573). Hon hade, om hon är identisk med biskop Bryniolfs moder, erhållit Slädene i likanämnd sn i Kållands hd i Västergötland i morgongåva, vilken gård hennes son *Bryniolf* lämnade *Ragvald Mule* (Håkan Tunasons ätt, med Vinstorpaättens vapen) som ersättning för brodern *Magnus våldsdåd* (DS, nr 1256—1258, 1268), och ägde själv *Våmb* i likanämnd sn i Kållands hd i Västergötland (DS, nr 1259). Hon ägde jord även i Södra Vedbo hd i Småland (DS, nr 573). En broder till *Margareta hette Törne Cryda* (SRS 3: 2, s. 143; jfr Beckman, *Matts Kättilmundsson* 1, s. 4, och *Linde*, *Det äldsta Skövde och sankta Elin*, s. 107 f).

S ö n e r (DS, nr 621, 1257; SRS 2: 1, s. 68; antagligen födda inom angivet äktenskap):

Bryniolf Algotsson. Född senast 1248, eftersom han, då han 1278 valdes till biskop i Skara, hade fyllt 30 år (DS, nr 650). Studerade i Paris, enligt en senare tradition i 18 år (SRS 3: 2, s. 141). Fick 1277 av *Magnus Ladulås* broder hertig *Bengt*, som kallade *Bryniolf* sin blodsfrände (consanguineus), två gårdar jämte »Bardhätorps» kvarn i *Lagmanstorp* i *Longs* sn i *Barne* hd i *Västergötland* (DS, nr 621). Var dekan i *Linköping* 1278, då han gav en gård i ovannämnda *Lagmanstorp* och ovannämnda kvarn till *Linköpings domkyrka* (DS, nr 648), och kanik i *Skara*, när han 20.8 1278 utvaldes till biskop över detta stift (DS, nr 650). Biskop *Bryniolf* dog 6.2 eller 7.2 1317 och begrovs i *Skara domkyrka* (SRS 3: 2, s. 143, 158 med

not 1, 163; K. B. Westman i SBL 1, s. 391, 394). Han bortbytte 1288 jord i *Kinne* hd i *Västergötland* till kaniken i *Skara Nils Algotsson* (hans broder?) mot dennes gods i *Vedens* och *Ås* hd i samma landskap (DS, nr 984) samt ägde även jord i *Kållands* och *Kållands* hd, ävenledes i *Västergötland* (DS, nr 1256—1259, 1268). Sigill före biskopsutnämningen (senare begagnat som kontrasigill): *Jungfru Maria* sittande med *Jesusbarnet*. Biskopssigill: biskopen sittande på en stol med högra handen upplyft till välsignelse, i den vänstra hållande krumstaven. Biskopssekret: *Jungfru Maria* sittande med *Jesusbarnet*, som välsignar den knäböjande biskopen (HiSig 2: 31, 33, 34, 89). Efter sin död blev biskop *Bryniolf* snart ansedd som helgon. Framställningar om hans kanonisering gjordes på konciliet i *Konstanz*, och 1492 blev han med påvligt tillstånd skrinlagd och beatificerad (SRS 1: 1, s. 200; jfr G. Carlsson, *Hemming Gadh*, s. 46 f, och K. B. Westman i SBL 1, s. 391 f).

Magnus Algotsson, 1298, dog antagl. 1309, möjl. riddare. Se tab. 2.

Karl Algotsson. Deltog i sin broder *Folkes* brudrov i mars 1288, flydde därefter med bröderna *Peter* och *Bengt* till *Norge*, återkom och halshöggs 1289 i *Lindö*, platsen för rovet (SRS 2: 1, s. 68 f), troligen identisk med *Lindö* nära *Händelö*, som var *Svantepolk Knutssons* dotter *Ingegärds* sätesg., i S:t *Johannis* sn i *Lösings* hd i *Östergötland* (jfr DS, nr 377, 2333, 3909, 3934; meddel. av A. F. *Liljeholm*). Kallas herre (dominus) och var därför troligen riddare (SRS 2: 1, s. 63 f; jfr *Löfqvist*, *Om riddarv.*, s. 73).

Folke Algotsson, 1288, var antagl. död 1310, trol. riddare. Se tab. 5.

Bengt Algotsson, (1283) 1288—1307 (1308), riddare. Se tab. 7.

Peter Algotsson. Var kanik i *Skara* 20.8 1278 (DS, nr 650). Är tydligen identisk med »härä päter war kanceler», som medverkade vid tillkomsten av *Alsnö stadga* 1280 (DS, nr 796; ang. tidpunkten se *Jägerstad*, *Hovdag o. råd*, s. 81—88, *Tunberg* i HT 1951, s. 361—392, *Yrwing*, *Maktkampen* 1275—1281, s. 112—114), och med den kansler *Peter*, som 1281—1285 beseglade brev (DS, nr 713, 774, 799, 803, 813). Var kansler 1288, då han efter brodern *Folkes* brudrov jämte bröderna *Karl* och *Bengt* flydde till *Norge* (SRS 2: 1, s. 68). *Vistades* 1289 som den norske konungen *Eriks* sändebud hos konung *Edvard I* av *England* (DN 19, nr 328, 331), var i sändebudsuppdrag åter i *England* och möjligen även i *Skottland* 1292 och följande år (DN 19, nr 377, 378, 382—385). Nämnas sista gången i ett brev till

honom från konung Edvard I 8.2 1293 (DN 19, nr 385). Kallades 1292 och 1293 regelbundet magister och dessutom 1293 den norske konungens klerk (DN 19, nr 377, 378, 382—384). Sigill: Jungfru Maria sittande med Jesusbarnet, som välsignar den knäböjande kaniken, mellan dem en lilja, nedtill en sköld med en mångbladig ros (HiSig 2: 87). Angående honom se även B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 366 f.

Rörik Algotsson, 1280—1290, riddare. Se tab. 9.

? *Nils Algotsson*. Kanik i Skara, deltog i biskopsvalet 20.8 1278 (DS, nr 650), var fortfarande kanik i Skara, när han 1298 uppträdde som sigillvittne (DS, nr 1256). Bortbytte 1288 jord i Vedens och As hd i Västergötland till (sin broder?) biskop Bryniolf i Skara mot gods i Kinne hd i samma landskap (DS, nr 984). Sigill: tidigare två på vardera sidan om ett träd stående, från varandra vända fåglar, senare ett stort N, omgivet av liljor och rosor inom en bågsirat (HiSig 2: 88, 140).

Tab. 2

Magnus Algotsson (son av Algot Bryniolfsson, tab. 1). Omtalas tidigast i brev från år 1298 (DS, nr 1256—1259). Troligen identisk med den Magnus Algotsson, om vars lösgivande drottning Märta bad konung Birger vid deras bröllop 1298, och med den »dominus» Magnus Algotsson, som vid pingsttiden 1309 i en sjöstrid vid Kalvsund i södra Bohusläns skärgård dödades av norrmän (SFSS 158, vv. 1452—1457, 3038—3101; SRS 1: 1, s. 65, 93; Pipping, Komm. t. Erikskr., s. 453, 613; Rosén, Striden 1302—1319, s. 351). Ären 1298 och 1299 omtalas gods i »Näsi» (troligen i Västergötland), som han har avhänt Ragvald Mule (Håkan Tunasons ätt, med vinstorparvapnet) (DS, nr 1256—1259, 1268). Enligt Utter förde han år 1308 ett griphuvud i sitt vapen (Gen 41, f. 27, RA).

Son (SRS 3: 2, s. 162, not u; G. Carlsson i PHT 1920, s. 93, not 6):

Algot Magnusson, 1334—1340, riddare. Se tab. 3.

Tab. 3

Algot Magnusson (son av Magnus Algots-son, tab. 2). Uppträder första gången 25.6 1334, då han säljer jord i Dals hd i Östergötland (DS, nr 3070). Var riddare 1340 (Gen 75, f. 104, RA; Förteckn. öv. Västerås domk. brev ang. Grönö, Rasmus Ludvigssons jordabrevsförteckn., KA). Måste ha dött före 1350, då hustrun var omgift. — Var gift med *Mekthild Lydersdotter*, dotter av riddaren Lyder van Kyren och hans hustru Bengta i hennes

andra gifte (G. Carlsson i PHT 1920, s. 93, not 6; Liljeholm i PHT 1950, s. 105). Fru Mekthild var 20.1 1350 omgift med riddaren och riksrådet Gustav Tunason (Vingåtten) (DS, nr 4518), som omnämnes i källorna 1315 (DS, nr 1999)—1357 (Sjöstedt, Krisen 1356—1359, s. 21, not 41), i hans andra gifte (jfr G. Carlsson i PHT 1920, s. 89, 91, 93, 102; B 16, f. 379, RA). Herr Gustav var tidigare 22.2 1341 (DS, nr 3544 f) och ännu 1.5 1344 (DS, nr 3778) gift med Katarina Gudmarsdotter (Ulvåsaätten).

Barn (RPB, nr 282, 461; Gen 41, f. 27, RA; G. Carlsson i PHT 1920, s. 93; att barnen voro födda i angivet äktenskap är ej alldeles säkert):

Magnus Algotsson. Nämnes 18.7 1350 (DS, nr 4593) och ännu 1361 (RPB, nr 461) som kanik i Skara. Ägde gods i Kållands hd, där han 1361 gav jord åt Senäte kyrka som ersättning för faderns förstörelse av prästgårdens egendom (RPB, nr 461), och Vartofta (DS, nr 4593) hd i Västergötland samt i Göstrings hd i Östergötland (RPB, nr 245, 282, 291). Levde ännu 21.1 1371 (RPB, nr 976). Sigill: Jungfru Maria sittande med Jesusbarnet, därunder en sköld med ett griphuvud (RPB, nr 245, 461).

Håkan Algotsson, 1360—1371, riddare. Se tab. 4.

Kristina Algotsdotter. Förde i sigillet ett stort C (RPB, nr 282). — Var 21.2 1356 gift med *Lars Ingason* (Gren) (RPB, nr 245, 282), som omnämnes 1350 (DS, nr 4577)—1357 (RPB, nr 291).

Karin (?). Död före 14.9 1379 (B 16, f. 1, RA; G. Carlsson i PHT 1920, s. 93). — Var troligen redan 21.2 1356 gift med riddaren *Magnus Sture* (sjöbladsätten) (G. Carlsson, a. st.; Gen 41, f. 27), som levde ännu 14.10 1391 (RPB, nr 2581).

Tab. 4

Håkan Algotsson (son av Algot Magnusson, tab. 3). Uppträder i urkunderna 4. 7 1360 (RPB, nr 461)—21.1 1371 (RPB, nr 976). Blev riddare 1364 eller 1365 (Löfqvist, Om riddarv., s. 249, 262). Något säkert bevis finnes ej för att han någonsin varit riksråd (Engström, Bo Jonsson 1, s. 274, 283). Var häradsh. i Göstrings hd i Östergöt. 1370 (DS, nr 6418, jfr G. Carlsson i Archivistica et mediävistica, s. 100, not 21, samt LagS 1, s. 283, o. 2, s. 60, 216). Var död 1381 (RPB, nr 1570). Ägde bl. a. gods i Danderyds skplg i Uppland (RPB, nr 953), i Södra Möre hd i Småland (Engström, a. a., s. 138, not), i Dals (SD, nr 2303) och Finspångaläns (RPB, nr 953) hd i Östergötland och i Vadsbo (RPB, nr 976) och As (RPB, nr 953) hd i Västergötland samt an-

delar i fisket vid Sidön (i Vättern) i Bredviks sn i Kåkindes hd i Västergötland (SD, nr 2303). Sigill: ett griphuvud (RPB, nr 461, 624, 832). — Var gift med *Ramborg Karlsdotter*, dotter av riddaren Karl Bengtsson (Oxhuvud, Karl Bengtssons ätt) (DS, nr 4908, 5408; jfr DS, nr 5397, not 4), i hennes andra gifte. Hon hade förut varit gift med riddaren Sigge Magnusson (Håkan Tunasons ätt, med vinstorpvapnet), som omnämnes första gången 1327 (DS, nr 2604), levde ännu 1359 eller 1360 (1700-talsavskr. i 1: a provinskontorets konvolut nr 157: 2: Jus patronatus: Sköldinge, s. 57, Kammarkoll. arkiv; meddel. av arkivarie J. Liedgren) och nämner henne som sin hustru 1.5 1353 (DS, nr 4908). För Håkan Algotsson och Ramborg Karlsdotter utfärdade påven Innocentius VI 25.1 1362 dispens att ingå äktenskap, fastän de voro släkt i fjärde graden (DS, nr 6575). Hon gjorde 26.3 1369 i Linköping sitt testamente, vari hon gav Tannefors kvarn i S: t Lars sn i Hanekinds hd i Östergötland till Linköpings domkyrka (Nygren i LBH, ny ser. 3, s. 224). Dog sannolikt kort därefter. Hon ägde jord även i Österrekarne hd i Södermanland (RPB, nr 556, 569).

B a r n (födda i angivet äktenskap; B 16, f. 378 v, RA; RPB, nr 976; SD, nr 2345):

Ingeborg Håkansdotter. Var död, ogift, 1380 (B 16, f. 378 v, RA). Hon ägde jord i Västergötland (B 16, f. 378 v, 379, RA) och, tydligen såsom modernearv, i Hanekinds hd i Östergötland (RPB, nr 1577).

Ej namngivna *barn*, av vilka några voro döda 21.1 1371 (RPB, nr 976) och andra överlevde fadern men dogo unga och ärvdes av sina halvsysstrar, Sigge Magnussons döttrar (SD, nr 2345).

Tab. 5

Folke Algotsson (son av Algot Bryniolfsson, tab. 1). Kallades dominus (SRS 2: 1, s. 68) och var således troligen riddare (jfr Löfqvist, Om riddarv., s. 73). Antagligen död i Norge senast 1310. — Var gift med *Ingrid Svante-polksdotter*, dotter av lagmannen i Östergötland, riddaren och riksrådet Svante polk Knutsson (Svante polk Knutssons ätt) och troligen Bengta, dotter av Folke jarls son Sune Folkason (DS, nr 472; S. Carlsson i PHT 1953, s. 83 f). Ingrid bortrövades av Folke Algotsson i mars 1288 (SRS 2: 1, s. 68 f, 3: 1, s. 7), varefter båda flydde till Norge. Folke Algotsson synes därefter ej vara nämnd i bevarade källor. Ingrid stadfäste 21.2 och 23.11 (sistnämnda dag i Hermanshult, möjligen i Hermanshult i Skärkinds sn i likanämnt hd i Östergötland) 1310 en sin faders donation av jord till Vreta kloster (DS, nr 1654, 1703) och hade då allt-

så, tydligen som änka, återvänt till Sverige. Hon ägde jord i Kinda (DS, nr 2189) och Akerbo (DS, nr 2286; RPB, nr 438) hd i Östergötland, samt i Kållands hd i Västergötland (DS, nr 1866, 2286). Var 1323 och ännu 1344 abbedissa i Vreta, kallade sig f. d. abbedissa i Vreta 1345 och 1350, då hon sista gången (8.9) uppträder som levande (DS, nr 2426, 3760, 3909, 4616). Hon hade före bortrövandet varit förlovad med skånske stormannen och sedermera danske drotsen David Torstensson (Hak) (SRS 2: 1, s. 68; DBL 8, s. 605).

S o n (SRS 3: 2, s. 147; född i angivet äktenskap; DS, nr 2286; jfr Rosman, Bj.-Säby 1, s. 109):

Knut Folkason, 1318—1348, riddare, riksråd. Se tab. 6.

Tab. 6

Knut Folkason (son av Folke Algotsson, tab. 5). Född troligen i Norge omkring 1290 (jfr Rosén, Striden 1302—1319, s. 29, not 43) och där uppfostrad. Uppträder i Sverige första gången 20.9 1318, då han beseglar sin moster Ingegärd Svante-polksdotters brev (DS, nr 2165), nämnes även 1319, då han förpantade jord i Östby (möjligen Ösby i Solna sn i Danderyds skeppslag i Uppland; jfr FrG 1, s. 195, 937 o. DS, nr 1419) till Klara kloster i Stockholm (SStadsB 1: 1, s. 442) och tillsammans med sin hustru donerade jord i Skede i Ununge sn i Närdinghundra hd i Uppland (Stähle, Studier över de sv. ortnamnen på -inge, s. 288) till samma kloster (DS, nr 2186). Riksråd möjligen redan 1319 (DS, nr 2173; i dateringsfrågan se Rosén, a. a., s. 322) och säkert 1320 (DS, nr 2270). Dubbad till riddare 1322 (Löfqvist, Om riddarv., s. 247, 258). Fick 1343 eller året därefter Blekinge och Lister av konung Magnus på 3 år mot en årlig avgift (DS, nr 3749). Uppträder sista gången 4.6 1348 (DS, nr 4337). Var tydligen död 2.2 1349 (Steffen, Den hel. Birg. uppenbar., s. 279). Blev begravd i Skara domkyrka (SRS 3: 2, s. 147). Ägde jord i Aska, Björkekinds (DS, nr 3156), Dals (DS, nr 4565), Lösings (Nordén, Norrk. medelt., s. 17—19) och Östkindes (DS, nr 4153; RPB, nr 2425) hd i Östergötland samt i Norrköpings stad (Nordén, a. a., s. 17—19, 21 f), i Akers hd i Södermanland (DS, nr 3602, 3780, 4021), i Snevringe hd i Västmanl. (Utnäs) (Liljeholm i PHT 1950, s. 92 f) och ett fiske i Vadsbo hd i Västergötl. (RPB, nr 2445). Se om honom vidare Rosman, Bj.-Säby 1, s. 106, f. 109—114. Sigill: tidigare en hjälm (utan sköld) med två griphuvuden med fjäderkammar, senare ett griphuvud (HiSig 3: 276, 312, 321, 381). — Var 21.3 1319 första gången gift med *Margareta Tyrgilsdotter*, dotter av marsken Tyrgils

Knutsson (Tyrgils Knutssons ätt) (DS, nr 2186), och blev sedermera omgift med *Sigrid Håkansdotter* (två nedvända sparrar?) (Rosman, a. a., s. 106, 112, 353—355; RPB, nr 349), som sedan var omgift först, redan 17.2 1350, med drotsen riddaren Nils Turesson (Bielke, se E 1, s. 356) i hans tredje gifte (DS, nr 3451, 4370, 4533, 4706; RPB, nr 349, 361; Rosman, a. a., s. 104—107, 123—125; Pira i MNSF 18, s. 92) och därefter 1371 med Volrad Drekow (Rosman, a. a., s. 103 f, 353—355; Engström, Bo Jonsson 1, s. 157). Fru Sigrid ägde bl. a. 1350 del i en kvarnström i Björkekinds hd i Östergötland (DS, nr 4533) och 1371 jord i Hanekinds hd i samma landskap (Rosman, a. a., s. 104 f, 353—355).

Döttrar (Liljeholm i PHT 1950, s. 92—94; Ljung, Söderk. hist., s. 19—24) :

1. *Birgitta Knutsdotter*. — Gift första gången 20.1 1331 (DS, nr 2827; Liljeholm i PHT 1950, s. 92 f) på Rönö i likanämnd sn i Björkekinds hd i Östergötland med *Erik Boberg*, som uppträder 1315 (DS, nr 2016)—1335 (DS, nr 3156). Hon fick av honom i morgongåva jord i Tjusts hd i Småland, i Hanekinds hd i Östergötland och i Tuhundra hd i Västmanland (DS, nr 2827). Var 29.3 1346 (DS, nr 4056; Liljeholm i PHT 1950, s. 92 f) omgift med riddaren och sedermera riksrådet *Magnus Gislason* (Sparre av Aspnäs), som uppträder 1335 (DS, nr 3172)—1372 (RPB, nr 1031). Levde änka efter honom 11.10 1373 (RPB, nr 1066) men var död 7.4 1381 (RPB, nr 1572). Hon och hennes andre man bortbytte 1361 jord i Hanekinds hd i Östergötland och i Norra Tjusts hd i Småland till S:t Eriks kapell i Linköpings domkyrka och dess dåvarande innehavare herr Nils i Lofta samt skänkte 1369 ett fiske i Aska hd samt jord och ett annat fiske i Finspångaläns hd, allt i Östergötland, till Vreta kloster (RPB, nr 864). Hon ägde jord även i Göstrings hd i Östergötland (RPB, nr 803) samt i Hanekinds hd i samma landskap utom ovannämnda morgongåvojord även jord, som hon ärvt efter sin fader (DS, nr 6432).

1. *Ingeborg*. Levde ännu 18.11 1344 (DS, nr 3860) men dog före 1368 (RPB, nr 836, 1777). — Var troligen redan 29.7 1335 (DS, nr 3156) och säkert 26.10 1339 (DS, nr 3452; Liljeholm i PHT 1950, s. 93) gift med *Nils Magnusson* (Ivar Nilssons ätt) i hans första gifte. Denne uppträder i källorna 1335 (DS, nr 3156)—1361 (RPB, nr 516) och var död 1368 (RPB, nr 836, 1777). Eftersom Ingeborg redan 1339 kallades fru och mannen då endast var väpnare, har hon följaktligen tidigare varit gift med en riddare. Nils Magnusson blev sedermera omgift med *Kristina Ivarsdotter* (RPB, nr 836, 1777), troligen dotter av fä-

hirden i Tönsberg Ivar Nilsson och Margareta Petersdotter (Munthe i Slekthist. Tidsskr. 1927—1928, s. 379).

2. *Margareta Knutsdotter*. Godkände 9.1 1371 sin moder Sigrids uppgörelse vid ett jordskifte och blev begravd i Vists kyrka i Hanekinds hd i Östergötland, av ett där bevarat gravstensfragment att döma, som dock icke nämner hennes äktenskap (Rosman, a. a., s. 104—107, 354; Gardell, Gravm. 1, nr 247). — Var 15.6 1369 och ännu 23.12 1380 gift med riddaren och riksrådet *Erik Karlsson* (Örnfot) (RPB, nr 873, 1545; Ljung, a. a., s. 19—24), som uppträder i källorna 1362 (DS, nr 6624)—1389 (RPB, nr 2447) och 1367 omtalas som lagman i Västmanland (RPB, nr 784; jfr LagS 1, s. 127 f, 130). Troligen ingicks äktenskapet redan före 1367, eftersom mannen då var gift och hade insatt två barn i nunneklostret i Kalmar (B 35, f. 283, RA; jfr SD, nr 369).

Tab. 7

Bengt Algotsson (son av Algot Bryniolfsson, tab. 1). Är troligen identisk med den »Bendiktus Algnesson», vilken uppträder som faste 2.10 1283 (DS, nr 774; jfr B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 336). Flydde efter brodern Folkes brudrov 1288 jämte sina bröder Peter och Karl till Norge (SRS 2: 1, s. 68), var åter i Sverige möjligen redan 1301 (DS, nr 1347; jfr dock B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 62, not 90), säkert 1305, då han första gången nämnes som riddare (DS, nr 1452). Levde ännu 1307 (DS, nr 1597) och möjligen ännu 23.3 1308, då hertig Erik Magnusson i ett troligen förfalskat (B. Beckman, a. a., s. 144) brev kallar honom sitt råd (Jägerstad, Hovd. o. råd, s. 322).

? S o n (namn och vapen) :

Algot Bengtsson, 1322—1358, lagman. Se tab. 8.

Tab. 8

Algot Bengtsson (troligen son av Bengt Algotsson, tab. 7). Uppträder första gången 30.5 1322 som sigillvitne (DS, nr 2333). Var lagman i Västergötland 1344 (DS, nr 3770) och nämnes som sådan ännu 1358 (AC 1, nr 560; jfr LagS 1, s. 208). Synes icke ha varit riksråd (DS, nr 4760). Uppträder sista gången 29.9 1358 (RPB, nr 384). Var död 29.9 1361 (DS, nr 6540). Han innehade i Nordfjord i Bergens skattmästardöme (féhirzla) i Norge jordagods, som tidigare hade indragits till kronan från baronen Audun Hugelksson Hestakorn och som 1361, efter Algot Bengtssons död, av konungarna Magnus och Håkan skänktes till fähirde Otte Römer och hans blivande barn med sin hustru Gertrud (ibid.; jfr även B.

Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 68). Sigill: ett griphuvud (HiSig 3: 306, 562). — Var 30.5 1322 gift med en senast 1333 avliden *dotter* av Bryniolf Bengtsson (Bengt Algotssons ätt) och Ingegärd Svantepolksdotter (Svantepolk Knutssons ätt; Liljeholm i PHT 1950, s. 103 f, och GT 1953, s. 99—101).

Döttrar (DS, nr 2290, 3770; K. H. Karlsson i PHT 1905, s. 5; att döttrarna voro födda i angivet äktenskap är ej alldeles säkert):

Birgitta. Insattes 1.4 1337 av fadern i Vreta kloster, varvid denne gav klostret jord i Vista hd i Småland (DS, nr 3290).

Märta. Vid hennes intagande i Rackeby kloster gav fadern 30.3 1344 detta kloster jord i Kållands och Kinnefjärdings hd i Västergötland (DS, nr 3770).

? *Bengta Algotdotter*. Skänkte jämte sin dotter Märta Jonsdotter 19.7 1399 gods till Vadstena kloster (RPB, nr 2995). Är troligen identisk med den »husfru Beynte i Scoftaby», som omnämnes 10.2 1397 (BSH 2, s. 49), eftersom hennes svärson Gustav Magnusson (Ros av Horshaga), den ovannämnda Märta Jonsdotters man, åtskilliga gånger har utfärdat brev i Skofteby (se Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 156). — Var möjligen gift med den *Jon Birgersson*, som tillbytte sig gods i Skofteby i Härene sn i Kinnefjärdings hd i Västergötland 1370 (K. H. Karlsson i PHT 1905, s. 5).

Tab. 9

Rörik Algotsson (son av Algot Bryniolfsson, tab. 1). Medverkade vid utfärdandet av Alsnö stadga 1280, var då riddare (DS, nr 799; ang. tidpunkten se Jägerstad, Hovd. o. råd, s. 81—88, Tunberg i HT 1951, s. 361—392, och Yrwing, Maktkampen 1275—1281, s. 112—114). Fångslades i mars 1288 jämte fadern efter brodern Folkes brudrov, frigavs 1289, flydde där efter till Norge, där han även dog (SRS 2: 1, s. 68 f). Omtalas som död i konung Birgers brev 16.2 1302, där det bl. a. även nämnes, att hans gods hade indragits med anledning av hans förseelser, men att hans barn återfått större delen av dem; bland gårdar, som icke åter-

stälts, var Knivsta i Lena sn i Norunda hd i Uppland (DS, nr 1750); år 1320 fingo hans döttrar tillbaka även Utnäs »i övre Sverige» (DS, nr 2270), d. v. s. Utnäs i Säby sn i Tuhundra, nu Snevringe hd i Västmanland (se E. Hjärne i HVUA 1949—1950, s. 49, not 2, och Liljeholm i PHT 1950, s. 93). — Var 28.7 1290 gift med sin släkting *Birgitta Filipdotter*, dotter av riddaren Filip Törnsson (Hjorthorn, Törne Matssons ätt) i dennes äktenskap med en syster till Johan och Birger Filipssöner (Aspenäsätten) (Liljeholm i GT 1954, s. 178 f). Hon var död 17.12 1320 (DS, nr 2270).

Döttrar (födda i angivet äktenskap; DS, nr 2270):

Katarina. Var möjligen redan 21.5 1317 (DS, nr 2109), säkert 17.12 1320 (DS, nr 2270) och ännu 19.11 1322 (DS, nr 2363) gift med riddaren och riksrådet *Nils Björnsson* (Färla, Björn Näfs ätt), vilken 1319—1328 uppträder som lagman i Närke (DS, nr 2199, 2662; jfr LagS 1, s. 171). Fru Katarina gjorde 19.11 1322 (DS, nr 2363) sitt testamente och återlämnade sin morgongåva (hon var alltså barnlös), gårdarna Sunetorp, möjligen Sunatorp i Dala sn i Gudhems hd i Västergötland, och Asatorp, möjligen Asatorp i Borgunda sn i Gudhems hd i Västergötland, till sin man, samt sin gård »Aner» (tydligt Alna i Ansta sn i Örebro hd i Närke; NMU, s. 2 f och 31, not 5) till Riseberga kloster, halva gården Alm (möjligen Alm i Tåby sn i Björkekindens hd i Östergötland) till Varnhems kloster och talade dessutom om sina gårdar »Knypstä» (jfr härvid även uppgiften om Knivsta ovan) och »Öyar». Dog troligen kort efter testamentets uppgörande.

Cecilia. — Var 17.12 1320 gift med västgöotalagmannen, riddaren och riksrådet *Knut Magnusson* (Tyrgils Knutssons ätt; DS, nr 2270), som omnämnes 1304 (DS, nr 1447)—1339 (DS, nr 3413). Makarna gävo 1325 sin andel i ön Yxnö i Skällviks sn i Hammarkinds hd i Östergötland till Linköpings domkyrka (DS, nr 2524). Fru Cecilia levde ännu 12.2 1334 (DS, nr 3032).

And

Av Jakob Koit

Denna ätt var i slutet av 1200-talet och i början av 1300-talet en av de mest betydande ätterna i Uppland. Ättens förste kände medlem, Anders And, är omnämnd endast i sönerna Andreas och Israels patronymika. Av ättemedlemmarna äro för eftervärlden mest bekanta den lärde uppsaladomprosten Andreas Andreæ, hans broder, tiundalagmannen Israel Andersson, och dennes dotter Ramborg Israelsdotter — denna i första hand genom sitt präktiga gravmonument i Västeråkers kyrka i Hagunda hd i Uppland. Ätten utdog på manssidan under 1300-talets andra decennium med den nyssnämnde domprosten Andreas Andreæ. Ättens medlemmar förde ett s. k. talande vapen: Andreas Andreæ en simmande and, Israel Andersson däremot tre gående änder på en balk. Ramborg Israelsdotters vapen liknade det sistnämnda, fast de tre fåglarna på hennes gravmonument föga påminna om änder. Israel Anderssons vapens färger voro enligt en gammal, nu försvunnen vapenmålning vid Ramborg Israelsdotters grav i Västeråkers kyrka: änderna grå, balken vit och sköldfältet blått (K. H. Karlsson i PHT 1906, s. 27—30; jfr även Gen 41, f. 33, RA); enl. Gen 41, f. 220, RA, förde lagman Israel dock tre svarta höns på en gul balk i ett rött fält och en svart fågel med utsträckta vingar på hjälmen (jfr även *ibid.*, f. 48 v, och Rål fol.vol. 12, f. 5, KB).

Litteratur: K. B. Westman, And, i SBL 1 (1918), s. 647—651; K. H. Karlsson, Vapenmålningarna vid fru Ramborgs graf i Väster-Åkers kyrka, i PHT 1906, s. 27—31; B. Schlegel, Svenska slott, Wijk (1876), s. 11—15; A. Schück, Ängel-ätten, i Hist. stud. tillägn. S. Tunberg (1942), särskilt s. 121.

Tab. 1

Anders And (namnet i HiSig 2: 95, 3: 54). — Var gift med en *dotter* av Finstaättens äldste kände medlem Israel (DS, nr 1168, 1247, 2055; jfr X 58 b, s. 31, UUB och A. Schück i Hist. stud. t. Tunberg, s. 121, 139).

S ö n e r (bröder enligt DS, nr 914; Israel född i angivet äktenskap enligt sitt förnamn, Andreas enligt DS, nr 1168, 1247, 2055):

Andreas Andreæ. Uppträder första gången 21.9 1276 som magister (hade således studerat i Paris; jfr H. Schück i KA 1900, s. 45 f) och kanik i Uppsala (DS, nr 618). Var ännu kanik där 1278 (DS, nr 642 f) och domprost där troligen redan s. å. (DS, nr 3835, s. 305), i varje fall 1280, då han medverkade vid tillkomsten av Alsnö stadga (DS, nr 799; jfr även Bååth, Bidrag t. den kan. rätt. hist., s. 117; ang. dateringen se Jägerstad, Hovd. o. råd, s. 81—88, Tunberg i HT 1951, s. 361—392, och Yrwing, Maktkampen 1275—1281, s. 112—114). Nämnas bland konung Magnus Ladulås råd 1288 (DS, nr 975). Var domprost i Uppsala ännu 26.1 1299 (DS, nr 1267), men nedlade samma år detta ämbete (DS, nr 3835) och kallades 5.12 1299 endast kanik (DS, nr 1293). År 1300 och ännu 20.5 1302 uppträder hans kusin Israel Petersson (Finstaätten) som domprost i Uppsala (DS, nr 1327, 1364), men redan 24.11 1302, då Israel Petersson troligen är död, kallas Andreas åter domprost (DS, nr

1372) och innehade därefter detta ämbete till sin död (DS, nr 2073, 2096, 3835). År 1304 kallar konung Birger Magnusson honom sitt råd (DS, nr 1436). Donerade 1291 sitt hus i Paris till en stiftelse för studerande i Paris från Uppsala stift (DS, nr 1045). I sitt testamente av 3.6 1316 valde han sin grav i S:t Nikolai kapell i Uppsala domkyrka samt skänkte till samma domkyrka »min ö i Uppsala» och andra förvärvade egendomar i Rasbo, Ulleråkers och Vaksala hd i Uppland samt insatte sin brorsdotter fru Ramborg och hennes man riddaren Arvid Gustavsson (Sparre av Vik) till arvinge av sina fädernegods (DS, nr 2055), alla belägna i Uppland, bl. a. i Hagunda, Håbo, Lagunda, Ulleråkers och Örbyhus hd (DS, nr 1757, 2011 f; jfr även nr 2128, 2150, 2176). Var troligen död 15.2 1317 (DS, nr 2096), säkert 5.12 1317 (DS, nr 2128). Hans huvudgård Lårsta låg i Giresta sn i Lagunda hd i Uppland (DS, nr 1757). Han och hans broder Israel fingo 1286 av konung Magnus Ladulås med ärftlig rätt Svärdsö, möjligen i Uppland (DS, nr 914; jfr nr 1156 och reg. t. DS 1—2, s. 58; Svärdsö i Torö sn i Sotholms hd i Södermanland kan också komma i fråga; ang. hans gods se även DS, nr 1297, 1364 och 1586). Sigill: 1) en and simmande på vattnet, däröver en lilja och rosor (HiSig 2: 93), 2) domprosten knäböjande inför den heliga Katarina, över vilken två änglar sväva (HiSig 2: 95).

Israel Andersson, 1281, dog 1289, antagl. riddare, lagman. Se tab. 2.

Tab. 2

Israel Andersson (son av Anders And, tab. 1). Uppträder första gången 13.3 1281 och kallas redan då dominus (DS, nr 714), var således antagl. riddare (jfr Löfqvist, Om riddarv., s. 73). Kallas endast dominus ännu 23.4 1286 (DS, nr 910) men var tiundalagman 22.5 s. å. (DS, nr 913; jfr LagS 1, s. 12). Dog 1289 (SRS 1: 1, s. 87) och begrovs i S:t Nikolai kapell i Uppsala domkyrka (DS, nr 1373). Till honom och hans broder Andreas gav konung Magnus Ladulås 1286 med ärftlig rätt Svärdsö (se ovan, tab. 1). Sigill: tre gående änder på en balk (HiSig 3: 54). — Var gift med *Ramfrid Gustavsdotter* (lejon) (DS, nr 1156, 1468; K. H. Karlsson i PHT 1906, s. 27—31; Engström, Bo Jonsson 1, s. 3; Rosén, Striden 1302—1319, s. 28), som förut hade varit gift med en Ulvase (DS, nr 1165 f, 1373). Fru Ramfrid upprättade 1302 sitt testamente, vari hon bl. a. förordnade, att, om hon skulle dö i övre Sverige, hon skulle begravas bredvid sin man i S:t Nikolai kapell i Uppsala domkyrka men, om hon doge i Västergötland, hos sin fader i Skara domkyrka (DS, nr 1373). Levde ännu 14.6 1305 (DS, nr 1468 f) men var troligen död 1.5 1308 (DS, nr 1581; jfr tillika DS, nr 1586; se om henne även K. H. Karlsson i SAT 2, s. 34 f). Ägde jord bl. a. i Hagunda, Håbo, Lagunda, Norunda, Simtuna, Torstuna och Vaksala hd i Uppland (DS, nr 1156) samt i Uppsala stad (DS, nr 1372, 1468 f, 1586) och i Vartofta hd i Västergötland (DS, nr 1373). Hennes sigill: fru Ramfrid knäböjande inför den heliga Katarina; fältet bestrött med rosor och liljor (HiSig 3: 147).

Barn (i angivet äktenskap; DS, nr 1165, 1272, 1372, 1757):

Anders. Var död i juni 1296, efter fadern och tydligen utan avkomlingar (DS, nr 1165 f, 1272).

Ramborg Israelsdotter (jfr DS, nr 2012). Insattes av farbrodern Andreas såsom arvinge till hans fädernegods (se ovan). Bortbytte till ärkebiskop Olof jord i Norunda hd i Uppland mot jord i Hagunda hd i samma landskap (DS, nr 3849, s. 352; jfr även K. H. Karlsson i PHT 1906, s. 30). Vapen: tre fåglar på en balk (Gardell, Gravm. 2, s. 73; se även inledn.). — Var i juni 1296 första gången gift med *Karl Gregersson* (Folkungaättens oäkta gren; DS, nr 1165), som uppträder från 1285 (DS, nr 816) till 1301 (DS, nr 1339), då han (24.4) gjorde sitt testamente, och säkert dog snart därefter (jfr även DS, nr 1372, 1580). Var troligen redan 6.11 1303, då hon kallas domina, och säkert 16.4 1315 omgift med *Arvid Gustavsson* (Sparre av Vik) (DS, nr 1411; jfr nr 2012), riddare, hertigarna Eriks och Valdemars råd, tidigast nämnd 1301 (DS, nr 1347), död natten mellan 10 och 11 december 1317 (SFSS 158, s. 222 f; Rosén, Striden 1302—1319, s. 283). Fru Ramborg nämnes änka 28.11 1318 (DS, nr 2176) och var möjligen död 1327 (jfr Gardell, a. a. 1, nr 166 med rättelserna på s. 576). J. Peringskiöld uppger dock, att hennes sigill hänger under en bytshandling utfärdad av hennes systersöner Harald och Johan Tommassöner (Grip, äldre ätten) 24.8 1329 (K. H. Karlsson i SAT 2, s. 33 f). Blev begravd i Västeråkers kyrka i Hagunda hd i Uppland, där hennes gravmonument ännu är bevarat (Gardell, a. a. 1, a. st.; 2, s. 72 f). Enligt detta bodde hon på Vik i Balingsta sn i Hagunda hd i Uppland och bortgav jord i samma hd.

Aspenäsätten

Av *Jakob Koit*

Ätten har uppkallats efter sitt stamgods Aspenäs i Malexanders sn i Ydre hd i Östergötland. På grund av en antagen men ej bevisad härstamning från den i Erikskrönikan nämnde herr Joar Blå (SFSS 158, vv. 167—201) har åt denna ätt liksom den med denna befryndade Fänöätten tidigare givits namnet Blå. Dess äldsta med säkerhet kända medlemmar äro bröderna Johan och Birger Filipssöner, vilka ledde stormännens kamp mot konung Magnus Ladulås och halshöggos 1280. Deras fader Filips identitet har varit omdiskuterad. Troligen är han den i Vårfruberga klostrets jordebok nämnde Filip Birgersson. Filipssönernas moder var Birger Brosas son Knut jarls dotter Cecilia.

Ätten tillhörde de förnämsta svenska medeltidsätterna. Utom de ovannämnda Johan och Birger Filipssöner voro dess mest betydande representanter Johans son Knut Jonsson, drots och östgöotalagman, den sistnämndes son Magnus Knutsson och sonson Ulf Jonsson, båda riksråd och likaledes lagmän i samma landskap. Ätten utdog på svärdssidan i början av 1460-talet.

Ättemedlemmarna förde i allmänhet i sigillet en s. k. lejonörn, ett fantasidjur: övre delen lejon, nedre delen örn med utbredda vingar och liljestjärt, vänd åt höger, ovannämnde Birger Filipsson dock endast en fläkt örn (jfr Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 119, not 16). Vapnets färger voro enligt Rasmus Ludvigsson (Rål fol. vol. 12, f. 21 v, 58, 174 v, KB; Skoklostersaml. 1, fol. vol. 57, f. 13 v, och Gen 42, f. 4, RA) lejonörnen gul, skölden röd, men på en av Johan Hadorph år 1671 gjord färglagd teckning i Gen 79, RA (jfr B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 517—518, 524 f) av »högwelborne hr Steen Bielkes duuk» med bilder av svenska medeltida frälseätters och andra vapen finnes upprepade gånger ett liknande vapen med en lejonörn av guld i blått fält (se vidare tab. 2).

Litteratur: K. H. Karlsson, Aspenäs- och Fånöätternas härstamning, i HT 1883, s. 457—460, och Blå, i NF, 2:a uppl., 3 (1905), sp. 794—796; C. M. Kjellberg, Erik den heliges ättlingar, i HT 1888, s. 369—373, och Erik den heliges ättlingar och kronpretendenter bland dem, i HT 1923, s. 351—375; Y. Brilioth, Aspenäsätten, i SBL 2 (1920), s. 394—397; B. Hildebrand, Esbjörn Blåpanna och hans arvingar, i PHT 1934, s. 22 f, 63, 89 f, Johan Elofsson, i SBL 13 (1950), s. 411, Erengisl Näskonungsson, i SBL 14 (1953), s. 47—50, och Erikska ätten, i SBL 14, s. 356—361; E. Lönnroth, De äkta Folkungarnas program, i HVUA 1944, s. 8, uppsatsen senare omtryckt i förf:s En annan uppfattning (1949); F. Ossiannilsson (Dovring), Fogdö (Vårfruberga) klosters jordebok, i VSLA 1945, s. 103 f, och H. Gillingstams recension av detta arbete i HT 1946, s. 50 f; C. I. Ståhle, Om vår äldsta jordebok (Vårfruberga klosters godsförteckning), i NoB 1948, s. 125—127; J. Gallén, Kring Fånö- och Rumbys ätternas härstamning, i FHT 1949, s. 113—121; A. F. Liljeholm, Medeltida arvs lagar och släktskapsbestämning 2, i PHT 1952, s. 41, 43; samme förf., Rörik Algotssons hustru Birgitta Filipdotter, i GT 1954, s. 178 f; S. Carlsson, Folkungarna — en släktkonfederation, i PHT 1953, s. 89—91.

Filip var död 1279 Tab. 1		
Johan Filipsson 1272, dog 1280 Tab. 2		
Knut Jonsson 1292—1345 Tab. 3		
Magnus Knutsson 1335—1366 Tab. 4	Jon Knutsson 1335—1357 Tab. 5	
Bengt Jonsson 1352—1374 Tab. 6		Ulf Jonsson 1356—1393 Tab. 9
Gregers Bengtsson 1386—1396 Tab. 7	Knut Bengtsson 1392, begr. 1420 Tab. 8	Laurens Ulfsson 1395, begr. 1445 Tab. 10

Tab. 1

Filip. Var död 1279 och låg då tydligen tillsammans med sin hustru begravd i Vårfruberga kloster (DS, nr 667). Antagligen är han identisk (se S. Carlsson i PHT 1953, s. 90) med den Filip Birgersson, som är om-

nämnd i Vårfruberga klostets jordebok och till vilken detta kloster mot »Thylustax», möjligen Kjulsta i Kjula sn i Österrekarne hd i Södermanland eller Tjulsta i Veckholms sn i Trögds hd i Uppland bortbytte jord bl. a. i Bro, Färentuna, Häbo, Lagunda, Långhundra, Se-

minghundra, Sjuhundra, Sollentuna och Ärlinghundra hd i Uppland samt i Akers och Öknebo hd i Södermanland (Ossiannilsson [Dovring] i VSLA 1945, s. 93—96, 98, 103; jfr Ståhle i NoB 1948, s. 85). — Var gift med *Cecilia Knutsdotter*, dotter av den svenske jarlen Knut Birgersson (Folkungaätten) (Liljeholm i PHT 1952, s. 41; S. Carlsson i PHT 1953, s. 91). Cecilia ägde jord i Närke och Värmland (DS, nr 900).

Barn (K. H. Carlsson i HT 1883, s. 458; Gallén i FHT 1949, s. 119; Liljeholm i PHT 1952, s. 41, 43, och i GT 1954, s. 189 f; S. Carlsson i PHT 1953, s. 91; endast Birger och Ingegärd säkert födda i angivet äktenskap; DS, nr 900):

? En *dotter*. — Var gift med lagmannen i Närke *Filip Törnsson* (Hjorthorn, Törne Matssons ätt) (Liljeholm i GT 1954, s. 178 f), som nämnes i urkunder 1272—1279 (NMU, s. 10 f, 13).

Johan Filipsson, 1272, dog 1280, dominus. Se tab. 2.

Birger Filipsson. Tidigast nämnd 21.9 1276 (DS, nr 618). Halshöggs 20.8 1280 tillsammans med sin broder Johan och systersonen Johan Karlsson (Fånöätten) samt flera andra deltagare i upproret mot Magnus Ladulås (SRS 1: 1, s. 25, 86; SFSS 158, s. 59—61). Kallas i annaler och i DS, nr 618, 672, dominus (jfr Löfqvist, Om riddarv., s. 72 f, 77 f). Gav till sin hustru gods i Vadsbo hd i Västergötland (DS, nr 671 f, 688 f), disponerade jämte sin broder Johan även över Ymseborg i Bäcks sn i samma hd (DS, nr 744), ägde också jord i Södermanland, där hans sätesgård Idö (i Jäders sn i Österrekarne hd) låg (DS, nr 667, 900), och i Närke (DS, nr 900) samt innehade laxfischen i Klarälven i Kils hd i Värmland (ibid.; Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 185). Sigill: en fläkt örn (HiSig 3: 44). — Var 15.5 1279 gift med *Ulfhild Magnusdotter*, dotter av östgötalagmannen Magnus Bengtsson (Folkungaättens lagmansgren) (DS, nr 671 f). Hon var tidigare, 28.5 och 29.10 1269, gift med en Bengt Magnusson (DS, nr 538, 541; Liljeholm i PHT 1952, s. 43; S. Carlsson i PHT 1953, s. 89). Fru Ulfhild uppträder sista gången 11.10 1279 (DS, nr 688 f). Hon fick av sin förste man i morgongåva gods i Bobergs och Gullbergs hd i Östergötland (DS, nr 541) och ägde i övrigt gods i Kinda och Ydre hd i Östergötland (DS, nr 671 f, 688 f). Birger Filipsson var besläktad med sin hustru i fjärde led och hade ingått äktenskap utan dispens, varför han blev av kyrkan lyst i bann (DS, nr 667). Detta torde förklara, att han miste dominustiteln (jfr DS, nr 688; meddel. av A. F. Liljeholm). Han hade åtminstone ett *barn* (DS, nr

744). Jfr härom under Birgitta Jonsdotter (tab. 2).

Ingegärd (DS, nr 900; S. Carlsson i PHT 1953, s. 91). Jfr den följande.

En *dotter* (ovannämnda Ingegärd?). — Var gift med *Karl Tjelvason* (Fånöätten) (SRS 1: 1, s. 86; DS, nr 572, 574; K. H. Carlsson i HT 1883, s. 458), som uppträder 1274 (DS, nr 572, 574).

Tab. 2

Johan Filipsson (son av Filip, tab. 1). Uppträder första gången 22.3 1272 i Gälakvist vid Skara i konung Valdemar Birgerssons sällskap som dominus (DS, nr 557; jfr Löfqvist, Om riddarv., s. 72 f, 77 f). Var en av ledarna för stormannakonfederationen mot konung Magnus (SFSS 158, vv 1040—1089) och avrättades 20.8 1280 tillsammans med brodern Birger, systersonen Johan Karlsson (Fånöätten) och flera andra (SRS 1: 1, s. 25, 96). Disponerade jämte brodern Birger över Ymseborg i Bäcks sn i Vadsbo hd i Västergötland, och bröderna ägde även laxfischen i Klarälven i Kils hd i Värmland. Sigill: troligen en lejonörn (HiSig 3: 34; K. H. Carlsson i HT 1883, s. 457 f). — Var gift med *Ingeborg Svantepolksdotter*, som var dotter av östgötalagmannen riddaren Svantepolk Knutsson (Svantepolk Knutssons ätt) och troligen Bengta, dotter av Folke jarls son Sune Folkason, sedan blev omgift med riddaren Tune Anundsson (Vingätten) (DS, nr 3545, 3934; Kjellberg i HT 1888, s. 383; G. Carlsson i PHT 1920, s. 95—97; Liljeholm i PHT 1952, s. 39 f) och var död 22.2 1341 (DS, nr 3545).

Barn (K. H. Carlsson i HT 1883, s. 348 f; G. Carlsson i PHT 1920, s. 95—97; Kjellberg i HT 1923, s. 372; Jägerstad, Hovd. o. råd, s. 300; B. Hildebrand i SBL 14, s. 47, 50; Liljeholm i GT 1954, s. 180—182; sonen Knut är bevisligen född inom angivet äktenskap):

Knut Jonsson, 1292—1345, riddare, riksråd, lagman, drots. Se tab. 3.

? *Birgitta Jonsdotter*. — Var 10.8 1325 sedan länge gift med riksrådet riddaren *Peter Ragvaldsson* (tre rutor) (DS, nr 2530; jfr nr 2350 och 2691 samt Gen 41, f. 13 v, RA), som första gången uppträder i källorna 1296 och levde ännu 1326 (DS, nr 1185, 1276, 2601; Jägerstad, Hovd. o. råd, s. 321). Eftersom makarna ovannämnda dag kalla drotsen Knut Jonsson (tab. 3) »gener et cognatus», har man antagit, att hon var syster till denne (Jägerstad, a. a., s. 300; B. Hildebrand i SBL 14, s. 47, jfr även s. 50; Liljeholm i GT 1954, s. 180—182; jfr dock även B. Beckman, Matts

Kättilmundsson 2, s. 243 och 325 f, not 30). Man synes dock icke kunna utesluta den möjligheten, att Birgitta var dotter till den Johan Birgersson, som i ett 1310 vidimerat brev utan angiven datering (DS, nr 1667; brevet är utfärdat någon gång under tiden 1305—1310) såges hava förpantat 2 örtugland jord i Österröra by i Västra Ryds sn i Bro hd i Uppland till Uppsala domkyrka. I samma by förpantade även makarnas måg marsken Erengisl Näskonungsson 1322 16 örtugland, tillhöriga Peter Ragvaldsson, med dennes medgivande till Uppsala domkyrka (DS, nr 2350, jfr Gen 41, f. 13 v, RA), och 1325 befullmäktigade Peter Ragvaldsson och hans hustru drotsen Knut Jonsson att på tinget kungöra deras borttestamenterande av 1 markland jord i Österröra till samma domkyrkas byggnadsfond (DS, nr 2530, jfr nr 3849, s. 357). Om man med stöd härav antager, att Birgitta var dotter till Johan Birgersson, kan denne varit son av Birger Filipsson (tab. 1), dock före hans gifte med Ulfhild Magnusdotter. Utöver patronymika och makarnas släktskap med Knut Jonsson kunde följande godsnehav tala härför. Birger skänkte 1279 en ej närmare lokaliserad gård Tibble till Fogdö kloster (DS, nr 667), vilket dock ej fick besitta gården i fred (DS, nr 1505, jfr B. Beckman, a. a., s. 338). Birgitta ägde också jord i ett Tibble, vars läge icke heller är närmare angivet i källan (Klingspor o. Schlegel, Engso, s. XXXVII). En förmodan, att det skulle vara samma Tibble, som Birger ägt, ligger nära till hands. — Birgitta var änka efter Peter Ragvaldsson 31.5 1328, då hon på Nynäs i Bälinge sn i Rönö hd i Södermanland utfärdade ett brev (DS, nr 2668), och var död 1.8 1346 (Klingspor o. Schlegel, a. a., a. st.). Ägde kvarnar i Torshälla i Södermanland, vilka hon hade tillbytt sig mot jord i Närke (DS, nr 2691), antagligen i Grimstens hd. Ägde i övrigt jord bl. a. i Åsunda hd i Uppland, i Oppunda, Selebo, Villättinge, Västerrekarne och Åkerbo hd i Södermanland, i Snevringe, Tuhundra och Åkerbo hd i Västmanland samt i Askers, Glanshammars och Grimstens hd i Närke (Klingspor o. Schlegel, a. a., a. st.). — Troligen är det i inledningen omnämnda lejonörnvapnet på Sten Bielkes duk Birgittas släkts, eftersom denna vapenbild utom andra kombinationer på teckningen tre gånger framföres bredvid en annan, vilken föreställer tre röda balkvis ordnade rutor på ett fält av guld, efter allt att döma hennes mans vapenbild (jfr HiSig 3: 119, 174, 304, 344).

Tab. 3

Knut Jonsson (son av Johan Filipsson, tab. 2). Omnämnes första gången 1292 (DS, nr 1053). Ännu ej riddare 1298 (DS, nr 1232).

Var riddare och riksråd 1305 (DS, nr 1472), lagman i Östergötland 1310 (DS, nr 1659) samt konung Birgers drots 1311 (DS, nr 1796; se ang. hans drotsbefattning även Löfqvist i VSLÄ 1936, s. 23 f, 26 f, 31 f) och ännu 1314 (DS, nr 1981). Lämnade omkring årsskiftet 1314—1315 drotsämbetet (jfr DS, nr 1996, 1999; Rosén, Striden 1302—1319, s. 262). Nämnas åter som lagman i Östergötland 1315 (DS, nr 1999) och ännu 1316 (DS, nr 2067; jfr LagS 1, s. 274), men 1318 är hans måg Bo Nilsson (Natt och Dag, se E 5, s. 386 f) lagman där (DS, nr 2143). Är åter drots 1322 (DS, nr 2326) och ännu 1333 (DS, nr 3014), tillika åter lagman i Östergötland 1330 (DS, nr 2782) och ännu 1345 (DS, nr 3996; jfr LagS 1, a. st.). Var f. d. drots 1334 (DS, nr 3048). Uppträder sista gången 25.9 1345, då han och hans hustru förnya sitt testamente (DS, nr 3963, 3996, 3997). Var död 18.3 1347 (DS, nr 4156). Flera av herr Knuts 1343 (Gen 75, f. 60 v, RA) o. 1345 (DS, nr 3963, 3982, 3996) utfärdade brev ha som dateringsort Aspenäs i Malexanders sn i Ydre hd i Östergötl., där åtminstone hans fru uppgives ha varit bosatt (SRS 3: 2, s. 208). Ägde i övrigt gods i Håbo (DS, nr 2964), Bro (DS, nr 3203, jfrt med VSLÄ 1945, s. 94 f), Lagunda (DS, nr 4251), Långhundra, Trögds och Vaksala (DS, nr 2964) hd i Uppland, i Bobergs (DS, nr 2207), Bråbo (DS, nr 3781), Göstings (DS, nr 2522), Hammarkinds (DS, nr 3069), Hanekinds, Kinda (DS, nr 3982, 3996 f) och Memmings (DS, nr 3069) hd i Östergötland samt Norra Vedbo hd i Småland (Gen 75, f. 60 v, RA; DS, nr 3963). Sigill: en lejonörn (HiSig 3: 182). Se ang. honom även B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 57—60, 106 och passim. — Var 5.6 1319 (DS, nr 2206) gift med *Katarina Bengtsdotter*, dotter av östgöotalagmannen riddaren Bengt Magnusson (Folkungaättens lagmansgren) och hans hustru Sigrid. Fru Katarina utfärdade brev med Aspenäs som dateringsort ännu 12.3 1350, då hon bortgav sin gård Rönnäs (DS, nr 4544), belägen antingen i Asby sn i Ydre hd i Östergötland eller i Agunnaryds sn i Sunnerbo hd i Småland (jfr Sjödin i reg. t. DS 6, s. 978).

B a r n (DS, nr 2964, 3963; Brilioth, Den påfl. beskattn., s. 356; Birger, Magnus, Jon, Cecilia och Ingeborg tydligen födda inom angivet äktenskap):

Filip Knutsson. Utnämndes 8.1 1328 av påven Johannes XXII till kanik i Uppsala med expektans på prebende, trots att han redan hade ett kanonikat och prebende i Linköping (Brilioth, Den påfl. beskattn., s. 356). Dog före 28.11 1335 (DS, nr 3107, jfr nr 3396, 3835, s. 317).

Birger Knutsson. Nämnes som levande 1342 (Gen 75, f. 60 v f, RA)—12.3 1350 (DS, nr 4544). Sigill: en lejonörn (HiSig 3: 594).

Magnus Knutsson, 1335—1366, dog trol. sistn. år, riddare, lagman. Se tab. 4.

Jon Knutsson, 1335—1357, riddare, härads-hövding. Se tab. 5.

Cecilia Knutsdotter. Levde ännu 12.3 1350 (DS, nr 4544). — Var gift med riddaren och riksrådet *Bo Nilsson* (Natt och Dag, se E 5, s. 386 f), som dog troligen 1322 (Rosén, a. a., s. 353). Med denne var hon trolodad redan 16.5 1306 (DS, nr 1504). Kallade sig änka efter honom 25.3 1336 (DS, nr 3207) och levde ännu 18.11 1347 (DS, nr 4264). Fru Cecilia ägde jord i Bråbo (DS, nr 4264) och Ydre (DS, nr 3207) hd i Östergötland.

Ingeborg. Levde ännu 31.1 1333 (DS, nr 2964, jfr nr 4328), då hon som änka av fadern ingavs i S:ta Klara kloster. — Var gift med riddaren och riksrådet *Erik Valdemarsson* (Folkungaättens Valdemarsgren), född 1271 eller 1272 (Axelson, Sverige i utl. annalistik, s. 89), död 1330 (SRS 1: 1, s. 94).

Tab. 4

Magnus Knutsson (son av Knut Jonsson, tab. 3). Uppträder första gången 17.5 1335 (DS, nr 3139). Blev riddare något av åren 1336—1340 (Löfqvist, Om riddarv., s. 248), troligen vid konung Magnus kröning 21.7 1336 (Löfqvist, a. a., s. 259). Var vicelagman i Östergötland 1340 (DS, nr 2504; jfr LagS 1, s. 274, not 7). Nämnd som riksråd endast i ett brev av år 1351 och då tillsammans med bl. a. flera personer, som också endast där nämnas som riksråd (Engström, Bo Jonsson 1, s. 31, not 78). Var lagman i Östergötland 1347 (DS, nr 4133) och ännu 1363 (RPB, nr 578). Torde ha berövats sin lagmansvärdighet i samband med konung Albrekts av Mecklenburg tronbestigning, eftersom Nils Jonsson (Rickeby-ätten) 22.8 1364 kallade sig östgötalagman (Engström, a. a., s. 82, 272, 276; jfr LagS 1, s. 274). År 6.2 1366 ånyo lagman i Östergötland, då han även sista gången uppträder som levande (RPB, nr 688; Engström, a. a., s. 109). Var troligen död 6.7 1366, eftersom Bo Jonsson (Grip) då var östgötalagman (UUB perg). Var säkert död 1369 (Margareta Grips regest av arvskaftsbrevet 1369 i häftet »Grip familjens [!] släkt...» i buntens Rasmus Ludvigssons genealogier, RHA; jfr Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 109, not 599). Han och hans bröder frångoto S:ta Klara kloster i Stockholm jord i Långhundra, Trögds och Vaksala hd i Uppland, vilken deras fader Knut Jonsson 1333 (DS, nr 2964) hade givit till klostret med deras

syster Ingeborg. Konung Magnus Eriksson tilldömde 1348 klostret denna jord intill dess vidare undersökning gjorts om saken (DS, nr 4328). Magnus Knutsson ägde jord i Bankekinds (DS, nr 4831) och Trögds (RPB, nr 1062) hd i Uppland samt i Dals hd i Östergötland (RPB, nr 278). Sigill: 1) en lejonörn, 2) (i en sköld) en hjälm med två horn utåt kantade med fjäder (HiSig 3: 468, 564). — Var 24.11 1350 (DS, nr 4642) gift med *Helga Bengtsdotter* (vingad pil; vapnet avritat i B 22, s. 1, RA, efter nu bortfallet sigill vid RPB, nr 1090), som var dotter av Bengt Elofsson (DS, nr 4642; Ekström, Västerås st. herdam. 1: 1, s. 86 f), enligt A. F. Liljeholm uppenbarligen Birger jarls brorson (se nedan ätten Brunkow), och änka åtminstone sedan 12.10 1339 (DS, nr 3451) efter tiorädslagmannen Sune Jonsson (Båt, Erengisl Sunasons ätt, jfr E 1, s. 695, och LagS 1, s. 326) (jfr DS, nr 3451 och RPB, nr 1090). Begrovs 8.1 1393 i Vadstena kloster (SRS 1: 1, s. 107). Hon fick av Sune Jonsson jord i morgongåva i Aska hd i Östergötland, vilken hon, då äktenskapet var barnlöst, donerade till Vadstena kloster (RPB, nr 1090) och fick efter honom jord i Östra hd i Småland (DS, nr 3451) samt ägde i övrigt jord i S. Vedbo och Västra hd i samma landskap (Gillingstam, a. a., s. 110), samt i Aska (RPB, nr 1090, 1099), Dals (Gillingstam, a. a., a. st.) och Valkebo (DS, nr 4642) hd i Östergötland.

Döttrar (Gillingstam, a. a., s. 109, not 599; åtminstone Katarina och Birgitta voro födda i äktenskapet med fru Helga; ibid. s. 110):

Katarina Magnusdotter. Levde ännu 24.8 1393 (Nordberg, S. Claræ m., s. 39 f). Fick vid arvskaftet efter sin fader Ekolsund i Husby-Sjutolfts sn i Trögds hd i Uppland samt alla hans gods i Uppsala biskopsdöme (RPB, nr 1062; jfr även Margareta Grips ovannämnda regest). Hon tillbytte sig jord i Norra Vedbo hd i Småland (Margareta Grips ovannämnda regest). Ägde jord i Färentuna hd och Danderyds skplg i Uppland (Nordberg, a. a., s. 39 f, 88 f). — Var 1.9 1373 (RPB, nr 1062) gift med riksrådet *Finvid Finvidsson* (Frössviksätten), som uppträder i källorna 1351 (DS, nr 4716)—1378 (Nordberg, a. a., s. 37) och förut varit gift med en dotter av Gustav Arvidsson (Sparre av Vik; Gillingstam, a. a., s. 107).

Ingeborg Magnusdotter. Var död 6.12 1389 (RPB, nr 2446). Ärvde Tranås i Säby sn i Norra Vedbo hd i Småland och tillbytte sig jord i samma hd (Margareta Grips ovannämnda regest). — Var gift med *Magnus Karlsson* (Örnfot), som uppträder 1355 (DS, nr 5129)—1362 (DS, nr 6624; förde då bielkevapnet).

Birgitta Magnusdotter. Levde ännu 28.8 1398 (RPB, nr 2916, datum där oriktigt) men begrovs 7.9 s. å. i Vadstena kloster (SRS 1: 1, s. 110). Ärvede Edshult i likanämnd sn i Södra Vedbo hd i Småland (Margareta Grips ovan-nämnda regest) och ägde i övrigt jord i Norra Vedbo (ibid.), Västra och Östra hd i Småland (DS, nr 2916). Sigill: en lejonörn (RPB, nr 2916). — Var först gift med *Nils Sverkersson* (Stubbe), som dog före 1369 (Gillingstam, a. a., s. 47, not 233). Var 27.3 1379 omgift med riddaren *Mats Gustavsson* (Sparre, Mats Gustavssons ätt), då denne pansatte gods, som tillhört Nils Sverkersson (U 269 a, s. 28, UUB; RPB, nr 1413, 2658, 2916). Herr Mats fram-trädde 1374 i samband med dråpet på linkö-pingsbiskopen Gotskalk (Engström, a. a., s. 188 f; jfr BSH 1, s. 164—167) och begrovs 1419 (SRS 1: 1, s. 140; jfr LagS 1, s. 351). Han var 11.6 1410 omgift med Birgitta, dot-ter av Halsten Petersson (båt) och Katarina Svensdotter (sparre) (SD, nr 1312, 2241). Fru Birgitta Halstensdotter blev efter herr Mats död omgift med Nils Jonsson (Bååt, se E 1, s. 697), som uppträder första gången 15.3 1435 (SMR, nr 208), sista gången 14.8 1440 (SMR, nr 1194) och nämnes död (ihjälsla-gen) 7.1 1441, då hustrun levde änka efter ho-nom (SMR, nr 1304).

Tab. 5

Jon Knutsson (son av Knut Jonsson, tab. 3). Uppträder första gången 17.5 1335 (DS, nr 3139). Blev riddare något av åren 1338—1342 (Löfqvist, Om riddarv., s. 248). Var 1344 härads hövding i Göstrings hd i Östergötland (DIGA 2, s. 94; jfr LagS 1, s. 283) och 1352 härads hövding i Vedbo hd i Småland (DS, nr 4869; jfr LagS 1, s. 35). Utfärdade 1350 och 1356 brev från Aspenäs (DS, nr 4544; RPB, nr 278). Förekommer sista gången 6.1 1357 (RPB, nr 285). Var sannolikt död 27.10 1359 (Rääf, Ydre 1, s. 167 f). Ärvede efter fadern jord i Dals hd i Östergötland (RPB, nr 278). Sigill: 1) (i en sköld) en hjälm med två horn utåt kantade med fjädrar, 2) en lejonörn (Hi Sig 3: 459, 499). — Var redan 31.10 1338 gift med *Helena Laurensdotter*, dotter av riddaren, riksrådet och södermanlandslagmannen Lau-rens Ulfsson (Hama) och hans hustru Ingrid Anundsdotter (jfr DS, nr 3395, 4045). Fru Helena levde ännu 27.10 1359 (Rääf, a. a., s. 167 f).

Barn (RPB, nr 278; Rääf, a. a., s. 167 f; tydligen födda inom angivet äktenskap; dot-tern Katarina hade samma namn som Helena Laurensdotters syster; jfr DS, nr 2434):

Bengt Jonsson, 1352—1374. Se tab. 6.

Ulf Jonsson, 1356—1393, riddare, lagman. Se tab. 9.

Knut Jonsson. Nämnd tidigast 28.10 1356 (RPB, nr 278). Var sjuk 27.10 1359, då han på Sanda, nu Sånna, i Asby sn i Kinda hd i Östergötland, skänkte jord i Ydre hd i Öster-götland till Asby prästbord (Rääf, a. a., s. 167).

Bengta Jonsdotter. Var död 1384, eftersom hennes andre man då var omgift (Rääf, a. a., s. 192). Ägde jord i Dals hd i Östergötland (RPB, nr 1117). — Var 28.10 1356 första gången gift med *Sigmund Elofsson* (vingad pil), som levde ännu 1363 (RPB, nr 278; Rääf, a. a., s. 168; U 269 a, s. 33, UUB; Eng-ström, Bo Jonsson 1, s. 7) och var 22.12 1374 omgift med *Lars Filipsson* (Leopard) (RPB, nr 1117), som uppträder i källorna 1360 (U 269 a, s. 41, UUB)—1386 (RPB, nr 2206), var död 3.2 1387 (RPB, nr 2294) och 9.12 1384 (Rääf, a. a., s. 192) varit omgift med Ingrid Jonsdotter.

Katarina Jonsdotter. Nämnd tidigast 28.10 1356 (RPB, nr 278). Levde änka 8.9 1378 (RPB, nr 1366). Ägde jord i Dals hd i Öster-götland (RPB, nr 1366). — Var gift med *Klemens Petersson* (sparre), som uppträder 1364 (B. Hildebrand i PHT 1934, s. 20—22)—1371 (ibid., s. 24; Rosman, Bj.-Säby 1, s. 240; RPB, nr 987).

Tab. 6

Bengt Jonsson (son av Jon Knutsson, tab. 5). Nämnd 20.11 1352 (RPB, nr 88)—1374 (RPB, nr 1117). Kallas sven ännu 1371 (ST 2, s. 424). Var död 11.3 1382 (då hustrun beseglar RPB, nr 1695). Var bosatt i Ärnäs i Kärnbo sn i Selebo hd i Södermanland (SD, nr 1688). Sigill: en lejonörn (RPB, nr 278). — Var 25.5 1369 gift med *Ingeborg Gregers-dotter*, dotter av riddaren Gregers Styrbjörns-son (Styrbjörnssönernas ätt) och Katarina Bengtsdotter (huvud) (RPB, nr 870; DS, nr 3047, 3389; SD, nr 45). Hon kallas 1386 hus-tru Ingeborg i Ärnäs (UUB perg) och levde ännu 1.8 1407 (SD, nr 864) men var död 8.3 1413 (SD, nr 1688). Hon bortbytte 1401 vissa sina morgongåvogods, bl. a. i Trögds hd i Upp-land och i Askers hd i Närke, mot gods bl. a. i Tuhundra hd i Västmanland (SD, nr 45).

Barn (åtminstone Gregers, Knut och Helena voro födda i angivet äktenskap; SD, nr 1688; RA perg 14.9 1421; K. H. Karlsson i PHT 1909, s. 88, 91):

Gregers Bengtsson, 1386—1396, riddare. Se tab. 7.

Knut Bengtsson, 1392, begr. 1420, härads-hövding. Se tab. 8.

Helena (Elin) Bengtsdotter. Uppträder första gången i ett diplom (U 269 a, s. 31, UUB), genom vilket hon och hennes man bortbytte hennes morgongåva till Bo Jonsson (Grip), som dog 1386. Förekommer därefter först 8.3 1413 såsom fru Helena av Lindö i Kärrbo sn i Siende hd i Västmanland (SD, nr 1688). Levde ännu 14.9 1421 (RA perg) men var död 13.6 1432 (Skoklostersaml. perg, RA). Ägde jord i Ulleråkers hd i Uppland (SD, nr 1688) och Vifolka hd i Östergötland (Gillingstam i PHT 1953, s. 52 med not 14). Sigill: en lejonörn (RA perg 14.9 1421). — Var, såsom ovan antytts, senast 1386 gift med riddaren och häradshövdingen *Ragvald Filipsson* (Lindöätten) (SD, nr 1688; RA perg 14.9 1421; jfr LagS 1, s. 143), som i övrigt nämnes i källorna 1370 (RPB, nr 592)—1402 (SD, nr 134 f).

Laurens Bengtsson. Var död 8.3 1413 (SD, nr 1688).

Tab. 7

Gregers Bengtsson (son av Bengt Jonsson, tab. 6). Uppträder första gången 6.8 1386 (RPB, nr 2254). Blev riddare något av åren 1388—1391 (Löfqvist, Om riddarv., s. 250). Levde ännu 20.9 1396 (ST 2, s. 662). Måste varit död 15.2 1405, eftersom hans hustru då var omgift (SD, nr 537; se även nedan); omtalas i varje fall 8.3 1413 som död (SD, nr 1688). Gav sin hustru i morgongåva jord i Jönåkers, Rönö och Öknebo hd i Södermanland (RPB, nr 2290). Sigill: en lejonörn (RPB, nr 2290). — Gift 29.1 1387 på Rävelda (RPB, nr 2290) i Altuna sn i Simtuna hd i Uppland med *Katarina Erengisladotter*, dotter av riksrådet riddaren Erengisl Nilsson (Hammerstaätten) och hans första hustru Margareta Bengtsdotter (Bielke, se E 1, s. 356) (Bendix i PHT 1956, s. 138). Fru Katarina var 15.2 1405 (SD, nr 537) omgift med riddaren Gustav Leksson (kvadrerad sköld), som uppträder första gången 1385 (RPB, nr 2157) och dog 1411 (SRS 1: 1, s. 129). Hon levde änka ännu 29.4 1435 (RA perg) men var död 1443 (Bendix, *ibid.*, s. 139). En gravsten över henne och hennes dotter i andra giftet finns i Vadstena klosterkyrka (Gardell, Gravm. 1, nr 716). Hennes sätesgård var Tyresö i likan. sn i Sotholms hd i Södermanland (RA perg 16.9 1432). Innehade i övrigt jord i Danderyds skplg och Rasbo hd i Uppland, i Jönåkers, Rönö, Sotholms, Svartlösa och Öknebo hd i Södermanland, i Aska hd i Östergötland och i Västbo hd i Småland samt en gård i Vadstena (RPB, nr 2290; SD, nr 1189, 1477, 1996, 2235, 2399, 2642, 2778; SMR, nr 212, 228, 986, 1187; RA perg 21.3 1422 o. 16.9 1432).

Döttrar (födda inom angivet äktenskap; SD, nr 1688; RA perg 21.3 1422):

Märta Gregersdotter. Omnämnes som sigillvitne 7.9 1425 (RA perg). Dog 1430 (Handl. rör. H. Lek. g. i Sthlm 1, s. 27 f, 50). Låg 5.1 1443 begravd i gråbrödraklostrets kyrka i Stockholm (RA perg). Sigill: en lejonörn (RA perg 21.3 1422). — Var efter all sannolikhet redan 8.3 1413 gift med *Karl Ormsson* (Gumsehuvud) (SD, nr 1688, jfr med RA perg 21.3 1422), sedermera riddare och riksråd, som levde ännu 9.12 1443 (Lignell, Beskr. öfver Dal 1, s. 352), och blev genom detta äktenskap moder till Karl Knutssons drottning Katarina. Karl Ormsson blev senare omgift först med Ingeborg Bengtsdotter (Skoklostersaml. perg 18.6 1431, RA) och därefter med Cecilia Laurensdotter (C 4, f. 43, RA).

Ingeborg Gregersdotter. Levde änka ännu 1459 (Klingspor o. Schlegel, Engso, s. XIX f). Tillsammans med sin man bortskänkte hon jord i Selebo (SMR, nr 1273) och i Akers (SMR, nr 603) hd i Södermanland och ägde i övrigt jord i Danderyds skplg i Uppland (SMR, nr 986, 1187) och i Sköllersta hd i Närke (C 4, f. 6, RA). Sigill: en lejonörn (RA perg 21.3 1422). — Var 8.5 1416 (SD, nr 2232) och säkerligen redan 8.3 1413 (jfr SD, nr 1688) gift med sedermera riksrådet och lagmannen i Södermanland *Mats Ödgislasen* (Lillie av Greger Mattssons ätt, se E 4, s. 663; jfr LagS 1, s. 97, 114), som uppträder första gången 1384 (RPB, nr 2037) och dog 1442, antagligen 2.8, i varje fall före 19.9 (SRS 1: 1, s. 82; RA ppr 19.9 1442).

Tab. 8

Knut Bengtsson (son av Bengt Jonsson, tab. 6). Skrev sig till Sundby i Kärnbo sn i Selebo hd i Södermanland 25.1 1392 (RPB, nr 2597). Nämnes såsom häradshövding i Öknebo hd i Södermanland 1400—1407 (RPB, nr 3058; SD, nr 900; jfr LagS 1, s. 52). Levde ännu 2.4 1419 (SD, nr 2611). Begrovs 26.9 1420 i Vadstena kloster (SRS 1: 1, s. 142). Ägde jord bl. a. i Ulleråkers hd i Uppland (SD, nr 1688), i Jönåkers (SMR, nr 538, 1066; RA perg 24.12 1428) och Österrekarne (SD, nr 2327) hd i Södermanland samt i Tveta hd i Småland (SD, nr 1795). Sigill: en lejonörn (RPB, nr 3058; SD, nr 522). — Var gift först efter all sannolikhet redan 20.2 1402 (SD, nr 144; jfr SD, nr 1495, och RPB, nr 2280) med *Sofia Gertsdotter*, dotter av riddaren Gerhard Snakenborg och Kristina Bengtsdotter (Bielke, se E 1, s. 356; ang. Sofias moder se K. H. Karlsson i SAT 1, s. 168, och SFSS 2: 3, s. 175), och sedan med *Birgitta Bengtsdotter*, som 25.6

1420 begrovs i Vadstena kloster (SRS 1: 1, s. 142).

B a r n (RA perg 7.3 1421, 24.12 1428; SMR, nr 1066):

1. *Bengt Knutsson*. Nämnd 7.3 1421 (RA perg).

1. *Kristina Knutsdotter*. Levde ännu 25.8 1456 (Sjögren, Trölle, s. 117 m. not 7). Sigill: en lejonörn (RA perg 19.1 1440). — Gift första gången 24.6 1420 på Sundby med *Knut Stensson* (Sten Lalasons ätt; sigill vid RA perg 24.8 1421) (SD, nr 2789), som levde ännu 29.9 1421 (UUB perg) men var död före 15.3 1424, då hustrun gifte om sig. Arvskifte efter Knut förrättades först 15.3 1426 (B 14, f. 121, RA). Han gav sin hustru i morgongåva jordegendom i Dals och Göstrings hd i Östergötland (SD, nr 2789). Kristina blev 9.2 1424 omgift med *Birger Trölle* (se E 8, s. 370) (UUB perg 10.2 1424), sedermera riksråd och riddare, död 4.4 1471 (SRS 1: 1, s. 233), vilken gav henne i morgongåva jord i Hagunda hd i Uppland och i Sunnerbo hd i Småland (UUB perg 10.2 1424).

1. *Ingeborg Knutsdotter*. — Var redan 24.12 1428 gift med *Magnus Pik* (RA perg), som levde ännu 13.9 1461 men var död 26.8 1462 (RA perg). Denne uppges i släktböcker även ha varit gift med en Bengta Larsdotter (K. H. Karlsson i PHT 1909, s. 19). En av Magnus Piks hustrur levde ännu 13.9 1461 (RA perg).

Tab. 9

Ulf Jonsson (son av Jon Knutsson, tab. 5). Nämnd tidigast 28.10 1356 (RPB, nr 278). Var vapnare 1370 (RPB, nr 939), konung Håkans råd i Norge 1370 (ST 2, s. 402), riksråd i Sverige 1371 (Hadorph, Rijm-kr. 2, s. 39; se även Engström, Bo Jonsson 1, s. 295, 301) och häradshövding i Österrekarne i Södermanland 1380 (Gen 71, s. 91, RA) o. ännu 1385 (RPB, nr 2139; jfr LagS 1, s. 116). Blev riddare 1387 eller 1388 (Löfqvist, Om riddarv., s. 250), troligen sommaren 1387 (Löfqvist, a. a., s. 262 f). Var lagman i Östergötland 1389 (RPB, nr 2447) och ännu 1391 (RPB, nr 2542; jfr LagS 1, s. 274). Levde ännu 1393 (RPB, nr 2657) men var död 7.3 1410 (SD, nr 1368; där oriktigt 21.12). Han och hans andra hustru innehade enligt deras testamente 1391 jord i Bankekinds, Lysings och Ydre hd i Östergötland, i Värmland, åtminstone i Visnuns hd, och två hyttor i Västmanland (RPB, nr 2562). Han ägde i övrigt jord i Jönåkers, Västerrekarne och Öknebo hd i Södermanland, i Akerbo och Ydre hd i Östergötland samt i Norra Vedbo hd i Småland (SD, nr 2448). I

ett testamente förpantade han och hans hustru jord i Värmland och två hyttor i Västmanland till Vadstena kloster och gävo till samma kloster jord i Lysings hd i Östergötland; tillika ägde de enligt detta testamente jord i Vadsbo hd i Västergötland (Rääf, Ydre 1, s. 201—203). Var bosatt på Sånna i Asby sn i Ydre hd i Östergötland (SRS 3: 2, s. 241, not a; jfr Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 238, och SD, nr 2448), som han 1381 köpt av drotsen Bo Jonsson (Grip) (RPH, nr 54). Sigill: en lejonörn (RPB, nr 783). — Var första gången 1372 gift med en syster till en Tord Bonde (DN 11, nr 46), sannolikt dotter av riddaren Peter Tordsson Bonde (se E 1, s. 512) och identisk med den *Margareta Petersdotter*, vilken 1377 omnämnes som Ulf Jonssons avlidna hustru (RPB, nr 1256; Gillingstam i Norsk slektshist. Tidsskr. 1950, s. 394 f; SD, nr 2449). Var 1391 omgift med *Gunhild Uddormsdotter*, dotter av Uddorm Petersson (Rakereddätten; jfr Ahnlund, Jämtl., s. 227, not 1), då makarna den 3.7 s. å. uppsatte sitt testamente (RPB, nr 2562). Hon var död 9.3 1418 (SD, nr 2448 f).

S ö n e r (SD, nr 2448 f):

1. *Laurens Ulfsson*, 1395, begr. 1445, riddare, riksråd. Se tab. 10.

2. *Orm Ulfsson*. } Dogo före modern (SD,
2. *Knut Ulfsson*. } nr 2448 f), vilken ärvde
deras fädernejord i Jönåkers, Västerrekarne och Öknebo hd i Södermanland, i Akerbo och Ydre hd i Östergötland samt i Norra Vedbo hd i Småland, bl. a. även huvudgården Sånna (ibid.).

Tab. 10

Laurens Ulfsson (son av Ulf Jonsson, tab. 9). Uppträder tidigast 8.9 1395 och var då ännu icke riddare (ST 2, s. 529). Nämnes första gången som riddare 1396, varför han torde ha blivit dubbad 23.7 1396 vid konung Eriks hyllning vid Mora stenar (Löfqvist, Om riddarv., s. 266 f). Var ännu ej riksråd 1396 (ST 2, s. 662, jfrt med s. 655). Nämnd bland konung Eriks unionsråd 1398 (Suhm, Hist. af Danm. 14, s. 650; jfr G. Carlsson i PHT 1951, s. 5, not 9). Som svenskt riksråd belagd tidigast 1413 (SD, nr 1704). Var häradshövding i Västerrekarne hd i Södermanland 1414 (SD, nr 1958) och ännu 1437 (SMR, nr 631; jfr ang. hans häradshövdingetid även LagS 1, s. 119). Nämnes sista gången som levande 4.7 1441 (SMR, nr 1411). Begrovs 11.3 1445 i Vadstena kloster (SRS 1, s. 162). Ägde jord i Jönåkers (RA perg 12.6 1425; SMR, nr 538), Västerrekarne (SD, nr 1405, 1416, 1746, 2208; C 4, f. 5, 27 v, RA) och Österrekarne (SD, nr 1746) hd i Södermanland, i Aska, Dals, Göstrings (SD, nr 1368; ang. Aska hd se även DN 16, nr

260, och Örnhielms dipl. 9, f. 1289, VHAA :s dep. i RA), Kinda (SD, nr 1402), Lösings (Örnhielms dipl. 9, a. st.) och Östkind's (C 4, f. 33 v, RA) hd i Östergötland, i Bjärke (HH 4, s. 380) och Vadsbo (SD, nr 1762) hd i Västergötland och i Näs hd i Värmland (SMR, nr 379). Var bosatt på Sundby (nu Stora Sundby i Öja sn i Västerrekarne hd i Södermanland) (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 299 med not 3). Sigill: en lejonörn (se t. ex. SD, nr 522, 2610). — Var 14.10 1404 första gången gift med *Katarina Stensdotter*, dotter av riddaren och marsken Sten Bengtsson (Bielke, se E 1, s. 357) (SD, nr 492) och *Katarina Holmgersdotter* (Ulv) (B 15, f. 135, RA; RPB, nr 2516; SD, nr 69), begravd 28.2 1410 i Vadstena kloster (SRS 1: 1, s. 127). Hon skänkte 1404 tillsammans med sin man, sin fader och sina syskon jord i Selebo och Akers hd i Södermanland till Vårfruultaret i Strängnäs domkyrka (SD, nr 492). Herr Laurens var 12.6 1425 (RA perg) omgift med *Ida Johansdotter*, dotter av riddaren Johan Bülow och hans fru Dorothea (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 5, 9). Fru Ida levde änka ännu 29.9 1461, då hon skänkte sin sätesgård Aspenäs till Vadstena kloster (Räaf, a. a., s. 263), men var död 20.10 1462 (Bergshammarsaml. perg, RA). Ägde jord även i Karlstads och Näs hd i Värmland (C 4, f. 42, 42 v, RA). Fru Ida dog utan ättlingar och ärvdes av sin broder Fickes barn (Rosman, Bj.-Säby 1, s. 320 f).

B a r n (SD, nr 2665; SRS 1: 1, s. 135, 139; B 16, f. 47, RA; frågetecknen nedan gälla endast mödernert):

1. *Katarina Larsdotter*. Fick 1419 av sin morbroder Ture Stensson (Bielke) jord i Ale hd i Västergötland (SD, nr 2665). — Var 20.7 1419 första gången gift med danska riksrådet riddaren *Ake Laxmand* (ibid.), vilken nämnes som levande 1405—1423 (DAA 1902, s. 227) och 1410 var gift med en Cecilia (SD, nr 1262). Fru Katarina blev sedermera omgift med riksrådet riddaren *Laurens Snakenborg*, som nämnes som levande 1434 (SMR, nr 42) —1471 (BSH 3, inledn., s. 255), före äktenskapet med fru Katarina varit gift med *Kristina Gustavsdotter* (Ros av Horshaga; RA perg 25.3 1434) och 1469 blev omgift med *Ingegärd Jonsdotter* (B 16, f. 351, RA), som levde ännu 1494 (DN 4, nr 1019). Fru Ingegärd begrovs i Vadstena kloster (Gardell, Gravm. 1, nr 522). Jfr ang. henne även K. H. Karlsson i HT 1886, s. 85.

1. *Ingeborg Larsdotter*. Vid hennes inträde i Vadstena kloster gav hennes fader 31.5 1415 jord till detta kloster (Örnhielms dipl. 9, f. 1289, VHAA :s dep. i RA). Invigdes 6.3 1418 till nunna i klostret (SRS 1: 1, s. 139). Dog

där 13.9 1454 (ibid., s. 172; se om henne även Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 9).

1. En dotter. Blev innebränd i en lada och begrovs i Vadstena kloster 18.2 1415 (SRS 1: 1, s. 135).

1 (?). *Erik Larsson*. Uppträder första gången 22.2 1447, då han och hans syskon i Skara överenskomma om arvet efter deras fader (B 16, f. 47, RA). Nämnes som riddare och riksråd 1459 (ArbogaTB, s. 103) och som levande ännu 1.2 1460 (DN 16, nr 202) men dog snart därefter och slöt Aspenäsätten på manssidan (jfr B. Hildebrand i PHT 1934, s. 89). Sålde 1455 gods i Ydre hd i Östergötland, i Västerrekarne hd i Södermanland och i Grums hd i Värmland till konung Karl Knutsson (C 4, f. 5, 26 v, 27, RA; ang. hans jordinnehav i Västerrekarne hd se även DN 16, nr 202). Ägde jord även i Vadsbo hd i Västergötland (DN 16, nr 202). Sigill: en lejonörn (RA perg 3.5 1447).

1 (?). *Helena (Elin) Larsdotter*. Var 22.2 1447 närvarande i Skara, då hon och hennes syskon delade arv efter fadern (se ovan brodern Erik). Var död 10.8 1476 (DN 16, nr 260). Ägde jord i Aska hd i Östergötland (ibid.) och Vadsbo hd i Västergötland (ibid., nr 202). Sigill: en lejonörn (B 16, f. 47, RA). — Gift första gången senast 1427 (Sollied i Norsk slektshist. Tidsskr. 7, 1940, s. 270) med norske riddaren och riksrådet *Håkan Bolt* (se DN 16, nr 260), vilken nämnes som levande 1418—1438 (Sollied i a. st.), och blev senare, 1.2 1460 (RA perg), omgift med norske riddaren och riksrådet *Ejnar (Olofsson) Flugå*, som uppträder första gången 1449 och dog i augusti 1483 (Saml. t. det norske Folks Spr. og Hist. 3, s. 605, not 2; NBL 3, s. 463 f).

1 (?). *Kristina Larsdotter*. Uppträder första gången 22.2 1447 tillsammans med andra syskon (se ovan brodern Erik). Hon ägde fädernejord i Bjärke hd i Västergötland (HH 4, s. 380). — Var 22.1 1451 gift med häradshövdingen *Magnus Gustavsson* (Ros av Horshaga) (RA perg), som uppträder 25.3 1434 (RA perg)—25.1 1457 (RA perg). Hustru Kristina levde änka efter honom ännu 25.3 1467 (HH 4, s. 380).

2. *Detlef Larsson*. Tydligt uppkallad efter morbrodern Detlef Bülow (Rosman, Bj.-Säby 1, s. 311). Uppträdde 22.2 1447 i Skara tillsammans med andra syskon (se brodern Erik). Sålde 1455 jord i Västerrekarne hd i Södermanland till konung Karl Knutsson (C 4, f. 5 v, RA).

2. *Filippa Larsdotter* (observera att namnet Filippa även bars av kusinen på mödernert Filippa Hansdotter [Eberstein]; se SBL 12, s. 27). Deltog i arvskiftet 22.2 1447 (se ovan

brodern Erik). Sålde 1454 jord i Grimstens hd i Närke till konung Karl Knutsson och var då ännu »jungfru» (C 4, f. 6 v, RA).

2. *Anna Larsdotter*. Var ogift vid faderns död (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 9). Även hon var närvarande vid arvskiftet 22.2 1447 (se ovan brodern Erik). — Var gift med rid-daren och riksrådet *Jesper Görtz* (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 9; Nordström i PHT 1941—1942, s. 21 f), som uppträder första gången 7.1 1426 (RA perg) och dog 12.5 1459 (RA

perg). *Jesper Görtz* var tidigare, 29.6 1427 (RA perg), gift med *Birgitta Bryniolfsdotter* (Roos af Hjelmsäter, se E 6, s. 394) och där-efter med *Kristina Filipdsdotter* (båt) (RA perg 5.3 1446).

2. *Ermegard Larsdotter*. Var ogift vid fa-derns död (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 9). Deltog också i arvskiftet 22.2 1447 (se ovan brodern Erik). Blev 1.12 1448 vigd till nunna i Vadstena kloster (SRS 1:1, s. 165; Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 9).

Björnlår

Av *Hans Gillingstam*

Släktnamnet är en senare tids benämning på en ursprungligen lågfrälse släkt, vars vapen-bild uppfattats som två björnlår, och som i nu kända urkunder tidigast kan spåras under 1300-talets senare hälft samt, om man får döma av den äldste kände stamfaderns namn, torde ha varit av tyskt ursprung. — Om färgerna i vapnet uppgives, att *Slake Karlsson* (tab. 6) fört »två björnramar med två björnlår, rött och vitt» (Skokloster 1, fol.vol. 57, f. 303 v, RA; Rål fol.vol. 12, f. 302 v, KB).

I Sverige uppträder den tidigast i Bergslagen, men den livskraftigaste grenen kom tidigt, tydligen i samband med äktenskap, att bli bosatt först i Närke och sedan i Uppland. Av denna gren, vars sätesgårdar voro Steninge i Husby-Ärlinghundra sn och hd, Frötuna i Rasbo sn och hd och Länna i Almunge sn i Närke och hd, allt i Uppland, blev en medlem under Sturetiden riddare och riksråd. Ätten utdog 1517.

Kröningsvärd i DDal, Suppl., Genealogiska tabeller, tab. XXI, hänför till denna ätt den i början av 1400-talet nämnde häradshövdingen i Dalarna *Jöns Gerekason* samt en *Ingeborg Gerekadotter* och en *Hemming Laurenssohn*, vilket torde vara okritiska namnkombinationer. *Jöns Gerekasons* sigill visar två korslagda hammare (RPB, nr 3089) och *Hemming Laurens-sons* tre stolpvis ordnade hjärtan (SD, nr 1958).

Utan känt samband med ätten är en annan släkt med björnlårsvapen, som bodde på *Kasby* i *Lagga sn* i *Långhundra hd* i *Uppland* (jfr *Gillingstam* i PHT 1947, s. 32, not 2).

Litteratur: *K. G. Grandinson*, Närkes medeltida urkunder. 1. Riseberga kloster (1935), s. 98 f; *H. Gillingstam*, Medeltidsätten *Slaweka*, PHT 1947 (passim).

Gereka Tab. 1	
Vestmod Gerekason 1362 Tab. 2	Laurens Gerekason 1372—1391 Tab. 3
Karl Laurenssohn 1411, dog 1427 Tab. 4	Bengt Laurenssohn 1419—1455 Tab. 7
Lasse Karlsson 1436—1489 Tab. 5	Karl Laurenssohn 1487—1506 Tab. 6

Tab. 1

Gereka. Var möjligen identisk antingen med den 1351 i Dalarna nämnde »Gerechinus dyäkn» (DS, nr 4691) eller med Gereka Skeppare, som 1358 förvärdade jord i Svärdsjö sn i Kopparbergslagen i Dalarna (DDal, nr 26 f; jfr Linge, Svärdsjö sn, s. 169 f). Jfr Söderberg, St. Kopparberget, s. 223 f, som på grund av feltolkning av brevet 1358 (se även s. 221, not 3) kallar Gereka Skeppare »bergs-karl».

S ö n e r (patronymika och vapen):

Vestmod Gerekason, 1362, fogde. Se tab. 2.

Laurens Gerekason, 1372—1391, häradshövding. Se tab. 3.

Tab. 2

Vestmod Gerekason (son av Gereka, tab. 1). Nämnes som fogde 1362 (DS, nr 6595; jfr Söderberg, St. Kopparberget, s. 224, not 5). Ägde jord vid Kopparberget (DDal, nr 47). — Var gift med *Barbara Tomasdotter*, som 1390 (DDal, nr 253) var omgift med underhäradshövdingen i Dalarna (LagS 1, s. 161) Efreka Efrekason (kluven sköld med halv fläkt fågel och vådurshorn över stjärna) samt levde ännu 1394 (DDal, nr 256 f).

S ö n e r (med Barbara; DDal, nr 47 och 253):

Johannes Vestmodsson. Blev vid universitetet i Prag 1375 baccalaureus och 1378 licentiat och magister samt inskrevs 1384 vid jurist-fakulteten därstädes (Thörnqvist i KA 1929, s. 265). Nämnes som kanik i Linköping 1386 (DDal, nr 47) och kanik i Uppsala 1390—1392 (DDal, nr 253; RPB, nr 2653). Var troligen död 1394 (DDal, nr 256 f). Ägde jord vid Kopparberget (DDal, nr 47) samt i Tuhundra och Norrbo hd i Västmanland (DDal, nr 253). Sigill: två björnlår (RA perg 1.9 1390).

Gabriel Vestmodsson. Nämnes 1386—1390 (DDal, nr 47, 253). Ägde jord vid Kopparberget (DDal, nr 47) samt i Tuhundra och Norrbo hd (DDal, nr 253). Var troligen död 1394 (DDal, nr 256 f). Stiftade jämte brodern S:t Jakobs eller Forsby präbende i Västerås domkyrka (jfr Ekström, Västerås st. herdam. 1: 1, s. 108, 411).

Tab. 3

Laurens Gerekason (son av Gereka, tab. 1). Nämnes tidigast 3.4 1372 (Eriksbergs arkiv perg). Förekommer i Närke från 1380-talets början (NMU, nr 164; RPB, nr 1662, 1708). Nämnt som häradshövding i Örebro hd 1384 (RPB, nr 2046; jfr LagS 1, s. 185). Beseglade 1386 i Västerås jämte sin svägerskas senare man Efreka Efrekason (se tab. 2) salubrev åt

sina brorsöner Johannes och Gabriel Vestmodssöner (DDal, nr 47). Levde ännu 1391 (NMU, nr 180). Ägde jord i Selebo och Oppunda hd i Södermanland (Eriksbergs arkiv perg 1372), i Tuhundra hd i Västmanland (SD, nr 1663, 1668) samt i Knista hd i Närke (NMU, nr 180). Sigill: två björnlår (RA perg 21.10 1390). — Gift först med *Kristina* (SD, nr 1663, 1668), vars mor ägde jord i Hardemo hd i Närke (RA perg 17.1 1454), och sedan med *Märta* (SD, nr 2747), troligen dotter av Karl Laurenssohn i Bornö i Salems sn i Svartlösa hd i Södermanland (Gillingstam i PHT 1947, s. 17, not 11).

S ö n e r (SD, nr 1663, 1668, 2747):

1. *Gereka Laurenssohn.* Nämnes i Närke 1403 (SD, nr 282). Var död 1413 (SD, nr 1668). Sigill: två björnlår (SD, nr 282).

1. *Arnold* eller *Arend Laurenssohn.* Nämnes tidigast 1403 (SD, nr 401) och ännu i april 1429 (UUB perg). Ägde jord i Edsbergs hd i Närke (SD, nr 401; NMU, nr 206, 212), i Snävringe hd i Västmanland (SD, nr 1780; RA:s accession 1929 fr. DRA 30.12 1424; DRA perg 24.3 1426) samt i Sollentuna (RA:s accession 1929 fr. DRA 30.12 1424), Hagunda och Våla (DRA perg 24.3 1426) hd i Uppland. Sigill: två björnlår (SD, nr 1512). — Gift först med *Margitta*, som var död 1413 (SD, nr 1663, 1668), och sedan med *Kristina*, dotter av Laurens Peterssohn (lilja) i Ransta i Kumla sn i Överturbo hd i Västmanland (DRA perg 24.3 1426; jfr RA perg 13.1 1426), som 21.11 1428 kallas sväger till den ryktbare Engelbrekt Engelbrektssons broder Nils Engelbrektssohn (RA perg).

1. *Ragvald Laurenssohn.* Nämnes 1411—1413 (SD, nr 1512, 1663). Sigill: två björnlår (RA perg 13.1 1413).

2. *Karl Laurenssohn*, 1411, dog 1427. Se tab. 4.

2. *Bengt Laurenssohn*, 1419—1455, underlagman. Se tab. 7.

Tab. 4

Karl Laurenssohn (son av Laurens Gerekason, tab. 3). Nämnes tidigast 1411 (SD, nr 1512). Dog 1427 (Gillingstam i PHT 1947, s. 17). Ägde jord i Edsbergs (NMU, nr 206) och Hardemo (RA perg 21.3 1427) hd i Närke samt i Selebo (RA perg 24.6 1425) och Åkers (SD, nr 1991, 2329, 2359; RA perg 24.6 1425) hd i Södermanland. Sigill: två björnlår (NMU, nr 206). — Gav 24.6 1425 i Nyköping morgongåva till sin hustru *Bengta Johansdotter* (RA perg), som var dotter av Johan Peterssohn (Schack av Skylvalla) i Skylvalla i Gåsinge sn i Daga hd i Södermanland och Kristina Torstensdotter (Oxenstierna)

(Gillingstam i PHT 1947, s. 19 m. not 2), 1428 blev omgift med sedermera underlagmannen Klaus Slaweka d. y. (Gillingstam i PHT 1947, s. 17 f) och levde ännu 8.5 1443 (RA perg).

S o n (SMR, nr 362; född i angivet äktenskap enl. Gillingstam i PHT 1947, s. 44):

Lasse Karlsson, 1436—1489. Se tab. 5.

Tab. 5

Lasse Karlsson (son av Karl Laurensen, tab. 4). Troligen född 1426 eller 1427. Nämnas tidigast 1436 (SMR, nr 362). Fick genom sitt äktenskap (Gillingstam i PHT 1947, s. 43, not 8) Frötuna i Rasbo sn och hd i Uppland, vilket nämnes såsom hans sätesgård 1458 (Gen 41, f. 120, RA)—1481 (UUB perg 8.4 s. å.). På ålderdomen synes han ha överlåtit Frötuna till sonen Karl och själv bosatt sig på Länna i Almunge sn i Nardinghundra hd i Uppland (RA perg 1487 u. d.; Nomina benefact. defunct., f. 4 v., ULA). Nämnas som levande senast 6.9 1489 (UUB perg). Ägde i övrigt jord i Frösäkers (Bergshammarsaml. perg 4.8 1474, RA), Långhundra och Sjuhundra (Gillingstam i PHT 1947, s. 42, not 1) samt Vaksala (Örnhielms dipl. 7, s. 943, VHAA :s dep., RA; Gen 61, f. 1, RA) hd i Uppland, i Åkers hd i Södermanland (RA perg 7.11 1457), i Norrbo (RA perg 7.11 1457) och Siende (RA perg 22.8 1476) hd i Västmanland samt i Skärkinds hd i Östergötland (RA perg 22.8 1476). Sigill: två björnlår (RA perg 1452 u. d. och 18.5 1472). — Gav 7.11 1457 morgongåva till sin hustru *Ingeborg* (RA perg), som var dotter av Peter Svensson i Malmö i Kvillinge sn i Bråbo hd i Östergötland (Gillingstam i PHT 1947, s. 43 f) och var död 1470 (Örnhielms dipl. 7, s. 943, VHAA :s dep., RA).

S ö n e r (Gillingstam i PHT 1947, s. 43 f, varav framgår, att åtminstone sonen Karl var född i angivet äktenskap):

Karl Laurensen, (1485) 1487—1506, riddare och riksråd. Se tab. 6.

Bengt Laurensen. Nämnas som bosatt på Länna 8.6 1509 (RA perg)—1515 (SStadsB 2: 5, s. 58) och på Frötuna 1511 (BSH 5, nr 386)—1516 (BSH 5, nr 443). Nämnas som häradshövding i Långhundra hd 22.7 1509 (RA perg), som häradshövding i Nardinghundra hd 1512 (Rött nr 437, KA)—1513 (Gillingstam i a. a., s. 44, not 6). Förmodligen identisk med den Bengt Laurensen som 1503 var Svante Nilssons (Sture) fogde på Örebro (ibid., s. 44, not 4). Fogde på Stockholms slott 1514—1515 (G. Wieselgren, Sten Sture d. y., s. 108). Avrättad 1517 för förräderi (ibid., s. 111). Med honom u t d o g ätten. Sigill: två björnlår (RA perg 22.7 1509).

Tab. 6

Karl Laurensen (son av Lasse Karlsson, tab. 5). Nämnas tidigast 1485, om han är identisk med den person med detta namn, som då uppträder bland Ivar Axelssons (Tott) högst avlönade svenner (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 319, not 355), och var 1487 bosatt på Frötuna (RA perg 1487 u. d.). Blev riddare vid konung Hans kröning 1497 (Gillingstam i PHT 1947, s. 43, not 10). Nämnas bland »Sue-rigis rigis raadh och men» från 29.1 1504 (HSH 19, s. 3), bland »Richesens Raadh» i maj s. å. (BSH 5, nr 12). Förekommer icke i urkunderna efter hösten 1506 (HSH 20, s. 49). Ägde jord i Åsunda hd i Uppland (RA perg 9.8 1504) samt i Daga och Åkers hd i Södermanland och i Norrbo hd i Västmanland (RA perg 8.6 1496). Sigill: två björnlår (RA perg 12.9 1493). — Var gift 6.9 1489 med en till namnet *okänd* kvinna (UUB perg). Gav 8.6 1496 morgongåva till *Märta Karlsdotter* (RA perg), vilken efter mannens död enligt dombrevet om arvet efter sonen skall ha mördats av dennes broder Bengt Laurensen (G. Wieselgren, Sten Sture d. y., s. 111 f).

S o n (med Märta Karlsdotter; PHT 1904, s. 129; G. Wieselgren, a. a., s. 112):

Slaweka eller *Slake Karlsson*. Dog efter fadern men före 1511 (Gillingstam i PHT 1947, s. 44 m. not 3). Enligt obestyrt uppgift av Utter blev han mördad av sin farbror Bengt Laurensen (G. Wieselgren, a. a., s. 112).

Tab. 7

Bengt Laurensen (son av Laurens Gereka-son, tab. 3). Nämnas tidigast 1419 (SD, nr 2566). Uppträder som häradshövding i Örebro hd i Närke 1437 (SMR, nr 653)—25.11 1447 (RA perg), som häradshövding i Ärlinghundra hd i Uppland 1440 (SMR, nr 1157), som underlagman i Hälsingland 1440 (Widmark, Beskr. öfver Helsingl. 1: 1, s. 104) och som underlagman i Uppland 1441—1450 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 280, not 144, s. 304; ang. hans underlagmans- och häradshövdingetjänster jfr LagS 1, s. 15, 37, 185, 425). Nämnas som bosatt på Steninge i Husby-Ärlinghundra sn i Ärlinghundra hd i Uppland 1439 (SMR, nr 953)—1454 (RA perg 17.1 s. å.) och som levande senast 7.9 1455 (RA perg). Ägde jord i Edsbergs (NMU, nr 206) och Hardemo (RA perg 17.1 1454) hd i Närke, i Snävringe hd i Västmanland (RA:s accession 1929 fr. DRA 30.12 1424), i Svartlösa hd i Södermanland (SD, nr 2566; UUB perg 17.12 1423; RA perg 14.4 1429) samt i Bälinge (SMR, nr 695), Håbo och Lagunda (UUB perg 23.5 1444), Sollentuna (RA:s ac-

cess. 1929 fr. DRA 30.12 1424; UUB perg april 1429), Trögds (SMR, nr 953), Ulleråkers (RA perg 14.4 1429) och Vaksala (RA perg 29.7 1426) hd i Uppland. Sigill: två björnlår (NMU, nr 206). — Var 29.7 1426 (RA perg) gift med *Märta*, dotter av Olof Krok i Onsike i Skogs-Tibble sn i Hagunda hd i Uppland (Gillingstam i PHT 1947, s. 33). Hennes släktförhållanden framgå bl. a. av SMR, nr 953, och hon kallas fränka av Lars Ingemundsson (Vasa) (FMU, nr 2733). Hon levde ännu 12.3 1442 (UUB perg).

B a r n (Gillingstam i PHT 1947, s. 32, not 2; barnens modernebörd framgår icke av källmaterialet):

Märta Bengtsdotter. — Gift med riksrådet riddaren *Johan Slaweka* (Gillingstam, *ibid.*), som sedan före 1465 gifte om sig först med *Katarina Magnusdotter* (Gren) (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 500, not 59) och därefter

senast 1468 med *Anna Olofsdotter* (Lindöätten) (Gillingstam i PHT 1953, s. 49 ff).

Båda levde enligt Uter 1458 (regest tr. i PHT 1947, s. 32, not 2) men nämnas icke senare i urkunderna.

Ingeborg Bengtsdotter. Levde ännu 12.9 1493 (RA perg). Sigill: två björnlår (RA perg 12.9 1493). — Var gift med *Jon Nilsson*, som 20.5 (RA perg) och 27.12 (RA prr) 1472 hade svärfaderns Steninge som sätesgård men var död 17.5 1480, då änkan för hans själ donerade jord i Håbo hd till Sko kloster (RA perg). Om henne säges i en släktboksanteckning från 1500-talets slut: »Hustrv Ingebår bodde på Scobyland är helig medh Gudz hielp och ligger i Schoo» (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 516 m. not 144).

Björnam från Västergötland

Av *Hans Gillingstam*

Släktnamnet är en senare tids benämning på en från Västergötland härstammande, sedan början av 1400-talet känd ätt, vars vapenbild uppfattats såsom tre björnamar, och som genom Otte Ulfssons gifte kom att bli bosatt i Svealand samt utdog i början av 1500-talet. Något samband med en i Uppland under 1400-talet bosatt lågfrälse släkt med samma vapen (se Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 99, not 551) har icke kunnat påvisas. — Vapnets färger uppgivas ha varit: björnamarna svarta och fältet gult (Gen 42, f. 60 v; jfr Skokloster 1, fol.vol. 57, f. 317 v, 382, 383 v, RA, och Rål fol.vol. 12, f. 316 v, KB).

Tab. 1

Ulf. Dog senast 1394 (SD, nr 2771) men är i övrigt okänd. Peringskiölds (Ättbok, RHA) och Silfverstolpes (Klosterfolket, s. 12) uppgift, att han hette Ulf Sunason, har icke kunnat verifieras och torde bero på en felaktig kombination med en släkt med tre musslor i vapnet, vilken behandlats av K. Kumlien i PHT 1932, s. 88 f. — Var gift med en *syster* till Lasse Lekssons (fyrstyckad sköld) hustru *Kristina Bengtsdotter* (bjälke), som 1425 kallar Otte Ulfsson sin »systerson» (B 16, f. 270 v, RA). Syskon till Ulfs hustru voro tydligen även *Märta* eller *Margareta Bengtsdotter* (bjälke), som kallar Otte Ulfsson sin »son» 1420 (SD, nr 2771) men sin »gudzson» 1431 (VFT 2: 8—9, s. 174), samt skarakaniken herr *Björn* i Yllestad i Vartofta hd i Västergötland, som 1420 kallas broder till *Märta Bengtsdotter* (SD, nr 2771) och 1406 beseglade med en bjälke i

sigillet (SD, nr 727). Ulfs hustru var troligen i ett annat äktenskap moder till vadstenanunnan *Elseby Hansdotter*, som Otte Ulfsson kallar sin »syster» 19.1 1442 (RA perg; jfr Silfverstolpe, a. a., s. 40). I RA perg 20.6 1423 talas om Otte Ulfssons modernejord i Borrarp i Dalstorps sn i Kinds hd i Västergötland, och där låg även den jord som enligt brevet 1442 med *Elseby Hansdotter* gavs till *Vadstena kloster*.

B a r n (RA perg. 16.3 1421; SRS 1: 1, s. 175; av ovan anført källmaterial framgår, att endast sonen Otte kan visas vara född i ovan angivet äktenskap):

Ingeborg Ulfsdotter. Nämnes tidigast 1420 (SD, nr 2773). — Var 16.3 1421 (RA perg) änka efter riddaren *Magnus Logason* (schackrutad balk) i hans andra gifte, vilken nämnes i urkunderna 1362 (RPB, nr 1822)—1400

(RPB, nr 3083). Jfr om Magnus Logason K. H. Karlsson i NHT 4: 2, s. 158.

Katarina Ulfsson. Blev nunna i Vadstena kloster 1409 och uppges då vara »de Vesgocia» (SRS 1: 1, s. 127). Var abbedissa där 1456—1457 (SRS 1: 1, s. 174, 177). Dog 15.1 1461 (SRS 1: 1, s. 177). Jfr Silfverstolpe, a. a., s. 12.

Otte Ulfsson, 1413, begr. 1457, riddare och riksråd. Se tab. 2.

Tab. 2

Otte Ulfsson (son av Ulf, tab. 1). Uppträder i urkunderna tidigast 1413, då han var häradshövding i Kinds hd i Västergötland (SD, nr 1782); redan 1414 hade han fått en efterträdare (LagS 1, s. 211). Nämnd som riksråd från 1430 (Huitfeldt, Danmarckis Rigis Krønike 2, foliouppl., s. 745 f). Dubbad till riddare efter 1447 (Rött nr 437, KA) men före 25.9 1449 (RA perg), alltså troligen vid konung Karl Knutssons kröning. Blev begrävd i Vadstena kloster 22.2 1457 (SRS 1: 1, s. 175; jfr Gardell, Gravm. 1, nr 438). Den i litteraturen gängse uppgiften, att han som sätesgård hade Erstavik i Huddinge sn i Svartlösa hd i Södermanland, har ej kunnat verifieras och synes tidigast förekomma vid mitten av 1600-talet hos Jonas Bure (Gen 50, s. 120, RA). Enligt Hans Brask (Gen 2, f. 27 v, RA) och Anna Pedersdotter Bielke (släktb., f. 32 v, RHA) bodde han i Västergötland. Gods hade han bevisligen i Kinds (RA perg 20.6 1423; 19.1 1442) och Kullings (Eriksbergs arkiv perg 30.12 1443) hd i Västergötland, i Lysings (RA perg 1.8 1430; VFT 2: 8—9, s. 174) och Vifolka hd i Östergötland (VFT 2: 8—9, s. 174) samt i Lagunda (ibid., s. 166), Långhundra (RA perg 20.8 1454), Olands (VFT 2: 8—9, s. 171 f), Rasbo (RA perg 12.5 1444; VFT 2: 8—9, s. 169), Ulleråkers (RA perg 20.8 1454) och Ärlinghundra (RA perg 31.8 1455) hd samt Åkers skplg (VFT 2: 8—9, s. 153 ff; jfr Rött nr 437, KA) i Uppland. Sigill: tre uppåtvända björnramar (RA perg 19.1 1442, 11.11 1451, 20.8 1454, 31.8 1455). — Gav 20.6 1423 (RA perg) morgongåva till sin hustru, som enligt RA perg 20.8 1454 och 31.8 1455 hette *Ingeborg Nilsdotter* och i sigillet förde Hammerstaättens kluvna sköld. Hennes namn och vapen visa jämte uppgifter i SMR, nr 1486, samt Eriksbergs arkiv perg 30.12 1443 och RA perg 29.3 1445 och 24.11 1493, att hon var dotter till Södermanlands lagman riddaren Nils Erengislason (Hammerstaätten) och dennes första hustru Märta Magnusdotter (Leopard) (SMR, nr 1486; Bendix i PHT 1956, s. 141 f).

Söner (Gen 2, f. 27 v, RA; jfr VFT 2: 8—9, s. 159; att sonen Erik var född i det ovan angivna äktenskapet framgår av Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 519 m. not 170; att sonen Nils var född i samma äktenskap framgår av förnamnet):

Nils Ottason, 1462, dog trol. 1475, riddare. Se tab. 3.

Erik Ottason. Uppträder tidigast i källorna omkring 1470, då han enligt Olaus Petri svenska krönika (ed. Klemming, s. 269) kämpade för konung Kristians sak. I urkunds materialet synes han förekomma först 7.9 1475 (RA perg) och var redan då riddare. Nämnes som riksråd från 1481 (Lundholm, Sten Sture d. ä., s. 235). Uppträder som hövitsman på Nyköping 17.2 1488—19.6 1491 (RA perg). Synes ha varit häradshövding i Bro skplg 14.1 1489 (RA perg; jfr LagS 1, s. 29). Nämner Smedby i Österåkers sn i Åkers skplg i Uppland som sin sätesgård 14.1 1489—24.11 1493 (RA perg), vilken inköpts av fadern på 1440-talet (VFT 2: 8—9, s. 153). Nämnes som levande senast 27.10 1494 (BSH 4, nr 181). Var död 28.6 1500 (RepD 2, nr 9115; jfr LagS 1, s. 29). Ägde jord i Bro (VFT 2: 8—9, s. 154), Frösåkers, Lagunda, Olands, Rasbo och Ullåkers (ibid., s. 160), Vallentuna (ibid., s. 152, 155) hd samt Åkers skplg (ibid., s. 151 f, 154 f) i Uppland, i Jönåkers hd i Södermanland, i Vifolka hd i Östergötland (ibid., s. 160), i Tveta och Vista hd i Småland (ibid., s. 160 och 165), i Siende hd i Västmanland (ibid., s. 154, 160) och i Tössbo, Valbo och Vedbo hd i Dalsland (Liljegren, Fört. öfver pernebr. uti L. v. Engeströms bibl., s. 50). Sigill: tre åt höger vända björnramar (RA perg 14.1 1489, 24.11 1493). Litteratur: C. G. Styffe i BSH 4, inl. s. 318; Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 680 f. — Gift med *Birgitta*, dotter av marsken Tord Bonde (se E 1, s. 513) och Iliana Åkesdotter (Tott) samt änka efter Johan Kristiernsson (Vasa; Gyllenstierna, Chron. gen., s. 9), vilken dött 6.4 1477 (SRS 1: 1, s. 74). Fru Birgitta, vars ålder framgår av att hennes föräldrars äktenskap ingåtts i februari 1455 (Skoglund, De yngre Axelsson, förb. med Sverige, s. 45 m. not 1) och av att fadern mördades i maj 1456 (SRS 1: 1, s. 173), ärvde 1493 Penningby i Länna sn i Frötuna skplg i Uppland efter sin faster Sigrid (F. Nordström i Hundare och skeppslag 1951—1952, s. 24) o. levde ännu 7.3 1520 (F. Nordström, ibid., s. 26). — Enligt en nu genom omgjutning (UFT 1: 4, s. 70) förstörd inskription på en i Österåkers kyrka befintlig kyrkklocka med årtalet 1495 skall Erik Ottason ha haft tydligen tidigt avlidna *barn* (Rött nr 437, KA; B 9, f. 53, LSB; F h 2, f. 35, 268, KB).

Sten Ottason. Troligen identisk med den »Steno Ottonis de Vpsalia», som 19.8 1454 tillsammans med Kettil Karlsson (Vasa) in-skrevs vid Rostocks universitet enligt dess av A. Hofmeister utgivna matrikel (1, s. 102). Nämnd som levande 24.2 1467, 17.6 1471 och 11.8 1472 (RA perg). Dog efter brodern Nils men före brodern Erik (VFT 2: 8—9, s. 159).

Tab. 3

Nils Ottason (son av Otte Ulfsson, tab. 2). Synes första gången uppträda i urkunderna 13.6 1462 (RA ppr) och var redan då riddare, alltså troligen dubbad vid Kristian I:s kröning 1457. Bodde 25.3 1470 på ett icke närmare lokaliserat »Lösta» (Sjöholmssaml. perg, RA) men uppges av Hans Brask som sätesgård ha haft Erstavik i Huddinge sn i Svartlösa hd i Södermanland (Gen 2, f. 27 v, RA). Ägde jord i Jönåkers hd i Södermanland (RA perg 29.6 1463) och i Ärlinghundra hd i Uppland (RA perg 17.6 1471, 14.6 1473). Levde ännu 3.8 1474 (RA perg). Dog 1474 eller (troligare) i början av 1475 (Handl. r. H. Lek. g. i Sthlm 1, s. 83). Sigill: tre uppåtvända björnramar (RA perg 29.6 1463, 17.6 1471, 14.6 1473; Sjöholmssaml. perg 25.3 1470, RA). — Var enligt Hans Brask (Gen 2, f. 13, RA) först gift med *Kristina*, dotter av riksrådet Kristiern Bengtsson (Oxenstierna) och Anna Hansdotter (Kröpelin) (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 501 f). *Kristina* dog barnlös före 1473 (RepD 2, nr 3254), varefter mannen gifte om sig med *Ingeborg* (SStadsB 2: 1, s. 204), troligen dotter av östgötalagmannen Ragvald Pu-

ke (Bonde, se E 1, s. 514) och Anna Markvardsdotter (Sten) (RA perg 26.6 1499) och efter mannens död omgift med södermanlandslagmannen Peter Ragvaldsson (Fargalt) (Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 32 v, RHA; jfr FrG 3, s. 1047), som bodde på Erstavik åtminstone från 31.10 1480 (UUB perg.)

S ö n e r (VFT 2: 8—9, s. 159):

2. *Örjan Nilsson*. Nämnd som ärkedjäkne i Strängnäs 9.10 1503 (BSH 4, nr 235)—4.4 1514 (RA perg; kallar sig 11.11 1504 enl. av Sjödin i MRA 1933, s. 126, utgivet brev ärkedjäkne i Uppsala, men detta är troligen en fel-skrivning). Kallas domprost i Strängnäs 24.10 1504 (SStadsB 2: 4, s. 28), 22.5 1513 (ST 3, s. 584) och 9.7 1519 (RA perg), ehuru detta ämbete innehades av Erik Kagge från 27.8 1501 (RA perg) till 1516 och därefter av Magnus Sommar (Sjödin i MRA 1933, s. 105). Nämnas som riksråd från 1503 (BSH 4, nr 235). Var troligen död 9.7 1519 (RA perg) och säkert 6.1 1520 (RA ppr). Med honom utdög ätten. Ägde gods i Långhundra och Rasbo (VFT 2: 8—9, s. 160) samt Olands (RA ppr 4.10 1507) och Ärlinghundra (G 29, s. 79, LSB) hd i Uppland, i Kinds, Marks och Vartofta hd i Västergötland (RA ppr 7.6 1511), i Österrekarne hd i Södermanland (E 176, f. 74 v, UUB) och i Lysings hd i Östergötland (RA ppr 25.2 1508). Sigill: tre uppåtvända björnramar (RA perg 17.7 1513).

2. *Erengisl Nilsson*. Nämnas vid arvskiftet efter farbrodern Sten Ottason (VFT 2: 8—9, s. 159). Troligen död ung.

Boberg

Av *Jakob Koit*

Ätten Boberg är en av de få svenska släkter, vilkas medlemmar kunna följas tillbaka till 1100-talet. De första oss bekanta släktmedlemmarna Mats och hans son Bengt Matsson voro säkerligen betydande män, ty de tituleras bägge dominus i ett av konung Johan Sverkersson och biskop Karl i Linköping år 1219 utfärdat brev (DS, nr 183). Sigtryggs och hans broder Lars sigill äro också de äldsta privatsigillen i vårt land (HiSig 3: 1 f). Senare återfinna vi emellertid inom ätten endast ett riksråd, tillika riddare, Lars Boberg, som uppträder i slutet av 1200- och i början av 1300-talet. Ätten ägde jord i Småland, Östergötland, Västergötland, Värmland, Närke, Västmanland och Södermanland; i det sistnämnda landskapet fick den gods genom gifte i slutet av 1200-talet. Den utdög på manssidan redan under andra fjärdedelen av 1300-talet.

Ättenamnet framträder i början av 1280-talet. Sannolikt leder det sitt upphov från ett likalydande ortnamn, enl. Utter Bobergs by, samtidigt gammalt häradstingsställe i Fornåsa sn i Bobergs hd i Östergötland (Gen 41, f. 48, RA). I varje fall ägde en ättemedlem i mitten

av 1200-talet jord i grannhäradet Gullberg. Man får nog icke heller glömma Boberga by i Dingtuna sn i Tuhundra hd i Västmanland. I detta hd ägde åtminstone två ättemedlemmar jord, och en av dem, riddaren och riksrådet Lars Bobergs son Magnus Boberg, beseglade 1316 ett brev på Viby (Gen 75, f. 348 v, RA), tydl. identiskt med det Viby, som ligger nära Boberga i Dingtuna sn. Även något av de båda västgötska Boberg i Särestads sn i Åse hd, resp. i Tranums sn i Kållands hd kunde komma i fråga.

Ättemedlemmar förde redan i början av 1200-talet och även senare en fransk lilja mellan två hjorthorn i sigillet.

Med tillnamnet Boberg kallade sig även domprosten, sedermera biskopen Lars i Västerås (uppträder första gången 1331, dog troligen 1370; Ekström, Västerås st. herdam. 1: 1, s. 86 f). Biskop Lars förde dock liksom sin fader Bengt Elofsson, troligen en brorson till Birger jarl (se artikeln Brunkow), en vingad pil i sitt sigill (HiSig 3: 87, 454; Ekström, a. a., s. 87). Det synes antagligt, att biskop Lars moder Katarina (omnämnes 1293) tillhörde ätten Boberg (jfr DS, nr 1087) och att han således upptog släktnamnet efter modernet (jfr härvid även B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 5 f, 26, not 21). B. Beckman (a. a., s. 5 f, 26, not 23) är böjd antaga, att biskop Lars moder var dotter av en Bengt, vars son Lars liksom dennes son och dotterson förde en kluven sköld med en nedvänd vinge och en halv stjärna i sigillet, men detta synes mindre troligt, eftersom namnet Boberg ej förekommer inom denna släkt.

Ätten Bobergs vapen synes även ha förts av en Magnus Kristinason, som donerade jord i Husaby, tydligen i Brista i Husby-Ärlinghundra sn i Ärlinghundra hd i Södermanland (DS, nr 892; Ossiannilsson [Dovring] i VSLÅ 1945, s. 90, 95, 100), till Fogdö kloster. Fragment av ett dylikt sigill hänger nämligen under ett av honom utställt, odaterat pergamentsbrev, som av utgivaren hänföres till tiden 1200—1270 (DS, anført brev; HiSig 3: 84). Man har gissat, att han skulle vara identisk med riddaren Magnus Kristinason, vilken uppträder i brev 1292—1306 och dödades av norrmännen 1309 (Annerstedt i X 58 b, s. 187 f, UUB). Detta torde vara osannolikt, bl. a. därför att riddaren Magnus Kristinason förde vinstorpvapnet (se om honom närmare under Håkan Tunasons ätt, med Vinstorpaättens vapen).

Ett Bobergsvapnet liknande sköldemärke, dock med ur liljan uppstigande blomstänglar, fördes 1310 av fru Ingrid (uppträder även 1309 men är tydligen död 1313; DS, nr 1602, 1689, 1929; HiSig 3: 691; NMU 1, nr 49, 52, 56, 66), dotter av Andreas de Kalsthorp (troligen i Västergötland; sistn. arbete, nr 52, not 7, och s. 178) resp. de Mulåthorp (Mularp i likan. sn i Vartofta hd i Västergötland; NMU, s. 23). Hon ägde jord i Vadsbro hd i Västergötland och möjligen även i Örebro hd i Närke, och hade sonen Karl, brodern Folke och systern Ingeborg.

A. F. Liljeholm har i GT 1953, s. 103—106, framlagt den åsikten, att ärkedjåknen i Linköping, Sigtrygg, som 1291 upprättade sitt testamente (DS, nr 155, 1034), var son av Karl Sigtryggsson (Boberg, nedan tab. 2) (DS, nr 397), samt att denne även var far till Ulf Karlsson, vars dotter Margareta var gift med Gudmar Magnusson (Ulvåsaätten) (DS, nr 3545). Både Ulf Karlssons son riksrådet Karl Ulfsson, som ärkedjåknen i testamentet kallar nepos, och dennes ättlingar samt Gudmar Magnussons söner förde ett lejon i vapnet liksom avkomlingarna till Hafrid Sigtryggsdotter, enligt Liljeholms antagande av den anledningen att Karl Sigtryggssons och Hafrid Sigtryggsdotters fader Sigtrygg Bengtsson i ett andra äktenskap förmodligen var gift med en halvsysster till Birger jarl (jfr härom även B. Beckman, a. a., s. 26, not 23; jfr vidare inledningarna till Folkungaättens lagmansgren, Tyrgils Knutssons ätt och Ulvåsaätten). Man kan dock även antaga, ehuru enligt Liljeholms meddelade uppfattning med mindre grad av sannolikhet, att ärkedjåknen Sigtrygg varit dotterson till Sigtrygg Bengtsson och att Ulf Karlsson varit gift med en sysster till ärkedjåknen.

Tab. 1

Mats. Levde under andra hälften av 1100-talet. Var död 1219 och kallades då dominus (jfr Löfqvist, Om riddarv., s. 70 f; A. Schück i Hist. stud. t. Tunberg, s. 114 f). Ägde Skeens fiske i Annerstads sn i Sunnerbo hd i Småland,

som han på grund av vissa lagöverträdelser måste avstå till konung Knut Eriksson (DS, nr 70, 119, 182 f, 833 f).

Son (DS, nr 182 f):

Bengt Matsson. Nämnes 1219 som död och kallas då liksom fadern dominus (DS, nr 182

f; ang. dateringen se HiSig, s. IV, not**, 3: 1).

S ö n e r (DS, nr 182 f):

Peter Bengtsson. Avstod 1219 jämte sina båda bröder för egen och arvingars del sina anspråk på Skeens fiske till Nydala kloster (DS, nr 182 f).

Lars Bengtsson. Levde 1219 (ibid.). Sigill: en fransk lilja mellan två hjorthorn (HiSig 3: 2).

Sigtrygg Bengtsson, 1219. Se tab. 2.

Tab. 2

Sigtrygg Bengtsson (son av Bengt Matsson, tab. 1). Nämnas 1219 (DS, nr 182). Är troligen identisk med den »Sistrug», som nämnes död i ett påvebrev 22.10 1252 (Liljeholm i GT 1953, s. 101—106). Sigill: en fransk lilja mellan två hjorthorn (HiSig 3: 1). — Var enligt A. F. Liljeholm (i GT 1953, s. 101—104) antagligen gift två gånger, andra gången förmodligen med en *halvsyster* till Birger jarl. Genom detta supponerade äktenskap kan enligt Liljeholm (ibid., s. 104) förklaras, att vissa ättlingar till Sigtrygg i sitt vapen förde lejon utan balkar.

B a r n (ibid., s. 101—106; barnen upptagna på åtskilliga sannolikhetsskäl, ej med full säkerhet):

1. *Bengt Sigtryggsson*, 1259. Se tab. 3.

1. *Ulfhild Sigtryggsdotter*. Sigill: fru Ulfhild stående med en lilja i vänstra handen (HiSig 3: 131). — Var 9.4 1263 gift med »dominus» *Karl Ingeborgason* (Lejonbalk), vilken uppträder 1266 och 1268 som lagman i Tiohärads lagsaga samt troligen var död 1273 (DS, nr 485, 522, 565, 706, 742; Stiernman, Höfd.-m. 1, s. 359; jfr även LagS 1, s. 326). Herr Karl fick återlösa det av Bengt Sigtryggsson till minoritklostret i Skara skänkta godset Bjällum i Bolums sn i Valla hd i Västergötland, helt säkert på grund av hustruns bördsrätt. Makarna testamenterade jord i Mo hd i Småland till Nydala kloster (DS, nr 899).

2. *Karl Sigtryggsson*. Fick 22.10 1252 påvligt tillstånd att gifta sig med *Helena*, dotter av Petrus de Jorchastad, troligen Jolstad i Vinnerstads sn i Aska hd i Östergötland, med vilken han var släkt i fjärde led (DS, nr 397; jfr även Liljeholm i GT 1953, s. 104). Möjligen var Helena identisk med den domina Helena Petersdotter, som omnämnes i DS, nr 3235. I det påvliga tillstånds brevet säges Karl vara »nepos» till konung Valdemar och Birger jarl. Hans dödsdag var den 13.9 (Axelson, Sverige i utl. annalistik, s. 332, not 1). Han hade möjligen *sönerna* Sigtrygg och Ulf (se inledning- en).

2. *Hafrid Sigtryggsdotter*. Upprättade 21.10 1286 på Baltak i likanämnd sn i Vartofta hd i Västergötland sitt testamente, i vilket hon gör ett byte med sina barn Ramfrid och Bengt och begär besegling av bl. a. herr Magnus Knutsson, trol. marsken Tyrgils Knutssons broder. Ägde då jord i Vartofta hd (DS, nr 925). — Var gift med *Gustav*, måhända identisk (Annerstedt i X 58 b, s. 85, UUB) med västgötalagm. Gustav, som upptr. omkr. 1230 och för en stående man i fotsid dräkt och kappa i sigillet (DS, nr 836; HiSig 3: 8; LagS 1, s. 208, 247). Blev möjligen omgift med västgötalagmannen herr *Peter Näf* (lejon; HiSig 3: 18), som uppträder 1246—1253 (K. H. Karlsson i HT 1885, s. 172; samme förf. i PHT 1906, s. 30; Annerstedt, a. st.; jfr LagS 1, s. 208).

2. ? En *dotter*, moder till marsken Tyrgils Knutsson (Axelson, a. a., s. 332 f).

Tab. 3

Bengt Sigtryggsson (son av Sigtrygg Bengtsson, tab. 2). Gjorde 21.1 1259 svårt sjuk i Rådene i likanämnd sn i Gudhems hd i Västergötland sitt testamente. Var död 9.4 1263 (DS, nr 485). Ägde bl. a. jord i Valle hd i Västergötland, i Gullbergs hd i Östergötland och i Mo hd i Småland (DS, nr 457). Sigill: en fransk lilja mellan två hjorthorn (HiSig 3: 23).

S o n (Liljeholm i GT 1953, s. 106):

? *Lars Boberg*, 1283—1299, riddare, riksråd. Se tab. 4.

Tab. 4

Lars Boberg (? son av Bengt Sigtryggsson, tab. 3) Nämnas första gången 13.7 1283 och var då riddare (DS, nr 767; jfr Löfqvist, Om riddarv., s. 73). Var riksråd 1288 (DS, nr 975 f). Bestyrker 1296 (DS, nr 1153), troligen i egenskap av kusin till Ramfrid Gustavsdotter (lejon), tillsammans med konung Birger, marsken Tyrgils Knutsson, »hennes kära släkting» (DS, nr 1373), hennes broder (DS, nr 925) lagman Bengt Hafridsson och hennes sväger domprosten Andreas (And) ett medgivande för henne att fritt föfoga över sina gods i övre Sverige. Levde ännu 1299 (DS, nr 1282) men var tydligen död 30.12 1304 (DS, nr 1450). Innehade jord i Oppunda hd i Södermanland, säkerligen arv från mödernet (DS, nr 1212, 1971; jfr Stensland i NMH 22, s. 26—28), samt i Åkerbo hd i samma landskap, vilken han efter allt att döma hade fått genom sitt första gifte (Gen 75, f. 348 v, RA; Peringskiöld E 102 a: Misc. 5: 5, VHAA:s dep. i RA; jfr även DS, nr 1041), i Örebro hd i Närke och i Snevringe hd i Västmanland (DS, nr 1282, 1450).

Genom sitt första gifte fick han dessutom jord i Svartlösa och Österrekarne och troligen även i Västerrekarne hd i Södermanland samt genom ett byte med Julita kloster Hjälmsätters gård i Julita sn i Oppunda hd i Södermanland, som klostret tydligen hade fått från hans första hustru farfar riddaren Harald Gudmundsson (Vingad lilja) (DS, nr 1153, 1212, 1282; jfr även nr 1722 och 3378 samt Stensland i NMH 22, s. 28). Sigill: en fransk lilja mellan två hjorthorn (HiSig 3: 68, 82). — Var 9.4 1291 (DS, nr 1041, jfrt m. nr 1153) första gången gift med *Kristina Anundsdotter*, som var dotter av riddaren och riksrådet Anund Haraldsson (Vingad lilja) (U 269 a, s. 43, UUB) och Ingeborg Elofsdotter (vingad pil) (DS, nr 1042; se vidare ätten Brunkow). Fru Kristina levde ännu 1296 (DS, nr 1153) men var död 27.8 1299 (DS, nr 1282). Herr Lars blev sedermera omgift med *Ingeborg Törnesdotter* (hjorthorn?), som levde änka efter honom ännu 1338 (DS, nr 3378). Det förefaller troligt att fru Ingeborg blev omgift med Halsten Birgersson (Likvidssönernas ätt) (jfr Gen 75. f. 43, RA, och HiSig 3: 715), vilken levde ännu 1312 (DS, nr 1832). I så fall levde hon ännu 1343 (Gen 75, a. st.). Hon uppträder 1314 och 1318 som abbedissa i S:ta Klara kloster i Stockholm (DS, nr 1971, 2139).

Barn (DS, nr 1282, 1450, 2016, 3266):

1. En dotter (? *Botild*, som enl. DS, nr 3266, levde änka 13.12 1336 och då av mannens dotter Bengta kallades moder). — Var gift antagligen redan 23.3 1293, säkert 27.8 1299, med riddaren, sedermera riksrådet och lagmannen i Värmland *Algot Jonsson* (Hjorthorn, Algot Jonssons ätt), som uppträder 1293—1324 (DS, nr 1087, 1282, 2480).

1. *Ramfrid*. Ingick 1299 i Vårfruberga kloster (DS, nr 1282).

1. *Bengt Boberg*. Uppträder enda gången 30.12 1304, är då en ung man, ännu omyndig (DS, nr 1450). Var död i maj 1315 (DS, nr 2016). — Var gift med *Ingrid Magnusdotter*, dotter av lagmannen i Varend riddaren Magnus Karlsson (Lejonbalk). Ingrid levde änka efter honom 1315 (DS, nr 2016).

1. *Magnus Boberg*. Uppträder första gången såsom omyndig yngling 30.12 1304 (DS, nr

1450). Levde ännu 22.2 1316 (Gen 75, f. 348 v, RA). Ägde jord i Akerbo hd i Södermanland och i Tuhundra hd i Västmanland (ibid.; ang. Tuhundra hd jfr även DS, nr 2827).

2. *Erik Boberg*, 1315—1335. Se tab. 5.

Tab. 5

Erik Boberg (son av Lars Boberg, tab. 4). Omnämnes första gången i maj 1315 och är då troligen ännu omyndig (DS, nr 2016). Uppträder sista gången 29.7 1335 (DS, nr 3156). Ägde jord i Tjusts hd i Småland, i Hanekinds hd i Östergötland och i Tuhundra hd i Västmanland (DS, nr 2827; ang. Hanekinds hd jfr även Nygren i LBH, ny ser. 3, s. 251). S1ö t troligen ätten på manssidan. — Gift 20.1 1331 på Rönö i likanämnd sn i Björkekinds hd i Östergötland med *Birgitta Knutsdotter* (DS, nr 2827), som var dotter av riddaren och riksrådet Knut Folkason (Algotssönernas ätt) och hans första hustru Margareta Tyrgilsdotter (Tyrgils Knutssons ätt) (Liljeholm i PHT 1950, s. 92), 29.3 1346 var omgift med riddaren och riksrådet Magnus Gislason (Sparre av Aspås) (DS, nr 4056) och levde ännu 11.10 1373 (RPB, nr 1066) men var död 7.4 1381 (RPB, nr 1572).

Dotter (i angivet äktenskap; Liljeholm i PHT 1950, s. 92):

Ingrid Eriksdotter. Var död 28.9 1363 (RPB, nr 587). — Blev gift 6.5 1352 på Tofta i Adelsö sn i Färentuna hd i Uppland (DS, nr 4812) med *Karl Ulfsson* (Sparre av Tofta), sedermera riddare, riksråd, lagman i Uppland och marsk, vilken uppträder första gången 1349 (DS, nr 4495) och dog 18.11 1407 (SRS 1: 1, s. 124), i hans första gifte. Till morgongåva fick Ingrid jord i Trögds hd i Uppland (DS, nr 4812). Herr Karl var 28.9 1363 andra gången gift med Helena (RPB, nr 587), dotter av upplandslagmannen Israel Birgersson (Finstaätten) (RPB, nr 1392), tredje gången med Cecilia (B. Hildebrand i PHT 1929, s. 256 f) och fjärde gången med en till namnet okänd kvinna, som överlevde honom en kort tid och begrovs tillsammans med honom i Vadstena kloster 17.2 1410 (SRS 1: 1, s. 127).

Brunkow

Av *Sven Axelson* under medverkan av *A. Filip Liljeholm*

Ätten härstammade med största sannolikhet från Altmark i Brandenburg och tillhörde där riddarståndet (reg. t. MU, bd 1—4, 1867, s. 135). Den har möjligen fått sitt namn efter en forntida by, Brunchow, som var belägen vid staden Tangermünde i Altmark (CDB, B: 1, s. 296). Medlemmar uppträda i brandenburgska diplom från mitten av 1200-talet till mitten av 1500-talet (ibid., s. 297). På 1260-talet voro bröderna Albern och Johan Brunkow i tjänst hos markgrevarna av Brandenburg. Den förre tituleras »dominus» och marskalk, den senare miles (CDB, A: 5, s. 211 f, 215; Rosén, Striden 1302—1319, s. 106, not 14), dvs. var troligen riddare (se t. ex. Löfqvist, Om riddarv., s. 18). De personer med namnet Brunkow, som uppträdde i Sverige under slutet av 1200-talet och början av 1300-talet, tillhörde säkerligen ovan nämnda tyska släkt (se t. ex. Pipping i SBL 6, s. 526). De tyska sigillverk, som varit tillgängliga, upptaga ej ätten Brunkow, varför någon vapenbild för släktens tyska medlemmar ej stått till förfogande. J. B. Rietstap uppger emellertid, att dess vapen var ett svart gumsehuvud med vridna horn i svart och guld i ett silverfält (Rietstap, Armorial 1, s. 319), alltså ett helt annat vapen än de svenska släktmedlemmarnas. Av dessa förde Werner Brunkow i början en delad sköld, vars skura sedan förbättrades till en bjälke, vilken även fördes av sonen Johan. Vapnet finnes broderat med bjälken i guld och fältet blått på ett delvis bevarat, sannolikt något av åren 1300—1318 utfört altarbrun i Bjälbo kyrka (Branting och Lindblom, Medelt. vävn. 1, s. 123, pl. 100).

Från slutet av 1300-talet förekommer i Altmark en borgerlig släkt med namnet Brunkow (CDB, B: 1, s. 296 f).

Litteratur: R. Pipping, Brunkow, i SBL 6 (1926), s. 526—529.

Werner Brunkow (kallas i svenska källor Brunke eller Brunkogh). Hans fader och moder äro okända. Omtalas i diplomaterialet tidigast 1279 (DS, nr 687), då han försäljer Ekeby, troligen beläget i Fogdö sn i Akers hd i Södermanland (DS, nr 687; jfr DS, nr 996; K. H. Karlsson, Reg. t. DS 1—2, s. 12; Pipping i SBL 6, s. 527). Var riddare 1286 (DS, nr 922). Tillhörde 1288 rikets råd (DS, nr 975 f). Levde ännu 3.12 1290 (DS, nr 1026) men nämnes 15.2 1300 som död (DS, nr 1304). Sigill: 1) delad sköld (HiSig 3: 59), 2) en bjälke (HiSig 3: 72). — Var troligen gift med en *syster* till värendslagmannen Magnus Karlsons (Lejonbalk) hustru Cecilia Elofsdotter (den sistnämnda belagd 1287, DS, nr 951), ty dessa makars son (HiSig 3: 184, 222) Holmger ber Werner Brunkows söner besegla en donation åt honom och kallar därvid Johan Brunkow »karissimus cognatus» (DS, nr 1862; obs. även Werner Brunkows övriga barns namn). Tydligt voro dessa systers döttrar av Birger jarls broder Elof. Erik Turessons (Bielke, se E 1, s. 355) hustru Margareta Bengtsdotter kallas nämligen »consanguinea» av konung Birger Magnusson (DS, nr 2024) och av hans bröder (DS, nr 2019), och hennes dotter (K. H. Karlsson i HT 1886, s. 83) Ingeborg Eriksdotter ägde jord i Starby i S:t Pers sn i Dals hd

i Östergötland vid Vadstena (RPB, nr 1077) liksom en Elof Bengtsson (RPB, nr 427), vilken torde ha varit son till en Bengt Elofsson (jfr Ekström, Västerås st. herdam. 1: 1, s. 86 f), eftersom denne förde en vingad pil (HiSig 3: 87) liksom Sigmund Elofsson (RPB, nr 278), vilken var Elof Bengtssons son (RPB, nr 427). Elof Bengtsson i sin tur ägde även gods (RPB, nr 578) i Konungsberg i Mjölby sn i Vifolka hd i Östergötland liksom Werner Brunkows söner (DS, nr 1830; SD, nr 20) och i Mjölna i Strå sn i Dals hd i Östergötland vid Vadstena liksom ovan nämnda Ingeborg Eriksdotter (RPB, nr 1077). Birger jarls broder Elof, som ägde gods i samma trakt av Östergötland (DS, nr 891), var sålunda uppenbarligen fader icke blott till Werner Brunkows och Magnus Karlsons hustrur utan även till Bengt Elofsson, vilken i sin tur var fader till bl. a. Margareta Bengtsdotter och Elof Bengtsson samt en Cecilia (DS, nr 4642), som alltså hade samma namn som Magnus Karlssons hustru och Werner Brunkows dotter. En tredje dotter till Birger jarls broder Elof var gift med lagmannen riddaren Anund Haraldsson (Vingad lilja) (K. G. Westman, Sv. råd. hist., s. 74, not 3; Ahnlund, Sthlms hist. f. Gust. Vasa, s. 139, 542). Utredningen om Werner Brunkows hustru och övriga

avkomlingar till Birger jarls broder Elof är utförd av A. Filip Liljeholm.

B a r n (DS, nr 1304; namn, sigill; åtminstone Cecilia och Elof torde, om man får döma av namnet, vara födda i det ovan anförda äktenskapet):

Cecilia. Var 1300 nunna i Riseberga kloster (DS, nr 1304). Medförde dit Almö, beläget i Norra Fågelås sn i Vartofta hd i Västergötland.

Elof Brunkow. Elof och hans broder Johan bortbyta 6.1 1312 till Alvastra kloster nuvarande Konungsberg (SD, nr 20) i Mjölby sn i Vifolka hd i Östergötland (DS, nr 1830). Uppträder ännu 17.8 1312 (DS, nr 1862).

Johan Brunkow (i svenska källor kallad Brunke eller Brunkow). Uppträder tidigast

1300 (DS, nr 1321). Blev riddare 1314 (Löfqvist, Om riddarv., s. 246, 256 f.). Uppträder från detta år som riksråd (DS, nr 1981). Torde kort före årsskiftet 1314—1315 hava efterträtt Knut Jonsson (Aspenäsätten) som drots (Rosén, Striden 1302—1319, s. 262 f m. not 21, 25), ehuru Brunkow först 1316 kan beläggas som drots i diplommaterialiet (DS, nr 2067). Tillfångatogs på sommaren 1318 vid ett försök att undsätta det av hertigparets anhängare belägrade Stegeborg, fördes till Stockholm och avrättades omkring 1.11 s. å. (Pipping i SBL 6, s. 527 f; Rosén, Striden 1302—1319, s. 297, 304 ff, 320, 357 f; E. Hjärne i VSUA 1949—1950, s. 116 ff). Sigill: en bjälke (HiSig 3: 259).

Elofssönernas ätt

Av *Jarl Gallén* med bidrag av *A. Filip Liljeholm*

Bland ätterna i stormannakretsen kring Birger jarl och hans söner voro även Elofssönerna. De ägde gods främst i Östergötland och på Öland. Äldre genealoger, Rasmus Ludvigsson och andra, gjorde dem till en gren av ätten Ängel. Antagandet att stamfadern Elof varit identisk med Birger jarls broder med samma namn (Annerstedt i X 58 b, s. 413 f, och X 58 f, s. 173, UUB; Toll i PHT 1918—1919, s. 112, 117; Ahnlund i STÅ 1951, s. 32) torde ej vara riktigt (påpek. av A. F. Liljeholm). Denne senare Elofs intresse synes nämligen varit inriktat på cisterciensorden och Alvastra, där han och hans hustru valde sin grav, och ej på dominikanorden (DS, nr 536), för vilken Johan Elofsson i ett brev av år 1282 till Kristina av Stommeln däremot säger sig hava av sina förfäder ärvt en synnerlig förkärlek, en inställning, som var gemensam för hela hans släkt (Petrus de Dacia, Uita Christinæ Stumbelensis, ed. Paulson, 2, Epist. 46, s. 237). Birger jarls brorson torde Bengt Elofsson (vingad pil) ha varit (se utredn. i släktartikeln Brunkow).

Ättens främsta medlemmar voro ordensriddaren Johan Elofsson och hans syster Ingrid, stiftarinna av dominikansyraklostret i Skänninge och saligförklarad 1507. En broder, tydligen Anders, skall enligt senare uppgifter innehaft ett högre ämbete (»prefectus»). Dennes son Peter Andersson till Möhammar, nu Medhamra, i Hagebyhöga sn i Aska hd i Östergötland, var konung Birgers skattmästare. Han har spelat en falsk roll i äldre genealogier som stamfar för Finstaätten liksom för ätten Brahe — man har förväxlat Peter Anderssons och hans svärfar riddaren Johan Knutssons sigill, två nedvända vingar (om hans genealogiska roll jfr K. H. Karlsson i SAT 1, s. 244 f). Man har även diskuterat, huruvida frälsemannen Magnus Petersson (kluven sköld) i Frövi i Skultuna sn i Norrbo hd i Västmanland (jfr B. Hildebrand i PHT 1930, s. 18, 24) var Peter Anderssons son (K. H. Karlsson i SAT 1, s. 244 f), men denne var otvivelaktigt son av dåvöfogden Peter Anundsson (DS, nr 5861; jfr HiSig 3, nr 268, RPB, nr 190, 3031, 3036) (meddel. av A. F. Liljeholm).

Ättens sköldemärke är tyvärr icke med säkerhet känt. Peter Anderssons sigill visar, enligt flera av varandra oberoende uppgifter, Vinstorpaättens vapen, en kluven sköld med i högra fältet en halv lilja, i det vänstra två balkar (Per Olofsson Westius i B 22, f. 23, RA; Peringskiöld i Gen 75, f. 678 v, RA; jfr Rosman, Rasmus L:son, s. 124), men då Elofssönernas ätt svårligen kan inpassas i Vinstorpaätten, har man anledning misstänka, att han upptagit ett modernevapen.

Litteratur: B. Hildebrand, Elofssönernas ätt, med biografi över Johan Elofsson, i SBL 13 (1950), s. 407—412; K. H. Karlsson, Peter Andersson (»till Mohammar») och hans släkt, SAT 1 (1879—1888), s. 244—246; J. Gallén, Les Causes de Sainte Ingrid et des Saints Suédois au temps de la Réforme, Arch. Fratr. Praed. 7 (1937), s. 5—40; samme förf., La province de Dacie de l'Ordre des Frères Prêcheurs, 1 (1946), s. 124—149; A. F. Liljeholm, Medeltida arvslogar och släktskapsbestämning II: 3, PHT 1952, s. 49—56.

Elof
Tab. 1

Johan Elofsson 1281—1295 Tab. 2	Anders Elofsson 1281 Tab. 3
---------------------------------------	-----------------------------------

Tab. 1

Elof.

B a r n : (Petrus de Dacia, Uita Christinæ Stumbelesensis, ed. Paulson, 2, Epist. 46, s. 237; DS, nr 885 f) :

Johan Elofsson, 1281—1295, ordensriddare. Se tab. 2.

Anders Elofsson, 1281, var trol. död 1292. Se tab. 3.

Kristina Elofsdotter. Har tillsammans med systemen Ingrid som de första i Sverige anlagt dominikansystrarnas dräkt och vid sin död burit den i över tio år, såsom framgår av hennes broder Johans brev till Kristina av Stommeln 1281 (Petrus de Dacia, a. a., Epist. 46, s. 236 f). — Har troligen varit *gift*, eftersom brodern Johan 1295 talar både om sina brorsbarn och om sina »nepotes», varmed torde avses systerbarn (DS, nr 1148).

Ingrid Elofsdotter. Hade varit gift, då hon efter sin makes död tillsammans med systemen Kristina anlade dominikansystrarnas dräkt, och hade 1281 burit denna i över tio år (se ovan). Grundade dominikansystrakonventet i Skänninge och besökte flera gånger Rom, tills hon omkring 1281—1282 fick påven Martin IV:s stadfästelse (biskop Knuts av Linköping supplik till påven 16.3 1414, utg. av H. Schüch i ATS 5, s. 472). Har enligt samma källa även besökt Jerusalem och andra heliga platser. Klostret i Skänninge grundades vid S:t Martins kyrka (SFSS 158, vv. 1208 f). Ingrid avled 1282 (SRS 2:1, s. 64), 2.9 enligt Messenius (Scondia 2, s. 60), och begrovs i S:t Martins kyrka. Hennes relikv skrinlades med påvlig auktorisation 29.7 1507 (SRS 1:1, s. 208). Hennes fest firades 31.7—3.8 (C 513, UUB; jfr Gallén i Arch. Fratr. Praed. 7, s. 25). — Var gift med en *okänd* riddare, som 1281 varit död i över tio år. Han är kanske identisk med *h e r r S i g g e*, död före 6.4 1271, då konung Valdemar stadfäste ett avtal mellan *h e r r S i g g e* son i ett föregående gifte och biskopen av Linköping, som av *h e r r S i g g e*s änka fru Ingrid köpt hennes morgongåvogods i Gräsgårds hd

på Öland (DS, nr 549; Gallén, La prov. de Dacie, s. 127; Liljeholm i PHT 1952, s. 55, not 19).

Tab. 2

Johan Elofsson (son av Elof, tab. 1). Var 1281 riddare och medlem av Tyska orden, »frater milicie Christi de Liuonia» (Petrus de Dacia, a. a., Epist. 46, s. 236 f). Gav jämte brodern Anders senast 1281 till systemen Ingrid och hennes stiftelse godsden Nyckelby i Västra Stenby sn och Möhammar, nu Medhamra, i Hagebyhöga sn m. fl., alla i Aska hd i Östergötland, förutom gods i Gräsgårds hd på Öland (DS, nr 885 f). Bekräftade 1285 en långt tidigare donation till Nydala kloster av Melby i Segerstads sn i Gräsgårds hd i själägåva för sig och sin avlidna hustru (DS, nr 801). Bytte 1285 köpegods i Gräsgårds hd mot Nydala klostergods på Selaön i Selebo hd i Södermanland (DS, nr 805). Godkände som ombud och förmyndare för brodern Anders barn och för sina »nepotes» arvsfördelningen efter sin dotter 4.11 1295 (DS, nr 1148), enligt vilken han som ordensbroder avstod ifrån arvet till förmån för sina brorsbarn. Omtalas därefter icke vidare. — Var gift med en *dotter* av *h e r r K a r l T j e l v a s o n* (Fånöätten) till Fånö i Löts sn i Trögds hd i Uppland (Gallén i FHT 1949, s. 113 f; Liljeholm i PHT 1952, s. 52). Hon måste varit död 1281, då mannen redan tillhörde Tyska orden.

D o t t e r (född i angivet äktenskap; DS, nr 1148) :

Kristina Johansdotter. Gjorde sitt testamente under svår sjukdom 6.7 1293, valde då sin lägerstad hos predikarbröderna i Sigtuna (DS, nr 1095) och var död 11.7 s. å. (DS, nr 1096). Hade ägt gods i Gräsgårds hd, som mannen sålt (DS, nr 1095). Atergav mot kvittering sin man sitt morgongåvogods i Östergötland och lämnade åt sin fader och hans orden gods i Aska hd i Östergötland. Ägde även gods på Fånön i Löts sn i Trögds hd i Uppland (ibid.). — Var 6.7 1293 (DS, nr 1095) gift med riddaren och riksrådet *Birger Petersson* (Fin-

staätten) till Finsta i Skederids sn i Sjuhundra hd i Uppland i hans första gifte, vilken då även nämnes som lagman, säkerligen i Tiundaland (jfr DS, nr 1134, 1154), och därpå blev lagman över hela Uppland (DS, nr 1336). Denne omtalas tidigast 1280 (DS, nr 701) och dog 3.4 1327 (Collijn i NTBB 1929, s. 13, 18; jfr DS, nr 2586, 2658). Blev före 20.2 1301 omgift med Ingeborg Bengtsdotter (Folkungaättens lagmansgren), som dog natten mellan 20 och 21.9 1314 (DS, nr 2006) och var dotter av lagmannen Bengt Magnusson och Sigrid, kallad den fagra (SRS 3:2, s. 207 f).

Tab. 3

Anders Elofsson (son av Elof, tab. 1). Gav tillsammans med brodern Johan senast 1281 till system Ingrid och hennes blivande klosterstiftelse i Skänninge ovannämnda gods. Omtalas 26.4 1292 (DS, nr 1069) men var då säkerligen död, och 4.11 1295, då brodern Johan var förmyndare för hans barn (DS, nr 1148). Troligen den av Elofssönerna som i S:ta Ingrids kanonisationsprocessakter kallas »prefectus et ut dicitur tyrannus» (H. Schück i ATS 5, s. 465).

Barn (jfr DS, nr 1336, 1574 f):

Ragnhild Andersdotter. Levde änka 20.3 1308, då hon jämte syskonen förliktes med sin kusins man («svåger»; DS, nr 1254) riddaren Birger Petersson (Finstaätten) (DS, nr 1574; jfr 1575 f), men var död 18.10 1324

(DS, nr 2483). Ägde jord i Norunda hd i Uppland (ibid.). — Var gift först med *Lars* av Snyttlinge i Allhelgona sn i Aska hd i Östergötland, som levde 1292 men var död 1298 och år 1291 representerade systrakonventet i Skänninge (DS, nr 1069, 1214, 1254). Före 20.2 1301 (DS, nr 1336) omgift med riddaren *Egbert Bralstorp* d. ä., som då nämnes för första gången men var död 20.3 1308 (DS, nr 1574 f). Denne senare bodde troligen på Solvik i Kärrbo sn i Siende hd i Västmanland (K. H. Karlsson i SAT 1, s. 245; B. Hildebrand i PHT 1930, s. 16 f).

Elof Andersson. Kallas »discretus juvenis» 20.3 1308, då han med sitt sigill bekräftade ovannämnda förlikning (DS, nr 1574).

Peter Andersson. Omtalas 1308 (DS, nr 1574). Fick för trogen tjänst en tomt i Linköping av konung Birger 1313 (DS, nr 1931), vilken tomt Peter s. å. överlät åt en Björns änka Kristina i ett brev dagtecknat på Möhammar, nu Medhamra, i Hagebyhöga sn i Aska hd i Östergötland, där han uppenbarligen bodde (DS, nr 1944). Var konung Birgers camerarius 27.2 1318 (DS, nr 2134). Sigill: kliven sköld med i högra fältet en halv lilja och i det vänstra två balkar (B 22, f. 23, RA; Gen 75, f. 678 v, RA). — Var gift med en dotter av riddaren Johan Knutsson (två nedvända vingar) till Möhammar (Gen 75, f. 199 v, RA), vilken levde 1315 (DS, nr 1999) men var död 1321 (Gen 26: 2, f. 7, RA). Möhammar hade denne tillbytt sig av Vreta kloster (DS, nr 1273).

Fargalt

Av *Eric Anthoni* med bidrag av *Hans Gillingstam* och *Jan Liedgren*

Ätten Fargalt, vars namn är en senare tids benämning, given efter vapenbilden, ett vildsvin eller en fargalt, var bosatt i Södermanland. Ovisst är, om Karl Ragvaldsson, »discretus vir», vilken 1347 av Cecilia Glysingsdotter (Glysing?) såsom dennas tjänare för långvarig tjänst erhöi gods i Tjust i Småland (DS, nr 4191), tillhörde ätten. Flera andra personer, som ha ett snarlikt vapen och synas befyndade med ätten, kunna ej heller inordnas i den. Enligt uppgift (Rål fol. vol. 12, f. 4 v, KB; Peringskiölds ättebok, RHA) var svinet i vapnet svart och fältet i guld. Ätten utdog på manssidan omkring år 1500.

Litteratur: B. Hildebrand, Fargalt, i SBL 15, 1955, s. 367—369.

Tab. 1.

Ragvald Karlsson. Nämnes 1334 i Östergötland (DS, nr 3084) samt 1345 i Södermanland (DS, nr 4011). Sigill: ett löpande svin (DS, nr 3084).

Barn (fadernsnamn, sigill, hemort):

Nils Ragvaldsson, 1342—1359. Se tab. 2.

? **Katarina Ragvaldsdotter**. Skänker 1377 jord i Bleckenstad i Ekeby sn i Göstrings hd i Östergötland till Vadstena kloster, varvid »må-

FARGALT

Ragvald Karlsson
1334—1345
Tab. 1

Nils Ragvaldsson
1342—1359
Tab. 2

Ragvald Nilsson
1354—1388
Tab. 3

Magnus Ragvaldsson
1399, begr. 1419
Tab. 4

Ragvald Magnusson
1426—1469
Tab. 5

Magnus Ragvaldsson
1459—1463
Tab. 6

Peter Ragvaldsson
1463—1499
Tab. 7

Erik Ragvaldsson
1463—1494
Tab. 8

gen» Johan Broirsson även sigillerar (RPB, nr 1259). Att Ragvald Magnusson (se tab. 5) 1469 ger jord i samma by till klostret (HH 16: 1, s. 28, not 68) är liksom sigillet ett indicium för att Katarina tillhör släkten. Då hon 1377 har en »måg», i detta fall svärson, ej sväger, och följaktligen är mer än 30 år gammal, kan hon ej vara dotter till Ragvald Nilsson (tab. 3) utan måste tillhöra detta släktled. Sigill: ett åt höger löpande svin i ginstyckad sköld (RPB, nr 1259).

Tab. 2

Nils Ragvaldsson (son av Ragvald Karlsson, tab. 1). Nämnas 1342—1359 (B. Hildebrand i SBL 15, s. 367) och i det feldaterade DS nr 1763, enligt vilket han hade besittningar i Fin-spånga läns hd i Östergötland. Synbarligen samme Nils Ragvaldsson skulle 1358 jämte Ragvald och Anders Nilsson bannlysas för övervåld och fängslande av en tjänare till kyrko-prästen i Skällvik i Hammarkinds hd i Östergötland (RPB, nr 365). Sigill: ett löpande svin (HiSig 3: 591).

B a r n (fadersnamn; sigill; Gen 41, f. 204 v, RA; RPB, nr 365):

Ragvald Nilsson, 1354—1388, häradshövding. Se tab. 3.

Anders Nilsson (Gen 41, f. 204 v, RA). Nämnas 1356 (RPB, nr 263), 1358 (RPB, nr 365) och möjligen ännu 1370 (RPB, nr 920).

Magnus Nilsson. »För svinet» 1354 och kallar 1360 i sitt på Lagaholm utfärdade testamente Ragvald och Anders Nilsson sina bröder (Gen 41, f. 204 v, RA).

Tab. 3

Ragvald Nilsson (son av Nils Ragvaldsson, tab. 2). Torde varit född omkring 1328 (SFSS

2: 1, s. 182—184). »För svinet» 1354 (Gen 41, f. 204 v, RA). Var häradshövding i Oppunda hd i Södermanland 1361 (DS, nr 6491; jfr LagS 1, s. 99). Hans sätesgård var Hedensö i Näshulta sn (SFSS 2: 1, s. 110; RPB, nr 1350) i Österrekarne hd i Södermanland, troligen ett arv efter svärfadern Karl Dansson (jfr DS, nr 5066), och han ägde 1382 även Gräfskeboda (nu Haneberg) i samma sn (E 176, f. 112, UUB), vidare gods i Oppunda hd, eftersom han var häradshövding där, och i Rönö hd (HSH 36, bih., not 14) i Södermanland samt sannolikt även i Östergötland, där han ofta vistades och där konflikten vid Skällviks kyrka utspelades. Träffades 23.8 1374 av hjärnslag men tillfrisknade och företog en pilgrimsfärd till Vadstena kloster (SFSS 2: 1, s. 180 ff) samt levde ännu 8.10 1388 (RPB, nr 2378). Sigill: ett åt vänster löpande svin (B. Hildebrand i PHT 1934, s. 61). — Var senast 1354 (Utter i Gen 41, f. 205, RA) gift med *Ingegärd Karlsdotter*, vilken ännu 1374 nämnes som hans hustru (SFSS 2: 1, s. 183) samt var dotter av Karl Dansson (Stjärnbjälke) och Ingeborg Magnusdotter (Folkungaättens oäkta gren). Utters uppgift om Karl Danssons faderskap till Ingegärd Karlsdotter styrkes av att Ragvald Nilsson 1381 tilldömdes gods, som hade pantsatts av Karl Dansson (RPB, nr 1562), och av Utters notis, att Ragvald Nilsson 1354 och 1358 kallats »måg» av Ingeborg Magnusdotter (Gen 41, f. 173, RA), samt slutligen av att brorsöner till Ingeborg ofta äro sigillvittnen tillsammans med Ragvald Nilsson, t. ex. 1374 (RPB, nr 1085). (Se även DS, nr 6403.)

B a r n (fadersnamn; sigill; bostad; SD, nr 2486; SFSS 2: 1, s. 183; E 176, f. 112, UUB; Ingegärd var moder till Ingeborg enl. SFSS 2: 1, s. 183, och troligen även till de

övriga, om man får döma av deras förnamn och sonen Magnus dotters namn) :

Karl Ragvaldsson. Nämnas 1382 (E 176, f. 112, UUB)—1401 (SD, nr 39). Var prebendat i Strängnäs 1400 (RPB, nr 3131). Sigill: ett löpande svin (SD, nr 39).

Ingeborg Ragvaldsdotter. Nämnas som Ragvald Nilssons dotter i berättelsen om faderns slaganfall (SFSS 2: 1, s. 183). — Gift senast 6.7 1374 med *Magnus Elifsson* (Tandelaätten), som förde en klaven sköld med ett krumhorn i högra och tre blad i det vänstra fältet (RPB, nr 1085) samt nämnes 1371 (RPB, nr 992)—1385 (RPB, nr 2086; jfr B. Hildebrand i PHT 1934, s. 59 f).

Magnus Ragvaldsson, 1399, begr. 1419. Se tab. 4.

Tab. 4

Magnus Ragvaldsson (son av Ragvald Nilsson, tab. 3). Framträder troligen första gången 23.6 1399 (RPB, nr 2987; jfr B. Hildebrand i PHT 1934, s. 62). Var i livet ännu 12.6 1418 (SD, nr 2486, 2487) men blev begravnen 6.2 1419 i Vadstena kloster (SRS 1: 1, s. 140). Hans sätesgård var fädernegården Hedensö 1405 (SD, nr 570). Innehade även efter fadern Gräfsboda (E 176, f. 11, UUB) samt ägde dessutom jord i Hölebo (SD, nr 2486), Rönö (SD, nr 2289), Västerrekarne (SD, nr 2289, 2352) och Österrekarne (SD, nr 643, 2352) hd i Södermanland, i Bråbo (SD, nr 2486) och Memmings (SD, nr 570, 2486) hd i Östergötland och i Håbo (SD, nr 2289) hd i Uppland. Sigill: ett löpande svin (SD, nr 1722). — Gift troligen 1401, då morgongåva skall ha givits (Gen 41, f. 205, RA), med *Margareta Karlsdotter*, som nämnes 1416 (SD, nr 2175), dog kort före mannen och begravs jämte denne (SRS 1: 1, s. 140), dotter av Karl Jakobsson (spets från vänster) till Skärplinge i Österlövsta sn i Olands hd i Uppland och Elin Ingevaldsdotter (tre örnfötter) (G. Carlsson i PHT 1951, s. 8, not 1), vilken 1407 bekräftar sin avlidne mans gåva till Vadstena kloster, varvid Magnus Ragvaldsson, hennes »måg», sigillerar tillsammans med henne (SD, nr 876).

Barn (båda ur ovanstående gifte; E 176, f. 11 v—12, 110 v, 111, UUB; E 186, ibid.; RA perg 24.9 1426, 6.5 1433, ej 1443, 30.1 1463) :

Ragvald Magnusson, 1426—1469. Se tab. 5.

Ingegärd Magnusdotter. Levde ännu 1463 (E 176, f. 110 v, UUB). — Var uppenbarligen gift med *Torkel Tykason* eller *Barun* (Välingeätten), som 24.9 1426 jämte svågern Ragvald Magnusson förliktes med abboten i Julita kloster (RA perg; E 186, UUB) rörande den av Ragvald Magnussons mormor Elin Inge-

valdsdotter 1414 gjorda gåvan till klostret, 1433 köper tilläggsjord i fädernegodset Gräfsboda, vilket han tydligen innehade (E 176, f. 11 v, 12, UUB) och 1435 sigillerar en av Ragvald Magnusson gjord gods försäljning (SMR, nr 186). Om Torkel Baruns släkt och avkomlingar se K. H. Karlsson i SAT 2, s. 71 f, och Sjögren, Posse, s. 28 f och 32.

Tab. 5

Ragvald Magnusson (son av Magnus Ragvaldsson, tab. 4). Nämnas tidigast 28.4 1426 (RA perg) och levde ännu 3.2 1469 (HH 16: 1, s. 28, not 68). Innehade Hedensö i Näs-hulta sn i Österrekarne (UUB perg 28.4 1443), Västerby i Tumbo sn i Västerrekarne (B. Hildebrand i SBL 15, s. 368) hd i Södermanland och Herrboholm eller Herrborum, synbarligen hustruns arvegods eller möjligen morgongåvogods (RA perg 2.1 och 19.1 1463), i Skällviks sn i Hammarkinds hd i Östergötland samt härutöver jord i Hölebo (UUB perg 28.4 1443), Västerrekarne (RA perg 13.5 1444) och Österrekarne (RA perg 6.5 1433) hd i Södermanland, i Tierps hd i Uppland (RA perg 11.2 1459), i Göstrings (HH 16: 1, s. 28, not 68), Hammarkinds (RA perg 11.2 1459) och Memmings (SMR, nr 186) hd i Östergötland, i Hardemo hd i Närke (SMR, nr 309) samt i Väne (SMR, nr 309) och Ås (B 16, f. 469 v, RA) hd i Västergötland, av vilka åtminstone godsen i Västergötland och Närke voro hustruns arvegods. Sigill: ett löpande svin (RA perg 2.6 1458; 2.11 1459). — Var 28.4 1443 (UUB perg) och ännu 19.1 1463 (RA perg) gift med *Katarina Svendsdotter*, dotter av Sven Pik och troligen dennes enda kända hustru Cecilia Gisesdotter (van Helpten) (K. H. Karlsson i PHT 1909, s. 19). Hon levde 19.1 1463 (RA perg), men var död 3.2 1469 (HH 16: 1, s. 28, not 68).

Barn (RA perg 2.1 och 19.1 1463; alla samsyskon och barn till hustru Katarina och med undantag av Magnus upptagna i nedan angiven ordning) :

Magnus Ragvaldsson, 1459—1463. Se tab. 6.

Karl Ragvaldsson. Sigillerar främst syskonens brev 2.1 1463 (RA perg). Var tydligen identisk med fogden på Åbo slott med samma namn 17.1 1472 (FMU, nr 3487) och kanske med den likanämnde man, som s. å. efter 31.5 nämnes som död i Helga Lekamens gille i Stockholm (Handl. rör. H. Lek. g. i Sthlm 1, s. 78). Har troligen innehaft gods i Töfsala sn i Egentliga Finland, i vars kyrka hans vapen jämte namn målades i början av 1470-talet (Hausen, Anteckn., Egentl. Finl, s. 26—28 f; Anthoni i Genos 1955, s. 86). Sigill: ett löpande svin (RA perg 2.1 1463).

Peter Ragvaldsson, 1463—1499, riksråd, lagman. Se tab. 7.

Erik Ragvaldsson, 1463—1494, riksråd, lagman. Se tab. 8.

Lars Ragvaldsson. Nämnas 2.1 1463 (RA perg). Möjligen nämnd såsom avliden 1471 (Handl. rör. H. Lek. g. i Sthlm 1, s. 76).

Sven Ragvaldsson. Nämnas 2.1 1463 (RA perg).

Margareta Ragvaldsdotter. Nämnas som den första bland systrarna i det ovan omnämnda brevet om Herrborum 1463. Kallas av Hans Brask »hustru» och uppges av honom ha varit bosatt i Finland (Gen 2, f. 49, RA). Levde 10.4 1500 (RA ppr). — Har uppenbarligen varit gift med den man (*Laurens*), vilken som den femte i ordningen sigilleras bifallsbrevet och bland söner och mågar beseglar föräldrarnas slutliga gåvobrev (RA perg 2.1 och 19.1 1463) med ett vapen snarlikt Svärd-Kurckvapnet, ett liggande svärd med två sexuddiga stjärnor ovanför och en nedanför. Omskriften Laurens, följt av ett svärläst Kuurki, som Palm-skiöld på sin tid läste Kurike (Palm-skiöld 220, s. 451, UUB), antyder samhörighet med ätten Svärd-Kurck. Han är tydligen identisk med den Laurens Svärd, som före 16.10 1465 hade lovat sin hustru Margareta en morgongåva (FMU, nr 3275) och efter vilken Margareta Ragvaldsdotter av sin »syster» (svägerska) Ingeborg Ragvaldsdotter (Puke) kallas »Laurens Svärds efterleverska» (RA ppr 10.4 [1500]). Lasse Korky, möjligen hustru Margaretas man, antecknas 1469 som död (Handl. rör. H. Lek. g. i Sthlm 1, s. 74).

Elin eller *Helena Ragvaldsdotter*. Nämnas 2.1 1463 (RA perg). — Var första gången gift med *Lasse Garp* (Gen 2, f. 49, RA; jfr R, s. 142), som dock icke kan ha varit identisk med Lasse köpman, Gudmund Larssons far (jfr R, s. 142, 160, 536), ty denne levde ännu på 1500-talet. Köpte 1467 av fadern jord i Herrborum för det belopp hon fått i morgongåva av *Påvel Tuvason* (Djurklou i HT 1891, s. 179), stamfader för ätten Ulfsparre af Broxvik (se E 8, s. 512). Var tredje gången gift med en »*Siurd*» (Gen 2, f. 49, RA). — Hustru Elin bortbytte 1498 Herrborum mot Broxvik i Gränna sn i Vista hd i Småland (FrG 3, s. 792) och levde ännu 1506 (brevavtryck i Bång, Wlfsparre-Ätten, tredje anmärkn., § 10, not m). — Hennes son i första giftet var dekanen Jöns Laurenssohn i Uppsala (ibid.; Gen 2, f. 49, RA; jfr brev 1508, tryckt av Bång, ibid., not n, och brev 1536, tryckt i Peringskiöld, Mon. Ullerak., s. 217 f, samt Anreps åttartavlor 4, s. 483). Jöns Laurenssohn är bekant som Gustav Vasas kansler (G. Carlsson i HVLÄ 1948—1949, s. 85 f).

Birgitta Ragvaldsdotter. Nämnas 2.1 1463 (RA perg). — Var gift med *Erik Matsson* i »Casby» och i detta äktenskap moder till en Klas Hanssons (Lepasätten?) hustru Karin (Gen 2, f. 49, RA).

Tab. 6

Magnus Ragvaldsson (son av Ragvald Magnusson, tab. 5). Nämnas första gången 11.2 1459 (RA perg). Får av föräldrarna 1463, om han finge jungfru Katarina Bengtsdotter »sig till heders och hustru», löfte om Herrborum utan lega eller avgift, så länge modern var i livet, och efter hennes död med full äganderätt mot att vederlägga syskonen annat jordagods för deras arvsrätt i gården (RA perg 19.1 1463; jfr RA perg 2.1 s. å.).

Dotter (Gen 2, f. 49, RA):

Birgitta.

Tab. 7

Peter Ragvaldsson (son av Ragvald Magnusson, tab. 5). Nämnas första gången 11.2 (RA perg 2.1 och 19.1 1463). Var en tid häradshövding i Svartlösa hd i Södermanland (B 19, nr 160, RA; B. Hildebrand i SBL 15, s. 369). Är tydligen densamme som den likanämnde fogden på Stockholms slott 22.5 1475—22.1 1480 (SStadsB 2: 1, s. 9, 226). Nämnas som fogde på Viborgs slott 1488—1490 (FMU, nr 4208, 4309), som riksråd från 1489 (Lundholm, Sten Sture d. ä., s. 235 med not 5) och som lagman i Södermanland 1495 (B. Hildebrand i SBL 15, s. 369 f)—1499 (ST 3, s. 482; jfr LagS 1, s. 97). Börjar 22.1 1498 jämte den norskfödde fogden Kristiern Bagge sitta i Stockholms rådstuga, troligen som delaktig i slottsloven (SStadsB 2: 3, s. 346; jfr Ahnlund, Sthlms hist. f. Gust. Vasa, s. 397). Nämnas senast som levande 16.12 1499 (SStadsB 2: 3, s. 463). Var 31.10 1480 bosatt på sin hustrus gård Erstavik i Huddinge sn i Svartlösa hd i Södermanland (UUB perg), vartill han sedan skriver sig (12.8 1481, BSÄK 7, s. 138). Innehade även Sörby i Örtomta sn i Bankekinds hd i Östergötland (FrG 3, s. 1047). Sigill: ett löpande svin (RA perg 2.1 och 19.1 1463, 14.9 1496). Litteratur: B. Hildebrand, Peder Ragvaldsson (Fargalt), i SBL 15, s. 369—371. — Var tydligen redan 31.10 1480, då han utfärdar brev från Erstavik (UUB perg), gift med *Ingeborg Ragvaldsdotter*, som troligen var dotter till östgöotalagmannen Ragvald Puke (Bonde, se E 1, s. 514) (Anna Pdr Bielkes släktb., f. 32 v, RHA; jfr FrG 3, s. 1047), och Anna Markvardsdotter (stolpe), en dotter av Markvard Sten (Skoklostersaml. perg 20.3 1461, nr 163), vars gåva

till S:t Örjans kloster Peter Ragvaldsson 1499 stadfäste (W 1038, UUB). Ingeborg hade tidigare varit gift med riddaren Nils Ottason (Björnram från Västergötland) i hans 2:a gifte. Denne dog tydligen i början av 1475 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 502). Fru Ingeborg nämnes änka efter honom ännu 11.8 1479 (SStadsB 2: 1, s. 204) men är tydligen redan 31.10 1480 gift med Peter Ragvaldsson (se ovan). Efter honom var hon änka 10.4 (1500) (RA ppr).

Döttrar (båda tydligen i ovanstående gifte; RA ppr 10.4 [1500]; RA perg 9.7 1519; Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 32 v, RHA):

Margareta Petersdotter. — Var gift med *Klas Kyle* (Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 32 v, RHA), vilken nämnes som levande 1495—1536 och genom detta äktenskap synes ha fått *Erstavik* (E 4, s. 368).

Karin Petersdotter. — Var gift med *Johan Kyle* (Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 32 v, RHA), vilken nämnes som levande 1498—1542 och slutligen blev lagman på Öland (E 4, s. 367).

Tab. 8

Erik Ragvaldsson (son av Ragvald Magnusson, tab. 5). Nämnes första gången 2.1 1463 (RA perg). Var häradshövding i Övre Satakunda 1479 (FMU, nr 3778) och ännu 1487 (FMU, nr 4139) samt lagman i Norrfinne lagsaga 1487 och 1488 (FMU, nr 4455, 4167) men ej i slutet av sistnämnda år (FMU, nr 4212). Var hövitsman i Satakunda 1489 och 1490 (FMU, nr 4232, 4291). Nämnes som riksråd från 1487 (Lundholm, Sten Sture d. ä., s. 235) och ännu 29.8 1494 (ST 3, s. 430), då han sista gången omtalas som levande. Förvärvade Viik i Birkala sn i Övre Satakunda, som var hans sätesgård 1480 och 1482, ävensom 1480 jord i Kangasala sn i samma hd (FMU, nr 3845, 3951) och innehade fädernegodset Hedensö, vilket han gav sin hustru i morgongåva (RA perg 12.9 1511). Skall i

förläning ha innehaft Västerljugns sn i Hölebo hd i Södermanland (Westin i Scandia 1951—1952, s. 179, not 1), där fadern innehade gods. Sigill: ett löpande svin (HaSig, nr 247). Litteratur: B. Hildebrand, Erik Ragvaldsson (Fargalt), i SBL 15, s. 371—373. — Var troligen tidigare gift med en finländsk *frälsekvinn*, vilket kan förklara innehavet av Viik i Birkala, och blev senare gift med *Ingeborg Ragvaldsdotter*, dotter av Ragvald Nilsson (yngre Välingeätten) och Ragnhild Eriksdotter (Skanke), (BSH 4, inl., s. 289, not 2; jfr Sjögren, Posse, s. 28). Giftermålet ingicks efter 1480, då mannen inköpte ett gods (FMU, nr 3951), som sedan gavs hustrun i morgongåva (RA perg 12.9 1511), men före 19.9 1485, då bröllopet omtalas redan ha ägt rum (SStadsB 2: 2, s. 107). Ingeborg nämnes som Erik Ragvaldssons »husfru» (FMU, nr 4119). Ingick efter Erik Ragvaldssons död nya giften, först 1499 med Skering Larsson (lilja) i Örboholm i Västerljugns sn i Hölebo hd i Södermanland (Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 60), sedan med Nils Bröms, vars morgongåvbrev är daterat 26.8 1504 (RA perg). Sålde 1508 som Erik Ragvaldssons i Viik »efterleverska» ett morgongåvogods i Kangasala i Övre Satakunda (FMU, nr 5326). Blev i mars 1511 änka efter Nils Bröms (BSH 5, s. 450, noten) och testamenterade 12.9 1511, själv barnlös, morgongåvogodset Hedensö till system Estrid Ragvaldsdotter (RA perg). En i Peringskiölds ättebok (RHA) förekommande uppgift, att Erik Ragvaldsson i ett första gifte varit förenad med Brita, dotter av Jöns Get, beror på att man trott, att Eriks sätesgård ej var Viik i Birkala utan Vik i Jönåkers hd i Södermanland, som ätten Get innehaft (FrG 2, s. 697).

Döttrar (Gen 2, f. 49, RA):

Karin, dog som barn.

Anna, dog efter fadern (RA ppr 10.4 [1500]) men före modern Ingeborg Ragvaldsdotter (Gen 2, f. 49, RA), tydligen före 1511 (jfr ovan).

Finstaätten

Av *Jarl Gallén* med bidrag av *A. Filip Liljeholm*

Stormansätt från Uppland, genom giftermål nära befryndad med ätten And och liksom denna starkt klerikalt betonad. Ur ätten ha framgått en ärkebiskop i Uppsala, en biskop i Västerås (den kände dominikanbrodern Israel Erlandi) och ett par domkapitelsmedlemmar. Ättens största namn äro upplandslagmannen riddaren Birger Petersson till Finsta i Skederids sn i Sjuhundra hd i Uppland och hans dotter, den heliga Birgitta. Den förstnämnde var genom arv och giftermål en av sin tids största jorddrottare i Sverige. Ätten utdog med hans sonson Peter Israelsson.

Benämningen Finstaätten är i viss mån oegentlig, då den icke återgår på något egentligt stamgods utan på en gård som stamfaderns sonson Birger Petersson förvärvade av en släkting, fru Ragnhild (jfr tab. 5), vars arvegods, »patrimonium», den var, och gjorde till sin sätesgård. Det är dock tydligt att ättens äldsta godsinnnehav koncentrerat sig just till Sjuhundra hd i Uppland (jfr ärkebiskop Jakob Israelssons prebendestiftelse). Äldre genealoger ha felaktigt förbundet Finstaätten med Braheätten, stödjande sig på vapenbildernas likhet.

Vilket vapen Finstaätten från början fört är obekant. Riddaren Erland Israelsson förde ett kors, men hans son riddaren Johan Ängel d. y. upptog sin morfaders namn och dennes släkts vapenbild, ängeln, och hans brorson lagmannen Birger Petersson upptog sin mors vapen, två nedåtvända vingar. Det sistnämnda vapnets färger uppgivas ha varit: vingarna svarta och fältet rött (Rål fol. vol. 12, f. 11, 317 v, KB); den heliga Birgitta och hennes bror Israel Birgersson sägas dock ha ändrat vingarnas färg till vitt och Birgitta tillagt en röd ros mellan vingarna (Rål fol. vol. 12, f. 4 v, 11, 317 v, KB; jfr Skoklostersaml. 1, fol. vol. 57, f. 10 v, 318 v, RA). Ängeln i det från släkten Ängel upptagna vapnet omtalas som vit och fältet som blått (Skoklostersaml. 1, fol. vol. 57, f. 283, RA; Rål fol. vol. 12, f. 282, KB; Gen 41, f. 221, RA).

Litteratur: C. Annerstedt i SRS 3: 2 (1871) s. 188 f; K. H. Karlsson, Peter Andersson (till Mohammar) och hans släkt, i SAT 1 (1879—1888), s. 244—246; H. Rosman, Rasmus Ludvigsson som genealog (1897), s. 48, 123—127; A. Schück, Ängel-ätten, Hist. stud. t. Tunberg (1942), s. 111—142; A. F. Liljeholm, Medeltida arvsagar och släktskapsbestämning 2, PHT 1952, s. 37—56; K.-G. Lundholm, Sten Sture den äldre och stormännen (1956), s. 28 ff.

Israel
var död 1269
Tab. 1

Peter Israelsson 1269, var död 1280 Tab. 2	Erland Israelsson 1279, var död 1288 Tab. 5
Birger Petersson 1280, dog 1327 Tab. 3	
Israel Birgersson 1315, dog 1351 Tab. 4	

Tab. 1

Israel. Var död 31.1 1269 (DS, nr 539).

Barn (Peter och Jakob voro bröder enl. DS, nr 574, Birger Petersson och Israel Erlandsson kusiner på fädernet enl. DS, nr 1584, 1999, 2014, Karl Erlandsson, Israel och Birger Peterssöner kusiner till domprosten i Uppsala Andreas Andreæ [And] enl. DS, nr 1168, 1364, 2055, genom dennes mor, eftersom Birger Pe-

tersson allena var arvinge på fädernet till Johan Ängel d. y. enl. DS, nr 1999) :

Peter Israelsson, 1269, var död 1280, dominus. Se tab. 2.

Jakob Israelsson. Var 1273—1276 kanik i Uppsala med Laggahärads prebende, nu Laggas sn i Långhundra hd i Uppland (DS, nr 570, 618, jfr nr 3835, s. 310). Kallas 2.1 1278 (archi)electus av Uppsala (DS, nr 634). För-

länades pallium 5.4 1278 (DS, nr 641—643). Var 9.7 1278 ännu icke vigd men kallas 20.8 1278 ärkebiskop (DS, nr 648, 650). Dog 25.10 1281 och blev begraven i Uppsala (SRS 3: 2, s. 100). Grundade ett prebende vid domkyrkan (DS, nr 3836, s. 322 f), för vilket ansgods i Sjuhundra, Långhundra och Lyhundra hd i Uppland. Bishopssigill: biskopen sittande på sin stol med högra handen uppsträckt till välsignelse och den vänstra hållande krumstaven (HiSig 2: 32). Kontrasigill: lammet med korsfanan; blodet som strömmar ur lammet bröst upptages i en kalk av den nedanför knäböjande prelaten; på fältet rosor samt vid korsstången en stjärna och en halvmåne (HiSig 2:90 f).

Erland Israelsson, (1272) 1279, var död 1288, dominus. Se tab. 5.

En dotter. — Var gift med *Anders And* och moder till riddaren och lagmannen i Tiundaland Israel Andersson och domprosten i Uppsala magister Andreas (K. B. Westman i SBL 1, s. 647—651).

Tab. 2

Peter Israelsson (son av Israel, tab. 1). Kallas dominus då han 1269 av hertig Magnus mot jord i Färingö tingslag tillbytte sig jord i Rumby i Vallentuna (nu Sollentuna) hd, båda i Uppland (DS, nr 539). Var död 29.6 1280 (DS, nr 701). Hade vallfärdat till Jerusalem i likhet med flera av sina förfäder (SFSS 2:1, s. 473). — Var gift med en *dotter* av Birger Skänkare, som anses hava fört två vingar i vapnet och uppenbarligen ägt gods i Småland (DS, nr 1983 f; jfr Rosman, Rasmus L:son, s. 125).

S ö n e r (se ovan källhänvisningarna till filiationsfrasen i tab. 1; åtminstone Birger var född i äktenskapet med Birger Skänkarens dotter, DS, nr 1983 f):

Birger Petersson, 1280, dog 1327, riddare, riksråd, lagman i Uppland. Se tab. 3.

Israel Petersson. Var tydligen myndig 1292, då marsken Tyrgils Knutsson kungjorde hans överlåtelse av jord i Norunda hd i Uppland (DS, nr 1060; jfr 1134). Blev kanik i Uppsala med Alunda prebende i Olands hd i Uppland 1295 (DS, nr 3835, s. 315; jfr s. 308 och nr 3834, s. 300). Fick efter 9.8 1296 Hagunda och Lagunda hds prebende, båda i Uppland (DS, nr 3835, s. 307). Var kanik ännu 1298, då han gav jord i Övre Tören (nu Svartlösa hd) i Södermanland till Uppsala domkyrka i själägåva för sig och sina föräldrar (DS, nr 1222). Blev domprost i Uppsala 1299 (DS, nr 3835, s. 305). Gav 1302 jord i Sollentuna hd i Uppland åt sin kusin, magister Andreas, att efter dennes död tillfalla hans arvingar, brodern Birger och dennes arvingar (DS, nr 1364,

2029, 2096). Var död 24.11 1302 (DS, nr 1372). Hans anniversarium firades i Uppsala domkyrka tillsammans med kusinen Karl Erlandssons och fru Ramfrid Gustavsdotters 12.8, som troligen var hans dödsdag (DS, nr 3841). Kaniksigill: Jakob brottas med Guds son; med kontrasigill: Guds lamm med ett kors (HiSig 2:135 f). Domprostsigill: Jakobs dröm; två änglar stiga uppför och utför himlastegen, över vilken Gud fader sitter med en bok i handen; på marken ligger den sovande Jakob under en buske (HiSig 2:146).

Tab. 3

Birger Petersson (son av Peter Israelsson, tab. 2). Omtalas första gången 1280 (DS, nr 701). Var ännu 1285 icke riddare (DS, nr 811). Var riddare och troligen även medlem av konung Birgers råd 1291 (Kirkehist. Saml. 1:1, s. 563). Säkert belagd som riksråd 1297 (K. G. Westman, Sv. råd. hist., s. 136, not 1). Var 1293 lagman (DS, nr 1096), säkerligen över Tiundaland i Uppland, i vilken funktion han nämnes 1296, då han med andra lagkloka män hade slutfört kodifieringen av Upplandslagen (DS, nr 1154). Nämnes som lagman i Uppland 1301 (DS, nr 1336) och bland hertigarnas råd 1312 (DS, nr 1838). Upprättade 1315 ett testamente och valde sin lägerstad i S:t Nikolai kapell i Uppsala domkyrka (DS, nr 2008). Var ännu 1315 lagman i Uppland (DS, nr 2022) men icke mera 1316 (DS, nr 2055); lagman där var 1317 i stället Filip Ingevaldsson (Örnsparré) (B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 264, not 78), vilken torde ha avlidit 1318 (Jägerstad, Hovd. o. råd, s. 235 med not 17). Kallas 1318—1319 hertiginorna Ingeborgs råd (DS, nr 2157 f, 2185). Var åter lagman i Uppland 1319 och deltog i kungavalet s. å. (DS, nr 2199). Nämnes 1319 konung Magnus råd (DS, nr 2200). Vallfärdade till Compostela och kanske även till Rom (SFSS 2:1, s. 473; DS, nr 2309, 2318). Gjorde 1326 testamente och instiftade en vikaria i Uppsala (DS, nr 2586). Dog 3.4 1327 och var tydligen lagman ända till sin död (Collijn i NTBB 1929, s. 14; jfr DS, nr 2586, 2658, och LagS 1, s. 12, 15). Blev liksom sin andra hustru begraven i S:t Nikolai kapell i Uppsala domkyrka (Gardell, Gravm. 1, nr 159; 2, s. 282 f). Ägde gods bl. a. i Bro och Norunda hd och Rydbo (nu Danderyds) skplg i Uppland (DS, nr 701, 1366, 1584, 1818, 1823, 2022, 2586), i Österrekarne hd i Södermanland (DS, nr 2586), i Närke (DS, nr 2586) samt i Svede, Handbörds och Kinnevalds hd i Småland (DS, nr 701, 1366, 1584, 1818, 1823, 2586). Förvärvade jord i bl. a. Bro, Ärlinghundra och Sjuhundra hd i Uppland (DS, nr 1744, 1818,

2446). Köpte av sin släkting fru Ragnhild (jfr tab. 5) dennas arvegods i Finsta (DS, nr 774; jfr nr 1342, 1744, 2154), d. v. s. Finsta i Skeideris sn i Sjuhundra hd i Uppland (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 706 f m. not 364), som blev hans sätesgård (SRS 3:2, s. 209). Ärvde dessutom 1315 sin kusin Johan Ängel d. y:s gods i Östergötland och Småland (DS, nr 1999, 2014, 2034; jfr Liljeholm i PHT 1952, s. 47 ff) samt förvärvade 1311 genom köp och byte fru Katarinas av Steninge gods i Husby-Ärlinghundra sn i Ärlinghundra hd i Uppland (DS, nr 1818 f; jfr 1807, 2599). Fick av hertiginnorna Ingeborg för trogen tjänst Algö i Överselö sn i Södermanland (DS, nr 2269). Sigill: två nedåtvända vingar (HiSig 3:90, 242, 303, 350 f), som han torde hava upptagit efter modern (Rosman, Rasmus L:son, s. 125 f). Litteratur: Y. Brilioth, Birger Petersson, i SBL 4, s. 436—439). — Var först gift med *Kristina Johansdotter* (Elofssönernas ätt), som var dotter av ordensriddaren Johan Elofsson, levde ännu 6.7 1293 men var död 11.7 s. å. (DS, nr 1095 f). Herr Birger var 20.2 1301 (DS, nr 1336) omgift med *Ingeborg Bengtsdotter*, dotter av lagmannen i Östergötland Bengt Magnusson (Folkungaättens lagmansgren) och Sigrid, kallad den fagra (SRS 3:2, s. 207 f). Fru Ingeborg dog natten mellan 20 och 21.9 1314 (DS, nr 2006) och blev begravd på samma ställe som sedermera mannen (DS, nr 1980, 2006).

Barn (i ordningsföljd enligt föräldrarnas gravsten och Margareta Klausdotter, söner och döttrar för sig; Gardell, a. a. 1, nr 159; SRS 3:2, s. 209):

2. <i>Peter Birgersson.</i>	} Troligen döda unga.
2. <i>Bengt Birgersson.</i>	

2. *Israel Birgersson*, 1315, dog 1351, riddare, riksråd, lagman i Uppland. Se tab. 4.

2. *Ingrid Birgersdotter*. Var äldsta dottern (SRS 3:2, s. 209). Dog troligen ung.

2. *Margareta Birgersdotter*. Dog troligen ung.

2. *Katarina Birgersdotter*. Var den tredje dottern i ordningen (SRS 3:2, s. 209). Omtalas som minderårig 1315 (DS, nr 2008). Fick 1320 i arv efter modern jord bl. a. i Ydre hd i Östergötland (DS, nr 2260). Ärvde 1328 efter fadern jord i Danderyds skplg i Uppland och i Norra Vedbo hd i Småland (DS, nr 2658). — Gift tydligen efter 14.3 1315 (DS, nr 2008) men före 20.9 1316 (DS, nr 2064) med sedermera riddaren *Magnus Gudmarsson* (Ulvåsaätten), som jämte hustrun upptogs i Varnhems klosterns underhåll 1352 (DS, nr 4837), och som levde ännu 20.6 1357 (DRA

perg) men var död 21.9 1363 (DIGA 2, s. 154 f).

2. *Birgitta Birgersdotter* (den heliga Birgitta). Föddes omkring 1303 (Steffen i SBL 4, s. 447) som fjärde dotter i ordningen (SRS 3:2, s. 209). Omtalas 1315 såsom omyndig (DS, nr 2008). Fick 1320 i arv efter modern jord i Aspelands, Norra Vedbo och Sevede hd i Småland (DS, nr 2260). Ärvde 1328 efter fadern gods i Selebo hd i Södermanland, samt i Bro och Vallentuna hd i Uppland, vidare gårdar i Närke samt järnbergshyttor i Sköllersta hd i Närke (DS, nr 2658). Var någon tid hovmästarinna för drottning Blanka (SFSS 2:1, s. 528; Reuel. S. Birg., Extravag. c. 59). Sålde 1348 jord i Selebo hd i Södermanland (DS, nr 4350). Drog sig efter mannens död 1344 tillbaka till ett asketiskt liv, reste till Rom 1349, där hon till sin död var bosatt. Stiftade Birgittinorden, som stadfästes av påven 5.8 1370. Dog 23.7 1373 i Rom »sjuttio år gammal» (SRS 1:1, s. 100). Hennes relikier överfördes 1374 till Sverige och nedsattes 4.7 i den under byggnad varande klosterkyrkan i Vadstena. Kanoniserad 7.10 1391 (Steffen i SBL 4, s. 447, 456). Litteratur: R. Steffen, *Birgitta Birgersdotter* i SBL 4 (1924), s. 447—462; Svenska kyrkans historia 2 (1941): Den senare medeltiden av Y. Brilioth, s. 177—261, och bibliografien, s. 793. Om hennes släkt och avkomlingar se Margareta Klausdotters Chronicon i SRS 3:2, s. 207 ff. — Gift tydligen efter 14.3 1315 (DS, nr 2008) men före 20.9 1316 (DS, nr 2064) med sedermera riddaren, riksrådet och lagmannen i Närke *Ulf Gudmarsson* (Ulvåsaätten), som föddes omkring 1298 (SFSS 2:1, s. 20), dog 12.2 1344 (SRS 1:1, s. 100) och blev begravnen i Alvastra kloster (Gardell, a. a. 1, nr 188).

Tab. 4

Israel Birgersson (son av Birger Petersson, tab. 3). Tydligen yngst av syskonen, efter som han omtalas som minderårig 1315 och ännu 1328 (DS, nr 2008, 2658). Var 1334 samt ännu 1350 lagman i Uppland (DS, nr 3080, 4601; jfr även LagS 1, s. 15). Nämnas som riddare från 1343 (DS, 3743) och som riksråd från 1344 (DS, nr 3863). Var 1348 konungens högste ämbetsman (officialis generalis) (DS, nr 4337). Nämnas 19.3 1351 (AC 400, s. 423). Hade åtföljt konung Magnus på hans andra krigståg mot Ryssland och dog i Riga före 10 maj s. å. (Reuel. S. Birg., lib. VI, c. 95; jfr Munch, Det norske Folks Hist. 2:1, s. 488, 526; kallas 10.5 1351 »condam legifer Vplandiarum», DS, nr 4716, tydligen på grund av att han då redan var död). Ärvde efter modern Grönskog i Fliseryds sn i

Handbörds hd m. fl. gods i samma hd, samt jord i Östra hd och Norrabygds (nu Stranda) hd, allt i Småland (DS, nr 2260), ävensom efter fadern Finsta i Skederids sn i Sjuhundra hd, jämte jord i Bro (och Vätö) samt Danderyds skplg och Norunda hd, allt i Uppland, åtskilliga gårdar och jord bl. a. i Skärkinds hd i Östergötland, och i Möre hd i Småland (DS, nr 2658). Förvärvade gods i Gullbergs hd i Östergötland (DS, nr 2517). Tillbytte sig av konungen Landsberga kungsgård i Biskopskulla sn i Lagunda hd m. fl. gods i samma hd, samt jord i Lyhundra och Långhundra hd, allt i Uppland, mot jord bl. a. i Gullbergs hd i Östergötland, med villkor att behålla dem tills han kunde få likvärdiga gods i Uppsverige (DS, nr 4337). Såldes gods i Kinnevalds hd i Småland (DS, nr 3208; jfr nr 3277) och Lagunda hd i Uppland (DS, nr 4463). Sigill: två nedåtvända vingar (HiSig 3:435). — Var 16.7 1349 gift med *Bengta Karlsdotter* (DS, nr 4463), tydligen dotter av riddaren och riksråde Karl Orestason (Färla, Oreste Keldorssons ätt) (Engström, Bo Jonsson 1, s. 292, not 78, jfrd m. HiSig 3: 269 och 313 samt Gardell, Gravm. 1, nr 219).

B a r n (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 227; RPB, nr 1392; Ramborg och Peter med säkerhet, RPB, nr 1181, 1461, och Helena troligtvis, RPB, nr 587, i faderns enda kända äktenskap):

Ramborg Israelsdotter. Var troligen död 8.1 1382 och säkert 10.12 1384 och blev begravd i Vadstena kloster (RPB, nr 1665, 2066). — Var först gift med *Filip Nilsson* (troligen Sparre av Tofta) som gav henne i morgongåva jord i Bro hd i Uppland (RPB, nr 2066; jfr nr 2845). Var 14.10 1375 (RPB, nr 1181) omgift med riddaren, riksrådet och lagmannen på Öland *Anund Jonsson* (Lejonansikte, Hemming Ödgislasons ätt), som tidigast omtalas 21.12 1368 (RPB, nr 852), dog 1397 och blev begravd 7.2 1399 i Vadstena klosterkyrka (SRS 1:1, s. 110 f) tillsammans med sin andra hustru Agneta (enhörning; troligen av ätten Nipertz enl. Lundholm, Sten Sture d. ä., s. 29), där gravhällen ännu är bevarad (Gardell, Gravm. 1, nr 237; 2, s. 164). Den jord fru Ramborg erhållit av sin förre man gavs enligt hennes önskan av herr Anund till Vadstena kloster (RPB, nr 2066, 2845).

Peter Israelsson. Var icke riddare och var som konung Håkans anhängare närvarande vid stilleståndsförhandlingarna i Edsvik 1371 (ST 2, s. 424). Hans gods hade indragits av konung Albrekt (Lundholm, a. a., s. 30 m. not 20). Ägde Grönskog i Fliseryds sn i Handbörds hd i Småland och tillbytte sig gods i Norrabygd (nu Stranda) hd i Småland (ibid., s. 227). Nämnes senast 23.11 1379 (RPB, nr 1461) och

begravs i Vadstena kloster 24.3 1384 (SRS 1:1, s. 101).

Helena Israelsdotter. Levde ännu 14.9 1366 (RPB, nr 729) men torde hava dött senast 1375 (Engström i HT 1929, s. 323, not 2). Hon gav till Uppsala domkyrka jord i Långhundra hd i Uppland (RPB, nr 1392; jfr DS, nr 3836, s. 325). — Var 28.9 1363 (RPB, nr 587) gift med riddaren, riksrådet, marsken och lagmannen i Uppland *Karl Ulfsson* (Sparre av Tofta), som omtalas första gången 1349 (DS, nr 4495) och dog 12.—18.11 1407 (SRS 1:1, s. 124). Herr Karl hade tidigare, 6.5 1352 (DS, nr 4812), blivit gift med Ingrid Eriksdotter (Boberg) (Liljeholm i PHT 1950, s. 92) och blev efter fru Helenas död omgift först med Cecilia (B. Hildebrand i PHT 1929, s. 256 f) och därefter med en till namnet okänd kvinna (SRS 1:1, s. 127).

Tab. 5

Erlend Israelsson (son av Israel, tab. 1). Troligen den dominus Erlendus som omtalas 1272 (DS, nr 558) och även 1276 (DS, nr 618). Levde och kallades dominus 29.12 1279 men var död 10.12 1288 (DS, nr 695, 981). Blev begravd i Sigtuna klosterkyrka, där hans gravhäll är bevarad (Gardell, Gravm. 1, nr 23; 2, s. 144). Vapen: ett kors mell. två ? vingar (ibid.). — Var gift med *Katarina Johansdotter*, dotter av herr Johan Ängel d. ä. Fru Katarina var död 1.8 1292 (DS, nr 1737) och blev begravd tillsammans med sönerna Johan och Karl (jfr nedan) i Uppsala domkyrka, där deras gemensamma gravhäll är bevarad (Gardell, a. a. 1, nr 44). Hennes anniversarium firades dagen efter (första) quadragesimasöndagen (DS, nr 3841, s. 337), vilken troligen var hennes dödsdag. — Herr Erlend hade en *oäkta dotter*, Margareta, som fick jord i Selebo hd i Södermanland i testamente efter sin syster Ragnhild Erlandsdotter 10.12 1288 (DS, nr 981).

B a r n (födda i angivet äktenskap; DS, nr 981, 1224 och 1737; Gardell, a. a. 1, nr 44):

Ragnhild Erlandsdotter. Troligen var hon den fru Ragnhild, som före 2.10 1283 sålde sin fädernegård Finsta till sin »consanguineus» eller kusin Birger Petersson (se tab. 3; DS, nr 774). Fru Ragnhild gjorde sitt testamente 10.12 1288 och valde sin lägerstad hos predikarbröderna i Sigtuna (DS, nr 981). Hon ägde då bl. a. Vänngarn i S:t Olofs sn i Ärlinghundra hd i Uppland, som hon fått med sin första man, Hörningsholm i Mörkö sn och Tullgarn i Hölö sn, båda i Hölebo hd, samt jord i Selebo hd, allt i Södermanland. Hon var död 1.8 1292 (Liljeholm i PHT 1952, s. 45 f). Sigill: fru Ragnhild knäböjande inför jungfru Maria med

Jesusbarnet (HiSig 3:134). — Var först gift med riddaren *Johan Karlsson* (Fånöätten), som omtalas första gången 13.2 1274 (DS, nr 572) och blev avrättad 20.8 1280 (SRS 1:1, s. 25, 41 och 86; SFSS 158, s. 59—61). Fru Ragnhild gifte om sig efter 27.9 1282 (DS, nr 756) men före 10.12 1288 (DS, nr 981) med riddaren, sedermera riksrådet och lagmannen i Västmanland *Magnus Gregersson* (Folkungaättens oäkta gren), som omtalas första gången 19.10 1285 (DS, nr 816), levde ännu 13.12 1319 men var död 9.1 1326 (DS, nr 2215, 2553). *Magnus Gregersson* gifte sedan, före 4.11 1295 (DS, nr 1148), om sig med *Ingegärd Filipdotter* (Rumbyätten).

Israel Erlandsson. Var scholaris i Linköping 1264—1267 (SRS 2:1, s. 294 f). Blev 1274 kanik i Uppsala med Hagunda och Lagunda prebende, båda i Uppland (DS, nr 3835, s. 307). Kallas kanik ännu 1277 (SRS 2:1, s. 300). Var någon tid kyrkopräst i S:t Per i Sigtuna (DS, nr 1292). Var troligen redan 1281 dominikanbroder i Sigtuna (DS, nr 734). Nämnas 1288 dominikanbroder i Sigtuna (DS, nr 981). Hade säkerligen vistats utomlands för teologiska studier, eftersom han 1290 var lektor i Sigtuna (DS, nr 1015). Var lektor ännu 1296, men kallas 1298 prior i Sigtuna (DS, nr 1168, 1220). Fungerade 1302 och 1310 som provinsialens vikarie (DS, nr 1475, 1668). Var 1305 diffinitor vid provinsialkapitlet i Skänninge (DS, nr 1475, 1478). Provide-rades av påven till biskop i Västerås 29.7 1309 (DS, nr 1630) och konsekrerades 23.4—30.6 1311 (DS, nr 1791, 1799). Var ålderdomssvag 28.12 1327, då han av påven fick en koadjutor (DS, nr 2645). Levde ännu 7.1 1328 men var död 15.5 1329 (DS, nr 2649, 2716). Lektorsigill: ett kors bildat av fyra trädstammar med stympade grenar, i mitten IHC; med kontrastigill: endast IHC (HiSig 2:114 f). Biskopsigill: biskopen sittande på sin stol med högra handen uppsträckt till välsignelse och den vänstra hållande krumstaven (HiSig 2:166). Sekret: Kristus hållande den med lammet och korsfanan tecknade världsgloben, däröver sitter Guds moder med barnet, nederst den tillbedjande biskopen (HiSig 2:167). — Litteratur: H. Reuter-dahl, *Israel Erlandsson*, biskop i Västerås, Universitetsprogram Lund 1850; G. Ekström, *Västerås stifts herdaminne* 1:1 (1939), s. 40—58 (innehåller smärre inexactheter); A. Schück, *Ängel-ätten*, Hist. stud. t. Tunberg (1942), s. 134—138; J. Gallén, *La province de Dacie de l'Ordre des Frères Prêcheurs* 1 (1946), s. 106 f, 145.

Johan Ängel (Johannes Angelus) d. y. Var dominus 22.9 1286 (DS, nr 919). Hade 1291 givit Uppsala domkyrka jord i Hagunda hd i

Uppland (DS, nr 1031). Gjorde 12.1 1314 sitt testamente och valde sin lägerstad i S:t Eriks kapell i Uppsala domkyrka (DS, nr 1950 f). Var död 21.5 1314 (DS, nr 1966). Ägde jord bl. a. i Hagunda, Ulleråkers, Lagunda, Färentuna, Långhundra, Håbo och Frösåkers hd samt Frötuna skplg i Uppland, i Selebo och Jönåkers hd i Södermanland samt gården Säby i Småland (DS, nr 1031, 1127 f, 1237 f, 1248, 1390, 1582, 1674, 1799, 1950 f, 1967). Förvärvade jord i Långhundra och Seminghundra hd i Uppland (DS, nr 1248). Avstod gården Algö i Överselö sn i Selebo hd i Södermanland åt konungen samt Häckenäs i Rogslösa sn i Dals hd i Östergötland åt marsken Tyrgils Knutsson, varför honom tillförsäkrades vederlag (DS, nr 1379). Ärvde efter brodern Karl gården Hjälmaryd i Säby sn i Norra Vedbo hd i Småland (DS, nr 1247). Om arvsstriden efter honom se Liljeholm i PHT 1952, s. 46 ff, och B. Beckman, *Matts Kättilmundsson* 1, s. 239 ff. Sigill: en ängel hållande i högra handen ett blad, i den vänstra en liljespira, under ängeln en sjuuddig stjärna; kontrastigill: en ängel över ett månsegment (HiSig 3:104). — Var 5.2 1305 (DS, nr 1456) gift med *Ingeborg Bengtsdotter*, dotter av en Bengt och Ingeborg Nilsson, som tidigare varit gift med svärsonen Johan Ängel d. y:s morbroder riddaren Magnus Johansson (Ängel) (K. H. Karlsson i HT 1885, s. 171). Fru Ingeborg Bengtsdotter omtalas första gången 1302 och var väl då ogift (DS, nr 1362), likaså 2.6 1304 (DS, nr 1428); hon var uppenbarligen död före 12.1 1314, eftersom hon icke nämnes i mannens testamente (DS, nr 1950). Hon ärvdes av sin syster fru Margareta och sin halvbror riddaren Lars Bengtsson (kluven sköld med vinge och halv stjärna) (DS, nr 2002, 2446).

Karl Erlandsson. Var 1286 kanik i Uppsala (DS, nr 913) och innehade Hagunda och Lagunda prebende (DS, nr 3835, s. 307). Upprättade 1296 sitt testamente, enligt vilket han ägde jord i Hagunda, Lagunda och Färentuna hd i Uppland, i Jönåkers hd i Södermanland och i Norra Vedbo hd i Småland (DS, nr 1167; jfr nr 1168, 1223, 1224). Dog 9.8 1296 (DS, nr 3835, s. 307) och blev begraven i Västerås domkyrka, där hans gravhäll är bevarad (Gardell, a. a. 1, nr 26; 2, s. 235; dödsåret 1295 på stenen är felaktigt). Hans namn står även på moderns gravsten i Uppsala domkyrka (se ovan). Han ärvdes av sin broder Johan och sina bägge systemsöner (DS, nr 1223), vilka senare därigenom fingo hans arvslott efter morbrodern Magnus Johansson (DS, nr 1224). Sigill: en ängel hållande en krona på vardera handen, under ängeln en halvmåne (HiSig 2:123 f).

Folkungaättens lagmangsgren

Av *Sten Carlsson*

Namnet Folkungar användes under 1200- och 1300-talen om den vid Gestilren 1210 stupade Folke jarl samt dennes fränder och anhängare i flera släktled. Först senare har folkunganamnet kommit att förknippas med den av Saxo omnämnde svenske stormannen Folke den tjocke, som var gift med konung Knut den heliges dotter Ingegärd. Det gängse bruket av namnet Folkungaätten är alltså anakronistiskt. Enligt vissa forskare, främst Sture Bolin (i *Scandia* 1935, s. 210 ff), var Folke jarl inte ens av samma släkt som Folke den tjocke. Troligen var dock Folke jarl identisk med en i Heimskringla omnämnd Folke Birgersson, son till jarlen Birger Brosa och sonsons son till Folke den tjocke (jfr S. Carlsson i PHT 1953, s. 73 ff och där anförd litteratur). Namnet Folkungaätten såsom en gemensam beteckning på Folke den tjockes ättlingar är i så fall fullt acceptabelt. Oavsett detta, torde det icke finnas någon anledning att frångå den hävdvunna terminologien.

Folkungaättens s. k. lagmangsgren räknade nära släktskap med ättens kungliga gren. Detta framgår dels av namnskicket, dels och framför allt av den för båda grenarna gemensamma vapenbilden, ett upprest gående lejon, varvid dock den skillnaden iakttoogs, att den kungliga grenen förde lejonet över tre ginbalkar och lagmangsgrenen lejonet vanligen över tre balkar men även (vänstervänt) utan sådana (jfr inledningarna till ätten Boberg, Tyrgils Knutssons ätt och till Ulvåsaätten). Nämnas kan också, att en 1400-talskälla, abbedissan Margareta Klausdotters krönika om den heliga Birgittas släkt, kallar lagmannen Bengt Magnusson (tab. 2) för »konungens broder» (SRS 3: 2, s. 207). Ehuru uppgiften är felaktig, kan den dock användas som stöd för åsikten om en nära släktskap mellan lagmannen och kungahuset (jfr också SRS 3: 2, s. 189). — Vapnets färger äro ej med säkerhet kända. Det förefaller dock antagligt, att skölden varit blå och snedbjälkarna i silver liksom i den kungliga släktgrenens vapen (F. U. Wrangel i SAT 2, pl. vid s. 121; jfr G. Carlsson i PHT 1951, s. 44, samt Branting o. Lindblom, *Medelt. vävn.* 1, s. 123, pl. 100). Lejonet kan hava varit i guld liksom i nyssnämnda vapen eller i silver i överensstämmelse med vad fallet är med ett i Anna Pedersdotter Bielkes släktbok (fol. 66 v, RHA) återgivet anonymt folkungavapen.

Troligen har man att i Birger jarls fader Magnus Minnesköld, son av Bengt Snivel och sonson av Folke den tjocke, se den gemensamme stamfadern för den kungliga grenen och lagmangsgrenen. K. H. Karlsson (i SAT 1, s. 220 f) har på goda grunder antagit, att lagmannen Magnus Bengtsson (tab. 1) var son av Magnus Minneskölds son Bengt, som förekommer i dokument från 1219 och 1220 (DS, nr 181, 185). Denne Bengt anses ha varit halvbror till den 1237 avlidne biskop Bengt av Linköping, som också var Magnus Minneskölds son; att två halvbröder hade samma förnamn var under medeltiden icke ovanligt. Att biskop Bengt själv icke var Magnus Bengtssons far och icke var identisk med den 1219—1220 nämnde Bengt, synes alldeles klart. Efter biskopens död stadfäste Birger jarl en av honom gjord donation, utan att några bröstarvingar nämnas (DS, nr 843; jfr DS, nr 210). Såsom K. H. Karlsson framhåller, kan detta tyda på att biskopen var barnlös; eftersom biskop Bengt levde före Skänninge möte, vill Karlsson, måhända överdrivet försiktigt, icke på förhand utesluta möjligheten av att han varit gift och haft barn i äktenskapet. Karlsson framhåller också, att den 1219 och 1220 nämnde Bengt icke på något sätt betecknas som medlem av det andliga ståndet.

Flera författare (senast Brilioth i SBL 3, s. 194) anse, att en Bryniolf Bengtsson, som förde ett lejon i vapnet, var son till lagmannen Bengt Magnusson (tab. 2). K. H. Karlsson har ansett sig kunna helt vederlägga denna filiation (SAT 1, s. 224 f; PHT 1898—1899, s. 160 f). Karlssons bevisföring har i sin tur utsatts för kritik (Gillingstam i HT 1950, s. 24 f), men A. F. Liljeholm har visat, att Karlsson har rätt (GT 1953, s. 97 ff).

Folkungaättens lagmangsgren innehade i minst tre generationer lagmansämbetet i Östgöta lagsaga. Magnus Bengtsson (tab. 1) förenade därmed befattningen som fogde på Kalmar slott. Troligen gällde detta också hans son Bengt Magnusson, som 1292 utfärdade ett brev från

Kalmar (DS, nr 1066). Över huvud taget synes släkten ha varit mycket starkt förankrad i lagsagens småländska del. Anmärkningsvärt är, att arvet efter Ingeborg Bengtsdotter (tab. 2) av allt att döma uteslutande bestod av egendomar belägna i Handbörds, Aspelands, Sevede och Stranda härader i nuvarande Kalmar län. En av dessa egendomar var »Flokesrum», d. v. s. Fluxerum i Karlstorps sn i Aspelands hd. Enligt en på 1700-talet nedtecknad folktradition hade denna gård en gång innehafts och bebotts av Magnus Minneskölds änka Ingrid Ylva, om vilken många sägner gingo i bygden. Socknen Karlstorp sades bära namn efter hennes 1220 stupade son (eller styvson) biskop Karl av Linköping, och namnet Fluxerum härleddes ur namnet Folke, en etymologi som ansågs stödd av det faktum, att nämnda gård låg vid sjön »Folken» (eller Flocken; se härom Crælius, Försök, s. 108 ff). Den omständigheten, att Fluxerum vid början av 1300-talet faktiskt var i Folkungaättens ägo, tyder oenkligen på att dessa i och för sig ytterst osäkra traditioner äga någon kärna av sanning. Härledningen ur namnet Folke torde dock icke kunna upprätthållas (se Hellquist i BKSvLandsM 20, s. 130, 139).

Tab. 1

Magnus Bengtsson (se ovan). Var lagman i Östergötland, såsom sådan nämnd första gången 1247 (DS, nr 340), och även fogde på Kalmar slott (prefectus Kalmarniensis, se Urkundenb. d. Stadt Lübeck 1: 2, nr 126; jfr Jägerstad, Hovd. o. råd, s. 57). Lagmansämbetet innehade han till sin död 1263 (SRS 1: 1, s. 50, jfr s. 25 och 63, Axelson i PHT 1953, s. 113, o. LagS 1 s. 274). — Var gift med *Ragnhild*, som dog 1262 (SRS 3: 1, s. 5). Vid en arvsuppställning 1269 efter den 1260 avlidne junker Karl Ulfsson, son av jarlen Ulf Fase, nämnes Magnus son Bengt främst bland arvingarna; vid beseglingen använde han sin fars sigill, som visar ett upprest gående lejon över tre balkar (DS, nr 538; HiSig 3: 28). Eftersom både Magnus och hans hustru överlevde junker Karl, måste endera av dem ha varit den ursprunglige arvtagaren. En av dem, troligen Ragnhild, torde ha tillhört samma syskonkrets som endera av junker Karls föräldrar (jfr S. Carlsson i PHT 1953, s. 89).

Barn (DS, nr 672, 688; huruvida barnen voro födda i angivet gifte, är ej alldeles säkert):

Bengt Magnusson, 1269—1292, lagman. Se tab. 2.

Ulfhild Magnusdotter. Levde 1269 (DS, nr 538, 541) och ännu 11.10 1279 (DS, nr 688 f). Möjligen identisk med en år 1291 nämnd fru Ulfhild (Kirkehist. Saml. 1: 1, s. 563; jfr Gallén, La prov. de Dacie, tab. IX). — Var, första gången, 28.5 (DS, nr 538) och 29.10 1269 (DS, nr 541) gift med *Bengt Magnusson* (jfr även Liljeholm i PHT 1952, s. 43, och S. Carlsson i PHT 1953, s. 89), som förstnämnda dag nämnes bland junker Karl Ulfssons (Folkungaätten) arvingar och sistnämnda dag lämnade sin hustru två egendomar i utbyte mot två andra egendomar, som hon erhållit i morgongåva (DS, nr 541). Alla de av transaktionen berörda godsens synas ha legat i Östergöt-

land. Var 15.5 1279 omgift med *Birger Filipsson* (Aspenäsätten), tidigast nämnd 21.9 1276 (DS, nr 618) och avrättad 20.8 1280 på grund av deltagande i uppror mot Magnus Ladulås (SRS 1: 1, s. 86). Birger Filipsson sålde 1279 till svågern lagman Bengt två av sin hustrus egendomar, båda belägna i Kinda och Ydre hd i Östergötland, och gav henne i gengäld två egendomar i Vadsbo hd i Västergötland (DS, nr 671 f, 688 f). Birger och Ulfhild voro inbördes befreundade (DS, nr 667), troligen genom gemensam härstamning från Bengt Snivel (jfr Liljeholm i PHT 1952, s. 43; S. Carlsson i PHT 1953, s. 91, 104).

Tab. 2

Bengt Magnusson (son av Magnus Bengtsson, tab. 1). Var lagman i Östergötland, nämnd som sådan första gången 1269 (DS, nr 538). Nämnes som medlem av riksrådet 11.9 1288 (DS, nr 975; jfr DS, nr 1130). Skall ha dragit ut på pilgrimsfärd 1289 (SRS 2: 1, s. 69). Ånyo verksam som lagman 1291—1292 (DS, nr 1028, 1066). Uppgives ha dött 1294 (SRS 1: 1, s. 26), vilket dock synes stå i viss strid med det faktum, att sonen Magnus nämnes som lagman redan 1293 (jfr Axelson i PHT 1953, s. 114, och LagS 1, s. 274). Sigill: 1) ett upprest åt vänster gående lejon (HiSig 3: 40), 2) ett upprest åt höger gående lejon över tre balkar (HiSig 3: 41). — Var först gift med *Margareta*, möjligen bördig från Tjust, som var död 1275, då mannen till bl. a. hennes själs frälsning skänkte egendomar i Östergötland (bl. a. i Skrukeby i Akerbo eller Göstrings hd i Östergötland) och i Tjust hd i Småland till ett kanonikat i Linköping (DS, nr 592), och blev sedan omgift med *Sigrid*, som dog 1289 och begrovs i Skänninge dominikankloster (SRS 1: 1, s. 26). Enligt Margareta Klausdotters bekanta, delvis rent ohistoriska berättelse var »Sigrid den fagra» av lägre börd än mannen (SRS 3: 2, s. 207; jfr Bri-lioth i SBL 3, s. 194).

Barn (K. H. Karlsson i SAT 1, s. 222; av kronologiska skäl sonen säkerligen i första, döttrarna enl. SRS 3: 2, s. 208, i andra gif-tet):

1. *Magnus Bengtsson*. Blev enligt Ericus Olai lagman i Östergötland vid faderns avresa ur riket 1289 (SRS 2: 1, s. 69). Måste i så fall ha frånträtt ämbetet senast 1291 (se ovan) men nämnes 1293 ånyo som lagman, då han tituleras »dominus M. legifer osgothorum» och t. o. m. placeras före marsken Tyrgils Knutsson (DS, nr 1083; jfr LagS 1, s. 274, not 5). Dog säkerligen före 1304, då ämbetet uppehålls av en vice lagman (DS, nr 1416).

2. *Ingeborg Bengtsdotter*. Dog i september 1314 och begrovs i Uppsala domkyrka. Enligt hennes på dödsbädden uppsatta testamente skulle en rad legat utgå till Uppsala domkyrka samt ett flertal kloster (DS, nr 1980, 2006). Arvet efter henne skiftades 1320 (DS, nr 2260). Det bestod, bortsett från några svåridentificerade egendomar, av jord i Aspelands, Handbörds, Sevede och Stranda hd, allt i Småland. — Var 20.2 1301 (DS, nr 1336) gift med lagmannen i Uppland riddaren och riksrådet *Birger Petersson* (Finstaätten) till Finsta, som tidigare varit gift med Kristina Johansdotter, vilken dog 1293 (DS, nr 1095 f) och var dotter

av riddaren Johan Elofsson (Elofssönernas ätt) och hans hustru, en dotter av herr Karl Tjelvason (Fånöätten) (B. Hildebrand i SBL 13, s. 409 ff). Herr Birger dog 3.4 1327 (Collijn i NTBB 1929, s. 9, 14). I äktenskapet mellan honom och Ingeborg Bengtsdotter föddes bl. a. den heliga Birgitta.

2. *Ramborg Bengtsdotter*. Nämnes första gången 1313 och kallas då fru (DS, nr 1936). Levde ännu 1349. Begrovs i Riseberga kloster (DS, nr 4487; SRS 3: 2, s. 208). Ägde gods i Grimstens hd i Närke (DS, nr 3689) och Lysings hd i Östergötland (DS, nr 2145, 2206, 3539). — Var enligt Margareta Klausdotter gift med en i övrigt okänd *Erengisl*, som tydligen dog långt före hustrun och uppges ha blivit begravd i Svanhals i Lysings hd i Östergötland (SRS 3: 2, s. 208).

2. *Katarina Bengtsdotter*. Bodde ännu 1350 på Aspenäs i Malexanders sn i Ydre hd i Östergötland. Sålde s. å. med sina barns medgivande Rönnäs i Asby sn i samma hd (DS, nr 4544). — Var 5.9 1319 (DS, nr 2206), väl sedan länge, gift med drotsen riddaren *Knut Jonsson* (Aspenäsätten), vilken nämnes som levande 1292 (DS, nr 1053)—1345 (DS, nr 3997) men var död 18.3 1347 (DS, nr 4156).

Folkungaättens oäkta gren

Av *Jarl Gallén* med bidrag av *A. Filip Liljeholm*

Uppsvensk stormansätt, härstammande från Birger jarls oäkta son herr Gregers och genom äktenskap befrydad bl. a. med Finsta- och Rumbyätterna. Dess godsinnhav synes till en början särskilt ha koncentrerat sig till Västmanland och Uppland. Ättens främsta medlemmar voro lagmannen och riddaren Magnus Gregersson (tab. 3) och hans son, drotsen Gregers Magnusson (tab. 4), vilken efter en brytning med konung Magnus Eriksson drog i landsflykt. Senare gick ätten tillbaka i inflytande men hörde fortfarande till rådsaristokratien tills den utdog i slutet av 1400-talet.

Folkungaättens oäkta grens vapenbild var en tre gånger styckad (senare ibland ginstyckad) sköld. Troligen har släktgrenen varit nära besläktad med drotsen Mats Kettilmundsson, vars äldre sigill visa en tre gånger styckad sköld (se t. ex. B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, plansch vid s. 225), ävensom med den egentliga Lämaätten, av vilken också ett par medlemmar förde ett närbesläktat, kanske identiskt, ehuru i så fall olika tecknat vapen, två balkar. Sistnämnda faktum förklarar, att Folkungaättens oäkta gren av äldre genealoger och ännu av Annerstedt kallats Läma. Av intresse är även, att den uppsvenska Malstaätten, bland vars äldsta medlemmar en hette Gregers, förde en kliven sköld, vars ena fält var tre eller flera gånger ginstyckat (se t. ex. HiSig 3: 55, 531, 686). Färgerna i det vapen, som fördes av Folkungaättens oäkta gren, uppges ha varit omväxlande gult och rött uppifrån räknat (Gen 42, f. 52, Skoklostersaml. 1, fol. vol. 57, f. 7, 317, o. Gen 41, f. 32, RA; jfr Rål fol. vol. 12, f. 316, KB).

Litteratur: K. H. Karlsson), Folkunga-ätten, i SAT 1, s. 224 och 231.

Gregers
1272, dog 1276
Tab. 1

Knut Gregersson 1282—1285 Tab. 2	Magnus Gregersson 1285—1319 Tab. 3		
Gregers Magnusson 1318, dog trol. 1348 Tab. 4	Karl Magnusson 1328—1347 Tab. 6	Johan Magnusson 1328—1340 Tab. 11	
Magnus Gregersson 1349—1358 Tab. 5	Birger Karlsson 1366—1402 Tab. 7	Filip Karlsson 1367—1407 Tab. 8	Bengt Karlsson 1362—1411 Tab. 9
			Gregers Bengtsson 1430—1473 Tab. 10

Tab. 1

Gregers (oäkta son till Birger jarl; se Axelson, Sverige i utl. annalistik, s. 93 med not 14). Tillbytte sig 1272 Ängsö i likanämnd sn i Ytterterjurbo hd i Västmanland mot Baldastad i Närke (DS, nr 558). Kallas dominus 21.9 1276 (DS, nr 618). Ägde stora gods på Arnön i Övergrans sn i Håbo hd i Uppland (DS, nr 1216). Grundade 1275 vid Uppsala domkyrka Vallby kanonikat med gods i Vaksala hd i Uppland (DS, nr 3835, s. 315; jfr DS, nr 718, och RPB, nr 534). Dog 1276 (Storm, Isl. Ann., s. 335). Hans anniversarium firades vid domkyrkan den 15 januari. Om det var hans dödsdag, visar DS, nr 618, att annalernas årtal är felaktigt. Blev i likhet med flera släktingar begravnen hos minoriterna i Uppsala (DS, nr 1339; jfr B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 7 f). Sigill: en tre ggr styckad sköld (RA perg. 27.3 1272, redovisat i HiSig 3: 32; jfr rättelsen i texten). — Var gift med en okänd kvinna, som tydligen ägt jord i Hossastum, möjligen Hosta i Mörkö sn i Hölebo hd eller Håsta i Överselö sn i Selebo hd, båda i Södermanland, och var död 9.6 1282 (DS, nr 747).

Barn (HiSig 3:32, 57; DS, nr 816, 1339):

Knut Gregersson, 1282—1285. Se tab. 2.

Magnus Gregersson, 1285—1319, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 3.

Karl Gregersson. Nämnes tidigast 1285 (DS, nr 816). Gjorde 24.4 1301 testamente och valde sin lägerstad i Uppsala domkyrka (DS, nr 1339). Var barnlös (DS, nr 1339) och troligen död 1.5 1308 (DS, nr 1580). Ägde bl. a. Salsta i Tensta sn i Norunda hd och gods i Lagunda, Långhundra, Seminghundra, Vaksala och Åsunda hd samt Värmdö och Akers skplg, allt i Uppland, ävensom i Vifolka hd i Östergötland (DS, nr 1293, 1333, 1339). — Var i juni 1296 (DS, nr 1165) gift med Ramborg Israels-

dotter, som var dotter av lagmannen i Tiundaland Israel Andersson (And) och Ramfrid Gustavsdotter (lejon) (K. H. Karlsson i PHT 1906, s. 27—31). Ramborg var sedan 16.4 1315 (DS, nr 2012) omgift med hertigarna Eriks och Valdemars råd riddaren Arvid Gustavsson (Sparre av Vik), som omtalas tidigast 1301 (DS, nr 1427) och dödades vid Nyköpings gästabad 10—11.12 1317 (SFSS 158, vv. 3893—3905). Som hon kallas domina 6.11 1303 (DS, nr 1411) var hon antagligen redan då gift med herr Arvid. Hon dog 1327 och begrovs i Västeråkers kyrka i Hagunda hd i Uppland, där hennes grav är bevarad (Gardell, Gravm. 1, nr 166, jfr rättelserna s. 576, och 2, s. 72 f). Enligt Peringskiöld hängde emellertid hennes sigill under en byteshandling utfärdad av hennes systersöner Harald och Johan Thomasson (grip) 24.8 1329 (SAT 2, s. 33 f).

En dotter. — Var 24.4 1301 (DS, nr 1339) gift med lagmannen i Södermanland och konung Birgers råd riddaren Filip Ingevaldsson (Örnsparre), vilken omtalas 1285—1318 (DS, nr 811, 2133) och var död 28.5, troligen 1318 (Liber eccl. Vallent., s. 87).

Ytterligare åtminstone en dotter. Var gift och efterlämnade barn (DS, nr 1339). — Hon var möjligen moder till drotsen Mats Kättilmundsson, vars fader uppenbarligen är identisk med den herr Kättilmund, som levde 1276 (DS, nr 618; jfr B. Beckman, a. a., s. 3, 7 f).

Tab. 2

Knut Gregersson (son till Gregers, tab. 1). Omtalas tidigast 1282 (DS, nr 747) och var död 24.4 1301 (DS, nr 1339). Sålde 1285 sitt arvgods Näs i Västerås stift (DS, nr 816). Ägde dessutom jord i Selebo hd i Södermanland (DS, nr 747, 766).

Barn (DS, nr 1339, 1583, 1863):

Gregers Knutsson. Omtalas 1298 (DS, nr 1237). Ägde gods i Akers hd i Södermanland

(DS. nr 1863). Levde ännu 23.5 1308 och troligen 24.8 1312 (DS, nr 1583, 1863).

Bengt Knutsson. Levde 1308 (DS, nr 1583).

Margareta Knutsdotter. — Nämnes 23.5 1308 i *Birger Tomassons* (sparre m. två stjärnor och en lilja, HiSig 3 : 74) av Hageby, troligen Hagby i Torshälla sn i Västerrekarne hd i Södermanland, testamente som havande med hans avkomma (DS, nr 1583). *Birger Tomasson* omtalas redan 15.5 1290 (DS, nr 1013) och valde sin lägerstad i Julita kloster (DS. nr 1583).

Kristina Knutsdotter. — Var 24.8 1312 (DS, nr 1863) gift med sedermera lagmannen i Södermanland, konungarna Birgers och Magnus råd riddaren *Staffan Röriksson* (Staffanssöner-nas ätt), som omtalas som levande 1308—1344 (DS. nr 1577, 3768; jfr LagS 1, s. 97). Han var 29.3 1327 (DS, nr 2612) omgift med en dotter av riddaren *Ture Kettilsson* (Bielke, se E 1, s. 355) (K. H. Karlsson i Sv. Ättart. 5, s. 149, not 5).

Tab. 3

Magnus Gregersson (son av Gregers, tab. 1). Omtalas 19.10 1285 (DS, nr 816). Var väpnare 1286 och riddare 1288 (DS, nr 919, 981). Tillhörde konung Birgers råd tydligen redan 1291 (Kirkehist. Saml. 1:1, s. 563) och i varje fall 1299 (K. G. Westman, Sv. råd. hist. s. 157). Var lagman i Västmanland 1305 (DS. nr 1472; jfr LagS 1, s. 126 m. not 2, och s. 127 m. not 1). Nämnes som levande senast 13.12 1319 (DS, nr 2215). Var död 9.1 1326 och begrovs hos dominikanerna i Sigtuna (DS, nr 2553). Hade fädernegods på Arnö i Övergrans sn i Håbo hd i Uppland, som han sålde till Uppsala domkyrka (DS, nr 1216). Ägde Brunnsö i Näs sn i Åsunda hd i Uppland (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 77) ävensom åtskillig jordegendom på Ängsö i likanämnd sn i Yttertjurbo hd i Västmanland, som han bytte mot jord i Vallentuna hd i Uppland (DS, nr 1554, 1911). Innehade dessutom strögods i Rasbo, Hagunda, Ulleråkers och Vaksala hd i Uppland (DS, nr 1667, 2141). Sigill: en tre gånger styckad sköld (HiSig 3: 57, 98, 110). — Gift första gången efter 27.9 1282 (DS, nr 756) men före 10.12 1288 (DS, nr 981) med *Ragnhild Erlandsdotter* som var dotter av herr Erland Israelsson (Finstaätten) och Katarina Johansdotter (Ängel) (Kjellberg i HT 1923, s. 373; A. Schück i Hist. stud. t. Tunberg 1942, s. 130, 139; Liljeholm i PHT 1952, s. 45 ff), och som förut varit gift med herr Johan Karlsson (Fånöätten), avrättad 1280 (SRS 1: 1, s. 25, 41, 86). Hon upprättade sitt testamente 10.12 1288 och valde då sin lägerstad hos predikarbröderna i Sigtuna (DS,

nr 981). *Magnus Gregersson* blev sedan, före 4.11 1295 (DS, nr 1148), omgift med *Ingegärd Filipdotter*, dotter av riddaren Filip Finvidsson (Rumbyätten) och en dotter till Karl Tjelvason (Fånöätten) (Kjellberg i HT 1888, s. 372, 374; B. Hildebrand i SBL 13, s. 411; Liljeholm i PHT 1952, s. 52 ff). *Ingegärd* gjorde som änka sitt testamente 1326 och valde sin lägerstad hos predikarbröderna i Sigtuna (DS, nr 2553). Levde ännu 16.2 1328 (DS, nr 2654).

BARN (DS, nr 2215, 2553, 2654, 2849, 3164; B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, 324, not 22):

1. *Peter Magnusson*. Var omyndig 1298 och ännu 1302 (DS, nr 1223, 1353). Var död 3.12 1310, då han begrovs och fadern gjorde hans testamente, i vilket legat tilldelades kyrkorna i Fittja i Lagunda hd i Uppland samt i Aspö i Selebo hd i Södermanland, där han tydligen ägt gods. Som pant för legaten bestämdes även gården Dalby i Aspö sn i Selebo hd (DS, nr 1704). Ägde modernejord i Frötuna skeppslag i Uppland (DS, nr 1341). Ärvde efter morbrodern, kaniken Karl Erlandsson, jord i Färentuna hd i Uppland (DS, nr 1353). Avstod 1310 till Sko kloster för försonande av begånget våld jord i Frösåkers och Färentuna hd i Uppland, samt i Svartlösa och Hölebo hd i Södermanland (DS, nr 1681; jfr SRS 2: 1, s. 90). Sigill: en tre gånger styckad sköld (HiSig 3: 199). — Var gift med *Helena*, som kallades domina men icke hade eget sigill (DS, nr 1704).

2. *Gregers Magnusson*, 1318, dog trol. 1348, riddare, riksråd, drots. Se tab. 4.

2. *Ingeborg Magnusdotter*. Levde 1331, medförde i boet gods i Åkers hd i Södermanland (DS, nr 2849). Levde ännu 1358, då hon med barnen skiftade arv efter mannen (Gen 41, f. 32, 173, RA). — Gift 4.10 1324 i Stockholm (morgongåvobrev 5.10 s. å., DS, nr 2481) med *Karl Dansson* (Stjärnbjälke), som omtalas 1319 (DS, nr 2208), levde ännu 21.10 1354 men var död 6.5 1358 (DS, nr 5066; RPB, nr 363).

2. *Margareta Magnusdotter*. Inträdde i Sko cisterciens kloster före 1318 (DS, nr 2141). Levde ännu 29.5 1328 (DS, nr 2666).

2. *Kristina Magnusdotter*. Kallas »domina Cristina, neptis mea», i sin morbroder Jedvard Filipssons testamente 1328 (DS, nr 2654). Bodde 1361 i Stockby på Lidingön (SSb 1:1, s. 443). Hon gav sig 21.9 1364 in i S:ta Klara kloster i Stockholm med jord i Skepptuna sn i Seminghundra hd i Uppland (Nordberg, S. Claræ m., s. 79) och förde då två balkar i sigillet (Hadorphs st. kopieb., E 73, maskinf. 52 v, VHAA:s dep. i RA). — Var före 25.3 1327

och troligen även före 22.10 1324 (DS, nr 2611; jfr 2485, där mannen beseglar Karl Danssons brev) gift med riksrådet riddaren *Finvid Nilsson* (Frössviksätten) (ang. detta giftermål se Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 911), som uppträder i urkunderna tidigast 5.6 1298 (DS, nr 1237) och, svag till kroppen, gjorde sitt testamente 25.3 1327, då han valde sin lägerstad i Sko kloster (DS, nr 2611). Han förde en delad sköld med övre fältet klivet (HiSig 3: 341).

2. *Knut Magnusson*. Nämnes 1326—1328 som predikarbroder i Sigtuna (DS, nr 2553, 2666).

2. *Karl Magnusson*, 1328—1347. Se tab. 6.

2. *Johan Magnusson*, 1328—1340, riddare, lagman (? underlagman). Se tab. 11.

2. *Helena Magnusdotter*. Dog senast 1345 (DS, nr 3935). — Gift senast 1318 (DS, nr 2141) med riksrådet *Karl Orestason* (Färla, Oreste Keldorssons ätt) (B. Beckman, a. a., s. 324, not 22), som omtalas 1312 och levde ännu 1335 men var död 1345 (DS, nr 1836, 3164, 3935).

Tab. 4

Gregers Magnusson (son av Magnus Gregersson, tab. 3). Nämnes tidigast 1318 (DS, nr 2141). Var konung Magnus råd 1322 (DS, nr 2339). Nämnes som lagman i Västmanland och Dalarna 1321 (B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 453 m. not 47) — 1336 (DS, nr 3196; jfr LagS 1, s. 127, 130, 2, s. 215). Dubbades till riddare 1327, troligen vid Knut Porses bröllop med konung Magnus moder 21.6 (Löfqvist, Om riddarv., s. 247, 258). Var konung Magnus drots 1334 men icke längre 1335 (DS, nr 3056, 3083, 3134, 3140; jfr Löfqvist i VSLA 1936, s. 32). Var åter drots 1337 (DS, nr 3295, 3328). Enligt brorsonen Filip Karlsson var han i onåd hos konung Magnus i femton år och landsflyktig i Danmark men fick sedan nåd och stupade i Ryssland, uppenbarligen under konung Magnus tåg 1348 (SD, nr 3133). Han förvärvade gods i Sverige 11.4 1346 (RA perg; jfr NMU, s. 49, not 6) men var död 4.8 1350, då konungen sålde hans till kronan indragna gods (DS, nr 4601, 4625). Ägde Grönö i Björkskogs sn m. fl. gods i Akerbo hd i Västmanland (ibid.) förutom jord i Hagunda, Håbo, Lagunda, Långhundra, Torstuna, Vallentuna och Ärlinghundra hd samt Danderyds skplg, allt i Uppland (DS, nr 2499, 2516, 2745 f, 3164, 3185). Hade dessutom en lott i Kopparberget (DS, nr 2605) och en tomt i Uppsala (DS, nr 3338). Sigill: 1) en tre gånger ginstyckad sköld (HiSig 3: 281); 2) en tre gånger styckad sköld (ibid. 3: 331, 369, 492).

— Var före 30.5 1322 (DS, nr 2333) gift med *Birgitta Bryniolfsdotter*, dotter av Bryniolf Bengtsson (Bengt Algotssons ätt) och Ingegärd Svantepolksdotter (Svantepolk Knutssons ätt) i hennes 1:a gifte (Liljeholm i PHT 1950, s. 103, och i GT 1953, s. 99 ff). Birgitta har kanske tidigare varit gift med en riddare, eftersom hon redan 1326 kallas fru (DS, nr 2553). Hon inträdde 1351 i S:ta Klara kloster i Stockholm och delade därvid byn Säva i Balingsta och Gryta socknar i Hagunda hd i Uppland mellan detta och Sko kloster (DS, nr 4710 f, 4723). Levde ännu 23.1 1367 (RPB, nr 755).

B a r n (födda i angivet äktenskap; DS, nr 4710 f, 4723) :

Magnus Gregersson, 1349—1358, lagman. Se tab. 5.

Katarina Gregersdotter. Förde i sitt sigill ett stort K (DS, nr 4711). — Var 20.4 1351 (DS, nr 4711) gift med hövitsmannen på Stockholms slott riddaren *Nils Ingevaldsen* (Hammerstaätten), vilken tidigare omtalas 1331 (DS, nr 2869), förut, redan 1342, varit gift med en dotter av riddaren Erenghis Jonsson (båt) och Birgitta Larsdotter (Bendix i PHT 1956, s. 135 f) och dog 1351 (DS, nr 4711, 4723).

Tab. 5

Magnus Gregersson (son av Gregers Magnusson, tab. 4). Följde fadern i landsflykten (SD, nr 3133). Pantsatte 1349 en gård till Vårfruklostret i Aalborg (De äldste danske Archivreg. 3, s. 28). Var 1350 svensk ståthållare i Skåne (Sjöstedt, Krisen 1356—1359, s. 228), 1354 (DS, nr 5002) och ännu 1357 (DDal, nr 25; jfr LagS 1, s. 161) häradshövding i Dalarna, 1356 (Skoklostersaml. perg 15. 11 s. å., RA; RPB, nr 283) och ännu 1358 (ST 2, nr 338) lagman i Uppland. Nämnes icke därefter som levande och fick sannolikt redan 1359 en efterträdare som lagman (SRS 3: 1, s. 18, not q). Ägde Grönö efter fadern (SD, nr 3133). Hans sigill är ottydligt (DS, nr 4710). — Var gift med *Märta* från Jylland i hennes andra gifte. Dennes dotter i första giften blev mor till riddaren Peter Nilsson (Gyldenstierne) till Aagaard (SD, nr 3133; jfr K. Erslev i Personalhist. Tidsskr. 3, 1882, s. 28).

S o n (SD, nr 3133, som även synes styrka sonens börd ur faderns äktenskap med Märta från Jylland) :

Gregers Magnusson. Död ung två år efter fadern. Som hans danska halvsystem ej bevakade sin arvsrätt, gick hans gods till konung Magnus som danaarv (SD, nr 3133).

Tab. 6

Karl Magnusson (son av Magnus Gregersson, tab. 3). Troligen identisk med den Karl

Magnusson, som omtalas 1321 (DS, nr 2284), nämnes säkert 1328 (DS, nr 2654). Omtalas senast 15.7 1347 (DS, nr 4201). Enligt Utter (Gen 41, f. 8 v, 40 v, RA) blevo han och brodern Johan (väl felaktigt för Gregers, se tab. 4) ihjälslagna vid Nöteborg, tydligen under Magnus Erikssons ryska krig. Ägde förutom gården Brunnsö i Näs sn i Asunda hd i Uppland bl. a. gods i Oppunda, Jönåkers och Västerrekarne hd i Södermanland, i Grimstens hd i Närke, och i Tveta hd i Småland (DS, nr 2813, 2882, 3291, 3431 f, 3695, 4063, 4201). Sigill: en tre ggr styckad sköld (HiSig 3: 384). — Var 1343, kanske redan 1339, gift med *Cecilia Birgersdotter*, som levde 15.7 1347 (DS, nr 3432, 3695, 4201) och troligen var dotter av Birger Job (huvud) och hans hustru Margareta (jfr RPB, nr 565), möjligen en dotterdotter till Ragnhild Andersdotter (Elofs-sönernas ätt) och hennes förste man Lars av Snytringe. Cecilias sigill visar endast ett stort C (DS, nr 4201).

S ö n e r (jfr RPB, nr 565, 1085; Birgers börd ur faderns äktenskap med Cecilia styrkes av förnamnet, Bengts av RPB, nr 565):

Birger Karlsson, 1366—1402. Se tab. 7.

Filip Karlsson, (1359) 1367—1407, riddare, riksråd. Se tab. 8.

Bengt Karlsson, 1362—1411, riddare, häradshövding. Se tab. 9.

Tab. 7

Birger Karlsson (son av Karl Magnusson, tab. 6). Nämnes första gången 1366 (RPB, nr 734). Ägde gods i Jönåkers, Oppunda och Rönö hd i Södermanland samt i Dals hd i Östergötland (RPB, nr 1167, 1742, 2828). Ärvde efter sin son dennes moderne i Hagunda hd i Uppland, vilket han 1379 sålde till sin »måg» Kort Görtz (RPB, nr 1428). Nämnes senast 23.4 1402, då han jämte sin andra hustru och sin svåger riddaren Nils Gustavsson (Rossviks-ätten) sålde åtskilliga deras arvegods i Södermanland (SD, nr 170). Sigill: 1) en tre gånger styckad sköld (RPB, nr 734; SD, nr 42), 2) en tre gånger ginstyckad sköld (RPB, nr 877). — Var gift 9.6 1379, första gången, med *Ragnhild Eriksdotter* (RPB, nr 1428) och 3.5 eller 14.9 (die S. Crucis) 1388 (Bergshammarsaml. perg, RA), andra gången, med *Ingrid Gustavsdotter*, dotter av Gustav Folkason (Rossviksätten) och Märta, dotter av Anund Dansson och en dotter till Brud Benason (Lejonansikte, Bengt Nilssons ätt) (B. Hildebrand i PHT 1934, s. 51, 57). Levde änka 20.9 1413, då hon gav sina morgongåvogods i Rönö hd i Södermanland till Vadstena kloster (SD, nr 1785, jfr nr 1662). Ingrids fädernegods lågo i Finnveden och Varend (Bergshammarsaml.

perg 3.5 eller 14.9 1388, RA). Hennes sigill visar en båt (ibid.).

S o n (RPB, nr 1428):

1. *Karl Birgersson*. Var död 9.6 1379 (RPB, nr 1428).

Tab. 8

Filip Karlsson (son av Karl Magnusson, tab. 6). Omtalas möjligen redan 1359 och 1360 (RPB, nr 406, 484), säkert nämnd 9.1 1367 (UUB perg). Nämnes 1370 (Gimo bruks arkiv perg 15.3 1370)—1391 (Örnhielms dipl. 1, s. 1162, VHAA:s dep. i RA; jfr LagS 1, s. 17) som häradshövding i Närke och i Uppland. Var Bo Jonssons fogde 1386 (BSH 1, nr 79) och fogde på Korsholm i Finland 1388 och ännu 1393 (FMU, nr 970, 1017). Blev slagen till riddare 1396 eller 1397, troligen vid konung Eriks kröning 17.6 1397 (Löfqvist, Om riddarv., s. 251, 266 f). Blev riksråd något av åren 1389 (SRS 3:2, s. 241, not a)—1398 (ST 2, s. 588). Hade Medelpad i förläning, då han sista gången omtalas 31.5 1407 (SD, nr 841). Begravd i Uppsala domkyrka (Gen 41, f. 32, RA). Ägde Lundås i Edebo sn i Frösåkers hd i Uppland samt Tänga i Ekeby sn m. fl. gods i Olands hd (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 384; SD, nr 87, 735) samt gods i Frösåkers, Rasbo och Ärlinghundra hd i Uppland (RPB, nr 1860, 2022, 3109; SD, nr 635). Sigill: en tre gånger styckad sköld (SD, nr 87). — Var först gift med *Ingeborg Kettilvastadotter* (RPH, nr 80), som i ett tidigare gifte synes ha haft sonen Erik Eriksson (björnram?) och var arvinge till Ekeby (RPB, nr 1860, jfr m. nr 2246), troligen i Vänge sn i Ulleråkers hd i Uppland (RPH, nr 80). Var 2.2 1390 omgift med *Margareta Johansdotter* (ibid.).

Dotter (RPB, nr 1860):

1. *Cecilia Filipsdotter*. Omtalas jämte halvbrodern Erik Eriksson 1375 (RPB, nr 1860). Levde ännu 26.9 1434 (SMR, nr 146) men ej 20.1 1435 (SMR, nr 185) och blev begravd i Uppsala domkyrka (Gen 41, f. 40 v, RA). Gav 1430 sin kusin Gregers Bengtsson (tab. 10) Lundås i Frösåkers hd (SMR, nr 244) och Lindö i Vallentuna sn i likanämnt hd, båda i Uppland; det senare hade hon erhållit i morgongåva av sin förste man (FMU, nr 1983). Ägde jord även i Gustavs sn i Vemo hd i Egentliga Finland (FMU, nr 2081; SMR, nr 185). — Var 20.1 1381, första gången, gift med frälsemannen *Olof Karlsson* (tre fyrkanter) (RPB, nr 2182), varvid mannen i morgongåva givit Lindö och annan jordegendom i Vallentuna och Ärlinghundra hd i Uppland (RPH, nr 45). Han ägde jord även i Bälunge hd i Uppland och Sotholms hd i Södermanland (RPB, nr 2100, 2116). Var 1.7 1400 (FMU,

nr 1097), andra gången, gift med härads-hövdingen i Frösåkers hd riddaren *Nils Korke* (Kurck, äldre ätten), som tidigare varit gift med en okänd kvinna (se Anthoni i Genos 1955, s. 111 f), levde ännu 1427 och då låg på dödsbädden (Handl. rör. H. Lek. g. i Sthlm 1, s. 25) men var död 18.5 1428 (RA perg).

Tab. 9

Bengt Karlsson (son av Karl Magnusson, tab. 6). Nämnas 1362 (RPB, nr 565)—1411 (SD, nr 1503). Blev riddare något av åren 1389—1391 (Löfvist, Om riddarv., s. 250). Var häradshövding i Siende hd i Västmanland 1403—1411 (SD, nr 363, 1503; jfr LagS 1, s. 143). Nämnas icke senare i livet. Var en förmoden man, eftersom han 1389 med 581 mark penningar och 10 läster järn på tre fat när utlöste åtskilliga personer, som konung Albrekts tjänare fångslat (RPB, nr 2420 f). Ägde jord i Rasbo hd i Uppland, Jönåkers hd i Södermanland, och i Siende hd i Västmanland (UUB perg 10.10 1377; RPB, nr 2828; SD, nr 42, 927). Sigill: 1) en tre gånger ginstyckad sköld (RPB, nr 1428), 2) en tre gånger styckad sköld (SD, nr 42). — Var 22.1 1408 (SD, nr 927) gift med *Ingrid Ragvaldsdotter*, dotter av riddaren Ragvald Filipsson (Lindöätten) och Helena Bengtsdotter (Aspenäsätten) (Skoklostersaml. perg 13. 6 1432, RA; jfr Gillingstam i PHT 1953, s. 53). Fru Ingrid medförde tydligen i boet jord belägen i Siende hd (SD, nr 927).

Son (FMU, nr 1983; född i angivet äktenskap; Skoklostersaml. perg 13.6 1432, RA):

Gregers Bengtsson, 1430—1473, riddare, riksråd. Se tab. 10.

Tab. 10

Gregers Bengtsson (son av Bengt Karlsson, tab. 9). Nämnas tidigast 1430 (FMU, nr 1983). Kallas väpnare 1438 (SMR, nr 820) och var det tydligen ännu 15.10 1439 (RA perg). Var riddare 18.2 1442 (RA perg), troligen dubbad 1441 (jfr de Brun, Varia, s. 34). Var hövitsman på Örebro slott 10.3 1443 (Skoklostersaml. perg, RA; jfr Kumlien, Karl Knutss. pol. v., s. 245 f), höll slottslandet för drottning Doroteas räkning, innehade det ännu 1448 (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 304). Var riksråd 1453 och ännu 1473 (Hadorph, Gambla stadgar, s. 52; Lundholm, Sten Sture d. ä., s. 234). Var häradshövding i Vaksala hd i Uppland 16.2 1451 (RA perg; jfr LagS 1, s. 72), i Seminghundra hd i samma landskap 20.4 1462 (RA perg) och ännu 1471 (E 175 a, UUB; jfr LagS 1, s. 32). Levde ännu 1473 (Lundholm, a. st.). Dog i slutet av 1473 eller i

början av 1474 (Handl. rör. H. Lek. g. i Sthlm 1, s. 79). Hade 16.2 1451 Vaksala hd i Uppland i förläning (RA perg). Ägde gods i Frösåkers, Hagunda, Långhundra, Sjuhundra, Ulleråkers, Vaksala, Vallentuna och Ärlinghundra hd i Uppland, i Rönö samt Väster- och Österrekarne hd i Södermanland, i Siende hd i Västmanland, i Kinnevalds och Konga hd i Småland, i Örebro hd i Närke, i Finspånge läns och Åkerbo hd i Östergötland (SMR, nr 185, 244, 1451; RA perg 31.7 och 25.11 1430 samt 8.6 1466; BSH 3, nr 131; Klingspor i UFT 1, s. 115 f, 167; Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 359, not 2). Gav gods i Söderby i Rimbo sn i Sjuhundra hd i Uppland till Heliga Lösens (dominikan-) kloster i Stockholm (RA perg 8.6 1466; jfr de Brun i SSEÅ 1916, s. 31, och Styffe, a. a., s. 342, not 3). Sigill: en tre gånger styckad sköld (RA perg 19.6 1466). — Var 25.11 1430 (FMU, nr 1983; SMR, nr 244) första gången gift med *Valborg Olofsdotter*, en »närskyld fränka» till riddaren Nils Korke (Kurck, äldre ätten) (FMU, nr 1983) och dotter av frälsemannen (SD, nr 2275) Olof Andersson och hans hustru Ingeborg, dotter av Jöns Petersson i Stensta i Söderby sn i Lyhundra hd i Uppland (SD, nr 1913, 2579). Fru Valborg innehade 13.7 1421 jämte Katarina Petersdotter, Mickel Olofssons änka, arv i Sollentuna hd i Uppland (UUB perg). Hon levde ännu 1443, då hennes morgongåvobrev på Tångå i Ekeby sn i Olands hd i Uppland förnyades (Klingspor i UFT 1, s. 116). Var 16.3 1447, andra gången, gift med *Anna Eriksdotter*, dotter av frälsemannen Erik Nilsson (Väsbyätten) till Väsby i Hammarby sn i Vallentuna hd i Uppland och hans andra hustru Ramborg Kortsdotter (Görtz) (Nordström i PHT 1941—1942, s. 22). Fru Anna levde ännu 1449, då hon gav mannen gods i Hagunda hd i Uppland (UFT 1, s. 116; jfr Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 303). Gift tredje gången 25.7 1453 (morgongåvobrev, BSH 3, inl., s. 268, not 8) på Hammarby med *Kristina Bengtsdotter*, dotter av hövitsmannen på Kalmar Bengt Königsmark och hans andra hustru Ingrid Karlsdotter (Gädda) i dennas första gifte (G. Carlsson i PHT 1951, s. 15, not 2, och s. 50). Kristina Bengtsdotter föddes efter 30.5 1426 (moderns morgongåvobrevs datum; Styffe, a. a., s. 222, not 3) och levde änka på Benhammar i Vada sn i Vallentuna hd i Uppland ännu 15.2 1485 (RA ppr). Arvskifte förrättades efter henne 1486 (Sjögren, Trolle, s. 123 ff).

Barn (RA perg 30.11 1459 och 8.6 1466; SFSS 2: 3, s. 170):

1. *Bengt Gregersson*. Levde 25.7 1453 och bar redan då riddartitel (RA perg), levde ännu 3.10 1454 (G. Carlsson i Fornvännen 1956, s.

102 f) men var död 8.6 1466 (RA perg; de Brun i SSEA 1916, s. 31).

2. *Erik Gregersson*. Bar riddartitel redan 30.11 1459, fastän han då svårligen kan ha varit över 16 år gammal (RA perg; jfr Nordström i PHT 1941—1942, s. 22, även not 13). Hade dessförinnan ärvt halva Benhammar (ibid.).

3. *Birgitta Gregersdotter*. Var enda dottern. Uppgives ha blivit botad genom ett mirakel av saliga Katarina av Vadstena före 1469 el. 1474 (SRS 3: 2, s. 266; jfr SFSS 2: 3, s. 170). Dog före modern (Sjögren, Trolle, s. 123, not 9).

3. Flera barn. Voro döda 8.6 1466 (RA perg).

Tab. 11

Johan Magnusson (son av Magnus Gregersson, tab. 3). Omtalas första gången 1328 (DS, nr 2654). Var lagman (underlagman?) i Västmanland 1335 (DS, nr 3111; jfr LagS 1, s. 127). Slagen till riddare något av åren 1335—1337, troligen vid konung Magnus kröning 21.7 1336 (Löfqvist, Om riddarv., s. 248, 259). Nämnes sista gången 4.9 1340 (DS, nr 3511).

Utters påstående att han stupat i Ryssland (se tab. 6) är troligen ett misstag. Ägde Benhammar, nu Benhamra, i Vada sn i Vallentuna hd i Uppland efter morbrodern Jedvard Filipsson (Rumbyätten) (Nordström i PHT 1941—1942, s. 18, not 2). Sigill: tre gånger styckad sköld (HiSig 3: 479).

Dotter (jfr Nordström i a. a., s. 18, not 1):

Ingegärd Johansdotter. Nämnes som änka på Benhammar 1365—1390 (RPB, nr 662, 2450). Skänkte med sin dotter jord i Bro hd i Uppland till S:ta Klara kloster (Nordberg, S. Claræ m., s. 80 f). Sigill: en tre gånger styckad sköld (RPB, nr 668, se sigillet under originalet). — Var först gift med konung Magnus justitiarius och råd riddaren *Trotte Petersson* (Ekaätten), som tidigast omtalas 1333 (U 269 a, s. 40, UUB; jfr Nordström, a. a., s. 8 ff) och levde ännu 1362 (DS, nr 6714) men troligen var död 1363 (RPB, nr 584). Fru Ingegärd var 1367 (Nordström i a. a., s. 20, not 6) omgift med riddaren *Henrik Reventlow*, som levde ännu 1382 men var död 1390 (RPB, nr 1695, 2450).

Folkungaättens Valdemarsgren

Av *Hans Gillingstam*

Släktnamnet betecknar den ätt, som härstammade från den detroniserade konung Valdemar Birgerssons son Erik Valdemarsson och liksom konungen förde tre stolpvis ordnade leoparder. — Vapnets färger uppgivas ha varit: leoparderna vita och fältet blått (Gen 42, f. 80, och Skokloster 1, fol.vol. 57, f. 318 v, RA; Rål fol.vol. 12, f. 317 v, KB). Ätten utdog i slutet av 1300-talet.

Den hos bland andra Utter (Gen 41, f. 10, RA) förekommande uppgiften, att Valdemar Eriksson utom sonen Erik Valdemarsson den yngre skulle ha haft döttrarna Margareta, gift med Kristiern Brodersson, och Jutta, gift med Gregers Magnusson (Ekaätten), är oriktig. Se om den förra K. H. Karlsson i Svenska ättart. 7 (1891), s. 11, not 5, och K. K:son Leijonhufvud i PHT 1898—1899, s. 164, om den senare E. Nordström i PHT 1941—1942, s. 33, och Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 361, not 48.

Litteratur: J. Roséns artikel om Erik Valdemarsson och hans avkomlingar i SBL 14 (1953), s. 306—309.

Tab. 1

Erik Valdemarsson. Född 1271 eller 1272 (Axelson, Sverige i utl. annalistik, s. 89). Satt en tid i mild fängelse på Stockholms slott (SFSS 158, s. 74) men frigavs 1302 (SRS 1: 1, s. 27) och for därpå till Norge (Axelson, a. a., s. 125 och 144 ff). Kallas »domicellus» ännu 1296 och 1297 (DS, nr 1178, 1199) men var 1308 riddare och norskt riksråd (DS, nr 1573; jfr

ST 1, s. 348, 357) samt från 1322 svenskt riksråd (DS, nr 2334). Dog 1330 (SRS 1: 1, s. 94). Ägde gods i Trögds hd i Uppland (RPB, nr 2795) och i Selebo hd i Södermanland (DS, nr 1199) och fick 1310 löfte om Marks hd i Västergötland (ST 1, s. 360). Hade även anspråk på modernegods i Danmark (ST 1, s. 350; DS, nr 2625, 2652). Sigill: tre stolpvis ordnade leoparder (Fleetwood, Sv. medelt. kungasig. 3, s.

83 ff). — Var gift med *Ingeborg*, vilken uppgavs vara hans änka, då hon 1333 av sin fader drotsen Knut Jonsson (Aspenäsätten) ingavs i S:ta Klara kloster i Stockholm (DS, nr 2964, jfr nr 4328). Hennes moder var väl Katarina Bengtsdotter (Folkungaättens lagmansgren) (se denna, tab. 2, och K. H. Karlsson i SAT 1, s. 222).

S o n (med fru Ingeborg; DS, nr 2964, 4251):

Valdemar Eriksson, 1345—1369, riddare. Se tab. 2.

Tab. 2

Valdemar Eriksson (son av Erik Valdemarsson, tab. 1). Börjar förekomma i urkunderna 1345 och var redan då riddare (DS, nr 3963). Kan ej visas ha varit riksråd (Engström, Bo Jonsson 1, s. 280, 282). Levde ännu 1369 (HH 4, s. 340). Ägde gods i Lagunda (DS, nr 4181, 4188, 4250 f, 4716) och Trögds (RPB, nr 2795; SD, nr 1950) hd i Uppland samt i Bråbo (DS, nr 4264, 5005; Nordén, Norrk. medelt., s. 40) och Kinda (DS, nr 5005; RPB, nr 523) hd i Östergötland. Sigill: tre stolpvis ordnade leoparder (Fleetwood, Sv. medelt. kungasig. 3, s. 86 ff). — Blev senast 1347 gift med *Ingegärd Karlsdotter* (DS, nr 4250 f), möjligen dotter till riksrådet riddaren Karl Orestason (Färila, Oreste Keldorssons ätt) och Helena Magnusdotter (Folkungaättens oäkta gren), eftersom den sistnämndas moder, en dotter till Filip Finvidsson (Rumbyätten), hette Inge-

gärd och en sammanställn. av DS, nr 4251 och 4463 gör det troligt att Valdemars och Israel Birgerssons (Finstaätten) hustrur voro syskon (K. H. Karlsson i SAT 1, s. 231; jfr B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 324, not 22). Blev sedermera omgift med *Helga Anundsdotter* (Rörik Birgerssons ätt), vilken var dotter (Rosman i SAT 2, s. 312 f) av riddaren Anund Röriksson och Cecilia Magnusdotter (Ivar Nilssons ätt), nämnes såsom änka efter herr Valdemar 1396 (RPB, nr 2795 f) och senast 1379 blev omgift med Ya Königsmark (DIGA 2, s. 3 f; jfr Rosman, Bj.-Säby 1, s. 190 med not 3). Sigill: en ginbalk (Fleetwood, a. a., s. 151 f).

S o n (RPB, nr 2795):

2. *Erik Valdemarsson*. Nämnes som levande 1375 (RPB, nr 1185)—1388 (RPB, nr 2379). Var härads hövding i Dalarna 1388 (DDal, nr 292; jfr LagS 1, s. 161). Var död och hade ärvts av sin moder 1396, vilken då bortskänkte sin morgongåva (RPB, nr 2795). Ägde gods i Österrekarne hd i Södermanl. (RPB, nr 2228 f, 2379, 2838; Nordén, Norrk. medelt., s. 62; SD, nr 171), i Bråbo och Kinda hd i Östergötland (Nordén, a. a., s. 45, 62) och i Norra Tjusts hd i Småland (ibid., s. 62). Sigill: tre stolpvis ordnade lejon (Fleetwood, a. a., s. 90). — Hans änka *Ermegard* levde ännu 1402 (SD, nr 171), då hon sålde sitt morgongåvogods Fiholm i Jäders sn i Österrekarne hd i Södermanland till drottning Margareta, men var död 1403 (SD, nr 321 f).

Frössviksätten

Av *Hans Gillingstam*

Släktnamnet är en senare tids benämning efter sätesgården på en uppländsk frälseätt, vars vapen var en delad sköld med övre fältet kluvet, och av vilken två medlemmar voro riksråd. Enligt vapenmålningarna i den på modernet från denna ätt härstammande Bengt Jönssons (Oxenstierna) handskrift av konung Kristofers landslag var det nedre fältet blått, det övre högra i silver, det övre vänstra rött (Rudbeck i NTBB 1921, s. 82). Ätten utslocknade redan i slutet av 1300-talet, och sätesgården ärvdes till ätten Oxenstierna.

Litteratur: H. Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa under medeltiden (1952), s. 107—113, 911.

Tab. 1

Finvid Nilsson. Uppräder i urkunderna tidigast 5.6 1298 (DS, nr 1237). Blev slagen till riddare något av åren 1314 (DS, nr 1975)—1318 (Gen 73, lapp vidfäst s. 62, RA). Var riksråd 1318 (B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 49, not 115) och 1319 (Rosén, Striden

1302—1319, s. 337). Enligt sitt 25.3 1327 utfärdade testamente ägde han jord i bl. a. Alsike sn i Ärlinghundra hd i Uppland, som han för gravplats donerade till Sko kloster, och i Danderyds sn i likanämnt skplg i Uppland, som han gav till Danderyds kyrka (DS, nr 2611). Sigill: en delad sköld med övre fältet kluvet

(HiSig 3: 341). — Enl. testamentet hette hans hustru Kristina. Hon bodde 1361 i Stockby på Lidingön (DS, nr 6505) och levde ännu 21.9 1364, då hon, nu kallad *Kristina Magnusdotter*, gav sig in i S:ta Klara kloster med jord i Skepptuna sn i Seminghundra hd i Uppland (Nordberg, S. Claræ m., s. 79). Hon förde då i sigillet två balkar (Hadorphs st. kopieb. E 73, maskinf. 52 v, VHAA:s dep. i RA), vilket tyder på att hon är identisk med den Kristina Magnusdotter, vilken 1335 nämnes som dotter till riksrådet Magnus Gregerson (Folkungaättens oäkta gren) (DS, nr 3164), och vars moder var dennes andra hustru, riddaren Jedvard Filipssons (Rumbyätten) syster Ingegärd Filipdotter (DS, nr 2654). Se vidare härom Gillingstam, Ått. Ox. o. V., s. 911.

B a r n (i angivet äktenskap; Nordberg, a. a., s. 46):

Birgitta Finvidsdotter. — Var gift med riddaren *Håkan Magnusson* (Leopard), som förut varit gift med Kristina Arvidsdotter (Sparre av Vik) (DS, nr 2755, 3080, 3238) och levde ännu 1343 (DS, nr 3732) men var död 1346 (DS, nr 4085; jfr Karlinder i PHT 1922, s. 22). Fru Birgitta nämnes tillsammans med en dotter i DS, nr 4083, och beseglar för sin styvson DS, nr 4567, samt ingick 1361 i S:ta Klara kloster (DS, nr 6504). Nämnes 1364—1366 som abbedissa där (SStadsB 1: 1, s. 444; RPB, nr 611; Nordberg, a. a., s. 115). Hon levde ännu 1378 (Nordberg, a. a., s. 37).

Finvid Finvidsson, 1351—1378, riksråd. Se tab. 2.

Tab. 2

Finvid Finvidsson (son av Finvid Nilsson, tab. 1). Nämnd tidigast 1351 (DS, nr 4716). Känd som riksråd från 1362 (Engström, Bo Jonsson 1, s. 53, not 26). Levde ännu 1378 (Nordberg, a. a., s. 37) men var död 19.11 1383 (UUB perg). Hans sätesgård var Frössvik i Östra Ryds sn i Danderyds skplg i Uppland (Nordberg, S. Claræ m., s. 88). Genom sitt andra gifte kom han i besittning av Ekolsund i Husby-Sjutolfts sn i Trögdhs hd, ävenledes i Uppland (Gillingstam, Ått. Ox. o. V., s. 109). Hade i övrigt besittningar i Danderyds skplg (RPB, nr 261) samt Hagunda

(Nordberg, a. a., s. 37), Lagunda (RPB, nr 1274; Nordberg, a. a., s. 82) och Seminghundra (RPB, nr 261, 959) hd i Uppland, i Siende (RPB, nr 1274; Nordberg, a. a., s. 82) och Tuhundra (RPB, nr 1009) hd i Västmanland och i Vifolka hd i Östergötland (LSB perg 15.7 1378). Sigill: en delad sköld med övre fältet kluvet (RPB, nr 1339). — Gift först med en dotter till riksrådet Gustaf Arvidsson (Sparre av Vik) (Gillingstam, a. a., s. 107 m. not 599) och förmodligen dennes enda kända hustru Kristina Petersdotter (tre rutor) (DS, nr 3080; Schlegel, Wijk, bil. 2). Finvid blev omgift senast 1373 med *Katarina*, dotter av östgötalagmannen riddaren Magnus Knutsson (Aspenäsätten) (RPB, nr 1062) och hans hustru Helga Bengtsdotter (vingad pil) (Gillingstam, a. a., s. 110). Katarina donerade 1392 och 1393 till S:ta Klara kloster jord i Färentuna hd och Danderyds skplg, båda i Uppland (Nordberg, a. a., s. 88 f, 39 f).

B a r n (Gillingstam, a. a., s. 107 ff):

1. *Magnus* och *Birgitta*. Dogo senast 1371 (RPB, nr 1009).

1. *Finvid Finvidsson*. Uppträder i urkunderna 1378 (Nordberg, a. a., s. 37)—1390 (RPB, nr 2489). Ägde jord i Danderyds skplg i Uppland samt i Jönåkers, Rönö och Västerrekarne hd i Södermanland (Skoklostersaml. perg 1.12 1383, RA; LSB perg 12.3 1384). Sigill: delad sköld med övre fältet kluvet (RPB, nr 2489).

Ramborg. Ingavs 1377 i S:ta Klara kloster (Nordberg, a. a., s. 82 f).

2. *Kristina Finvidsdotter*. Död som änka senast 1392 (Nordberg, a. a., s. 89). — Var gift med riddaren *Ketil Jonsson* (Malstaätten) (RPB, nr 2783), som levde ännu 1386 (Gillingstam, a. a., s. 112 m. not 622).

2. *Märta Finvidsdotter*. — Nämnes 1392—1395 (Nordberg, a. a., s. 39 f, 88 f; RPB, nr 2783) som gift med riddaren *Jöns Bengtsson* (Oxenstierna, se E 5, s. 588) den äldre, vilken nämnes i livet 1380 (RPB, nr 1473)—1396 (B 16, f. 171 v, RA) och dog senast 1399 (RPB, nr 3035). Deras avkomlingar ägde på 1400-talet Frössvik, Ekolsund och andra från Frössviksätten ärvda gods (Gillingstam, a. a., s. 112 f, 265).

Fånöätten

Av *Jarl Gallén* och *A. Filip Liljeholm*

Fånöätten, som i modern tid uppkallats efter sitt huvudgods Fånö i Löts sn i Trögds hd i Uppland, var genom stamfadern Karl Tjelvasons giftermål nära besläktad med Aspenäsätten och framträder liksom denna i samband med stormannaoppositionen med Magnus Ladulås. Karl Tjelvason av Fånö var nämligen gift med en syster till de 1280 avrättade herrarna Johan och Birger Filipssöner (Aspenäsätten). Hans son Johan fick följa morbröderna i döden, och hans måg, Filip av Rumbys, fick lösa sitt liv genom att avstå en stor del av sina gods (SFSS 158, s. 61). På fädernet var Karl Tjelvason troligen en nära anförvant till herr Gere av Vänngarn och dennes dotter fru Elisabet, vilken sistnämnda dog 1290 (SRS 1: 1, s. 87) och bl. a. även ägde gods i Fånö och Bädarö, båda i Löts sn i Trögds hd i Uppland (DS, nr 695, 756, 918, 1031). Johan Karlssons son Folke blev riddare och konung Birgers råd. Med hans son kaniken Johan Folkason (tab. 4), som ärvdes av släktingar på mödernet, utlocknade ätten någon gång mellan 1335—1337.

Fånöättens vapenbild var i den tidigare generationen ett dubbelt kors mellan en halvmåne och ett hjorthorn (HiSig 3: 33 samt 52, där hjorthornet och halvmånen bytt plats), senare en från Aspenäsätten övertagen s. k. lejonörn (ibid., 39, 181, 210, 225, 309, 398, 451). Det senare vapnets färger uppgivas ha varit: lejonörnen gul och skölden röd (Gen 42, f. 3 v, 4, o. Skokloster 1, fol. vol. 57, f. 13 v, 318, RA; Rål fol. vol. 12, f. 13 v, 317, KB).

Litteratur: K. H. Karlsson, Aspenäs- och Fånö-ätternas härstamning, i HT 1883, s. 456—460; C. M. Kjellberg, Erik den heliges ättlingar, i HT 1888, s. 373, 375; samme förf., Erik den heliges ättlingar och kronpretendenter bland dem, i HT 1923, s. 370—373; J. Gallén, Kring Fånö- och Rumbysätternas härstamning, i FHT 1949, s. 113—121; A. F. Liljeholm, Medeltida arvs lagar och släktskapsbestämning 2, i PHT 1952, s. 45—56; samme förf., Rörick Algotssons hustru Birgitta Filipsdotter, i GT 1954, s. 180 f.

Tab. 1

Tjelve.

B a r n (DS, nr 572; HiSig 3:33):

Karl Tjelvason, 1274. Se tab. 2.

Katarina Tjelvadotter. Omtalas 1274 (DS, nr 572). Gav s. å. jord i Vallentuna hd i Uppland i själägåva till Sko kloster, där hon valde sin lägerstad (DS, nr 574).

? *Torsten Tjelvason*. Var riddare då han 1278 beseglade konung Magnus brev (DS, nr 645). Omtalas senare 2.10 1283 som vittne (DS, nr 774).

Tab. 2

Karl Tjelvason (son av Tjelve, tab. 1). Kallar sig Karl av »Phanö» (tydliggen Fånö i Löts sn i Trögds hd i Uppland) i det brev av 1274, i vilket han tillbyter sig Haraby, troligen Härby, i Husby-Sjutolfts sn i Trögds hd av Sko kloster mot Salsta i Skoklosters sn m. fl. gods i Håbo hd i Uppland ävensom jord i Färentuna och Långhundra hd i samma landskap (DS, nr 572). Beseglade s. å. jämte sonen Johan systerns gåvobrev (DS, nr 574). Sigill: ett dubbelt kors mellan en halvmåne och ett hjorthorn (HiSig 3: 33). — Var gift med en syster (möjliggen Ingegärd, som omnämnes i DS, nr 900)

till herrarna Johan och Birger Filipssöner (Aspenäsätten) (SRS 1: 1, s. 41).

B a r n (DS, nr 572, 574; jfr Gallén i FHT 1949, s. 114 f, Liljeholm i PHT 1952, s. 52 f och B. Hildebrand i SBL 13, s. 411; att åtminstone sonen Johan var född i angivet äktenskap framgår av det material K. H. Karlsson sammanställt i HT 1883, s. 457 f):

Johan Karlsson, 1274, dog 1280, dominus. Se tab. 3.

Ingeborg Karlsdotter. Bevittnade 1274 faderns godsbyte (DS, nr 572). Kallas »domina» och var alltså gift med en riddare, då hon s. å. bevittnade sin faster Katarinas gåvobrev (DS, nr 574). Troligen identisk med någondera av de nedanstående, till namnet okända döttrarna.

Peter Karlsson. Kallar sig Karls av Fånö son och testamenterar 22.1 1284 på sitt yttersta penningar till bl. a. predikarbröderna i Sigtuna, hos vilka han väljer sin lägerstad (DS, nr 782). Testamentet är utfärdat på Viby i Kalmar sn i Håbo hd i Uppland, där han förmodligen bodde. Sigill: ett dubbelt kors mellan ett hjorthorn och en halvmåne (HiSig 3: 52).

En dotter. Var död 11.7 1293 och före den nedan omnämnda systerdottern Kristina (Lil-

jeholm i PHT 1952, s. 53). — Var gift med riddaren *Filip Finvidsson* (Rumbyätten), som omtalas 1276—1307 (DS, nr 618, 1541; jfr Liljeholm i PHT 1952, s. 56).

En *dotter*. Var död 1281, då mannen var ordensriddare (Petrus de Dacia, Uita Christinae Stumbelensis, ed. Paulson, 2, Epist. 46, s. 236 f). — Var gift med riddaren *Johan Elofsson* (Elofssönernas ätt) (Petrus de Dacia, a. a., s. 280 f; jfr Gallén i FHT 1949, s. 113 f), som levde ännu 4.11 1295 (DS, nr 1148). Om arvskiftet efter deras dotter Kristina se Liljeholm i PHT 1952, s. 48 ff.

Tab. 3

Johan Karlsson (son av Karl Tjelvason, tab. 2). Omtalas tidigast 13.2 1274 (DS, nr 572). Bär herretitel 1276, då han uppträder i konung Magnus omgivning (DS, nr 618). Hans sätesgård var Fänö (SRS 1:1, s. 25). Gjorde sitt testamente 29.12 1279 i närvaro av sin hustru och svärfader, varvid han valde sin lägerstad hos predikarbröderna i Sigtuna, till vilka han skänkte 30 lödiga mark och dessutom bekräftade herr Geres gåva av kärret Musamyr invid staden Sigtuna (DS, nr 695). Avrättad för delaktighet i det s. k. Folkungaupproret 20.8 1280 (SRS 1:1, s. 25, 41, 86; SFSS 158, s. 59—61). Johan Karlsson förde förmodligen i vapnet en lejonörn (HiSig 3:39; jfr K. H. Karlsson i HT 1883, s. 457 f). — Var gift med *Ragnhild Erlandsdotter* (DS, nr 756, 981), som var dotter av riddaren Erland Israelsson (Finstaätten) (Liljeholm i PHT 1952, s. 45 ff) och Katarina Johansdotter (Ängel) (DS, nr 1224) och senare, efter 27. 9 1282 (DS, nr 756) men före 10.12 1288 (DS, nr 981), blev omgift med riddaren, sedermera även riksrådet och lagmannen i Västmanland Magnus Gregersson (Folkungaättens oäkta gren) i hans första gifte. Herr Magnus omtalas mellan 1285 (DS, nr 816) och 1319 (DS, nr 2215) men var död 1326 (DS, nr 2553). Ragnhild gjorde sitt testamente 10.12 1288, varvid hon valde sin lägerstad bredvid sin förste man hos predikarbröderna i Sigtuna, vilka hon gav gods i Selebo hd i Södermanland (DS, nr 981). Ägde enligt testamentet bl. a. gårdarna Vänngarn i S:t Olofs sn i Ärlinghundra hd i Uppland, Hörningsholm i Mörkö sn och Tullgarn i Hölö sn, båda i Hölebo hd i Södermanland. Var död 1.8 1292 (DS, nr 1737; jfr Liljeholm i PHT 1952, s. 45 f). — Herr Johan hade en *oäkta dotter*, Ramfrid, omnämnd 1288 (DS, nr 981).

Son (född i angivet äktenskap; DS, nr 981):

Folke Jonsson, 1288, dog trol. 1313, riddare, riksråd. Se tab. 4.

Tab. 4

Folke Jonsson (son av Johan Karlsson, tab. 3). Omtalas som omyndig 10.12 1288 (DS, nr 981) och 1295 vid arvskiftet efter kusinen Kristina, Johan Elofssons dotter, då Folkes talan fördes av lagmannen Johan Ingevaldsson (Örnsparre) (DS, nr 1148). Denne uppträder även som Folkes responsalis vid arvskiftet efter hans morbroder Karl Erlandsson (DS, nr 1223 f) och kallas hans kusin, consobrinus, i DS, nr 1562, möjligen emedan han var gift med Folkes kusin, en dotter till Filip Finvidsson (Rumbyätten) (Bolin, Sthlms uppk., s. 481). Folke kallar även i DS, nr 1803, drotsen Knut Jonsson (Aspenäsätten) och lagmannen Birger Petersson (Finstaätten) sina consobrini, men den förre var i verkligheten kusin med hans fader och den senare med hans moder. Hertigarna Erik och Valdemar gävo Folke 1306 några från fogden Kristiern konfiskerade gods i Siende hd i Västmanland (DS, nr 1516; jfr B. Beckman, Matts Kättilmundsson 2, s. 269) samt året därpå Häckenäs i Rogslösa sn i Dals hd i Östergötland (DS, nr 1526; jfr nr 1379). År 1310 gav konung Birger honom för de mångfaldiga tjänster och den trohet han visat honom gården Algö i Överselö sn i Selebo hd i Södermanland (DS, nr 1657; jfr nr 1379). Blev riddare något av åren 1298—1305 (Löfqvist, Om riddarv., s. 246). Var hertig Eriks råd 1308 enligt ett brev (Jägerstad, Hovdag o. råd, s. 322), vars äkthet dock med rätta betvivlats (Beckman, a. a. 1, s. 144). Var riksråd 1312 (Rosén, Striden 1302—1319, s. 239, not 81). Hans sätesgård var Fänö (SFSS 158, s. 142; SRS 2:1, s. 286). I övrigt ägde han gods i Frösåkers, Hagunda, Håbo och Seminghundra hd samt Frötuna skplg, allt i Uppland (DS, nr 1296, 1312, 1341, 1562, 1598, 1647, 1794). Levde ännu 5.11 1312 (Rosén, a. a., s. 239, not 81) men dog troligen 1313 (ibid., s. 274, not 57), under alla omständigheter före sin morbroder Johan Ängel, vilken dog i början av 1314 (DS, nr 1950, 1966), och som han annars ensam skulle ha ärvt. Folkes barn blevo därför endast arvsberättigade till dennes gods i Svealand, under det att Johan Ängels kusin, lagman Birger Petersson, var närmaste arvinge till hans i Östergötlands lagsaga belägna egendomar (Liljeholm i PHT 1952, s. 46 ff). Sigill: en lejonörn (HiSig 3:181, 210, 225). — Gift 25.1 1299 på Fänö (morgongåvbrev 26.1; DS, nr 1267) med *Ramborg Ingevaldsdotter*, med vilken han tydligen redan 1298 var trolodad (DS, nr 1215). Fru Ramborg fick i morgongåva tvenne egendomar i Linköpings stift och ägde dessutom gods i Ölme hd i Värmland (DS, nr 2343 f), i Sigtunatrakten (DS, nr

2536 f), i Trögds och Sjuhundra hd i Uppland, i Hölebo, Sotholms, Svartlösa och Öknebo hd i Södermanland, ävensom i Tuhundra hd i Västmanland (DS, nr 2544, 2853, 2856 f). I sitt testamente av 1328 (DS, nr 2649) väljer hon sin grav hos dominikanerna i Sigtuna, där hennes man och hans släkt voro begravna. Hon tillägger, att om hon vid sin död skulle vistas i Värmland, klosterbröderna mot ersättning skulle hämta hennes lik. Sin sockenkyrka Rozbergh, d. v. s. nuvarande Ölme kyrka, som är belägen invid Rudsbergs gård i Ölme hd i Värmland, skänker hon Torp i samma sn. För att lösa sina testamentariska donationer sätter hon som säkerhet sina gods i Locksta, nu Lockstaholm, i Husby sn i Långhundra hd i Uppland. Som denna egendom senare befinner sig i sonen Johans ägo (DS, nr 3278), har denne överlevat modern, något som också framgår av arvskiftet efter honom. Ramborg meddelar vidare i testamentet, att hennes fader var begravd hos bröderna i Eskilstuna, brodern, kanske den i hennes morgongåvobrev nämnde Ragvald Ingevaldsson, hos franciskanerna i Stockholm, men modern i Varnhems kloster. Troligen var Ramborg dotter av den Ingevald, Johan Värmskes son, som i DS, nr 747, omnämnes tillsammans med Knut Gregersson (Folkungaättens oäkta gren) (meddel. av A. F. Liljeholm). Om Johan Värmske och hans hustru se även DS, nr 912. Ramborg levde ännu 1331 (DS, nr 2856 f) men dog som nämnt före sonen Johan.

B a r n (med fru Ramborg; DS, nr 2853; SRS 2: 1, s. 286):

Johan Folkason. Var 1322 kanik i Uppsala (DS, nr 2343) och nämnes som sådan även 1331 (DS, nr 2852), då han beseglar med ett andligt sigill. Hans kanikprebende var enligt DS, nr 3835, s. 317, Simtuna i likanämnt hd i Västmanland. Levde 1.5 1335 och skrev sig då till Fånö (DS, nr 3136). Enligt detta brev pantsätter han jord i Vänngarn och Viby i S:t Olofs sn nära Sigtuna till en borgare i Stockholm. Tydligt har Johan Folkason avlidit snart därefter utan att ha återlöst godsen, ty enligt DS, nr 3328, har ärkebiskopen broder Peter Filipsson i god tid löst till sig egen-

domarna under uppgift att han var närmaste arvinge (på fädernesidan). Dessa ingå ej heller i den förteckning på Johan Folkasons efterlämnade gods, som upprättades 2.2 1337 (DS, nr 3278). Enligt denna ägde han först och främst Fånö i Trögds hd och vidare jord i Hagunda, Håbo, Lyhundra, Långhundra och Olands hd, allt i Uppland, samt i Österrekarne hd i Södermanland. Efter hans död gjorde ärkebiskopen, som var kusin till herr Johans fader, anspråk på arv (DS, nr 3385). Efter som ärkebiskopen emellertid egentligen var dominikanbroder, ansågs han enligt svensk rätt ej arvskapabel (Liljeholm i PHT 1952, s. 45); arvet tilldömdes i stället släktingarna på modernet. Dessa voro »nobilis matrona» Helena Gustavsdotter, som representerade sin fader riddaren Gustav Magnussons arvsrätt, hans broder lagmannen Knut Magnusson (båda av Tyrgils Knutssons ätt) samt lagman Lars Ulfsson (Hama), den senare helt säkert representant för sin hustru Ingrid Anundsdotter. Dessa voro tydligen lika närsläktade som ärkebiskopen — alltså kusiner till Johans moder fru Ramborg, enär hans syssling på fädernet, drotsen Gregers Magnusson (Folkungaättens oäkta gren), ej kom ifråga (Liljeholm i GT 1954, s. 180). Sigill: en lejonörn (HiSig 3: 309, 451). — Om Fånö senare historia se K. H. Karlsson i PHT 1909, s. 84, och G. Carlsson i PHT 1951, s. 11.

Birger Folkason. Sålde 4.6 1331 sin andel i »yttersta verken», d. v. s. den längst ut mot Mälaren belägna delen av fiskeverken, i Flottsund söder om Uppsala (DS, nr 2852). Var tydligt död barnlös före brodern. Sigill: en lejonörn (HiSig 3: 398).

Birgitta Folkadotter. Född 1305. Levde flera år efter det hon botats från en sjukdom genom ett mirakel av S:t Erik (SRS 2: 1, s. 286). Dog barnlös före brodern Johan. Troligen var hon (eller en okänd syster) gift med riddaren *Anund Röríksson* (Rörík Birgerssons ätt), som kallas »gener meus dilectus» av fru Ramborg, då han 1328 ombads besegla hennes testamente (DS, nr 2649). Anund Röríksson var senare gift med Cecilia Magnusdotter (Ivar Nilssons ätt) (Rosman i SAT 2, s. 313) och levde ännu 1336 (DS, nr 3203).

Glysing

Av Hans Gillingstam med bidrag av A. Filip Liljeholm

Medeltida fräslsläkt, tydligen härstammande från Holstein, där en Henrik Glysing uppträder på 1340-talet (DS, nr 3659; Urkundensamml. d. Schl.-Holst.-Lauenb. Gesellsch. 2, s. 205, 216; Schl.-Holst. Reg. u. Urk. 4, s. 209).

Ättens inflyttning till Sverige kan möjligen sammanställas med att konung Magnus Birgersson hämtade sin drottning från Holstein, och dess äldste medlem fungerade som bankir åt konungen. Att denne Henrik Glysing redan vid första uppträdandet i våra dokument var riddare kan sättas i samband med denna kungatjänst, liksom med att han gift in sig i förnäma svenska släkter. Hans flesta ättlingar tillhörde vårt högfrälse, och sonen riddaren Kettil Glysings döttrar voro under kung Albrekts regeringstid eftersträvade giftermålsobjekt både för den heliga Birgittas söner och för inflyttade utlänningar.

Ätten utslöcknade på svärdssidan omkring 1370. Dess arvegods lågo nästan uteslutande i östra Småland och på Öland.

Stamfadern och barnen i hans första äktenskap förde alla ett löpande svin i sigillet, och det samma gjorde till att börja med sonen i andra giftet, riksrådet Kettil Glysing, men från och med 1346 har han, liksom sina barn och helsystern Hafrid, endast ett svinhuvud som vapenbild (DS, nr 4069, 4191). Det antagliga är väl, att de bägge ättegrenarna velat differentiera sina vapen såsom ofta var fallet på kontinenten. Färgerna i vapnet uppgivas hava varit: svinet eller svinhuvudet svart med vita tänder och skölden gul (Skokloster 1, fol.vol. 57, f. 16, RA; Rål fol.vol. 12, f. 16, 86 v, KB).

Litteratur: G. Setterkrans, Några medeltida adelsnamn, i Personnamn från medeltid och 1500-tal (Antroponymica Suecana 2), 1957, s. 111 ff.

Tab. 1

Henrik Glysing. Uppträder i urkunderna tidigast 1295, då han till S:ta Klara kloster i Stockholm säljer »Snytarstad», nu Snåttsta i Markims sn i Seminghundra hd i Uppland, som konung Magnus Ladulås pantsatt till honom, och var redan då riddare (DS, nr 1131 f). Nämnas senare i kalmarrakten (Rosén, Striden 1302—1319, s. 112, not 10) och hörde åtminstone 1308—1310 till konung Birgers anhängare (Rosén, a. a., s. 112, 236). Levde ännu 1324 (DS, nr 2459). Sigill: ett åt höger (HiSig 3: 95, 273) eller åt vänster (ibid. 329) löpande svin. — Under förutsättning att Henrik Glysing var fader till Kettil Glysing (Puke Glysing) och hans syskon, vilket synes högst troligt, eftersom ingen annan frälseman av ätten Glysing än Henrik är känd i Sverige före Kettil, har han säkerligen varit gift med en dotter av riddaren Ragvald Puke, vars sonson Jon Kettilsson kallar Kettil (Puke) Glysing sin »consanguineus» (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 147), och från vars hustru Katarina Karlsdotters (Lejonbalk) släkt Hafrid Glysingsdotter torde ha ärvt sitt sällsynta förnamn (Liljeholm i GT 1953, s. 104, 106). — Då Kettil Glysing liksom Hafrid tydligen blott var halvsyskon till Nils och flera systrar (DS, nr 4553), måste Henrik Glysing ha varit gift två

gångar och dottern Katarinas son (Sjögren, Trolle, s. 27, not 5) Erengisl Sunasons (Båt, Erengisl Sunasons ätt) ålder (Sjöstedt, Krisen 1356—1359, s. 179 m. not 35) visar, att de senares moder var den första hustrun. Hon var befryndad med riddaren Inge Kettilbjörnsson (Gren), ty dottern Cecilia kallar denne sin blodsfrände (se DS, nr 2941).

B a r n (ang. filiationen se källhänv. ovan och under de olika barnen):

1. *Kristina.* Nunna i Kalmar kloster (RA odat perg; jfr Rosén, a. a., s. 112, not 10).

1. *Katarina Glysingsdotter* (RPB, nr 2596). Var syster till riddaren (Kettil) Glysing, enär hennes son Erengisl kallar denne sin morbror (RPB, nr 488; jfr DS, nr 4191). — Var gift med riksrådet riddaren *Sune Jonsson* (Båt, Erengisl Sunasons ätt) (DN 8, nr 217), som var lagman i Tiohärad (Linder, De sv. lagm. ställn., s. 28; jfr LagS 1, s. 326), gifte om sig med *Helga Bengtsdotter* (vingad pil) (DS nr 3451; RPB, nr 1090) och dog omkring 1338 (DS, nr 3316, 3451; jfr E 1, s. 695, och Sjögren, Trolle, s. 27 ff).

1. *Cecilia Glysingsdotter.* Var syster till Kettil och Nils Glysing (DS, nr 4553, 5043) och kallar Inge Kettilbjörnsson (Gren) sin blodsfrände (DS, nr 2941). — Var 1332 änka efter riksrådet, riddaren *Karl Nilsson* (Natt

och Dag, se E 5, s. 386) (DS, nr 2941, 2967), vilken levde ännu 1328 (Gillingstam i HT 1948, s. 125), och 1342 efter riksrådet riddaren *Gustav Nilsson* (Bielke, se E 1, s. 354) (DS, nr 3669), vilken efterträtt hennes sväger Sune Jonsson som lagman i Tiohärads lagsaga (Linder, a. st.; jfr LagS 1, a. st.) och levde ännu 1341 (DS, nr 3554). Ägde jord i Tjust (DS, nr 4191, 4553, 5043), där hennes sätesgård var Värnvik i Gamleby sn (DS, nr 6578), som ägts av hennes andre man Gustav Nilsson (DS, nr 3293), vilkens egendom hon ärvde genom bakarv från dottern Ingegärd, som var död före 25.3 1350, då hon gav sin halvbror Kettil en stor del av arvet (E 1, s. 354; DS, nr 4553, 5043). Fru Cecilia levde ännu 1358 (RPB, nr 353). Sigill: delad sköld (förste mannens Natt och Dagvapen; HiSig 3: 704; DS, nr 3669).

1. *Nils Glysing*. Var broder till Cecilia Glysingsdotter och Kettil Glysing (DS, nr 4553, 5043). Nämdn tidigast 1341 (DS, nr 3576). Levde ännu 1367 och ägde då jord i Möckleby hd på Öland (RPB, nr 783). Sigill: ett löpande svin (HiSig 3: 438).

? 1. En *dotter*, moder till Johan Sigmundson (DS, nr 4553).

2. *Hafrid Glysingsdotter*. Syster till Puke Glysing enligt DS, nr 3576 (jfr DS, nr 4191). Ägde gods i Småland och i Aska hd i Östergötland (DS, nr 3576). Sigill: ett svinhuvud (HiSig 3: 732). — Var 1341 och 1347 gift med en *Peter Folkason* (DS, nr 3576, 4191), tydligen den, som förde båt vapnet och är begravd i Mörbylånga på Öland (Gardell, Gravm. 1, nr 201). Var troligen moder till en 1350 nämnd Folke Petersson (DS, nr 4553), sannolikt identisk med Folke Petersson (Rossviksätten) (jfr Gillingstam, a. a., s. 744 ff).

2. *Kettil Glysing*, även kallad *Puke Glysing* eller endast *Glysing*, 1332—1360, riddare, riksråd. Se tab. 2.

Tab. 2

Kettil Glysing, även kallad *Puke Glysing* eller endast *Glysing* (troligen son av Henrik Glysing, tab. 1). Nämnes ofta Puke Glysing i breven men benämnes Kettil i sigillet utom i DS, nr 3576, vars pålitlighet dock är oviss, eftersom detta brev endast är känt i en 1600-talsavskrift. Uppträder i urkunderna tidigast 1332 (DS, nr 2937). Synes ha dubbats till riddare vid konung Magnus Erikssons kröning 21.7 1336 (Löfqvist, Om riddarv., s. 248, 259). Säkert känd som riksråd från 1344 (ST 2, s. 123). Ägde gods i Tjusts (DS, nr 4553, 5043) och Tunaläns (DS, nr 4907) hd

i Småland samt i Aska hd i Östergötland (DS, nr 3576). Levde ännu 1360 (RPB, nr 488). Torde ha dött 1363 eller 1364, ty 1377 säges hans hustru varit änka i 13 år (SFSS 2: 1, s. 64). Sigill: 1) ett svin (HiSig 3: 414), 2) ett svinhuvud från och med år 1346 (DS, nr 4069). — Var gift med *Ingeborg*, dotter av Erik Turesson (Bielke, se E 1, s. 355) (K. H. Karlsson i HT 1886, s. 83 f) och Margareta Bengtsdotter, som tillhörde den från Birger jarls broder Elof härstammande ätten med vingad pil i vapnet (se under ätten Brunkow). Fru Ingeborg levde ännu 1374 (RPB, nr 1077) och är jämte sin angivna dotter Katarina begravd i Vadstena kloster (Gardell, Gravm. 1, nr 355).

Barn (födda i angivet äktenskap enl. Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 175, och Liljeholm i PHT 1955, s. 133; sonen Eriks börd framgår av förnamnet):

En *dotter*. — Var gift med häradshövdingen *Magnus Porse* i hans första äktenskap (Liljeholm i PHT 1955, s. 133). Denne gifte efter hennes död om sig med Elin Gregerdotter (Styrbjörnssonernas ätt) och dog 1380 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 81 f).

Erik Glysing. Nämnes 1364—1367 (RPB, nr 604, 763). Hörde till konung Albrekts anhängare (ST 3, s. 418). Sigill: ett svinhuvud (RPB, nr 604).

Katarina Glysingsdotter. — Var först gift med lagm. o. riksr. riddaren *Karl Ulfsson* (Ulvåsaätten), som dog 12.2 (SFSS 2: 3, s. 61) eller 10.3 (SRS 3: 2, s. 212) 1372 i Neapel och tidigare varit gift först med Katarina Gisladotter (Sparre av Aspås) och därefter med Gyda (SRS 3: 2, s. 211). Omgift 1372 (a. a., s. 212) med riddaren *Johan Molteke*, som stupade i Västergötland 1389 (Gillingstam, a. a., s. 175 f). Fru Katarina hade fått gods i Sundbo hd i Närke i morgongåva av Karl Ulfsson (ibid., s. 177, not 45) samt ägde dessutom jord i Södra Møre hd i Småland (Suhm, Hist. af Danm. 14, s. 556; SD, nr 222), i Algutsrums hd på Öland (Gillingstam, a. a., s. 178) och i Gullbergs hd i Östergötland (SD, nr 977). Dog 21.8 1413 (SRS 1: 1, s. 133). Sigill: ett svinhuvud (SD, nr 977, 1315).

En *dotter*. — Gift senast 1374 med lagm. o. riksr. ridd. *Birger Ulfsson* (Ulvåsaätten) (RPB, nr 1077), som efter 1375 gifte om sig med Margareta Siggadotter (Håkan Tunasons ätt, med Vinstorpaättens vapen) (SRS 3: 2, s. 214) och dog 26.8 1391 (ibid., s. 215).

Bengta Glysingsdotter. — Gift senast 1374 (RPB, nr 1077) med riddaren *Johan Umme-reise*, som levde ännu 1381 (RPB, nr 1563) men var död 1390 (RPB, nr 2520). Fru Ben-

dikta ägde jord i Möckleby hd på Öland (ibid.) och i Möre i Småland (Suhm, a. a., s. 558) samt levde ännu 1402 (SD, nr 222). Sigill: ett svinhuvud (ibid.).

Elin Glysingsdotter (Engström, Bo Jonsson 1, s. 279, not 29). — Gift senast 1374 (Gillingstam, a. a., s. 175, not 33) med *Arnold von*

Vitzen, som levde ännu 1383 (RPB, nr 1948) men var död följande år (Nordman, Albr., Herz. v. Meckl., s. 107). Hustru Elin var död 1390 (Suhm, a. a., s. 556) och ärvdes av en dotter, som dog barnlös, varigenom arvet delades mellan mostrarna Katarina och Bengta samt farbrodern Ficke.

Gren

Av *Hans Gillingstam*

Östgötsk frälssläkt, vars medlemmar i sigillet förde en spets från sidan (vanligen från vänster men ibland från höger). Möjligen av samma ursprung som ätten Stubbe, vilken förde samma vapen. I denna ätt var nämligen också namnet Harald vanligt, och dess stamfader har 1329 beseglat ett brev tillsammans med domprosten Björn (tab. 1; DS, nr 2698). Ätten Gren kom att tillhöra högfrälset från 1300-talets senare hälft, tydligen till följd av Harald Ernilssons (tab. 6) äktenskap med en ättling av Birger jarl, varigenom den blev befryndad med konungahuset. Samtidigt kom ätten även att få gods i bland annat Södermanland, men samhörigheten med den östgötska fädernebygden bröts aldrig. Släktnamnet antogs senast 1424 av ättens mest ryktbare medlem, riksrådet riddaren Magnus Gren d. ä. Ätten utdog på svärdsidan 1520.

Vapenfärgerna angivas av Rasmus Ludvigsson med orden »een hwitt gren wthi ett blått field» (Skokloster 1, fol. vol. 57, f. 8 v, RA; se även Rål fol. vol. 12, f. 9 v, f. 33 — färgerna omkastade —, KB, Anna Pdr Bielkes släktb., f. 14 v, RHA, Gen 41, f. 137 v — spetsen gul —, f. 181 — spetsen vit —, RA, samt Branting o. Lindblom, Medelt. vävn. 1, s. 127 f, pl. 17).

Knut Tab. 1

Harald (Knutsson)
dog senast 1319
Tab. 2

Kettilbjörn Knutsson
1307—1323
Tab. 4

Tore Haraldsson
1321—1331
Tab. 3

Ernils
Kettilbjörnsson
1319—1330
Tab. 5

Inge
Kettilbjörnsson
1323—1335
Tab. 12

Kettil Kettilbjörnsson
1323
Tab. 13

Harald Ernilsson
1343—1360
Tab. 6

Arvid Kettilsson
1343, dog trol. 1369
Tab. 14

Torkel Haraldsson
1368, dog 1402
Tab. 7

Sten Haraldsson
1376—1417
Tab. 8

Harald Stensson
1416—1438
Tab. 9

Magnus Gren
1424—1475
Tab. 10

Ivar Gren
1458—1495
Tab. 11

Tab. 1

Knut, tydligen broder till en kvinna vid namn Kiäsa, som kallas »amita» av nedanstående Björn (DS, nr 2189).

S ö n e r (DS, nr 1556, 2189) :

Björn. Torde, eftersom han bevisligen hade intima förbindelser med Vists (då Husby) sn i Hanekinds hd i Östergötland (DS, nr 2189), vara identisk med den Björn, som är känd såsom kyrkoherde där 1283—1286 (DS, nr 761, 769, 908) och varit kaplan hos biskop Henrik i Linköping (DS, nr 761). Nämnas som kanik i Linköping från 1293 (DS, nr 1092), som domprost från 1319 (DS, nr 2188). Levde ännu 1329 (DS, nr 2698). Angives som bror till Kettilbjörn (tab. 4) i DS, nr 1556, 2189. Begrovs i Linköpings domkyrka (Gardell, Gravm., nr 161), där han jämte kaniken Olof stiftat en prebenda (DS, nr 2188 f). Ägde jord i Hanekinds (DS, nr 2188 f) och Kinda (DS, nr 2189) hd i Östergötland. Jfr Westerlund o. Setterdahl, Link. herdam. 1, s. 167.

Harald, dog senast 1319. Se tab. 2.

Kettilbjörn Knutsson, 1307—1323. Se tab. 4.

Tab. 2

Harald (Knutsson) (son av Knut, tab. 1). Dog senast 1319, då han nämnes som broder av domprost Björn och hans barn, icke namngivna, omtalas (DS, nr 2189).

S ö n e r (patronymikon, besegling och hemort samt Tore Haraldssons vapen) :

Tore Haraldsson, 1321—1331. Se tab. 3.

Håkan. Nämnas som levande 1324, då han jämte brodern fick jord i Äpplerum i Horns sn i Kinda hd i Östergötland i närvaro av bland andra (sin kusin) Knut Kettilbjörnsson (tab. 4; DS, nr 2449).

Tab. 3

Tore Haraldsson (son av Harald, tab. 2). Nämnas som levande 1321 och var då säkerligen gift med en *dotter* till riddaren Johan Knutsson (två vingar) och hans hustru Katarina (Peringskiöld E 102 a : Misc. 5 : 60, VHAA : s dep. i RA ; Gen 75, f. 706 v, RA). Fick 1324 jämte brodern Håkan den ovannämnda jorden i Kinda hd (DS, nr 2449). Beseglade 1329 tillsammans med (sin kusin) Ernils Kettilbjörnsson (tab. 5 ; Gen 75, f. 658, RA). Levde ännu 1331 (DS, nr 2839). Sigill : spets från vänster (HiSig 3 : 392).

S o n (patronymikon, beseglingsförhållanden samt av Sjödin i MRA 1943, s. 55 f, redovisade arkivhistoriska förhållanden ; modernehärstamningen framgår ej av källmaterialet) :

Harald Toresson. Nämnd som levande 1343 (DS, nr 3682)—1359 (RPB, nr 435). Hans sättegård var Gräverum i Västra Eneby sn i Kinda hd i Östergötland (DS, nr 3682). Ägde i övrigt jord i Kinda (DS, nr 4730, 5026 f ; RPB, nr 1325) och Ydre (DS, nr 3682) hd i Östergötland. At honom beseglade vid flera tillfällen ett par medlemmar av hans ätt, nämligen (hans syslingar) Arvid Kettilsson (tab. 14 ; DS, nr 5054 ; RPB, nr 432, 435) och Harald Ernilsson (tab. 6 ; RPB, nr 432, 435). Var död 1378, då riddaren Knut Erengislason (Barun) nämnes som hans arvinge (RPB, nr 1325). Knut Erengislason var fader till Sestrin, stammor för äldre ätten Stenbock (Liljeholm i PHT 1955, s. 133 f), vilket torde förklara, att denna ätt kom att ära brev ur såväl hans som Harald Toressons och Tore Haraldssons arkiv (Sjödin i MRA 1943, s. 55 f, 58).

Tab. 4

Kettilbjörn Knutsson (son av Knut, tab. 1). Uppträder i Östergötland 1307—1323 (DS, nr 1556, 1999, 2189, 2238, 2380). Sigill : spets från vänster (HiSig 3 : 285).

S ö n e r (DS, nr 2189, 2380) :

Ernils Kettilbjörnsson, 1319—1330. Se tab. 5.

Knut Kettilbjörnsson. Uppträder i Östergötland 1319—1324 (DS, nr 2217, 2380, 2449). Sigill : spets från vänster (HiSig 3 : 328). — Som hans änka nämnes 1331 och 1341 en *Asrun Eriksdotter* (DS, nr 2832, 3604), vilken ägde jord i Kinda hd i Östergötland (DS, nr 2832) samt i Kinnevalds (DS, nr 2832) och Norrvinge (DS, nr 3565) hd i Småland, valde gravplats i Tjureda kyrka i Norrvinge hd (DS, nr 3604) och kallade Nils Bengtsson (Lejonansikte, Bengt Nilssons ätt) sin »sysling» (DS, nr 3408). Asrun avled senast 1352 och ärvdes av Jöns Brudsson (Lejonansikte, Bengt Nilssons ätt) (DS, nr 4772 ; RPB, nr 619 ; jfr DS, nr 3564, 3604). Om man finge döma av det mycket ovanliga namnet, skulle hon vara identisk med en hustru Asruna, som 1377 uppges ha varit syster till Hemming Tanne och mormor till en Gustav Matsson (RPB, nr 1273), vilken förde en sjuuddig stjärna i vapnet (Gardell, Gravm. 1, nr 342). Detta är emellertid omöjligt, ty Asrun Eriksdotter dog barnlös. Troligen var hon syster till den Bengt Eriksson (lejonansikte), som jämte hennes man och Brud Benason (Lejonansikte, Bengt Nilssons ätt) besegla DS, nr 2217.

Inge Kettilbjörnsson, 1323—1335, riddare. Se tab. 12.

Ketil Kettilbjörnsson, 1323. Se tab. 13.

Tab. 5

Ernils Kettilbjörnsson (son av Kettilbjörn Knutsson, tab. 4). Uppträder i Östergötland 1319—1330 (DS, nr 2189, 2380, 2659, 2786, 2810). Var en av de personer, som 1320 för konung Magnus räkning skulie underhandla med hövitsmannen på Viborg (ST 1, s. 407 ff; jfr s. 412 ff). Sigill: spets från vänster (HiSig 3: 382).

Söner (filiationen framgår av deras ovanliga patronymikon och av sigillen):

Harald Ernilsson, 1343—1360. Se tab. 6.

Johan Ernilsson. Uppträder i urkunderna från 1360 (RPB, nr 472). Var konungsdhavande i Östergötland 1377 (Nygren i LBH, ny ser. 3, s. 237). Sålde gods i Norra Vedbo hd i Småland 1368 (B 15, f. 273, RA). Levde ännu 1380 (U 269 a, s. 28, UUB). Sigill: spets från höger (RPB, nr 1885). — Gifte sig 1370 med *Botilda Magnusdotter* i närvaro av sina tre brorsöner Torkel, Sten och Nils Haraldssöner (Gen 41, f. 118 v; jfr f. 183).

Tab. 6

Harald Ernilsson (son av Ernils Kettilbjörnsson, tab. 5). Levde 1343 (DS, nr 3699)—1360 (RPB, nr 472). Ägde gods i Hanekinds (DS, nr 3699), Kinda (DS, nr 4886; B 16, f. 23 v, 130 v, 131, RA) och Åkerbo (RPB, nr 472; jfr RPB, nr 480, 814) hd i Östergötland. Var 1358 en av konung Erik Magnussons anhängare (B 16, f. 130 v, 131, RA). Sigill: spets från höger (DS, nr 4674; RPB, nr 435). — Harald Ernilsson kallas 1358 »måg» av Karl Danssons (Stjärnbjälke) änka Ingeborg Magnusdotter (Folkungaättens oäkta gren) enl. Gen 41, f. 32, RA. Haralds hustru var troligen sysslingbarn till henne och *dotter* till riksrådet riddaren Torkel Andersson (delad sköld, senare båt; HiSig 3: 239, 297) o. en dotter av riksr. ridd. Ulf Holmgersson (Hama) (DS, nr 1783, 3130) i hans äktenskap med Birger jarls dotterdotter Helena (K. H. Karlsson i SAT 1, s. 224). Detta framgår bl. a. av RPB, nr 417, där Torkel Anderssons son Holmger får tillstyrkan av sin broder herr Magnus (enl. Gen 41, f. 92, förde de båten) och flera syskon, vilka representeras av Harald Ernilsson och Karl Tuvason, som var gift med Holmgers syster. Karl Tuvason är emellertid i övrigt okänd, varför detta namn troligen är en felskrivning för Lars Sunason (kluken sköld med en halv fläkt örn och en dubbel sågskura), ty diplomtet är endast bevarat i avskrift, och av RPB, nr 1236, framgår att Haralds hustru, som var död vid broderns bröllop, var en syster till Lars Sunasons första hustru (meddel. av A. F. Liljeholm).

Barn (filiationen för den huvudsakligen i RPB, nr 1236, belagda syskonskaran framgår av patronymika och sigill; åtminstone Torkel torde, av förnamnet att döma, vara född i angivet äktenskap):

En *dotter*. — Var gift med riksrådet riddaren *Staffan Ulfsson* (Ulv) i hans första äktenskap (RPB, nr 1236; SD, nr 2063; jfr RPB, nr 2584, 2779, 2937, 2971), vilken sedan gifte om sig med Iliana Åkesdotter (båt) (Wrangel, Ryttern, s. 99 f) och dog 1393 (SRS 1: 1, s. 107).

Sigrid Haraldsdotter. — Var gift med riddaren *Harald Karlsson* (Stubbe) (RPB, nr 1236; Nygren i LBH, ny ser. 3, s. 263), vilken 1398 gifte om sig med Ingegärd Larsdotter (bjälke) (RPB, nr 2917) men avled barnlös före 1.6 1399 (UUB perg).

Torkel Haraldsson, 1368, dog 1402, härads hövding, riddare. Se tab. 7.

Sten Haraldsson, 1376—1417, härads hövding. Se tab. 8.

? *Nils Haraldsson* (Gen 41, f. 118 v; jfr f. 183 v).

Tab. 7

Torkel Haraldsson (son av Harald Ernilsson, tab. 6). Uppträder i urkunderna från 1368 (RPB, nr 801). Måste på 1370-talet för de åp företaga pilgrimsfärder till Rom, Aachen och Nidaros (RPB, nr 1199). Nämnas som härads hövding i Jönåkers hd i Södermanland 1384—1402 (RPB, nr 2025 f; SD, nr 76, 137), i Valkebo hd i Östergötland 1385 (RPB, nr 2161) och i Kinda hd i samma landskap 1383 (Gen 71, s. 111, RA)—1397 (Nygren i LBH, ny ser. 3, s. 236; RPB, nr 2895; ang. hans funktion som härads hövding jfr LagS 1, s. 103, 276, 294). Dubbad till riddare hösten 1389, troligen vid herredagen i Söderköping (Löfqvist, Om riddarv., s. 266). Var hövitsman på Ämnisholm i Småland 1400 och troligen redan 1393 (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 228, not 4). Nämnas som medlem av konung Eriks unionsråd 1398 (Suhm, Hist. af Danm. 14, s. 650; jfr G. Carlsson i PHT 1951, s. 5, not 9) men tillhörde ej det svenska riksrådet 1396 och 1399 (ST 2, s. 661; BSH 2, nr 32). Levde ännu i januari 1402 (SD, nr 137). Begrovs i Vadstena kloster 14.3 s. å. enligt Vadstenadiariet, som även talar om, huru han blivit sårad och tillfångatagen på 1380-talet (SRS 1: 1, s. 114 f). Ägde jordegendom i Hanekinds, Kinda och Valkebo hd i Östergötland (Nygren i a. a., s. 232; LSB perg 11.3 1386), i Mo, Sunnerbo, Tvetta och Östbo hd i Småland (RPB, nr 1199, 2724) samt i Tjust i samma landskap (RPB, nr 2486, 2779), i Kinds hd i Västergötland (RPB, nr 1199) samt i Jönåkers, Oppunda och Rönö hd

i Södermanland (RPB, nr 2588, 2937; RA perg 26.6 1378; SD, nr 3026; LSB perg 11.3 1386). Sigill: spets från vänster (RPB, nr 2025). — Var tydligen redan 1368 (RPB, nr 801) gift med *Bengta*, dotter av riksrådet riddaren Bo Bosson (Natt och Dag, se E 5, s. 387) (SD, nr 991, 1912, 2040) och tidigast nämnd 1386 (LBH, ny ser. 1, s. 27). Fru Bengta sålde 1404 som änka och barnlös sina morgongåvogods i Södermanland till sin svåger Algot Magnusson (Sture, sjöbladsätten) (SD, nr 3026). Fru Bengta levde ännu 8.6 1421 (RA perg). Hon ägde jord i Jönåkers, Oppunda och Rönö hd i Södermanland (SD, nr 1269, 1912, 2039, 3026), i Aska, Göstrings och Kinda hd i Östergötland (SD, nr 991, 2629; RA perg 8.6 1421) samt gård i Vadstena (SD, nr 2539).

S o n (trol. med fru Bengta; RPB, nr 2937):

Knut. Tydligt död ung.

Tab. 8

Sten Haraldsson (son av Harald Ernilsson. tab. 6). Uppträder i urkunderna 1376 (RPB, nr 1199)—1417 (SD, nr 2376). Nämnes som häradshövding i Österrekarne 1399—1415 (RPB, nr 2954, 2988, 3094, 3097, 3102; SD, nr 60, 176 a, 189 f, 251 f, 415, 644, 647, 929, 1060, 1474 f; Hanebergs arkiv perg 24.1 1415; jfr LagS 1, s. 116). Bodde på Ål, nu Grensholmen, i Vånga sn i Finspångaläns hd i Östergötland (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 258, not 1). Ägde även Gimmersta i Julita sn i Oppunda hd i Södermanland (SD, nr 2048, 2061), Mem i Täby sn i Björkekinds hd i Östergötland (VFT 2: 2—8, s. 158) och en gård i Vadstena (SD, nr 2063). Sigill: spets från höger (RPB, nr 2584) och spets från vänster (SD, nr 586). — Var 27.1 1396 (RPB, nr 2795) gift med *Cecilia*, dotter av Nils Magnusson (Ivar Nilssons ätt) och Kristina Ivarsdotter (Rosman i SAT 2, s. 314, 316; Gillingsstam, Ätt. Ox. o. V., s. 261, not 16) samt död 26.4 1415 och begravd i Vadstena (SRS 1: 1, s. 136).

S ö n e r (RPB, nr 2795 f; RA perg 14.3 1445; 20.10 1457; att sonen Nils var född i angivet äktenskap framgår av förnamnet, att så även var fallet med sonen Magnus av Gillingsstam, Ätt. Ox. o. V., s. 216, not 16):

Nils Stensson. Levde 1396 och förmodades då skola bli präst (RPB, nr 2796 f).

Harald Stensson, 1416—1438. Se tab. 9.

Magnus Gren, 1424—1475, riddare, riksråd, riksföreståndare. Se tab. 10.

Erik Stensson. Nämnd som kanik i Linköping 14.3 och 21.9 1445 (RA perg). Arvet efter honom skiftades 20.10 1457, varvid uppgavs, att han hade jordegendom bl. a. i Trögds

hd i Uppland och i Oppunda hd i Södermanland (RA perg). Sigill: 1) spets från höger (RA perg 16.6 1444); 2) spets från vänster (RA perg 21.9 1445).

Tab. 9

Harald Stensson (son av Sten Haraldsson, tab. 8). Uppträder i urkunderna 1416 (SD, nr 2292)—29.8 1438 (Hadorph, Rijm-kr. 2, s. 117). Han ägde gods i bland annat Akerbo hd i Södermanland (RA perg 12.3 1426). Sigill: spets från vänster (RA perg 5.8 1425, 22.1 1435, 13.2 1437). — Gift senast 1424 (Gen 41, f. 233, RA; jfr Rosman, Bjärka-Säby, 1, s. 301) med *Sigrid* (RA perg 4.6 1457; 25.1 1461), dotter av riddaren Tomas von Vitzen och hans andra fru Ida, dotter av riddaren Henning Königsmark (Gen 41, f. 233, RA). Hustru Sigrid var änka 4.6 1457, nämnes 25.1 1461 som död (RA perg) och ägde jord i Bråbo hd i Östergötland och i Österrekarne hd i Södermanland.

B a r n (med Sigrid; RA perg 4.6 och 18.8 1457):

Tomas Haraldsson. Nämnes 4.6 1457 som död (RA perg).

Cecilia Haraldsdotter. — Gift 1440 eller 1441 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 328, not 395) med riksrådet *Eskil Isaksson* (Banér, se E 1, s. 219 f, o. G. Carlsson i SBL 2, s. 635 f). Hon levde ännu 1465 (RA perg) och är begravd i Skånela kyrka i Uppland (Gardell, Gravm. 1, nr 455). Mannen gifte efter hennes död om sig med Brita Arendsdotter (Ulv) (Anna Fickesdotter Bülow i Chron. gen., ed. Pेरingskiöld, s. 3) och dog något av åren 1481—1488 (Nordén, Norrk. medeltid, nr 199, 212).

Tab. 10

Magnus Gren (son av Sten Haraldsson, tab. 8). Uppträder i urkunderna från 9.2 1424 (RA perg). Synes ha blivit riksråd i januari 1435 (G. Carlsson i HT 1936, s. 21 ff). Blev tydligen riddare vid konung Kristofers kröning 14.9 1441 (SMR, nr 1440, 1475). Nämnes som konungens fodermarsk 1.2 1442 (RA perg). Var häradshövding i Seminghundra hd i Uppland på 1440-talet (UUB perg 21.5 1628; LagS 1, s. 32, not 1). Jämta ärkebiskop Nils, Bengt Jönsson (Oxenstierna) och Erengisl Nilsson (Hammerstaätten) förordnad som interimsregent 1442—1443 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 287, 291 f). Riksföreståndare tillsammans med Nils Jönsson (Oxenstierna) 1444—1445 (Gillingstam, a. a., s. 291 f). Gick i landsflykt 1450 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 359). Nämnes som medlem av norska riksrådet 1453 (Nielsen, Det norske Rigsr., s. 318), av det

danska 1470—1471 (Gillingstam, a. a., s. 476, 482 f). Hövitsman på Nyköping 1436 (SMR, nr 411), på Borgholm 1436—1440 (Gillingstam, a. a., s. 274 f), på Stockholm 1441 (Gillingstam, a. a., s. 284)—1446 (Kumlien, Karl Knutss. pol. v., s. 229, not 7), på Åbo 1446 (FMU, nr 2675)—1450 (FMU, nr 2845, 2859). på Bergen 1453—1455 (Daae, K. Christiern I: s n. Hist., s. 96 f, 115, 118), ånyo på Stockholm 1457 (ST 3, s. 267) och ånyo på Borgholm 1456 (BSH 3, inl., s. 91, not 1)—1472 (BSH 4, inl., s. 28). Fick 1465 Fellingsbro sn i likanämnt hd i Västmanland i förläning (DN 16, nr 224). Nämnas såsom levande ännu 24.8 1475 (Hällestads kyrkoarkiv perg, fotostatkopier i RA). Ägde fädernegods en Al, nu Grensholmen (RA och UUB ppr 19.7 1480) och Gimmersta (Gimmersta arkiv perg 25.4 1462 och 29.5 1463, fotostatkopier i RA) samt jord i Bålinge och Trögds hd i Uppland (Gillingstam, a. a., s. 500 f, 509), i Svartlösa hd i Södermanland, i Bråbo och Kinda hd i Östergötland och i Algutsrums hd på Öland (RA och UUB ppr 19.7 1480), i Norrvidinge och Uppvidinge hd i Småland (HH 31, s. 60, 148), i Slättbo hd på Öland (RA ppr 15.7 1478), i Tjust och Ydre (Rääf, Ydre 1, s. 276) samt i Danmark (RepD 2, nr 1936; DN 16, nr 218) och stenhus i Kalmar (I r 17, nr 17, KB). Sigill: spets från vänster (RA perg 20.5 1429, 15.6 1442). — Gift första gången senast 1428 med *Ingeborg Karlsdotter*, vilken var dotter av Karl Sture (gumsehuvudsätten) och Märta Eriksdotter samt sedan 1425 änka efter östgötalagsmannen Gert Jonsson (sexuddig stjärna) och dog 1456 (G. Carlsson i PHT 1920, s. 106 m. not 1). Fru Ingeborg ägde gods i Aspelands och Uppvidinge hd i Småland och i Gräsgårds hd på Öland (RA perg 20.5 1429). Magnus Gren blev 24.4 1462 andra gången gift med *Gertrud*, dotter av den norske riddaren Narve Jakobsson (Römer) (Gimmersta arkiv perg 25.4 1462, fotostatkopier i RA) och *Filippa Borkvardsdotter* (Krummedige) (Sjögren, Posse, s. 129). Hon bodde efter mannens död på sitt morgongåvogods Gimmersta, sålde 21.9 1492 gods i Norrbo hd i Västmanland (RA perg) samt levde bevisligen 1500 och troligen ännu 1502 (Sjögren, Posse, s. 127, not 2) men var död 4.1 1505 (RA ppr).

Barn (Gillingstam, a. a., s. 344, not 476, s. 498 f, s. 500, not 59, s. 541 m. not 280, s. 551 m. not 341, s. 614, 911):

1. *Märta Magnusdotter*. Dog tydligen något av åren 1463—1476 (Gillingstam, a. a., s. 498). — Gift 20.10 1450 med riksrådet och riddaren *Kristiern Bengtsson* (Oxenstierna, se E 5, s. 589), vilken var änklings efter Anna Hansdotter (Kröpelin) (Gillingstam, a. a., s.

s. 342 ff) och avled något av åren 1473—1476 (Gillingstam, a. a., s. 497 f).

1. ? *Erik Gren*. Dog som riddare våren 1452 (Handl. rör. H. Lek. g. i Sthlm 1, 1921, s. 57), troligen i samband med konung Karls tåg till Skåne (Gillingstam, a. a., s. 314, 911).

1. *Katarina Magnusdotter*. Ägde gods i Östergötland, dog senast 1465 och torde då ha varit gift med riksrådet och riddaren *Johan Slaweka* (Gillingstam, a. a., s. 500, not 59), vilken var änklings efter Märta Bengtsdotter (Björnlår) (Gillingstam i PHT 1947, s. 32) och senast 1468 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 397, not 272) gifte om sig med Anna Olofsdotter (Lindöätten) (Gillingstam i PHT 1953, s. 49 ff) samt dog något av åren 1483—1487 (Gillingstam i PHT 1947, s. 42 m. not 5).

1. *Ivar Gren*, 1458—1495, riddare och riksråd. Se tab. 11.

2. *Filippa Magnusdotter*. Nämnas tidigast, tydligen som barn, 1464 (DN 16, nr 220). Levde ännu 19.5 1512 (RA perg). — Gift senast 29.12 1480 (RA ppr) med riksrådet och riddaren *Bengt Ryning* (se E 6, s. 630 f), som dog i slutet av år 1505 (BSH 5, nr 56). Genom detta äktenskap kom hennes fars ovannämnda fädernegods Al till släkten Ryning (G. paper ang. Mora sn 2, s. 396 f), som förändrade dess namn till Grensholmen (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 258).

2. *Cecilia Magnusdotter*. Levde ännu 4.10 1514 (DDal 1, nr 225). — Gift senast 4.1 1505 (RA ppr) med *Peter Brahe* (se E 1, s. 554 f), som var änklings efter Öllegård Turesdotter (Svarte Skåning) och dog senast 1508 (G. Carlsson i SBL 5, s. 639). Hon skall av sin man ha fått gods på »Brötjamarken» på Vikbolandet i morgongåva (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 551, not 341). Hennes sätesgård var faderns ovannämnda fädernegods Gimmersta (Gillingstam, a. a., s. 614).

Tab. 11

Ivar Gren (son av Magnus Gren, tab. 10). Uppträder i urkunderna första gången 1458 (DChr1, s. 104) och var redan då riddare, alltså troligen dubbad vid Kristian I:s kröning 1457. Nämnas som riksråd från 1463 (ibid., s. 149). Var hövitsman på Axevall 1465 (RA perg 14.8 1465)—1469 (BSH 3, nr 114), på Stockholm en kort tid 1466 (BSH 3, inl., s. 181, 185) och på Älvsborg 1471 (Olaus Petri sv. krönika, ed. Klemming, s. 270 f). Levde ännu 1495 (ST 3, s. 442). Uppger sig 15.7 1478 bo på »Torsrw» (RA ppr); en ort med detta namn finnes i Ålems sn i Stranda hd i Småland. Detta brev är daterat på Tidö i Rytterne sn i Snävringe hd i Västmanland, som

enligt uppgift från 1593 skall ha innehafvt av honom (Wrangel, Ryttern, s. 137). Ägde även jord i Norrvinge och Uppvinge hd i Småland (HH 31, s. 50, 200). Sigill: spets från vänster (RA perg 1.7 1464, 20.10 1489). — Gift senast 25.2 1480 (HH 31, s. 200) med *Ingeborg*, som var dotter av riksrådet riddaren Arend Bengtsson (Ulv) och Birgitta Bengtsdotter (Natt och Dag, se E 5, s. 389) enligt Anna Fickesdotter (Bülow) (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 2; jfr HSH 36, bihang, s. 28) och tidigare varit gift med riddaren Arvid Klasson (Djåkn, Lydekessönernas ätt) (FMU, nr 3092), vilken avled något av åren 1459—1460 (ÅboSvB, nr 588 f, 592). Hon kallas »fru Ingeborg paa Tydö» av marsken Lars Siggesson (Sparre) (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 25) samt levde ännu 1516 (Handl. rör. H. Lek. g. i Sthlm 5—8, s. 24).

B a r n (Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 31, RHA; Gen 2, f. 9 v—10; jfr Lars Siggesson [Sparre] i Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 25 f; åtminstone Måns, Karin och Ingeborg enl. Lars Siggesson födda i angivet äktenskap, i vilket att döma av förnamnet även sonen Arend bör vara född):

Måns Gren. Uppträder i källmaterialet från 1506 (SStadsB 2: 4, s. 128). Nämnas som häradshövding i Snevinge hd i Västmanland 5.6 1511 (B 19, RA; jfr LagS 1, s. 149), som riksråd från 1512 (SStadsB 2: 4, s. 302) och som häradshövding i Tuhundra hd i Västmanland 2.5 1514 (RA perg; jfr LagS 1, s. 146). Var hövitsman på Nyköping från 1516 (Gillingstam, a. a., s. 595, 598 f). Var 1520 en av de personer, som voro i slottsloven på Stockholm jämte Sten Sture d. y:s änka (ST 3, s. 612, 616, 619). Hans sätesgård var Tidö (RA perg 24.3 1514, 14.7 1516, 12.3 1518). Avrättad i Stockholms blodbad 8.11 1520 (Olaus Petri sv. krönika, ed. Klemming, s. 330). Ägde jord i Norrbo och Tuhundra hd i Västmanland (Wrangel, Ryttern, bilaga I, nr 20 f). Sigill: spets från vänster (RA perg 24.3 1514). — Gift före 14.7 1516 (RA perg) med *Anna Andersdotter*, dotter av Anders Jakobsson (Banér, se E 1, s. 219) och Ingrid Olofsdotter (Ädöätten) (Wrangel, Ryttern, s. 101; jfr Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 73). Hon bodde 14.2 1522 (RA perg) och ännu 1535 (G1R 10, s. 380) på Adö i Lossa sn i Bro hd i Uppland samt blev 1528 omgift med slottsfogden på Västerås Joen Skrivare (Peder Swart, K. Custaf I:s krönika, ed. Edén, s. 124; jfr SoK, s. 139, 400). En uppgift, att Måns Gren tidigare skall ha varit gift med Anna Klasdotter (Kyle) (Stiernman, Höfd. 1, s. 20, not a), har ej kunnat verifieras och beror möjligen på förväxling av västeråsfogden med en småländsk Joen Skrivare, som var gift

med Anna Klasdotter (Kyle, se E 4, s. 368) (jfr LokF 4, s. 104, samt SoK, s. 11, 383).

Ingeborg Ivarsdotter. Levde ogift ännu 1529 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 614) men var tydligen död 1537 (Wrangel, Ryttern, bilaga I, nr 24 f).

Karin Ivarsdotter. — Var först gift med *Klaus Filipsson* på Mälsåker i Ytterselö sn i Selebo hd i Södermanland, vilken avled hösten 1503 (RA perg 24.10 och 13.11 1503; jfr B. Hildebrand i PHT 1934, s. 152, not 10). Efter denne uppgives hon vara änka 11.7 1506 (UUB perg) och 16.3 1508 (perg VHAA:s dep. i RA). Blev därefter omgift med *Magnus Gjurdsen* (Schack av Skyvalla), med vilken hon uppger sig vara gift, då hon 3.5 1523 säljer Mälsåker (Säfstaholmssaml. perg RA; jfr Gillingstam i PHT 1947, s. 25, not 10), vilket redan 1.2 1518 (RA perg) nämnes som Magnus Gjurdsens sätesgård (RA perg). Hon levde ännu 1526 (G1R 3, s. 10, 227) men var död 14.5 1534, då Karin Ivarsdotter sålde de gods i Trögds hd i Uppland, som hon fått i morgongåva av honom (RA perg). Hon sålde Tidö 1537 (Wrangel, Ryttern, bilaga I, nr 24) samt levde 6.3 1539, då hon sålde gods i Östkindis och Björkekindis hd i Östergötland (RA perg), och möjligen ännu 1543, då hon enligt årliga rëntans emellanåt anakronistiska uppgifter ägde gods i Tveta hd i Småland (Småland 1543: 1 B, f. 104 v, KA).

Iliana Ivarsdotter. — Gift 17.11 1509 med *Nils Gregersson* (bjälke), med vilken hon enligt Utter endast »i 8 vekor lefde tilhopa», och efter vilken hon nämnes som änka 1528 (Gillingstam i PHT 1947, s. 24 m. not 8 f). Bodde först till 1536 på Strandby i Bondarnö sn i Trögds hd i Uppland, sedan till 1537 på Bondarna i Rytterne sn i Snevinge hd i Västmanland (Gillingstam i PHT 1947, s. 25, not 10) och slutligen på Tärnö i samma sn (FrG 3, s. 531, not 10, s. 741, 1031, 1115; jfr dock Wrangel, Ryttern, s. 203). Levde ännu 1544 (FrG 3, s. 414, not 45 b, s. 532, not 13 b, s. 533, not 17). Ägde i övrigt gods i Bälinge, Långhundra, Närke och Trögds hd i Uppland (RA perg 18.11 1509, 10.2 1534; HSH 36, bihang, s. 29), i Siende hd i Västmanland (RA perg 10.2 1534), i Aska (FrG 3, s. 531, not 10, s. 532, not 13 b, s. 533, not 17), Bobergs (RA perg 6.3 1539; FrG 3, s. 414, not 45 b, s. 741, 1115), Bråbo (FrG 3, s. 1031) och Gullbergs (FrG 3, s. 349, not 7, s. 56, not 31 c) hd i Östergötland samt i Tveta (Småland 1543: 1 A, f. 50 v, 89 v, 1 B, f. 77 v, 81 v, 1544: 2, s. 181, KA) och Vista (Småland 1543: 1 A, f. 5—6 v, 1 B, f. 5 v—6, 116, 1544: 2, s. 13—14, KA) hd i Småland.

Märta, död ung och endast känd genom bis-
kop Braskes släktbok (Gen 2, f. 9 v, RA).

Begravda i Uppsala domkyrka
Kristofer. } enligt Utter (Gen 41, f. 118 v,
Erik. } RA) men i övrigt blott kända
Arend. } från Anna Pdr Bielkes släkt-
 bok, f. 31, RHA, och sålunda
 tydligen avlidna i unga år.

Tab. 12

Inge Kettilbjörnsson (son av Kettilbjörn
Knutsson, tab. 4). Kallas blodsfrände av Ce-
cilia Glysingsdotter (DS, nr 2941). Upptäder
i livet 1323 (DS, nr 2380)—1335 (DS, nr
3140). Dubbad till riddare något av åren 1333
—1335 eller möjligen, om man får tro en av-
skrift i den sparriska kopieboken B 15, RA,
redan 1332 (Löfqvist, Om riddarv., s. 247,
251). Ägde jord i Dals och Akerbo hd i Öster-
götland (DS, nr 2810) och i Gudhems hd i
Västergötland (DS, nr 2941, 2967). Sigill:
spets från höger (HiSig 3: 383). — Var gift
med *Katarina Larsdotter* (fyrstycad sköld),
vilken nämnes som levande 1350—1353 (DS,
nr 4577, 4913).

S o n (patronymikon, vapen samt det
godsarv, som framgår av DS, nr 2967, 4577);
född i angivet äktenskap enligt sistnämnda
brev:

Lars Ingason. Upptäder i urkunderna 1350
(DS, nr 4577)—1357 (RPB, nr 291). Ägde
jord i Gudhems hd i Västergötland (DS, nr
4577) samt i Snävringe hd i Västmanland (DS,
nr 4913, 5084; RPB, nr 241). Sigill: spets från
vänster (HiSig 3: 683). — Var 21.2 1356
(RPB, nr 245) gift med *Kristina Algotsdotter*
(RPB, nr 282, 291), dotter av Algot Magnus-
son (Algotssönernas ätt) (RPB, nr 282, 461)
och troligen av dennes enda kända maka Mekt-
hild Lydersdotter (van Kyren).

Tab. 13

Kettil Kettilbjörnsson (son av Kettilbjörn
Knutsson, tab. 4). Upptäder i urkunderna en-
dast 1323, då han uppger sig ha köpt jord i
bland annat Valkebo hd i Östergötland till
morgongåva åt sin hustru *Gunhild*, riksrådet
riddaren Hemming Ödgislasons (Lejonansikte,
Hemming Ödgislasons ätt) dotter (DS, nr
2380), vilken, tydligen efter sitt moderne (jfr

E 1, s. 354), förde två bjälkar i sigillet (HiSig
3: 720), gifte om sig senast 1340 (DS, nr 3505
f) med marsken Anund Finvidsson (Stallare),
som 1327 förde en sjuuddig stjärna (Gen 41, f.
184 v; jfr B. Hildebrand i PHT 1930, s. 24)
och senare en båt i sigillet (HiSig 3: 545) och
dog 1347 (DS, nr 4138, 4255), samt 1356
(RPB, nr 253) ånyo var omgift med Jöns eller
Johan Algotsson, troligen identisk med den per-
son med detta namn, som tillhörde Algot Jons-
sons hjorthornsätt, uppträdde redan 1336 (DS,
nr 3226) och möjligen levde ännu 1369 (RPB,
nr 875).

S o n (född i angivet äktenskap; DS, nr
2380, 3505, 4255; RPB, nr 253):

Arvid Kettilsson, 1343, dog trol. 1369. Se
tab. 14.

Tab. 14

Arvid Kettilsson (son av Kettil Kettilbjörn-
son, tab. 13). Upptäder i urkunderna från
1343 (DS, nr 3706) och dog troligen 1369
(RPB, nr 854, 869). Hans sätesgård var Ekeby
i Rytterne sn i Snävringe hd i Västmanland
(RPB, nr 855), som tidigare ägts av styvfa-
dern Anund Finvidsson (se Wrangel, Ryttern,
s. 95 f). Innehade även andra gods i samma
hd (RPB, nr 805, 852). Sigill: spets från vän-
ster (DS, nr 5054; RPB, nr 435). — Gift se-
nast 1368 (RPB, nr 805) med *Ingegärd Lars-
dotter*, vilken förde en sparre i sigillet (RPB,
nr 1367) och troligen var dotter av drotsen rid-
daren Lars Karlsson (Gillingstam, Ätt. Ox. o.
V., s. 84) och Birgitta Matsdotter (Hjorthorn,
Törne Matssons ätt) (K. H. Karlsson i HT
1886, s. 85; Liljeholm i PHT 1955, s. 133)
samt före sitt äktenskap med Arvid Kettilsson
torde ha varit gift med en riddare, eftersom
hon bär frutitel (RPB, nr 855, 869, 1547).
Ingegärd ägde gods i Östergötland (Gilling-
stam, a. a., s. 84; RPB, nr 1547), avled något
av åren 1378 (RPB, nr 1367)—1380 (RPB, nr
1547) och ärvdes av sin halvbror Magnus Por-
se (Liljeholm i a. st.).

B a r n (födda i angivet äktenskap RPB,
nr 852, 854, 1367, 1609):

Kristina. Var tydligen död senast 1368
(RPB, nr 852).

Lars. Var död senast 1378 (RA perg 8.9
1378; jfr regesten RPB, nr 1367).

Gumsehuvud

Av Kjell-Gunnar Lundholm

Av de medeltida ätter, som förde ett gumsehuvud i vapnet, blev en representerad i rådslängden genom Karl Ormsson (tab. 4) och Gustav Karlsson (tab. 5). Den förres dotter Katarina blev genom sitt giftermål med Karl Knutsson Sveriges drottning. Av allt att döma var Karl Ormsson son till Orm Folkason (tab. 3), vilken kan ha varit son till Folke Ormsson (tab. 2), som dock förde ett annat vapen. Hithörande problem ha utförligare behandlats i K. G. Lundholm, Drottning Katarina Karlsdotters förfäder (antagen till tryckning i PHT 1958).

Ättens släktskap med den ätt, som förde samma vapen och vars medlemmar bar Sturcnamnet (om denna se G. Carlsson PHT 1920 s. 98 ff, 105 f), är icke med full säkerhet klarlagd. — Vapnets färger uppgivas ha varit: gumsehuvudet gult och fältet blått (Gen 42, f. 53 v, RA; jfr Skokloster 1, fol. vol. 57, f. 317 v, RA, o. Rål fol. vol. 12, f. 316 v, KB).

Tab. 1

Orm.

B a r n (DS, nr 3089) :

Folke Ormsson, 1330—1358. Se tab. 2.

Kettil Ormsson. Omnämnes 1334 (DS, nr 3089).

Kristina Ormsdotter. Omnämnes 1334 (DS, nr 3089). Ägde gårdar i Kållands hd i Västergötland (DS, nr 3693). Levde ännu 1343 och var då änka efter en för övrigt okänd *Folke Puke*. Som deras son hette Ragvald, var Folke troligen son till riddaren Ragvald Puke och uppkallad efter morbrodern lagman Folke (DS, nr 3693).

Tab. 2

Folke Ormsson (son av Orm, tab. 1). Omnämnes tidigast 1330 (DS, nr 2758), levde ännu 6.7 1358 (UUB perg) men var död 21.1 1360 (UUB perg). Ägde gårdar i Kållands härad i Västergötland (DS, nr 3089). Sigill: klujen spets nedifrån (HiSig 3: 439; UUB perg 27.3 1351, o. 6.7 1358). — Blev före 1330 (DS, nr 2758) men sannolikt efter 1327 (DS, nr 2604) gift med *Kristina Magnusdotter* sannolikt dotter till Magnus Kristinason (Håkan Tunasons ätt, med Vinstorpaättens vapen) måhända i äktenskap med Margareta Filipsdotter (Örnsparre). Kristina levde ännu 21.1 1360 (UUB perg).

B a r n (patronymikon, dopnamn; Orm och Elin syskon enligt DIGA III, s. 166 f; om Margareta jfr SD, nr 1847; se vidare Lundholm i PHT 1958) :

? *Orm Folkason*, 1373—1379. Se tab. 3.

? *Margareta Folkadotter*. Omnämnes som fru 1356 (RPB, nr 264) och 1360 (U 269 a, s. 26, UUB). Ägde jord i Vedbo hd i Småland (RPB, nr 264), i Sjögestad i Vretakloster sn i Gullbergs hd i Östergötland (SD, nr 1847)

samt i Hölebo hd i Södermanland (U 269 a, s. 26, UUB).

? *Elin Folkadotter*. Omnämnes 1375—1379 (RPB, nr 1189, 1427). Ägde gårdar i Aska och Göstrings hd i Östergötland (RPB, nr 1189, 1427). — Gift med *Bengt Karlsson* (Örnfot) (RPB, nr 1334, 1427), som omnämnes 1355—1365 (RPB, nr 228, HH 4, s. 339), men som icke sigillerar hennes brev från 1375 (RPB, nr 1189, jfr även RPB, nr 1334).

Tab. 3

Orm Folkason (? son av Folke Ormsson, tab. 2). Omnämnes 1373 (RPB, nr 1071; U 269 a, s. 28, UUB; B 15, f. 136, RA)—1379 (DIGA III, s. 166 f). Ägde liksom systern Margareta, den förmodade moderns brorsdotter Margareta Siggadotter (Vinstorpaättens vapen) (RPB, nr 1374) och sonsonen Gustav Karlsson (tab. 5) (VSLÅ 1954, s. 79 f) gårdar i Sjögestad i Vretaklosters sn i Gullbergs hd i Östergötland (SD, nr 144) samt gårdar i Kinda hd i Östergötland och i Gäsene hd i Västergötland (U 269 a, s. 28, UUB). — Var troligtvis gift med Fjällar Piks (mussla) *änka*, som i så fall sannolikt tillhörde den Stureätt, som förde gumsehuvudvapnet (Lundholm i PHT 1958), eller möjligen med en *dotter* till denne Fjällar Pik (Erslev i Personalhistorisk Tidsskr. 1882, s. 24, not 6; jfr K. H. Karlsson PHT 1909, s. 18).

S ö n e r (enl. Utter i Gen 41, f. 50 v, RA; jfr även Sjögestads ovan anförda historia, varom mera Lundholm i PHT 1958; bröder enligt SMR, nr 883; ätm. Fjällar född i ang. äktenskap) :

Fjällar (Ormsson) Pik. Nämd tidigast 1412 (SD, nr 1522). Levde ännu 25.3 1422 (RA perg). Dog före 18.11 1426 (RA perg). Sigill: ett framvänt gumsehuvud med omskrift »...lle Orsmesson» (SD, nr 1522).

Karl Ormsson, 1413—1443, riddare, riksråd.
Se tab 4.

Tab. 4

Karl Ormsson (son av Orm Folkason, tab. 3). Nämnd tidigast 1413 (SD, nr 1688), som riksråd från 1434 (DN 5, nr 664; SMR, nr 140). Blev riddare mellan 19.8 och 2.10 1441 (SMR, nr 1451, 1476), alltså av allt att döma vid konung Kristofers kröning 14.9 1441. Var hövitsman på Västerås 1441 (SMR, nr 1320). Var konungens ämbetsman på Axvall 1443 (Lignell, Beskr. öfver Dal 1, s. 352), då sista gången nämnd som levande. Var död 25.9 1449 (C 4, f. 43, RA). Ägde jord i Bjurum, nu Stora Bjurum, i likanämnd sn i Gudhems hd samt i Vartofta (Skoklostersaml. perg 18.6 1431, RA; C 4, f. 43, RA) och Barne (RA perg 25.3 1422) hd, allt i Västergötland. Sigill: ett framvänt gumsehuvud (SD, nr 2610, 2778; SMR, nr 46, 452). — Var första gången, säkerligen redan 8.3 1413 (SD, nr 1688, jfrt med RA perg 21.3 1422), gift med *Märta Gregersdotter*, dotter av riddaren Gregers Bengtsson (Aspenäsätten) och Katarina Erengisladotter (Hammerstaätten) (SMR, nr 212). Märta dog 1430 (Handl. rör. H. Lek. g. i Sthlm 1, s. 27 f, 50) och låg 5.1 1443 begravd i gråbrödraklostrets kyrka, nu Riddarholmskyrkan, i Stockholm (RA perg). Gift andra gången med *Ingeborg Bengtsdotter*, som 18.6 1431 fick Bjurum i morgongåva (Skoklostersaml. perg, RA). Gift tredje gången med *Cecilia Laurensdotter*, som 11.11 1441 fick gårdar i Vartofta hd i morgongåva (C 4, f. 43, RA) och levde ännu 25.9 1449 (ibid.).

Barn (RK 2, s. 350; Schröder, Mon. dipl. Svec., s. 54; av kronologiska skäl böra barnen ha fötts i äktenskapet med Märta):

1. *Gustav Karlsson*, 1434, dog 1486, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 5.

1. *Katarina Karlsdotter*. — Gift 5.10 1438 med marsken, sedermera konung *Karl Knutsson* (Bonde; se E 1, s. 512) (Bring, Saml. 2, s. 197) i hans andra gifte. Denne, som föddes 1408 eller 1409 (Kumlien, Karl Knutss. pol. v., s. 7 f) och dog 15.5 1470 (Hadorph, Rijmkr. 2, s. 255), hade tidigare, omkring 1428, blivit gift med *Birgitta Turesdotter* (Bielke; se E 1, s. 358) (Kumlien, a. a., s. 18), som dog och begrovs i Vadstena 1436 (ibid., s. 62), och blev på sin sotsäng 1470 omgift med *Kristina Abrahamsdotter* (G. Carlsson i HT 1943, s. 19 f). *Katarina Karlsdotter* kröntes 2.7 1448 till drottning (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 357, not 13) och dog 7.9 1450 (RK 2, v. 8365 ff). Uppgifter om hennes gods finnas i C 4 och C 8, RA.

Tab. 5

Gustav Karlsson (son av Karl Ormsson, tab. 4). Nämnd tidigast 1434 (SMR, nr 46). Blev riddare mellan 28.8 och 10.10 1441 (FMU, nr 2405, 2420), d. v. s. troligen samtidigt med fadern. Var fogde på Kastelholm 1441 (FMU, nr 2405). Från denna befattning, som han ännu 1443 troligen innehade (FMU, nr 2518), var han avsatt före 5.4 1444 (DN 5, nr 725). Var hövitsman på Västerås 1448 (HR 2:4, s. 386), under Karl Knutssons första regeringsperiod på Kalmar (senast från 1452 till 1457; RK 2, v. 9621, 3, v. 273 ff) och under Kristian I:s intill 1463 på Stegeholm (Miss. fra K. Chr. I:s og Hans' Tid 1, s. 23), därefter på Almarestäket, som han måste uppgiva senast 1465 (Hadorph, Rijmkr. 2, s. 277). Innehade Rasbo hd i Uppland som förläning till 1468 (C 32, f. 44 v, RA). Nämnes lagman i Uppland 1452 (RA perg, utan dag) och ännu 16.2 1484 (RA perg; jfr LagS 1, s. 15, 58). Var senast från 1472 och ännu 1486 även häradshövding i Trögds hd i Uppland (RA perg 5.10 1472; G. papper ang. Mora sn 2, s. 431; jfr LagS 1, s. 15, 58). Inträdde i riksrådet senast 1452 (BSH 3, nr 23; Nordberg, S. Claræ m., s. 28). Dog 26.7 1486 (Schröder, Mon. Dipl. Svec., s. 54). Begravd i gråbrödraklostrets kyrka i Stockholm (Gardell, Gravm. 1, nr 487). Innehade gårdar i Gudhems (BSH 4, nr 54), Gäsene, Kullings, Kåkind, Marks, Redvägs och Vadsbo (VSLA 1954, s. 80 ff), Skånings, Vartofta och Vilske hd i Västergötland (Skoklostersaml. perg 15.2 1454, RA), i Mo, Norra Vedbo och Västbo hd i Småland (VSLA 1954, s. 80 ff), i Bankekinds (Skoklostersaml. perg 20.3 1461, RA), Gullbergs (VSLA 1954, s. 79 f), Aska, Kinda och Ydre hd i Östergötland, i Jönåkers (Rääf, Ydre 1, nr 126) och Selebo hd i Södermanland (G 29, s. 124, LSB), i Håbo, Lagunda, Långhundra, Norunda, Rasbo, Simtuna, Vaksala, Örbyhus (VSLA 1954, s. 76 ff), Färentuna, Trögds (Rääf, Ydre, 1, nr 126), Bro, Sollentuna (Skoklostersaml. perg 28.9 1475, 15.11 1486, RA) och Bälunge hd i Uppland, i Hedemora stad (RA perg 28.2 1474), i Gamla Norbergs bergslag i Västmanland (VSLA 1954, s. 78) och i Glanshammars hd i Närke (RA perg 20.10 1457) samt i Halland (VSLA 1954, s. 82). Han var bland *Birgitta Magnusdotters* (Porse) arvingar (Liljeholm i PHT 1955, s. 132; Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 100). En efter hans död upprättad järdebok finnes bevarad (C 39, RA; jfr Lundholm i VSLA 1954, s. 73 ff), där även faderns sätesgård Bjurum är upptagen. Herr Gustavs sätesgård var annars Ekholmen i Veckholms sn i Trögds hd i Uppland, ursprungligen hans hustru *Birgitta Stensdotters* arvegods, från

1472 tillhörande honom själv (Rääf, Ydre 1, nr 126; jfr Lundholm, Sten Sture d. ä., s. 21 ff). Han dog barnlös och ärvdes av systerdottern Magdalena Karlsdotter (Bonde) (Sjögren, Trolle, s. 257; Lundholm i VSLÅ 1954, s. 75 f, o. i HT 1955, s. 266 f; Liljeholm i PHT 1955, s. 132). Sigill: ett framvänt gumsehuvud (RepD 2, nr 4393, 5050). — Var först gift med *Märta Karlsdotter* (DIGA 2, s. 134) och blev före 2.12 1446 (Skoklostersaml. perg, RA) men troligen efter 27.10 1445 (RA perg) omgift med *Birgitta Stensdotter*, som var dotter av Sten Turesson (Bielke, se E 1, s. 357) och Margareta Karlsdotter (Sparre av Tofta) samt änka efter riksrådet riddaren Gustav Sture (sjöbladsätten), som levde 2.1 1444 (HH 31, s. 119) men dog s. å. (Kumlien, Karl Knutss. pol. v., s. 205; hans anniversarium skulle firas den 26.1; Lundholm, Sten Sture d. ä., s. 3, not 2). Genom detta gifte blev herr Gustav Karlsson styvfar till Sten Sture d. ä. Fru Birgitta levde 1461 men var död 1464 (SBL 4, s. 162). Gift tredje gången 26.9 1474 (Skoklostersaml. perg, RA) med *Ingeborg Filipdotter*, som var

dotter av danska riksrådet riddaren Filip Axelson (Tott) och Ermegard Eggertsdotter (Frille) samt gifte om sig 30.9 1487 med (SRS 1:1, s. 235) riksrådet Erik Trolle (se E 8, s. 371) och levde troligen ännu omkr. 1504 (af Ugglas, Senmedelt. prof. silversm., s. 106, not 4).

B a r n (Gen 11 a, f. 6 v, 7; jfr Gen 3, f. 9, RA, och Margareta Grips b., s. 152, Trolleholms ark.):

2. *Märta Gustausdotter*.

2. Ett barn föddes 1448 (HR 2:4, s. 386), minst ett barn dog före 1464 (DIGA 2, s. 134).

2. Av ett arvskifte framgår att barn motsvarande fem systerlotter överlevde fru Birgitta men dogo kort efter henne och ärvdes av fadern (Register uppå gamla handl., som finnas på Vik, s. 99, 123, Str. kam. handl. 1, RA; Lundholm, Sten Sture d. ä., s. 24 m. not 10).

Utter (Gen 41, f. 50 v, RA) uppger namnen på två söner *Erik* och *Karl*.

Barn till Gustav Karlsson äro begravda i familjegraven i gråbrödraklostrets kyrka (nu Riddarholmkyrkan) i Stockholm (Gardell, a. a., nr 487).

Ivar Nilssons ätt

Av *Eric Anthoni*

Den förste i källorna framträdande medlemmen av Ivar Nilssons ätt, slutligen riddaren och riksrådet Magnus Nilsson, om vars föräldrar källorna tiga, levde i början av 1300-talet och var uppenbarligen av en jämförelsevis okänd släkt. Genom förmånliga giften vann dock släkten snabbt inträde bland högrälset, där den bibehöll sig, tills den i början av 1400-talet utslöcknade. Ivar Nilssons ätt var framförallt besutten i Södermanland, men hade gods även annorstädes, bl. a. i Östergötland, där Magnus Nilssons sonson Ivar Nilsson var lagman. Vapnet var en fyrstyckad sköld. Samma vapen föres av Lindöätten, av vilken riddaren Filip Ragnvaldsson och hans bror Anund 1344 och 1345 uppträda i sammanhang, som klart tyda på släktskap (DS, nr 3860, 3894, 3929). Färgerna i den fyrstyckade sköld, som Ivar Nilssons ätt förde, uppgivas ha varit: övre och nedre fälten gula, de högra och vänstra röda (Anna Pdr Bielkes släktb., f. 25 v, RHA; Gen 42, f. 12 v, 13, 25 v, Skokloster 1, fol. vol. 57, f. 26 v, 73 v, RA; Rål fol. vol. 12, f. 45, 73 v, KB).

Litteratur: H. Rosman, Om den s. k. Röde-ätten under medeltiden, i SAT 2 (1889—1897), s. 309—316.

Tab. 1

Nils. Nämnas ej i bevarade källor.

B a r n (DS, nr 1461):

Magnus Nilsson, 1305—1329, riddare, riksråd. Se tab. 2.

Ingegärd. Ingavs 1305 i Riseberga kloster med modernegården Sundby av brodern Magnus Nilsson med *bröders* och *sysstrars* bifall (DS, nr 1461).

En *dotter* var troligen gift med riksrådet riddaren Ingevald Estridason (Hammerstaätten), vilken nämnes som levande 1308—1322. Se härom Bendix i PHT 1956, s. 130.

Tab. 2

Magnus Nilsson (son av Nils tab. 1). Sedermera riksrådet Magnus Nilsson nämnes tidigast med visshet 1305, då han som väpnare utfärdar ett gåvobrev på godset Sundby till Riseberga

kloster (DS, nr 1461). Slagen till riddare något av åren 1309 (DS, nr 1632)—1318 (Gen 73, lapp vidfäst s. 62, RA). Nämnas som riksråd från 1318 (Gen 75, f. 97, RA; jfr B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 291 f). Uppgives hava varit lagman i Västmanland 1319, men denna uppgift kan bero på en felaktig avskrift (DS, nr 2199; jfr Rosén, a. a., s. 336, not 11, och häremot B. Beckman, a. a. 2, s. 451 och 453). Omtalas sista gången, då han jämte hustrun upprättar sitt testamente 19.9 1329 (DS, nr 2744). Blev enligt sin i detta uttalade vilja jämte hustrun begravd i Julita kloster (DS, nr 3860). Var bosatt i Ripsa sn i Rönö hd i Södermanland (DS, nr 2744), möjligen på Åboö, vilket längre fram innehades av sonen Arvid och andra avkomlingar. Innehade i övrigt gods i Jönåkers, Oppunda och Rönö hd i Södermanland (DS, nr 2744); i Sjuhundra hd i Uppland (DS, nr 2154) och i Västergötland (DS, nr 2744). Torde även varit besutten i Närke eller Västmanland, eftersom han vid kungahyllningen 1319 företräder det ena av dessa landskap (DS, nr 2199). Sigill: en fyrstyckad sköld (HiSig 3: 169, 270, 368. — Gift med *Ingrid*, som var dotter till en syster (?Kristina) (Skoklostersaml. 1, fol. vol. 44, s. 30, RA) till drotsen riddaren Abjörn Sixtensson (Sparre av Tofta) (Rosman i SAT 2, s. 311 f; att Ingrid's mor icke, såsom Rosman antar, kan vara Röd Keldorssons [Färila, Oreste Keldorssons ätt] hustru Ingrid Sixtensdotter framgår av att denna enligt DS, nr 1347, ärvt av sin moder och alltså dött barnlös; påpekande av A. F. Liljeholm). Hon var ännu icke gift i januari 1309, då Abjörn gav denna sin systerdotter Ingrid en gård Åby (DS, nr 1603). Fru Ingrid nämnes sista gången 1329, då makarna upprättade sitt testamente (DS, nr 2744).

B a r n (fadersnamn, sigill, godsinnhav; DS, nr 3452, 3860, 4790; RPB, nr 2795, 2908; fru Ingrid var moder till Nils enl. RPB, nr 2901, till Abjörn enl. DS, nr 3452, och förnamnet, till Arvid enl. DS, nr 3860, och till Cecilia enl. Skoklostersaml. I, fol. vol. 44, s. 48):

Nils Magnusson, 1335—1361, konung Eriks råd. Se tab. 3.

Abjörn Magnusson. Uppgör 1339 »corpore debilis» sitt testamente, nämnande Ripsa sin »ecclesia parrochialis» (DS, nr 3452). Vistades då sannolikt i Skåne, eftersom han förutsätter, att hans stoft först skall nedsättas i Börninge kloster, men utser Julita kloster till dess sista lägerställe och giver detta kloster jord i Ripsa sn. I testamentet kallar han Nils Ingevaldsson (Hammerståetten) liksom Nils Abjörnsson (Sparre av Tofta) sin consobrinus. Omtalas 1344 som avliden (DS, nr 3860).

Arvid Magnusson. Uppgör 1344 »corpore debilis» sitt testamente och väljer sin lägerstad i Julita kloster »hos sina föräldrar» (DS, nr 3860). Bodde på Åboö i Ripsa sn och ägde dessutom jord i Oppunda och Rönö hd i Södermanland, i Trögds hd i Uppland och i Tveta och Östbo hd i Småland (DS, nr 3860).

Cecilia Magnusdotter. Nämnas tidigast 1339 (Skokloster 1, fol. vol. 44, s. 48, RA). Var synbarligen den syster, som omtalas i brodern Arvids testamente 1344 och som 1396 nämnes som »fru Cecilia» i dottern Helga Anundsdotter's testamente (RPB, nr 2795). — Har tydligen varit gift med riddaren *Anund Röriksson* (Rörik Birgerssons ätt), som tidigare varit gift med en dotter till Folke Jonsson (Fånöätten) (DS, nr 2649; jfr Rosman i SAT 2, s. 313), och levde ännu 1336 (DS, nr 3203).

Tab. 3

Nils Magnusson (son av Magnus Nilsson, tab. 2). Nämnas första gången 1335 (DS, nr 3156). Var ej riksråd 1351 (ST 2, s. 152). Var konung Eriks råd 1356 (ST 2, s. 232). Nämnas som levande sista gången 27.9 1361 (DS, nr 6538) och är död 15.8 1368 (RPB, nr 836). Innehade jord i Jönåkers hd i Södermanland (RPB, nr 57) och i Tuhundra hd i Västmanland (Nygren i LBH, ny ser. 3, s. 251) samt tydligen även de gods, som omtalas i hans senare hustrus testamente (RPB, nr 1777). Sigill: en fyrstyckad sköld (HiSig 3: 571; RPB, nr 305). — Var gift troligen redan 29.7 1335 (DS, nr 3156) med *Ingeborg*, dotter till riddaren och riksrådet Knut Folkason (Algotssönernas ätt) och dennes första fru Margareta Tyrgilsdotter, marsken Tyrgils Knutsdotters dotter (Liljeholm i PHT 1950, s. 93). Ingeborg nämnes sedan 26.10 1339 och 18.11 1344 som Nils hustru (DS, nr 3452, 3860). Eftersom hon då kallas fru, måste hon tidigare varit gift med en riddare. Nils blev sedan omgift med *Kristina Ivarsdotter* (RPB, nr 836, 1777), som troligen var dotter av fähirden i Tönsberg Ivar Nilsson och Margareta Petersdotter, av en betydande norsk släkt (Munthe i Norsk slekts-hist. Tidsskr. 1927—1928, s. 379 f). Kristina upprättade före 1370 sitt testamente, väljande sin lägerstad i Strängnäs domkyrka (RPB, nr 1777), samt innehade förutom Åboö i Ripsa sn i Rönö hd (RPB, nr 836, 1777) även jord i Daga, Selebo och Akerö hd i Södermanland (RPB, nr 1777). Sigill: två stengavlar (RPB, nr 836).

B a r n (RPB, nr 1777, 2795, 2908, 3049; Folke och troligen Cecilia från det första giftet, Ivar och möjligen Sigrid från det andra; se vidare nedan):

1. *Folke Nilsson*. Var tydligen den brorson, som omnämnes i farbrodern Arvid Magnussons testamente 1344 (SAT 2, s. 313). Framträder 22.8 1364 (RPB, nr 624). Skrivs till Svaneholm i Hargs sn, Vifolka hd i Östergötland 1376, då han under en sjöresa till Tyskland träffades av ett svårt sjukdomsfall, som föranledde honom att göra en pilgrimsfärd till Vadstena kloster (SFSS 2: 1, s. 138). Blev riksråd något av åren 1377—1379 (ibid., s. 51, 59 f; jfr Engström, Bo Jonsson 1, s. 274 ff). Dog 1400, efter 21.4 (SRS 1: 1, s. 30; RPB, nr 3087) och blev begravd i Vadstena kloster (SRS 1: 1, s. 136). Innehade jord i Rönö hd i Södermanland (SD, nr 1605) samt i Aska, Östkindis (RPB, nr 2908) och Vifolka hd (RPB, nr 3084) i Östergötland. Sigill: en fyrstyckad sköld (RPB, nr 624, 1741, sigillen). — Var första gången gift med *Märta Gustausdotter* (RPB, nr 2201), som var dotter av riddaren och riksrådet Gustav Arvidsson (Sparre av Vik), tidigare torde varit gift med en riddare, eftersom hon kallades fru (RPB, nr 2201), och dog före 21.3 1384, då jord i Västerrekarne hd i Södermanland, som hon bortgivit i sitt testamente, försälldes av mottagaren (UUB perg). Fru Märta överlämnade två år före sin död till Vadstena kloster sin del i de gods i Vedbo och Ydre hd i Småland, vilka hon ärvt jämte sin avlidne broder riksrådet riddaren Arvid Gustavsson (RPB, nr 2201; jfr Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 109, not 599). Folke Nilsson blev sedan omgift med *Ramborg Staffansdotter* (SD, nr 1605), dotter till riddaren och riksrådet Staffan Ulfsson (Ulv) och hans första fru, en syster till Torkel och Sten Haraldsson (Gren) (RPB, nr 2037, 2584). Hon hade tidigare, åtminstone från 1374 (RPB, nr 1089, jfr nr 1905), varit gift med Ödgisl Sunason (Lillie af Greger Mattssons ätt, se E 4, s. 663), som levde ännu 1383 (RPB, nr 1905) men var död 1384 (RPB, nr 2037, 2075). Fru Ramborg sålde 1412 det morgongåvogods i Rönö hd i Södermanland hon fått av Folke Nilsson (SD, nr 1605). Hon bodde på sitt fädernegods (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 294 m. not 3) Lagnö i Aspö sn i Selebo hd i Södermanland (SD, nr 1295, 1613), nämnes som levande senast 1412 (SD, nr 1613) men var död 1419 (SD, nr 2673). Sigill: en tillbakaseende ulv (RPB, nr 2037, 2075, 2697, 2971; SD, nr 631).

Cecilia Nilsdotter, Ivar Nilssons »syster» (SD, nr 345), väl identisk med den brorsdotter, som omnämnes i farbrodern Arvids testamente 1344 (DS, nr 3860). — Var 27.1 1396 gift med riddaren *Sten Haraldsson* (Gren) (RPB, nr 2795; jfr nr 3049). Nämnes ännu 1403, då hon jämte sin man och sin broder avstår all rätt till Fiholm i Jäders sn i Österrekarne hd i Sö-

dermanland, som Helga Anundsdotters son Erik Valdemarsson (Folkungaättens Valdemarsgren) givit sin hustru i morgongåva och denna försålt till drottning Margareta (SD, nr 171, 345). Dog 26.4 1415 och blev begravd i Vadstena kloster (SRS 1: 1, s. 136).

Sigrid (Nilsdotter). Nämnes såsom dotter, tydligen avliden, i Kristina Ivarsdotters före 1370 utfärdade testamente (RPB, nr 1777). Då Kristinas sannolike styvson Folke Nilsson i samma handling kallas son, är det ovisst, i vilket av faderns giften Sigrid var född, troligen dock det andra, eftersom faderns andra hustru efter Sigrids död ärvt lösöre av henne.

2. *Ivar Nilsson*, 1382, dog 1417, riddare, lagman och riksråd. Se tab. 4.

Tab. 4

Ivar Nilsson (son av Nils Magnusson, tab. 3). Nämnes första gången 11.3 1382 (RPB, nr 1695). Blev riddare något av åren 1388—1389 (Löfqvist, Om riddarv., s. 250). Var lagman i Östergötland 1392 och innehade denna befattning till sin död 1417 (RPB, nr 2628; SRS 1: 1, s. 138; jfr LagS 1, s. 274). Blev riksråd något av åren 1389 (SRS 3: 2, s. 241, not a)—1396 (ST 2, s. 655). Dog 18.4 1417 och begravs i Vadstena kloster den 20 i samma månad (Gardell, Gravm. 1, nr 367; SRS 1, s. 136). Har tydligen innehaft fädernegodset Åboö, som dottersonen Laurens Axelsson (Tott) räknade som sitt rätta moderne (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 281). Innehade jord i Österrekarne hd i Södermanland (SD, nr 2636) samt i Dals hd i Östergötland (SD, nr 186). Överlät jämte sina samarvingar efter kusinen Helga Anundsdotter (RPB, nr 2795) Fiholm till konung Erik (SD, nr 541). Sigill: en fyrstyckad sköld (RPB, nr 2507, 2833, 2856, sigillen; SD, nr 186). — Blev gift kort efter 13.12 1390, då påvlig dispens erhöles, med *Margareta Tordsdotter*, som var dotter av riddaren och riksrådet Tord Röriksson eller Bonde (se E 1, s. 512) (K. H. Karlsson i PHT 1898—1899, s. 21 f) och troligen Ramborg Nilsdotter (Vasa) (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 204, 261), dog 1401 och begravs i Skänninge kloster (SRS 1: 1, s. 30; Gardell, a. a., nr 333).

Barn (i angivet äktenskap; K. H. Karlsson i PHT 1898—1899, s. 21 f; Gillingstam, a. a., s. 261):

Ingeborg Ivarsdotter. — Gift före 1419 (SD, nr 2605) med riddaren och danska riksrådet *Axel Petersson* (Tott), som tidigare varit gift med Katarina Axelsdotter (Krognos) (RepD 1, nr 5943, 7136; jfr Gillingstam, a. a., s. 204, not 222) och dog 1446 eller 1447 (Skoglund, De yngre Axelssönernas förb. m. Sv., s. 13,

not 3). Fru Ingeborg skiftade arv med sina styvsöner 1447 (RepD 1, nr 7671). Levde ännu 18.8 1457 (RA perg) men var död 25.7 1466 (RepD 2, nr 2125).

Kristina Ivarsdotter. Dog flera år före 1427 (Gillingstam, a. a., s. 260 ff). — Var gift med

riddaren och riksrådet *Nils Jönsson* (Oxenstierna), som sedan blev omgift först med *Kristina Petersdotter* (Stallare?), sedan med *Katarina Karlsdotter* (Sture, gumsehuvudsätten) (Gillingstam, a. st.) samt levde ännu 21.10 1450 (Gillingstam, a. a., s. 306).

van Kyren

Av *Eric Anthoni*

Ätten van Kyren var hemmahörande i Holstein, där en *Godescalcus de Kyren* framträder i början av 1200-talet (Schl.-Holst.-Lauenb. Urkundensamml. 2, s. 192, 195, 199). 1268 nämnas fyra bröder, söner till denne, Ludolf eller Lyder, Henrik, Gotskalk och Ivan (a. a. 1, s. 212). År 1293 sälja riddarna Ludolf och Henrik de Kyren och deras avlidna bröder Ivans och Gotskalks barn en förläning i sin hemtrakt. Därvid nämnes Ivans son Gotskalk med »bröder» (Urkundenb. d. Stadt Lübeck 1: 1, nr DCVII, DCX). En del ättemedlemmar torde snart flyttat till Sverige (B. Beckman, *Matts Kättilmundsson* 1, s. 37), där de i början av 1300-talet framträdde och vinna inträde i riksrådet. Den första synliga förbindelsen med Sverige innebär Henrik van Kyrens och Ivans (van Kyren) omnämnande som deltagare i tåget till Neva 1300 (SFSS 158, v. 1560). Inflyttarnas släktskap sinsemellan är oklar. Ätten utdog i Sverige kort efter 1350. Släktmedlemmarnas kända vapenbilder visa vanligen trappskuror, bildande stengavlar eller trappskurna rutor. Namnen Ivan och Botzlana tyda på slaviskt ursprung, en i Nordtyskland icke ovanlig företeelse.

Litteratur: A. Mohlin, *Förbundet på Bohus* den 24 juli 1321, i VHA AH 80 (1952), s. 91 m. not 76; B. Beckman, *Matts Kättilmundsson* 1 (1953—1954), s. 37.

Tab. 1

Ivan van Kyren. Nämnes första gången 1259 (Schl.-Holst.-Lauenb. Urkundensamml. 2, s. 501) och sista gången som levande 1274 (a. a., s. 214). Är död 1293 (Urkundenb. d. Stadt Lübeck 1: 1, nr DCVII, DCX).

S ö n e r (ibid., nr DCVII):

Gotskalk van Kyren, 1293—1313, riddare. Se tab. 2.

S ö n e r, nämnda 1293 (ibid.), möjligen identiska med någon eller några av de i tab. 3, 4 och 5 upptagna.

Tab. 2

»*Godescalcus de Kyren et fratres*» nämnas 1293 som söner till den ovannämnda då avlidne Ivan de Kyren (Urkundenb. d. Stadt Lübeck 1: 1, nr DCVII). Synes vara den riddare Gotskalk de Kyren, som är sigillvitne för hertig Erik Magnusson, då denne upptar lån i Lübeck 1312 (DS, nr 1838). Bevittnar s. å. i Varnhems kloster hertigens privilegiebrev för Lübeck (DS, nr 1860). Nämnes bland hertig Eriks män i fredstraktaten i Hälsingborg 1313 (ST 1, s. 378). Har av (mågen) Filip

Ulfsson (Ulv) köpt gods på Själland (DDan 2: 9 B, nr 366, 367, 410). Var död 1327 (DDan 2: 9 B, nr 366).

B a r n (DDan 2: 9 B, nr 366; Gen 41 f. 16 v, RA; U 269 a, UUB):

Botzlana, även kallad *Gödelin*, vilket senare torde vara ett smeknamn, bildat på faderns förnamn Gotskalk (Messenius, *Theatrum*, s. 77; U 269 a, s. 40; jfr K. H. Karlsson i HT 1885, s. 170). Säges ha levat 1332 och ännu 1341 (Gen 41, f. 16, RA). — Var gift med riksrådet riddaren *Filip Ulfsson* (Ulv), vilken nämnes som levande 1296 (DS, nr 1185)—1333 (DS, nr 3191 m. not) och tidigare troligen varit gift med en dotter till riksrådet riddaren Karl Gustavsson (två liljor i kors) (K. H. Karlsson i HT 1885, s. 170 f). — Familjebanden belysas av en odaterad regist (U 269 a, s. 40, UUB), enligt vilken »fru Gödelin, Filipus Ulfssons efterleverska» skall till sina söner Bengt och Erik Filipssöner (jfr det feldaterade DS, nr 1766) ha överlåtit jordagods i Bobergs hd i Östergötland, vidare av Filip Ulfssons försäljning av själländska gods till (svärfadern) Gotskalk van Kyren före 1327 (DDan

2: 9 B, nr 366, 367, 410), och av att Filip Ulfsson har en sonson med namnet Gottskalk (K. H. Carlsson i SAT 1, s. 232).

Eggard van Kyren, riddare. Nämnes 1313 jämte bl. a. Gotskalk van Kyren bland hertigens män vid freden i Hälsingborg (ST 1, s. 378). Hör till hertig Eriks löftesmän vid fördraget i Kolding 1314 (ST, nr 182). Nämnes ej senare i Sverige men är troligen identisk med Eggard van Kyren, som 1327 till riddaren Jens Ottesen sköter alla sin faders gods på Sjämland, köpta av Filip Ulfsson (DDan 2: 9 B, nr 366, 367, 410), och som följande år i Roskilde kvitterar köpesumman (DDan 2: 10 B, nr 71).

Tab. 3

Ivan van Kyren (son eller brorson till Ivan van Kyren, tab. 1). Är kanske identisk med den Ivan, som deltar i svenska härtåget till Neva 1300 (SFSS 158, v. 1560; Pipping, Komm. t. Erikskr., s. 482). Sigillrar som riddare 1307 hertigarna Erik och Valdemar Magnussons förbund med hertig Kristofer av Halland i Motorp (DS, nr 1547) liksom fördraget i Aby s. å., varvid han kallas hertigarnas consiliarius (DS, nr 1566). Är bland hertig Eriks löftesmän 19.7 1314 i fördraget i Kolding och 30.10 s. å. (ST, s. 383) och har, möjligen som något slags befallningshavande, senast 1314 utsett skiljedomare i en tvist mellan domprosten i Skara och dennes vederparter (DS, nr 1992). Deltog sommaren 1316 i strider utanför Stralsund och råkade därvid tydligen i fångenskap, från vilken han i augusti nödgades lösa sig medelst ett skuldbrev (Meckl. Urkundenb., nr 3840). Deltog i aktionen mot konung Birger efter Nyköpings gästbud (B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 273 f, 276 f). Var 1318 bland löftesmännen för konung Håkan av Norge och de avlidna hertigarnas män vid förlikningen med Erik Menved och konung Birger (DS, nr 2173). Sigillrar 1321 bland hertiginnan Ingeborgs råd fördraget med hertig Henrik av Mecklenburg (BSH 1, nr 2) och har 2.7 1322 tillsammans med Knut Posse i Stralsund bevittnat hertiginnan Ingeborgs skuldförbindelse till staden (DDan 2: 9 B, nr 425; jfr G. Carlsson i HT 1953, s. 365). Nämnes ej därefter. Är begravnen i Varnhem, där hans gravsten finnes med en vapenbild med två bjälkvis ställda trappsurna tandskuror bildande mot varandra ställda stengavlar (Gardell, Gravm. 1, nr 146).

? **Söner** (eftersom Ivan van Kyren begrovs i Sverige, kunna följande personer tänkas varit hans söner):

Markvard van Kyren. Nämnes tidigast 1328 (Gen 75, f. 587 v, RA). Blev riddare 1335 eller

1336, troligen vid konung Magnus kröning 21.7 1336 (Löfvqvist, Om riddarv., s. 248, 259). Betalar 25.3 1341 riddaren Karl Magnusson (Örnfot) för gods i Sunnerbo hd i Småland (DS, nr 3554). Nämnes ej senare. Sigill: en hjälm, utan sköld, med horn utåt kantade med fjädrar (HaSig nr 431).

Gotskalk van Kyren. Nämnes 1334 (DS, nr 3079) tillsammans med riddaren Gustav Nilsson (Bielke, se E 1, s. 354) samt Markvard och Ivan Lydersson van Kyren.

Tab. 4

Lyder van Kyren (bror eller kusin till Ivan tab. 3). Sigillrar bland 12 riddare jämte Ivan de Kyren hertigarna Erik och Valdemar Magnussons förbund med hertig Kristofer av Halland i Motorp 1307 (DS, nr 1547) och beseglar 17.12 s. å. bland hertigarnas »råd» dessas fördrag med konung Håkan (DS, nr 1566). Nämnes 1315 »aducatus Finlandiae» (DS, nr 2018), 1316 och 1319 »praefectus Finlandiae» (DS, nr 2060; Peringskiöld E 102 a: Misc. 5: 36, VHHA: s dep., RA), 1320 åter »aducatus Finlandiae» (DS, nr 2257), i vilken egenkap han fungerar ännu i slutet av år 1322 (DS, nr 2371). Sigillrar 1321 i Varberg såsom hertiginnan Ingeborgs råd hennes fördrag med hertig Henrik av Mecklenburg (BSH 1, nr 2). Överenskommer 1321 med sin »broder» Wulf van Kyren, att denne skulle få godsen i Holstein, medan Lyder skulle behålla godsen i Sverige (Gen 75, f. 587, RA). Har innehaft jord i Skånings hd i Västergötland (DS, nr 2341), i Sköllersta hd i Närke (DS, nr 2016) och i Finland (DS, nr 2060). Levde ännu 1322 (DS, nr 2341, 2371). Var död 1327 (Skoklostertersaml. 1, fol. vol. 44, s. 39, RA). Sigill: två bjälkvis ställda med spetsarna sammanstötande trappsurna sågskuror, bildande trappsurna rutor (HaSig nr 89). — Enligt Liljeholm i PHT 1950, s. 105 f, var han gift med *Bengta*, änka efter Nils Kettilsson (Bielke, se E 1, s. 354), som var död 1310.

Barn (Liljeholm i PHT 1950, s. 105 f; B 16, f. 388, RA; DS, nr 3079, 4768; RPB, nr 409; åtminstone Eggard och Mekthild voro enl. av Liljeholm anförda skäl födda i äktenkapet med fru Bengta):

Ivan Lydersson de Kyren. Nämnes 1334 (DS, nr 3079) och 1347 (DS, nr 4257). Sigill: två bjälkvis ställda, med spetsarna sammanstötande trappsurna tandskuror, bildande trappsurna rutor (HiSig 1: 3, 432, 642).

Eggard van Kyren. Var född i Norge (SFSS 1: 3, s. 188). Var riddare 1343 (DS, nr 3689). Innehade sätesgården Eggardsnäs, tydligen uppkallad efter honom själv, i Halla sn i Jönåkers hd i Södermanland (SFSS 1: 3, s. 186).

Nämnes som levande senast 30.6 1350 (DS, nr 4592). Död senare på året eller 1351 (SRS 3: 2, s. 244 f, not c; jfr även RPB, nr 409). Sigill: en hjälm, utan sköld, med horn utåt kantade med små fännikor (HiSig 3: 541). — Var redan 22.8 1344 (DS, nr 3822; jfr SRS, a. st.) gift med *Katarina Ulfsson* (hel. Katarina), som föddes 1331 eller 1332 (SRS 3: 2, s. 245, not c), dog 24.3 1381 (SRS 1: 1, s. 101, 3:2, s. 263) och var dotter till lagmannen riddaren Ulf Gudmarsson (Ulvåsaätten) och Birgitta Birgersdotter (hel. Birgitta) (Finstaätten).

Werner van Kyren. Nämnes tidigast 1351 i Stockholm, då han beseglar ett kvitto till arvingarna efter riddaren Gustav Nilsson (Bielke, se E 1, s. 354) (DS, nr 4768). Skänker 1359 jord i Västerrekarne hd i Södermanland som själagift (RPB, nr 409). Sigill: två bjälkvis ställda trappskurna tandskuror bildande mot varandra vända stengavlar (ibid.).

Mekthild Lydersdotter. — Var först gift med riddaren *Algot Magnusson* (Algotssönernas ätt) (G. Carlsson i PHT 1920, s. 93, not 6), vilken nämnes som levande 1334 (DS, nr 3070)—1340 (Gen 75, f. 104, RA). Fru Mekthild blev senare, efter 1.5 1344 men före 20.1 1350 omgift (DS, nr 3778, 4518) med riksrådet riddaren *Gustav Tunason* (Vingätten),

vilken nämnes som levande 1315 (DS, nr 1999)—1357 (Sjöstedt, Krisen 1356—1359, s. 21, not 41) och tidigare varit gift (G. Carlsson i PHT 1920, s. 91, 93, not 6) med Katarina Gudmarsdotter (Ulvåsaätten). — Fru Mekthild blev jämte Gustav Tunason och dennes första hustru begravnen i Varnhem, där en gemensam gravvård över dem finnes (Gardell, Gravm. 1, nr 208).

Hinze Lyderssons och hans bror riddaren Eggard van Kyrens gåva till prästbordet i Halla sn i Jönåkers hd i Södermanland bekräftas 22.9 1433, varvid de kallas »föräldra» till riddaren Knut Karlsson (Örnfot), som härstammade från en dotter till Ture Kettilsson (Bielke, se E 1, s. 355), och hans hustru Johanna Torkilsdotter (Bragde) (B 16, f. 388, RA).

Tab. 5

Wulf van Kyren, »broder» till Lyder van Kyren (tab. 4). Tillhörde 9.6 1318 hertiginnan Ingeborgs råd (Gen 73, s. 99, och Gen 75, f. 84 v, RA). Överenskommer 1321 med sin »broder» Lyder van Kyren, att denne skulle behålla godsens i Sverige, medan Wulf skulle få godsens i Holstein (Gen 75, f. 587, RA). Nämnes 1329—1333 som holsteinsk riddare (DDan 2: 10 B, nr 156; ST 1, s. 554).

Lejonansikte, Bengt Nilssons ätt

Av *Karl-Uno Pettersson*

Ett framvänt lejonhuvud, s. k. lejonansikte, fördes som vapenbild förutom av Bengt Nilssons ätt även av Hemming Ödgislasons i det följande behandlade, likaledes huvudsakligen till Småland knutna ätt. Någon släktskap mellan de båda ätterna har dock ej kunnat påvisas.

Vapnet har också förts av andra enskilda, som icke kunna inpassas i de båda lejonansikte-släkterna. En Bengt Eriksson beseglade sålunda 1319 i Hässelby i Björkebergs sn i Gullbergs hd i Östergötland Sigmund Erengislasons (båt, se B 15, f. 150 v, RA) testamente med sitt sigill med lejonansiktet (DS, nr 2217; HiSig 3: 282) tillsammans med bl. a. Brud Benason (tab. 4 nedan). Bengt Eriksson bör sålunda ha varit släkt med Brud Benason, churu troligen ej, såsom Annerstedt förmodar (X 58 b, s. 437, UUB), fader till denne.

Även Peter Nilsson i Attatorp, kanske Attorp i Säms sn i Kinds hd i Västergötland, förde lejonansiktevapnet (RA perg 18.10 1473). Han ägde jord även i Marks hd i samma landskap, var gift med en Peter Stigssons dotter Birgitta, åt vilken han på Öresten i Örby sn i samma härad utfärdade morgongåvobrev 25.2 1471, och upprättade sitt testamente 1474 (BSÄK 7, s. 135 ff).

I DS, nr 889 (brevet utfärdat i mitten av 1280-talet) nämnes en Ingeborg, dotter av tiohärads lagmannen Karl Ingeborgason (Lejonbalk). Vid hennes numera bortfallna sigill finnes på baksidan av brevet följande anteckning av Utters hand: »I hennes signett står läyonahn-sichtett». Uppgiften får dock ej anses fullt säker, eftersom lagman Karl och hans hustru Ulfhild Sigtryggsdotters (Boberg) släkt förde andra vapenbilder (HiSig 3: 23, 25). Den är möjligen en lättförståelig förväxling med det s. k. Pukevapnet.

I B 15, f. 157, RA, finnes avritat ett sigill från 1354 visande ett lejonansikte, vilket upp-gives tillhöra en Karl Amundsson (DS, nr 5050). Eftersom denne emellertid i själva handling-en säger sig sakna sigill, måste ritningen vara felaktig. Det ligger nära till hands antaga, att sigillet är Nils Bengtssons (tab. 3 nedan), som nämnes härads-hövding i Östra hd 1355 (DS, nr 5099). Karl Amundsson säger sig nämligen hava bett härads-hövdingen och herr Harald i Stenberga sn i samma hd besegla handlingen.

Lejonansiktet förekommer även i Linköpings stads vapen sedan 1300-talet (HiSig 3: 756).

Litteratur: K. H. Karlsson, Några anteckningar från 1400-talet om Trolle-släkten, i SAT 1 (1879—1888), s. 168—170; G. Carlsson, Bengt Niklison, i SBL 3 (1922), s. 195—197; P. Sjögren, Släkten Trolles historia intill år 1505 (1944), s. 41 ff; H. Anderson, Anteck-ningar om Virserum 2 (1955), s. 18—26.

Till namnet ej känd
fader (eller moder)

Nils 1298—1301 Tab. 1	Brud Benason 1310—1321 Tab. 4	
Bengt Nilsson 1315—1341 Tab. 2	Jöns Brudsson 1336—1366 Tab. 5	Bengt Brudsson 1342—1365 Tab. 7
Nils Bengtsson 1339—1364 Tab. 3	Till namnet ej känd son eller dotter 	Arvid Bengtsson 1361—1396 Tab. 8
	Jöns Bengtsson 1418—1444 Tab. 6	Bengt Arvidsson 1400—1413 Tab. 9

Tab. 1

Nils (broder till Brud Benason, tab. 4). Är kanske identisk med riddaren Nils Sestrådson, som nämnes första gången år 1287, då han i Skänninge med dominustitel beseglar ett för-likningsdokument mellan Magnus och Leonard Ödason (Örnfot) och herr Harald Ulfssons änka Margareta angående mannens gods (DS, nr 939). Han kallas där æstrithæ sun, väl fel-läsning för cestrithæ (jfr Liljeholm i PHT 1955, s. 134). Uppträder sedermera 1298 som vittne, då Bengta, dotter till Holmsten av Berga (i Högsby sn i Kalmar län), ingår i Skänninge kloster med stor ingift av gods i den småländska hemtrakten, som skall tillfalla Kalmar nunnekloster i händelse detta blir upp-rättat (DS, nr 1254, 1260, 1307). Nämnes sista gången 1301, då han säges ha varit när-varande i Kalmar vid Margareta Gustavsdot-ters (Karl Gustavssons ätt) tagande av nunne-doket, vilket troligen inträffat 1289 (DS, nr 1345, jfr nr 993). Sigill: ett lejonansikte (HiSig 3: 62, 84). (Meddel. av A. Filip Lilje-holm.)

Son (DS, nr 2013; Gillingstam i PHT 1955, s. 140, not 1):

Bengt Nilsson, 1315—1341. Se tab. 2.

Tab. 2

Bengt Nilsson (son av Nils, tab. 1). Är säkert identisk med den »Henericus» (Ϸ: Bene-dictus, Gillingstam i PHT 1955, s. 140, not 1) Nilsson, som 1315 utfärdar morgongåvobrev och då kallar Brud Benason sin »patruus» (DS, nr 2013). Ägde gods i Norrvinge hd i Små-land (DS, nr 2013, 3564). Senast nämnd 1341 (DS, nr 3564). Sigill: ett lejonansikte (B 15, f. 158, 212, RA). — Var gift först med *Birgitta Magnusdotter* (DS, nr 2013) och senare säker-ligen med en *syster* till Johan Bengtsson (lejon över balk), som kallar honom »gener», svåger, och systerdotter till Karl och Bengt Tukasöner (Läma), Johans »auunculi», morbröder (DS, nr 2684).

Söner (DS, nr 3564, 4187, 5149):

1. *Nils Bengtsson*, 1339—1364. Se tab. 3.
2. *Bengt Bengtsson*. Förekommer endast 1355 (DS, nr 5149), då han i egenskap av Karl Tukasons (Läma) systerdotter son tager arv efter denne. Tydligt uppkallad efter morfa-dern. Sigill: ett lejonansikte (ibid.).

Tab. 3

Nils Bengtsson (son av Bengt Nilsson, tab. 2). Omtalas första gången 1339 (DS, nr 3408). Var härads-hövding 1355 i Östra hd i Små-

land (DS, nr 5099; jfr LagS 1, s. 343). Ägde gods i Norrvidinge (DS, nr 4187, 4934) och Östra hd (DS, nr 5065; HH 31, s. 97). I striderna mellan Folkungarna och Albrekt av Mecklenburg stöd han på de förras sida och erhöll 27.3 1364 av konung Håkan alla Håkan Halstenssons (Halsten Peterssons ätt) gods (B 15, f. 272 v. RA). Nämnas som levande senast 1.8 1364 (RPB, nr 619). Sigill: ett lejonansikte (DS, nr 4906). — Var först gift med en *syster* till Folke Petersson (Rossviksätten; Gillingstam. Ätt. Ox. o. V., s. 744 f; jfr Liljeholm i PHT 1955, s. 137 f) och blev sedan 18.8 1361 (DS, nr 6522) omgift med *Katarina*, som var dotter av riksrådet riddaren Peter Jonsson (Båt, Erengisl Sunasons ätt; jfr E 1, s. 695) och en systerdotter till riksr. Karl Tukason (se Lämaätten tab. 2; meddel. av A. F. Liljeholm) samt tidigare varit gift med riddaren Nils Danes (Bielke. se E 1, s. 355; Sjögren, Trolle, s. 24 ff; Palme i HT 1951, s. 445, not 1), och efter Nils Bengtssons död gifte om sig (Sjögren, Trolle, s. 39 m. not 8 och 1) med riddaren Birger Knutsson eller Trolle (se E 8, s. 369).

Son (DS, nr 6523; Gillingstam, a. a., s. 744 ff):

1. *Bengt Nilsson*. Omtalas första gången i samband med att hans fader gifte om sig 1361 (DS, nr 6523). Var riddare 1389 (G. Carlsson i HT 1947, s. 162, not 1). Fick vid den slutliga uppgörelsen mellan Bo Jonssons arvingar samt drottning Margareta och konung Erik Ståkeholms, nu Stegeholms, slott med underlydande län (Rääf, Ydre 4, s. 431 f). Var häradshövding i Tjust 1411 (SD, nr 1434; 1535; jfr LagS 1, s. 364). Erhöll 1419 staden Söderköping såsom pantlän men måste då lämna ifrån sig Ståkeholm (SD, nr 2671, 2675). Herr Bengt dog 1423 och begravs i Vadstena kloster (SRS 1: 1, s. 145), vars frikostige donator han i livstiden varit (RA perg 18.10 1421). Begravningen måste dock ske i tysthet, emedan biskop Knut betraktade honom som en ockrare (SRS 1: 1, s. 145). Var en av det dåtida Sveriges största godsägare. Ägde gårdar i Kinnevalds (RPB, nr 3066), Sunnerbo (SD, nr 237), Tjusts (RPH, nr 93; RPB, nr 3035; SD, nr 553, 580, 1177, 1498; SMR, nr 223), Norra Vedbo, Västbo (SD, nr 237) och Östra hd (DS, nr 6522) i Småland, i Bankekinds, Björkekinds (SD, nr 237), Göstrings (SD, nr 237), Gullbergs (SD, nr 138), Hammarkinds (SD, nr 214, 899), Hanekinds (SD, nr 138), Kinda (RPB, nr 3143; SD, nr 576), Lösings (SD, nr 138), Ydre (SD, nr 27, 237) och Östkinds (SD, nr 138) hd samt i Norrköping (SD, nr 138) i Östergötland, i Daga (SD, nr 214, 899), Rönö (SD, nr 237), Selebo och Öknebo

(SD, nr 138) hd i Södermanland, i Vilske hd i Västergötland (SD, nr 237) samt i Höks och Tönnersjö hd i Halland (SD, nr 237). Sigill: ett lejonansikte (RPB, nr 3143). — Blev senast 1394 (G. Carlsson i HT 1947, s. 162 ff) gift med *Margareta Lambrektsdotter*, änka efter drotsen Bo Jonsson (Grip, äldre ätten) (SD, nr 1143) och dotter av Lambrekt Dume (Engström, Bo Jonsson 1, s. 195; jfr B. Hildebrand i SBL 11, s. 511) samt begravnen i Vadstena kloster 13.2 1410 (SRS 1: 1, s. 127). — Herr Bengt dog utan äkta barn men hade tydligen en *oäkta son*, Magnus, som av fadern fick gods i Tjust (Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 79, not 139, jfr dens., Ätt. Ox. o. V., s. 745, not 92). Det stora arvet fördelades mellan herr Bengts släkting, väl kusin, på fädernet (meddel. av A. F. Liljeholm) Ture Andersson (båt) jämte dennes brorson Nils Guse (SMR, nr 771, där felaktigt står Anders Turesson, jfr K. G. Grandinson i PHT 1941—1942, s. 65) och hans kusin på modernet (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 744 f; jfr Liljeholm i PHT 1955, s. 137 f) Folke Folkason (Rossviksätten) (Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 79, not 139).

Tab. 4

Brud Benason (broder till Nils, tab. 1). Nämnas som levande 1310 (ST 1, s. 372, not) —1321 (DS, nr 2299). Kallas »patruus» av »Henericus» (Ϸ: Benedictus; Gillingstam i PHT 1955, s. 140, not 1) Nilsson (tab. 2; DS, nr 2013), som helt säkert är hans brorson. Bosatt i Bergunda sn i Kinnevalds hd i Småland (SAT 1, s. 169). Torde även haft gods, hans sons rätta fäderne, i Handbörds hd i Småland (SD, nr 1725). Sigill: ett lejonansikte (HiSig 3: 301).

Barn (SAT 1, s. 169; jfr B. Hildebrand i PHT 1934, s. 51):

Jöns Brudsson, 1336—1366, häradshövding. Se tab. 5.

Bengt Brudsson, 1342—1365, häradshövding. Se tab. 7.

Enligt anteckningar i Arvid Trolles lagbok (SAT 1, s. 169) om herr Birger Trolles »moders moderne (Ϸ: fäderne) sleckt» hade Brud Benason fem ej namngivna *döttrar*, om vilka anges följande, ej i allt korrekta descens: 1) »Av en *syster* föddes biskop Hemmings farmor.» Denne biskop i Växjö var son av riddaren Lars Germundsson (tre utåtvända sjöblad) och hans hustru Märta Jonsdotter till Ekhult i Fliseryds sn i Handbörds hd i Småland, väl dotter till Johan Mörske (åsnehuvud), och det är säkert hon, som är Brud Benasons dotterdotter (Liljeholm i PHT 1950, s. 99). 2) »Av *den andra* marsk Eriks moder.» Erik Kettilsson var son av den 1310—1336 näm-

de riddaren Kettill Ragvaldsson (Puke) (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 147 f). 3) »Av den tredje föddes herr Nils Gustavssons moder.» Denne var son av Gustaf Folkason (Rossviksätten) i hans gifte med en dotter av Anund Dansson (B. Hildebrand i PHT 1934, s. 51 f, 57). Brud Benasons son Bengt Brudsson nämnes 1357 »avunculus» av en Ragvald Anundsson (B 14, s. 12, RA). 4) »Av den fjärde föddes herr Björn Elofssons fadermoder.» Om denne se K. H. Karlsson i PHT 1905, s. 5. 5) »Av den femte föddes fru Karin i Äpplaholm.» Härmed torde avses Katarina Svensdotter. (sparre), som var gift med Halsten Petersson (båt) i Äpplaholm i Norra Sandsjö sn i Västra hd i Småland (SD, nr 2241).

Tab. 5

Jöns Brudsson (son av Brud Benason, tab. 4). Omtalas som levande 1336 (DS, nr 3207) —1366 (RPB, nr 739). Nämnes som »syssling» till Nils Bengtsson (tab. 3; DS, nr 4675). Var häradshövding i Uppvidinge hd i Småland 1358 (B 15, f. 114, RA), 1361 (DS, nr 6468) och 1362 (DS, nr 6617; jfr LagS 1, s. 340). År 1418 förrättades arvskifte efter honom (SD, nr 2504). Ägde jord i Aspelands (DS, nr 4863; SD, nr 2504), Handbörds (DS, nr 4748, 4863; SD, nr 1725) och Östra hd i Småland (SD, nr 2504; RA perg 12.7 eller 11.1 1421) samt i Östergötland (DS, nr 4863). Sigill: ett lejonansikte (HiSig 3: 676). — Var gift först med *Holmfrid* (RA perg 12.7 eller 11.1 1421) och sedan med *Kristina Hemmingsdotter*, Hemming Tannes dotter, som fick morgongåva 27.9 1351 (DS, nr 4748). Redan ett halvår tidigare kallar emellertid Kristinas bror, Bo Hemmingsson, Jöns Brudsson »magh» (DS, nr 4700). Kristina Hemmingsdotter bar frutitel (SD, nr 2504) och hade tidigare, 1347, varit gift med Bryniolf Haraldsson (Sjögren i PHT 1949, s. 16 med not 2; jfr J. Silfving i GT 1953, s. 71) samt var möjligen även moder till Jon Petersson (Bååt, se E 1, s. 696) (SD, nr 1725, 2504; jfr G. Carlsson i SBL 7, s. 46, E 1, s. 695, Sjögren, Trolle, s. 28, not 7, och Palme i HT 1951, s. 445, not 1). — Av de övriga i ovan anförda SD, nr 2504, nämnda arvingarna efter Jöns Brudsson, fru Kristina och makarnas son Sten Jönsson har E 6, s. 523, ansett Holmsten Jonsson (Rosenstråle) härleda sin arvsrätt från äktenskap med en dotter till Jöns Brudsson i hans första gifte, men ålderskillnaden mellan Jöns Brudsson och Holmsten Jonsson är alltför stor för att detta skall vara möjligt, och över huvud taget är arvskiftet alltför komplicerat för att Holmsten Jonsson och vissa av de övriga arvingarnas släktskap med arvlåtarna skall kunna utredas.

Barn (RPB, nr 2015; SD, nr 2504; RA perg 12.7 eller 11.1 1421):

1. En son eller dotter som var fader eller moder till *Jöns Bengtsson*, 1418—1444. Se tab. 6.

1. *Kristina Jonsdotter*. — Var senast 19.4 1353 (DS, nr 4906) gift med *Folke Petersson* (Rossviksätten) som levde ännu 1390 (Gillingstam, Ätten Siöblad, s. 84). Deras son Folke tog arv efter Jöns Brudsson tillsammans med hans övriga barnbarn (SD, nr 2504). Om man får döma av den frutitel, som Kristina bär i en medeltida uppteckning (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 744), torde hon före äktenskapet med Folke Petersson ha varit gift med en riddare.

2. *Hemming Jönsson*. Skiftar 1384 (RPB, nr 2015) mödernearv med sin broder Sten, varvid Hemming får på sin lott gods i Kåkind, Vilske och Åse hd i Västergötland (ibid.). — Gift senast 7.4 1384 (ibid.) med *Helena Jönsdotter*, som i morgongåva fick de ovannämnda godsen.

2. *Sten Jönsson*. Fick vid arvskiftet med sin broder Hemming 1384 gods i Redvägs hd i Västergötland (RPB, nr 2015). Var död 1418, då arvskifte förrättas efter honom och hans föräldrar (SD, nr 2504). Sigill: ett lejonansikte (RPB, nr 2015).

Tab. 6

Jöns Bengtsson (sonson eller dotterson till Jöns Brudsson, tab. 5). Omtalas tidigast 1418 (SD, nr 2504) vid arvskiftet efter far- eller morfadern Jöns Brudsson. Bodde på Svenneby i Örtomta sn i Bankekindes hd i Östergötland (SMR, nr 961), som han fått med sin hustru (jfr RPB, nr 2392). Levde ännu 1444 (RA perg 24.2 s. å.). Sigill: ett lejonansikte (RA perg 17.10 1424; SMR, nr 50 m. fl.). — Var gift med *Katarina Magnusdotter* (SMR, nr 960), dotter av Magnus Jonsson (håsthuvud) av Kjuk (Tjuk i Västra Eneby sn i Kinda hd i Östergötland) (SD, nr 103; jfr RPB, nr 2392).

Barn (SMR, nr 960 och 961; DN 16, nr 239; E 6, s. 393; den förstnämnda dotterns börd ur angivet äktenskap framgår av SMR, nr 960, dottern Birgittas av Svenneby och Tjuks nedan redovisade historia):

En dotter. — Var gift med *Erik Magnusson* (Örnfot) (jfr SMR, nr 961). Denne, som efter hennes död gifte om sig 1444 med riddaren Peter Åkessons (tre strömmar) dotter Elisif (B 16, f. 313 v, RA; jfr RA perg 1.2 1454) och sedan blev riksråd, bodde på Konungssund i likanämnd sn i Björkekindes hd i Östergötland och levde ännu 1473 (BSH 4, inl., s. 313; Lundholm, Sten Sture d. ä., s. 235).

Birgitta Jönsson, levde 1469 (DN 16, nr 239) och var då gift med riksrådet *Ulf Petersson* (Roos af Ervalla, se E 6, s. 393), som levde ännu 1480 (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 315; Lundholm, a. a., s. 236). De överlätto 1469 (DN 16, nr 239) Svenneby till sin måg (C. I. Ståhle i Nationen och Hembygden 5, 1949, s. 99, not 64) Karl Knutsson (Gera) (jfr FrG 3, s. 1027). Modernegodset Tjuk innehades 1562 (FrG 3, s. 107) av deras dotterson Ulf Henriksson (Bååt, E 1, s. 697).

Tab. 7

Bengt Brudsson (son av Brud Benason, tab. 4). Omtalas som levande 1342 (DS, nr 3649)—1365 (RPB, nr 677). Uppträder som häradshövding i Östbo hd 1357 (RPB, nr 333) och ännu 1360 (RPB, nr 470; jfr LagS 1, s. 333). Var död 1390 (RPB, nr 2525). Ägde gods i Handbörds (DS, nr 4490), Västbo och Östbo (RPB, nr 274) hd i Småland, i Kinds hd i Västergötland (RPB, nr 2525) och i Bankekinds och Skärkinds hd i Östergötland (RPB, nr 670). Sigill: ett lejonansikte (DS, nr 4748). — Gift senast 1349 med *Gunna* (DS, nr 4490).

Barn (RPB, nr 2525; B 14, f. 12, RA: SAT 1, s. 169, not 2; det är icke bevisat att *Gunna* är moder till barnen):

En *dotter*. — Var gift med *Nils Erlandsson* (sparre), som uppträder 1356—1390 (Gadolin, Pantsätt. av jord, s. 266; DS, nr 6467—6469, där han kallar sin svåger Arvid Bengtsson syssling; RPB, nr 2525; Härenstam, Finnv., s. 302).

Magnus Bengtsson. Omtalas 1357 som död (B 14, s. 12, RA).

Arvid Bengtsson, 1361—1396, underlagman. Se tab. 8.

Brud Bengtsson. Nämnes som levande 1369 (RPB, nr 863)—1386 (RPB, nr 2189). Var konungsdomhavande i Kinnevalds hd 1373 (B 15, f. 278, RA) samt i Njudung 1383 och 1386 (RPB, nr 1906, 2189), båda i Småland. Kallas lagman (i Möre; jfr Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 220) vid Dörby landsting i Norra Möre hd i samma landskap omkring 1375 (SFSS 193, s. 116). Ägde gods i Allbo (RPB, nr 1222) och Västra hd (RPB, nr 863) i Småland. Sigill: ett lejonansikte (RPB, nr 1976). — Gift senast 1369 med *Ingeborg Gudmundsdotter* (RPB, nr 863).

Tab. 8

Arvid Bengtsson (son av Bengt Brudsson, tab. 7). Omtalas som levande 1361 (DS, nr

6467)—1396 (ST 2, s. 662). Var underlagman i Tiohärads lagsaga 1375 (B 15, f. 278, RA) och ännu 1386 (RPB, nr 2189; jfr LagS 1, s. 326, not). Var häradshövding i Uppvidinge hd i Småland 1379 (RPB, nr 1434; jfr LagS 1, s. 340). Var död 1402 (SD, nr 142). Ägde jord i Allbo (SD, nr 142), Västbo (SD, nr 220) och Uppvidinge hd i Småland samt i Faurås hd i Halland (DS, nr 6467—6469). Sigill: ett lejonansikte (B 16, f. 149, RA). — Var gift med en *dotter* av Nils Uddsson och Ingeborg Erengisladotter (Bonde, se E 1, s. 514) (SD, nr 155; Sjögren, Trolle, s. 41 f, not).

Barn (SD, nr 220; Sjögren, Trolle, s. 66, not 7; av barnen var åtminstone sonen Bengt född i angivet äktenskap, SD, nr 155, och troligen även dottrarna, se Sjögren, a. a., s. 68 med not 6; arkivhistoriska förhållanden bestyrka, att så var fallet med dottern Ingeborg, se Sjögren, a. a., s. 41, not 5):

Ingeborg Arvidsdotter. Levde ännu 1412 (SD, nr 1546). — Gift tidigare 1.2 1398 med *Karl Magnusson* (Bergkvaraätten) (HH 31, s. 98 f; jfr Sjögren, a. a., s. 44 f), och senare 25.1 1400 med *Birger Trolle* d. ä. (HH 31, s. 100), som levde ännu 1440 (Sjögren, a. a., s. 81). Sigill: ett lejonansikte (otydligt; SD, nr 1546).

Iliana Arvidsdotter. Nämnd som levande 1419 vid arvskiftet efter sin man (SD, nr 2688—2690). Dog senast 1429 (RA perg 20.5 1429). — Var gift med riddaren *Magnus Sture* (gumsehuvudsätten), som nämnes tidigast 1377 (om honom se G. Carlsson i PHT 1920, s. 105) och dog något av åren 1416 (SD, nr 2173)—1419 (SD, nr 2688).

Bengt Arvidsson, 1400—1413. Se tab. 9.

Tab. 9

Bengt Arvidsson (son av Arvid Bengtsson, tab. 8). Omtalas som levande 1400 (RA perg 2.4 s. å.)—1413 (SD, nr 1775). Ägde jord i Tveta (SD, nr 1775), Uppvidinge (SD, nr 155) och Västbo (Bergshammarsaml. perg 2.4 1400, RA) hd i Småland. Dog något av åren 1413—1417 (Sjögren, Trolle, s. 65, not 5). Sigill: ett lejonansikte (SD, nr 49).

Son (SD, nr 1775):

Arvid Bengtsson. Nämnes som levande 1413 (SD, nr 1775)—1432 (RA perg 22.7 1432). Ägde jord i Tveta hd i Småland (SD, nr 1775). Sigill: ett lejonansikte (RA perg 22.7 1432).

Lejonansikte, Hemming Ödglasons ätt

Av Karl-Uno Pettersson

Hemming Ödglasons ätt förde i likhet med Bengt Nilssons ätt och ett antal enskilda personer, som ej kunnat inpassas i släktsammanhang, ett s. k. lejonansikte i vapnet (se vidare inledningen till Bengt Nilssons ätt). Lejonansiktet i Hemming Ödglasons ätts vapen uppgives hava varit vitt och sköldfältet blått (Gen 42, f. 77, RA; Rål fol. vol. 12, f. 4 v, 11 v, KB; Gen 41, f. 46 v, RA).

Litteratur: L. M. Bååth, Anund Jonsson, i SBL 2 (1920), s. 78 f; K.-G. Lundholm, Sten Sture den äldre och stormännen (1956), s. 28 ff.

Tab. 1

Hemming Ödglason. Uppträder tidigast i urkunderna 1303 (DS, nr 1399) och var riddare redan då. Var riksråd 1321 (DS, nr 2292). Synes ha ägt gods i Handbörds och Uppvidinge hd i Småland (DS, nr 3506, 3508). Levde ännu 1328 (Gillingstam i HT 1948, s. 125). En syster till herr Hemming var säkerligen moder till biskop Egisl Birgersson (Likvidsönernas ätt) i Västerås, som kallar Hemmings son Johan »consobrinus» (DS, nr 2984) och förde ett lejonansikte som modernevapen (HiSig 2: 189). Jfr Brilioth i SBL 12, s. 218. — Var möjligen, enär dottern för Bielkevapnet, gift med en syster till riddarna Nils och Ture Kettilsson (Bielke, se E 1, s. 354 f) (K. H. Karlsson i Sv. ättart. 5, s. 149, not 1); Liljeholm anser det troligare att hon var dotter till Nils Kettilsson i ett tidigare gifte; jfr utredningen om Bengt Tukasons hustru Agata under Lämaätten, tab. 2.

Barn (DS, nr 2380, 3506; dotterns vapen och sonen Nils förnamn tyda på att åtminstone dessa äro födda i det angivna äkten-skapet):

Gunhild Hemmingsdotter. Nämnas 1323—1356 (DS, nr 2380; RPB, nr 253). Sigill: två bjälkar (HiSig 3: 720). — Senast 21.1 1323 (DS, nr 2380), då hon fick morgongåva, bestående av gårdar i Valkebo hd i Östergötland, gift med en i urkunderna i övrigt ej förekommande *Kettil Kettilbjörnsson* (Gren). Senast 1340 (DS, nr 3505 f) omgift med marsken och riddaren *Anund Finvidsson* (Stallare), som förde en båt i sigillet (HiSig 3: 545; stjärna enl. osäker uppg. i Gen 41, f. 184 v, RA) och dog 1347 (DS, nr 4138, 4255). Anyo, senast 1356 (RPB, nr 253), omgift med *Jöns* eller *Johan Algotsson*, troligen identisk med den person med detta namn, som tillhörde Algot Jonssons hjorthornsätt, uppträdde redan 1336 (DS, nr 3266) och möjligen levde ännu 1369 (RPB, nr 875).

Johan Hemmingsson, 1333—1349, riddare.
Se tab. 2.

Nils Hemmingsson. Omtalas första gången 1340 (DS, nr 3506). Giver på Kråkerum i Mönsterås sn i Stranda hd i Småland 3.7 1343 gårdar i Tvetå och Vista hd i samma landskap som morgongåva till sin hustru *Ingeborg Ulfsson* (DS, nr 3712), dotter av riddaren Ulf Filipsson (Ulv; RPB, nr 1342, 2697; jfr K. H. Karlsson i SAT 1, s. 232) och sannolikt dennes enda kända hustru, som var dotter (DS, nr 4600; jfr HiSig 3: 684) av riksrådet riddaren Staffan Rörriksson (två sparrar). Nils, vilken i sitt sigill förde ett lejonansikte (DS, nr 3712), nämnes sista gången som levande 1344 (DS, nr 3783) och är död 1356, då hans änka hustru Ingeborg gifte om sig med Magnus Nilsson (Rävelstaätten) (RPB, nr 271; jfr K. A. Karlinder i PHT 1922, s. 13 f och 21). Denne var död redan 1360 (RPB, nr 1815), varefter hustru Ingeborg 1362 fick morgongåva av Harald Kase (sjuuddig stjärna) (DS, nr 6692). Denne levde ännu 1379 (RPB, nr 1471). Hustru Ingeborg dog något av åren 1393—1395 (RPB, nr 2697, 2752, 2763).

Bengt Hemmingsson. Omtalas första gången 1340 (DS, nr 3506). Var död 1343, då hans bröder skiftade arv efter honom (DS, nr 3700).

Aavid Hemmingsson. Förekommer första gången 1340 (DS, nr 3506). Var kanik i Uppsala 1344 (DS, nr 3783, s. 307). Omtalas sista gången 1349 (DS, nr 4409). Sigill: ett lejonansikte (HiSig 3: 547).

Tab. 2

Johan Hemmingsson (son av Hemming Ödglason, tab. 1). Omtalas 1333—1349 (DS, nr 2984, 4391), nämnes väpnare 1335 (DS, nr 3111) och blev riddare mellan 1340 (DS, nr 3508) och 1343 (DS, nr 3700), kanske i samband med Magnus Erikssons vistelse i Kalmar julen 1341 (jfr Löfqvist, Om riddarv., s. 260). Ägde sätesgård i Ringvida-

hult, nuvarande Ringhult i Fagerhults sn i Handbörds hd i Småland (DS, nr 4044). Han ägde dessutom jord i Aspelands (DS, nr 4245), Handbörds (DS, nr 3506, 3783, 4245; RPB, nr 1446), Norrvidinge (DS, nr 3506, 3783) och Uppvidinge (DS, nr 3506) hd i Småland, i Slättbo hd på Öland (DS, nr 4245), i Vadsbo hd i Västergötland (DS, nr 4044), i Svartlösa hd i Södermanland (DS, nr 2984, 3506), i Yttertjurbo hd i Västmanland (DS, nr 3111) och i Hardemo hd i Närke (DS, nr 4245). Gårdarna i Närke och Västergötland, som troligen tillhörde hans hustru, liksom sina gods i Norrvidinge och Västmanland samt (delvis) i Södermanland bytte han mot gods i östra Småland och på Öland. Hans godspolitik tycks ha gått ut på att koncentrera besittningarna till nedre Emådalen, Handbörds hd. Sigill: ett lejonansikte (HiSig 3: 549). — Gift senast 1346 med *Ingeborg Anundsdotter*, dotter av Anund Tunason (Vingätten) (DS, nr 4044) och dennes hustru, som tydligen var dotter av Erik Turesson (Bielke, se E 1, s. 355; DS, nr 3048; meddel. av A. F. Liljeholm). Fru Ingeborg synes liksom mannen ha avlidit under digerdöden, varför deras son uppfostrades hos hennes farbroder Gustav Tunason (Liljeholm i PHT 1950, s. 98, not 1).

Son (med fru Ingeborg; G. Carlsson i PHT 1920, s. 93 och 98):

Anund Jonsson, 1368, dog 1397, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 3.

Tab. 3

Anund Jonsson (son av Johan Hemmingsson, tab. 2). Bär riddartitel, då han 21.12 1368 första gången förekommer i urkundsmaterialet (RPB, nr 852). Var riksråd 1369 (Engström, Bo Jonsson 1, s. 291, 301). Nämnes som lagman på Öland 1381 (RPH, nr 47) och ännu 1391 (RPB, nr 2547; jfr LagS 1, s. 362). Dog 1397 och blev begravnen i Vadstena kloster 7.2 1399 (SRS 1: 1, s. 110 f). Med honom utdögs ätten på svärdssidan. Ägde jord i Handbörds hd i Småland (RPB, nr 1446), i Jönåkers hd i Södermanland (RPB, nr 1175), i Bro hd i Uppland, bl. a. en del i Almarestäket i Näs sn (K. G. Westman, Aktsaml., bil. 5, s. 7; RPB,

nr 2066) samt i Vilske (SD, nr 28) och Ås (RPB, nr 1172) hd i Västergötland. Rimligen bör han även haft en del gods på Öland, där han var lagman, men källorna lämna inga upplysningar härom. Sigill: ett lejonansikte (RPB, nr 1339, 1446, 1449 m. fl.). — Var 14.10 1375 (RPB, nr 1181) och möjligen redan 1369 (Engström, Bo Jonsson 1, s. 292, not 78) gift med *Ramborg Israelsdotter*, som var dotter av Israel Birgersson (Finstaätten) (RPB, nr 1392, 2845; Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 227, not 2) och säkerligen Bengta Karlsdotter (DS, nr 4463), en syster till domprosten i Linköping Johan Karlsson (Färila, Oreste Keldorssons ätt), vilken fru Ramborg och hennes broder Peter Israelsson ärvde (RPB, nr 1461). Fru Ramborg, som tidigare varit gift med Filip Nilsson (Sparre av Tofta) (RPB, nr 2066 och 2845), var troligen död 8.1 1382 (RPB, nr 1665), och säkert 10.12 1384 (RPB, nr 2066), varefter herr Anund gifte om sig med *Agneta* (enhörning) (hennes och mannens gravsten i Vadstena klosterkyrka, Gardell, Gravm. 1, nr 237), troligen av ätten Nipertz (Lundholm, Sten Sture d. ä., s. 29 f).

Barn (RPB, nr 2066; RA perg 2.3 1424; Lundholm, Sten Sture d. ä., s. 29):

1. *Israel Anundsson*. Var död 1384 (RPB, nr 2066).

Trol. 1. *Kristina Anundsdotter*. Ägde jord i Lagunda (RA ppr 13.1 1429) och Sollentuna (Westman, Aktsaml., s. 7, 10) hd i Uppland, i Siende hd i Västmanland (RA ppr 4.11 1429) och av allt att döma även i Handbörds hd i Småland, på Öland och i Ryds skplg i Uppland (Lundholm, a. a., s. 28 ff). Ytterligare ägde hon gårdar i Stranda och Östra hd i Småland, i Vilske hd i Västergötland och i Bobergs hd i Östergötland samt en gård i Vadstena, vilka senare hon för sin egen och sin avlidne mans själar 21.10 1440 gav till ett prebende i Vadstena kloster (SMR, nr 1245). Hon dog troligen samma år, senast 1441 (SMR, ibid. och nr 1375). Sigill: ett lejonansikte (RA perg 3.4 1425). — Blev gift troligen senast 1409 (G. Carlsson i PHT 1920, s. 104) med riddaren, sedermera även riksrådet *Anund Sture* eller *Sture Algotsson* (Sture, sjöbladsätten), som dog 1434 (SRS 1: 1, s. 152).

Läma

Av *Jarl Gallén* med bidrag av *A. Filip Liljeholm*

Under Lämanamnet ha genealogerna ofta sammanfört alla ätter med två balkar i vapnet. I själva verket bars detta namn under medeltiden av ett fåtal personer, dels konung Birgers marsk, Håkan Jonsson, och hans samtida riddaren Håkan Ingeborgason, dels några på 1400-talet levande personer tillhörande den förstnämndes ätt.

Håkan Jonsson förde själv balkarna — enligt uppgift röda i gult fält (Gen 42, f. 52, o. Skokloster 1, fol. vol. 57, f. 17, RA; Rål fol. vol. 12, f. 316, KB) —, men ättemedlemmarna i övrigt använda vanligen en kvadrerad sköld, där första och fjärde eller andra och tredje fälten innehöllu en trappskuren ruta. Släkten kallas ännu av Annerstedt Vålungaätten, en numera utdömd term (jfr B. Hildebrand i PHT 1935, s. 113). Den upptages här på ovannämnda grunder under Lämanamnet. Sin hemort synes släkten ha haft i Småland, där marsken Håkans broder var lagman i Tiohärads lagsaga. Till samma ätt torde även ha hört de nedan utan känd härstamning från densamma upptagna Mats Läma och han son Lindorm Matsson, som levde ännu 15 10 men var död följande år. Förutom släktnamnet och vapnet talar härför även det faktum, att Mats Läma 1438 jämte Johan Läma (tab. 8) beseglade Nils Nilsson Guses (båt) morgongåvobrev till Birgitta Haraldsdotter (SMR, nr 771). Detta beseglades även av Nils Turesson (Snedbjälke av Billa), och 1473 var Lindorm Matsson närvarande vid arvskiftet efter denne (J. E. Almquist i SoH 1952—1953, s. 201) tillsammans med Birgitta Haraldsdotters broder (Härenstam, Finn., s. 339 f), riddaren Lars Haraldsson (Snedbjälke av Ed). Nils Turessons fader (J. E. Almquist i SoH 1952—1953, s. 200) Ture Aslason och Johan Läma kallade 31.10 1423 (RA perg) en Erik Turesson sin frände, och Lindorm Matsson ärvdes 12.6 1511 (RA perg) av en hustru Kristina Nilsson, som bodde i Högnalöv i Uråsa sn, Konga hd, vilket tidigare varit sätesgård (HH 31, s. 311) för Nils Turessons måg (Gen 41, f. 113 v, RA; jfr UUB perg 8.3 1499 och Sjödin i MRA 1939, s. 108) Gregers Svensson (sparre) (utredningen om förbindelserna mellan Johan Läma samt Mats Läma och Lindorm Matsson meddelad av H. Gillingstam).

Mellan Håkan Jonssons Lämaätt och den ovannämnde riddaren Håkan Ingeborgason, likaledes kallad Läma, torde ingen släktskap föreligga. Denne riddare, som uppträder i källorna 1297 (DS, nr 1193)—1320 (DS, nr 2462), förde ett helt avvikande vapen, ett hjorthorn korsvis lagt över en schackrutad balk (HiSig 3: 154). Han var son av marsken Karl Gustavssons (två korslagda liljor) syster (DS, nr 993 och 1345) och riddaren Bengt Peterssons (tre pukehorn) hustru Ingeborg, troligen i hennes första äktenskap med en Nils Mikaelsson (DS, nr 811 och 1193). I sitt ovannämnda sigill kallas Håkan Ingeborgason Håkan Bengtsson efter styvfadern.

Med Lämanamnet har ännu av Annerstedt betecknats även Folkungaättens oäkta gren, som härstammade från Birger jarls naturlige son herr Gregers och förde en tre gånger vanligen styckad men ibland ginstyckad sköld i sigillet. Samma sköldemärke bars även av drotsen Mats Kettilmundsson. K. H. Karlsson antar att icke blott denne utan även Håkan Jonsson Läma varit dotterson till herr Gregers (SAT 1, s. 231), men B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 108, och 2, s. 242, betvivlar att Håkan Jonsson tillhörde denna släktkrets. Säkert är att dessa släkter stodo i nära inbördes relation, ehuru man icke längre med säkerhet kan reda ut sammanhanget. Håkan Jonsson var bl. a. Mats Kettilmundssons testamentsexekutor, liksom hans dotter blev ihågkommen i själva testamentet (DS, nr 2602). Namnet Mats är vanligt i Lämaätten.

Litteratur: K. H. Karlsson, Läma, i NF, 2:a uppl. 17 (1912), sp. 182; H. Toll, Folkungastudier, III, Wålungaätten, i PHT 1918—1919, s. 129—134; B. Hildebrand, Läma, i Svenska män och kvinnor 5 (1949), s. 160; J. Silfvig, Två medeltida lagmanssläkter från Varend och Tiohärad, 2, i GT 1951, s. 181—206.

Johan
var † 1273
Tab. 1

Tuke Jonsson 1273, dog 1321 Tab. 2	Håkan Jonsson, kallad Läma 1304—1327 Tab. 4		
Karl Tukason 1310—1353 Tab. 3	Ulf Håkansson 1327—1366 Tab. 5	Nils Håkansson 1334—1377 Tab. 6	Birger Håkansson 1339—1361 Tab. 7
			Håkan Läma var död 1433 Tab. 8

Tab. 1

Johan. Kallas »quondam dominus Johannes» och var alltså avliden som riddare 1273, då hustrun »domina R» beseglade ett brev om gods i Norrvidinge hd i Småland (DS, nr 565).

S ö n e r (DS, nr 565, 2299, 2615, 3681 ; endast Tuke var bevisligen son till faderns enda kända hustru) :

Tuke Jonsson, 1273, dog 1321, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 2.

Håkan Jonsson, kallad *Läma*, (1303) 1304—1327, riksråd, marsk. Se tab. 4.

Mattias. Nämnas som domprost i Växjö fr. o. m. 1320 (DS, nr 2227). Levde ännu 7.4 1340, då han fortfarande beklädde domprost-ämbetet, men var död 25.1 1343 (DS, nr 3479, 3681).

Tab. 2

Tuke Jonsson (son av Johan, tab. 1). Uppträder tidigast 1273 (DS, nr 565). Var vapnare ännu 1290 och riddare 1297 (DS, nr 1020, 1195). Var hertigarna Eriks och Valdemars råd enligt ett brev av år 1308 (Jägerstad, Hovd. o. råd, s. 322 ; om den tivelaktiga äktheten av detta brev se dock B. Beckman, *Matts Kättilmundsson* 1, s. 144) och konung Birgers råd 1310 (DS, nr 1657). Var lagman i Tiohärads lagsaga 1319 (DS, nr 2199 ; jfr *Lag* 1, s. 326). Gjorde sitt testamente och valde sin gravplats i Nydala kloster 10.5 1321 men var död 20.8 s. å. (DS, nr 2299, 2315). Ägde gods i Allbo, Norrvidinge, Östbo och Östra hd i Småland (DS, nr 1839, 1914, 1943, 2290, 2299).

B a r n (DS, nr 2299, 3651) :

Johan. Hade varit kanik i Växjö, var död 11.3 1312 och blev begravnen i Nydala kloster, dit fadern gav gods för hans själaro (DS, nr 1839, 2290, 2299).

Karl Tukason, 1310—1353, riddare, riksråd. Se tab. 3.

Bengt Tukason. Tidigast nämnd 1310 (Skoklostersaml. 1, fol. vol. 44, s. 29, RA). Var riddare 1318 (DS, nr 2173, noten ; jfr *Rosén*, *Striden* 1312—1319, s. 321 f). Skrev 29.7

1337 på Balleby (nu Vallby) i Skirö sn i Östra hd i Njudung i Småland sitt testamente och valde sin grav i Nydala kloster (DS, nr 3310). Var död 29.7 1339 (DS, nr 3435). Ägde jord i Allbo, Sunnerbo och Östra hd i Småland (DS, nr 3310). Sigill : en kvader. sköld m. en trappskuren ruta i andra och tredje fältet (HiSig 3 : 358). — Var först gift med *Agata*, änka efter riddaren Holmvid Arnbjörnsson (tre blad) (DS, nr 3893 ; Gardell, *Gravm.* 1, nr 28 ; jfr *Gillingstam*, *Ätt. Ox. o. V.*, s. 139, not 131). Då en av hennes söner med herr Holmvid hette Nils och förde bielkevapnet (Gardell, a. a. 1, nr 28) och hennes son (DS, nr 3893 ; *Gillingstam*, a. a., s. 139, not 131) Arnbjörn Holmvidsson kallar riksrådet *Gustaf Nilsson* (Bielke) »cognatus» (DS, nr 3280), var *Agata* troligen en äldre halvsyster till *Gustaf Nilsson* och dotter till riddaren *Nils Kettilson* (Bielke, se E 1, s. 354), tillsammans med vilken herr Holmvid och den i Bielkeätten ingifte (K. H. Karlsson i Sv. Ättart. 5, s. 149, not 1) *Hemming Ödgislason* (Lejonansikte, *Hemming Ödgislasons ätt*) besegla 1303 (DS, nr 1399) (utredningen av fru *Agatas* släktförhållanden meddelad av A. F. Liljeholm). Herr *Bengt* blev sedan omgift med *Katarina*, som levde 1337 (DS, nr 3310). — Han dog barnlös och ärvdes i enlighet med götarätt endast av sin broder *Karl* (DS, nr 3435, 3651).

Märta. Lät skriva sitt testamente 1323, då hon låg på sitt yttersta, och valde sin grav i Nydala kloster, dit hon gav gods i Västra hd i Njudung i Småland (DS, nr 2378). Kallas »domina» och nämnes död 1342 (DS, nr 3651). Var säkerligen moder till frälsemannen *Johan Bengtsson* (lejon över balk) (HiSig 3 : 357), vilken nämnes som levande 1328 (DS, nr 2684)—1341 (DS, nr 3553) och kallade riddarna *Karl* och *Bengt Tukasoner* sina »avunculi» (morbröder) (DS, nr 2684), och likaledes säkerligen moder till *Johan Bengtssons* med *Bengt Nilsson* (Lejonansikte, *Bengt Nilssons ätt*) gifta, till namnet okända syster (DS, nr 2684). Fru *Märta* hade även en dotter, som var gift med frälsemannen *Peter Karls-*

son (lejon), vilken 1328 beseglar tillsammans med (sin hustrus morbröder) riddarna Bengt och Karl Tukasoner och 1337 kallas den förstnämndes måg (gener) (DS, nr 2684, 3310). Peter Karlssons söner Arvid och Tuke Petersöner samt riddaren Nils Dannes (Bielke, se E 1, s. 355) på sin hustrus Katarina Petersdotters vägnar togo 1355 jämte Bengt Bengtsson (Lejonansikte, Bengt Nilssons ätt) arv efter Karl Tukason (DS, nr 5194, jfr 5164). Katarina var dotter till riksrådet Peter Jonsson (Båt; jfr Palme i HT 1951, s. 445, not 1) och ännu en dotter av ovannämnda fru Märta (meddel. av A. F. Liljeholm). Nämnde Tuke Petersson är sannolikt identisk med häradshövdingen i Västerrekarne Tuke Petersson (lejon), som nämnes 1369 (RPB, nr 897)—1387 (RPB, nr 2289; jfr LagS 1, s. 119). Peter Karlssons son Karl Petersson, som 1353 kallar riddaren Ulf Håkansson (tab. 5) sin kusin (consobrinus) (DS, nr 4891), var tydligen död 1355, då syskonen togo arv efter Karl Tukason.

Tab. 3

Karl Tukason (son av Tuke Jonsson, tab. 2). Tidigast nämnd 30.3 1310 (DS, nr 1911; om dateringen se B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 218, not 69). Blev riddare något av åren 1313 (DS, nr 1943)—1318 (Gen 73, lapp vidfäst s. 62, RA; jfr B. Beckman, a. a., s. 291 f). Nämnd som riksråd från 1318 (Gen 75, f. 125, RA) och ännu 1351 (ST, 2, s. 159). Var konungsdomhavande i Varend 1337 (DS, nr 3277). Omtalas senast 19.4 1353 men var död 7.9 1355 (DS, nr 4906, 5149). Valde sin grav i Nydala kloster (DS, nr 3651). Bodde kanske i Aneboda sn i Allbo hd i Småland, vars sockenkyrka han lät bygga (DS, nr 4039). Ägde jord i Västra och Östra hd i Njudung i Småland, ävensom i Bobergs hd i Östergötland (DS, nr 1943, 2800, 3651, 5149). Hans arvingar voro systemt Märtas dottersöner Bengt Bengtsson (Lejonansikte, Bengt Nilssons ätt) och bröderna Arvid och Tuke Petersöner (lejon) ävensom hennes dotterdotter Katarina gift med riddaren Nils Dannes (Bielke, se E 1, s. 355) (DS, nr 5149; jfr nr 5164; se vidare ovan). Sigill: en kvadr. sköld m. i första fältet en trappskuren ruta och i fjärde fältet ett gående lejon, på hjälmen två med gående lejon prydda fännikor mellan tre hjälmbuskar (Hi Sig 3: 292), senare blott en hjälm med nämnda prydnader (HiSig 3: 380). — Var 1326 gift med en till namnet *okänd* kvinna (DS, nr 2601), och blev 4.4 1334 i Stockholm (morgongåvbrev DS, nr 3049; jfr nr 3521) omgift med *Ramfrid Bengtsdotter*, som omtalas redan 1315 (DS, nr 2000), var dotter till lagmannen i Västergötland, konung Birgers råd riddaren Bengt

Hafridsson (Bengt Hafridssons ätt) och Margareta (K. H. Karlsson i HT 1885, s. 172) samt tidigare, 25.1 1320 (morgongåvbrev DS, nr 2220), varit gift med Birger Röriksson (Rörik Birgerssons ätt), vilken skrev sitt testamente på dödsbädden 15.5 1329 och nämnes som död 1332 (DS, nr 2715, 2942). Ramfrid fick av Karl Tukason jord i Norrvinge hd i Småland i morgongåva. Hon gjorde sitt första testamente 1346 och sitt andra testamente 1358 (DS, nr 4039; RPB, nr 384). Levde ännu 1360 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 34, not 171) men var död 1366 (RPB, nr 423, 724), och blev liksom sin förste man begravnen i Julita kloster (RPB, nr 384). Hon ägde i övrigt jord bl. a. i Vadsbo hd i Västergötland, i Oppunda och Österrekarne hd i Södermanland samt i Sundals och Nordals hd i Dalsland (DS, nr 2000, 4039, 4465, 4484, 5149). Sigill: ett R omslutande ett A (HiSig 3: 726).

Dotter (DS, nr 2601):

1. En *dotter*. Blev ihågkommen i Mats Kettilmundssons testamente 1326 (DS, nr 2601). Död före fadern.

Tab. 4

Håkan Jonsson, kallad *Läma* (son av Johan, tab. 1). Troligen den »Haquinus dictus Läma», som 1303 pantförskrev sin gård »Mäld-rungä» (möjlig Mellringe i Långbro sn i Örebro hd i Närke) (DS, nr 1407). Var riddare 1304 (DS, nr 1416), konung Birgers marsk 1310 och ännu 1318 (Löfqvist i VSLA 1936, s. 23). Nämnes i rådet 1310 (DS, nr 1657). Gjorde, svag till kroppen, sitt testamente 22.4 1327 och valde sin grav i Alvastra kloster (DS, nr 2615). Nämnes som död 29.7 1339 (DS, nr 3436). Ägde tre kvarnar i Vifolka hd (DS, nr 2228) och jord i Dals hd i Östergötland, i Norrvinge hd i Småland och i Sköllersta hd i Närke (DS, nr 2615), vidare gården Hammar i Väse sn i likanämnt härad i Värmland (DS, nr 2506). Förvärvade även jord i Svartlösa hd i Södermanland, som han bytte mot gods i Östergötland (DS, nr 2284). Sigill: en tre gånger ginstyckad eller styckad sköld (HiSig 3: 177, 299). — Var 7.3 1320 (DS, nr 2228) gift med *Kristina Nilsson*, som var dotter av lagmannen i Varend, konung Magnus råd herr Nils Sigridason (Natt och Dag, se E 5, s. 386), samt levde änka 7.4 1340, då hon bekräftade sin gåva av gården Näsby till sonen Nils (DS, nr 3479).

Barn (DS, nr 3056, 3436, 3479, 3681, 3979; av nr 3479 framgår, att åtminstone Nils, Birger, Mats och Ramfrid voro födda i angivet äktenskap):

Ulf Håkansson, 1327—1366, riddare. Se tab. 5.

Johan Håkansson. Omtalas 1334 (DS, nr 3056).

Nils Håkansson, 1334—1377, häradshövding. Se tab. 6.

Birger Håkansson, 1339—1361. Se tab. 7.

Mats Håkansson. Nämnas första gången 1339 (DS, nr 3436). Ärvde efter farbrodern domprost Mattias gods i Allbo och Kinnevalds hd i Småland, vilka han 1343 bytte mot brodern Nils arvslott i Konga hd i samma landskap (DS, nr 3681). Beseglade 1345 ett brev, som utgavs av brodern Nils (DS, nr 3979). Sigill: en kvadrerad sköld med trappskuren ruta i andra och tredje fälten (ibid.).

Ramfrid Håkansdotter. Troligen den dotter, som i Mats Kettilmundssons testamente 1326 blev ihågkommen med gården Häckenäs, troligen i Rogslösa sn i Dals hd i Östergötland, i brudgåva (DS, nr 2601). Sigill: en kvadrerad sköld (DS, nr 3479). — Var 22.4 1327 gift och kallas 1334 »domina» (DS, nr 2615, 3056). Mannen var troligen *Ragvald Magnusson* (Håkan Tunasons ätt, med Vinstorpaättens vapen, tab. 15), som kallas Håkan Jonsson Lämas och Nils Håkanssons »gener» och beseglade jämte sina svågrar (DS, nr 2615, 3436, 3979). *Ragvald* nämnes som levande 1327 (DS, nr 2603)—1347 (DS, nr 4139, 4267) och skrev sig sistnämnda år till Ängnäs (ibid.) i Risinge sn i Bråbo hd i Östergötland.

En dotter. — Var i äktenskap med en *Magnus* förmodligen moder till Ulf Håkanssons »sororius» (systerson) Birger Magnusson (stövel), som nämnes 1353 (DS, nr 4892).

Tab. 5

Ulf Håkansson (son av Håkan Jonsson, kallad Läma, tab. 4). Nämnas tidigast 1327 (DS, nr 2615). Var riddare 1337 (DS, nr 3290). Levde ännu 8.4 1366 men var död 30.8 1369 (RPB, nr 695, 895). Ägde jord i Öknebo och Österrekarne hd i Södermanl. (Gen 75, f. 126, RA), i Göstrings hd i Östergötland, och i Norra Vedbo hd i Småland (DS, nr 4304, 4891; SD, nr 961). Sigill: en kvadrerad sköld med en trappskuren ruta i andra och tredje fälten (HiSig 3: 427). — Blev gift första gången senast 1329 (Gen 75, f. 126, RA) m. *Bengta Håkansdotter*, som »corpore debilis» upprättade sitt testamente 6.5 1334, av vilket framgår att hon tidigare varit gift och i detta äktenskap hade sonen Sune Andersson (Lillie af Greger Mattssons ätt, se E 4, s. 663) samt gav jord i Vifolka hd i Östergötland till Alvestra kloster där hon valde sin lägerstad (DS, nr 3056). I övrigt ägde hon enligt testamentet jord i Hanekinds, Akerbo, Aska och Bankekinds hd i Östergötland, i Allbo, Norrvinge,

Västbo och Östra hd i Småland samt i Asc, Frökinds och Redvägs hd i Västergötland. Sorens förnamn och vapen (HiSig 3: 590) tyder på att hennes förste man var en son av den 1297 uppträdande Sune Sik (HiSig 3: 107; påpekande av A. F. Liljeholm). Då Bengta i samma testamente kallar en Gunnar Algotsson sin »consanguineus», torde hon vara en dotter av en Håkan Bryniolfsson, vilken förde samma vapen som Gunnar Algotsson, sköld med tre stengavlar i övre fältet (HiSig 3: 164, 511; meddel. av A. F. Liljeholm). Håkan Bryniolfsson nämndes 1316 som frände till biskop Bryniolf (Algotssönernas ätt) i Skara (Peringskiöld E 102 a: Misc. 5: 11, VHAA:s dep. i RA). Blev gift andra gången med *Katarina Bryniolfsdotter*, dotter av Bryniolf Bengtsson (Bengt Algotssons ätt) och Ingegärd Svante-polksdotter (Svante polk Knutssons ätt) i dennas första gifte (Liljeholm i GT 1953, s. 99; DS, nr 1995). Katarina nämnes ogift 1329 (DS, nr 2699) och testamenterade med mannens bifall 29.6 1338 jord i Södra Vedbo hd i Småland till Vreta kloster, där hon valde sin grav (DS, nr 3368). Sigill: ett upprätt gående lejon (HiSig 3: 714). Gift tredje gången med en till namnet *okänd* kvinna (DS, nr 5494) och fjärde gången med *Gunhild*, som i likhet med herr Ulf:s första hustru Bengta i fjärde led (brylling) var besläktad med hans femte hustru *Katarina Knutsdotter*, varför påven 13.8 1355 gav dispens för det redan ingångna äktenskapet (DS, nr 5494). Fru Katarina hade en broder Erik, som synes hava fört en ginbalk i sitt vapen (RPB, nr 895; jfr DS, nr 6685); möjligen var deras far en Knut Sigmundsson, som förde detta vapen 1337 (HiSig 3: 490). Hon var änka, när hon 30.8 1369 upprättade sitt testamente (RPB, nr 895), och ägde då köpe gods bl. a. i Sunnerbo hd i Småland. Levde ännu 1374 (RPB, nr 1093).

Barn (DS, nr 4891; RPB, nr 895, 1093, 2266; SD, nr 961):

5. *Nils Ulfsson*. Omtalas första gången jämte fadern 1353 (DS, nr 4891). Tillhörde kleresiet 1381, då han kallas herre (RPB, nr 1610). Var sockenpräst i Lofta sn i Tjusts härad i Småland 1386 och ännu 1394 (RPB, nr 2266, 2735). Var kanik i Linköping 1397 (RPB, nr 2856). Kallas kantor vid domkapitlet 1398 och ännu 11.5 1399 (RPB, nr 2948, 2978). Var troligen död 13.2 1401 (SD, nr 23) och lär ha dött 24.4 1400 (Westerlund o. Setterdahl, Link. herdam. 1, s. 234). Ägde jord i Vifolka och Gullbergs hd i Östergötland samt i Färentuna och Trögds hd i Uppland (RPB, nr 1093, 1610, 2735, 2856, 2877, 2948, 2978; SD, nr 23). Sigill: kvadrerad sköld med ett stort N

i första och fjärde fälten och en trappskuren ruta i andra och tredje (RPB, nr 2266).

5. *Håkan Ulfsson*. Omtalas 1369 (RPB, nr 895).

5. *Lars Ulfsson*. Nämnas tidigast 1369 (RPB, nr 895). Var död 1.5 1408, då hustrun var omgift (SD, nr 961). Skiftade 1386 arv med brodern Nils, varvid denne avstod till honom fädernegården Näsby, troligen i Rystads sn i Akerbo hd i Östergötland, jämte gods i Hanekinds och Gullbergs hd i samma landskap samt i Norra Vedbo och Uppvidinge hd i Småland, vidare allt sitt moderne i Västergötland, nämligen jord i Vadsbo, Vartofta, Valla, Skånings, Gudhems och Kåkindes hd samt jord i Göstrings hd i Östergötland (RPB, nr 2266). Ägde även jord i Tveta hd i Småland (LSB perg 10.8 1383). Sigill: en kvadrerad sköld med obestämbara föremål i första och fjärde fältet (B 22, s. 68, RA). — Var 25.2 1381 (RPB, nr 1561; jfr nr 1456) gift med *Helena Magnusdotter*, som var dotter av riksrådet och marsken riddaren Magnus Nilsson (Röde) och sannolikt dennes enda kända hustru Helena Jonsdotter (Sparre, Jon Kristinasons ätt) (jfr Rosman i SAT 2, s. 316), och före 1.5 1408 (SD, nr 961) blev omgift med riksrådet riddaren Knut Uddsson (Vinstorpaätten), som levde 1390 (RPB, nr 2491)—7.3 1431 (RA perg) men var död 1435 (SMR, nr 275). Helena var död 14.10 1409, då herr Knut var omgift (SD, nr 1198). Med Lars Ulfsson hade hon haft två eller flera barn, som dött efter fadern men före modern. Efter dem ärvde hon mannens fädernejord i Askeryd i likanämnd sn i Norra Vedbo hd i Småland, vilken hon testamenterade till Alvastra kloster, där hon valde sin lägerstad (SD, nr 961).

Tab. 6

Nils *Håkansson* (son av *Håkan Jonsson*, kallad *Läma*, tab. 4). Nämnas tidigast 1334 (DS, nr 3056). Fick 1339 av modern jord i Sköllersta hd i Närke (DS, nr 3436; jfr nr 3479). Ärvde efter farbrodern *Mattias* gods i Konga hd i Småland, som han 1343 bytte mot sin broder *Mats* arvslott i Allbo hd och Kinnevalds hd i Småland (DS, nr 3681). Uppträder 1364 såsom häradshövding i Bråbo hd i Östergötland (RPB, nr 615) och hade troligen denna befattning åtminstone redan föregående år (RPB, nr 582; jfr LagS 1, s. 305). Var häradshövding i Bråbo hd ännu 12.10 1370 (Grytgöls bruks arkiv perg, dep. i Tekn. mus.; jfr LagS 1, a. st.). Gjorde 25.7 1377 testamente på Bysta i Askers sn i likanämnd hd i Närke, varvid han bortgav sina gods i detta hd och valde sin grav i Linköpings domkyrka (RPB, nr 1283). Sigill: en kvadrerad sköld m. en trappskuren

ruta i det andra och tredje fältet (DS, nr 4826). — Gav 4.8 1345 (DS, nr 3979) morgongåva åt sin hustru *Iliana Nilsson*, som var dotter av riddaren Nils Dannes (Bielke; se E 1, s. 355) och Ingeborg Larsdotter (Lars Botolfssons ätt) (DS, nr 4833) och 1350 be-seglade sin faders brev med två bjälkar (DS, nr 4596). Hustru *Iliana* var 48 år gammal, när hon 1377 avlade vittnesmål i den heliga *Birgittas* kanonisationsprocess (SFSS 2: 1, s. 65).

Döttrar (i äktenskapet med *Iliana*; RPB, nr 651, 1283, 1474):

Kristina. Insattes i Skänninge nunnekloster 1365, varvid hon som medgift förde med sig gods i Glanshammars hd i Närke och i Vifolka hd i Östergötland (RPB, nr 651).

Ingeborg. Levde 18.10 1378 men var död 9.1 1380 (RPB, nr 1378, 1474). — Var 25.7 1377 gift med *Böghil van Hoo* (RPB, nr 1283), vilken 1382 uppträder som häradshövding i Östra Närke (RPB, nr 1786; jfr LagS 1, s. 180); 1378 på Bysta upprättade sitt testamente, varvid han valde lägerstad för sig och sin hustru i Julita kloster (RPB, nr 1378), och synes ha dött kort efter 1385 (Waldén, Askers o. Sköllersta tingsl., s. 21). Makarna ägde en hytta i Nora i Västmanland samt jord i Askers hd i Närke, i Bråbo hd i Östergötland och i Varend (RPB, nr 1378, 1897, 2378). Hustru *Ingeborg* ärvdes av sin mors syskon, som till *Böghil van Hoo* avstodo gods i Sköllersta och Askers hd i Närke (RPB, nr 1474).

Tab. 7

Birger Håkansson (son av *Håkan Jonsson*, kallad *Läma*, tab. 4). Omtalas 1339 (DS, nr 3436)—1361 (DS, nr 6456) och förde en kvadrerad sköld med trappskuren ruta i andra och tredje fälten (DS, nr 3979). Sålde 1355 *Yggersryd* i Åseda sn i Uppvidinge hd i Småland, som han ärvt efter sin första hustru *Botild* och sina barn (DS, nr 5108). Var 12.8 1355 redan sedan åtskillig tid gift med *Ingegärd Jonsdotter*, som i fjärde led (brylling) var befryndad med *Botild* och hade med henne barn, varför påven sagda dag dispenserade makarna från äktenskapshindret (DS, nr 5493). Ingegärd var tydligen dotter till frälsemannen *Johan Mörske* (åsnehuvud), som nämnes 1331—1349 (DS, nr 2892, 4490), ty då hennes man 1360 och 1361 (DS, nr 6456) skänker *Tornby* i *Fornåsa* sn i *Bobergs* hd i Östergötland till *Asby kyrka*, säger han, att denna gård är hustruns fäderne. Vid ett arvskitte år 1336 (DS, nr 3213) kommer denna gård på *Johan Mörskes* lott liksom *Marek* i *Asby*, vilket återkommer i *Birgers* sonson *Ulf Lämans* skiftesbrev 8.9 1433 (RA perg). En annan dotter till *Johan Mörske*,

Ingeborg, var gift med frälsemannen Peter Sveda, som också beseglar Birger Håkanssons ovan nämnda gåva av Tornby, och Peter Sveda hade en son, prosten i Vimmerby Johan Mörske, som alltså hade upptagit morfaderns namn, fast han bar faderns vapen, en kliven sköld med tre sexuddiga stjärnor i vänstra fältet (RPB, nr 2177). Prosten Johan Mörske ärvdes av Birger Håkanssons barnbarn (SD, nr 2156) (meddel. av A. F. Liljeholm).

S o n (född i angivet äktenskap; SD, nr 2156; RA perg 8.9 1433; jfr även uppgifter ovan):

Håkan Läma, var död 1433. Se tab. 8.

Tab. 8

Håkan Läma (son av Birger Håkansson, tab. 7). Var död 8.9 1433, då sonen Ulf Läma stadfäste faderns faddergåva av en gård i Nortofta till Folke Nilsson därstädes, sedan han förnöjt sina medarvingar för ovan nämnda Marek samt för Slättefall i Norra Sandsjö sn i Västra hd i Njudung i Småland (RA perg). Folke Nilsson förde en sexuddig stjärna mellan tre pilspetsar (RA perg 24.5 1427).

B a r n (SD, nr 2156; RA perg 18.5 1422 och 8.9 1433):

Johan Läma. Var 1399 sigillvittne åt kanton Nils Ulfsson (tab. 5) (RPB, nr 2978). Kallas väpnare 1411 och ännu 1438 (SD, nr 1485; SMR, nr 771). Sigill: en kvadrer. sköld med en trappskuren ruta i första och fjärde fältet (SD, nr 2156, 2386).

Ulf Läma. Omtalas 1415 (SD, nr 2156). Gav 17.2 1426 jämte sin hustru till Vreta kloster gården Knivinge i Vreta sn i Gullbergs hd i Östergötland, som hans svärfars mor hustru Märta Nilsson (sjuuddig stjärna) på sin tid skänkt klostret (RA perg). Kallas väpnare 1.1 1430 och omtalas som levande senast 8.9 1433 (RA perg). Ägde jord i Tjust och Sevede hd i Småland (RA perg 18.5 1422, 9.2 1428, 1.1 1430; jfr Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 230). Sigill: likt broderns (SD, nr 2156; RA perg 9.2 1428, 1.1 1430). — Var 9.2 1428 gift med *Ingrid Dansdotter*, som var dotter av Dan Ulfsson, vars moder var Märta Nilsson (sjuuddig stjärna) (jfr SD, nr 972), och levde ännu 1.1 1430 (RA perg).

En dotter. — Var tydligen gift med *Bengt Skalle* (sparre), som tidigast omtalas 1408

(SD, nr 964). Han beseglade 18.5 1422 sin svåger Ulf Lämans salubrev (RA perg).

Utan känd härstamning
(se inledningen ovan):

Mats Läma. Var väpnare 1438 (SMR, nr 771), då han beseglade tillsammans med Johan Läma (tab. 8). Kallas välboren man 2.1.3 1452, då honom tilldömdes gårdar i Åkerbo hd i Östergötland (RA perg). — Var först gift med *Margit Jönsdotter*, dotter av Jöns Nilsson (sparre över blad) (Gen 2, f. 71, RA; jfr Djurklou i HT 1891, s. 161, och E 1, Bagge af Berga, s. 192), och senare 18.7 1466 (RA perg), med *Cecilia Erengisladotter*, som 2.7 1482 levde änka och köpte jord i Bråbo hd i Östergötland (UUB perg).

S ö n e r (Gen 2, 71, RA; patronymikon, vapenbild, godsinnhav; jfr RA perg 21.3 1452, 12.6 1511; mödernet framgår även av förnamnen):

1. *Lindorm Matsson*. Nämnes tidigast 27.3 1473 (J. E. Almquist i SoH 1952—1953, s. 201). Var 1477 kökmästare hos biskop Henrik i Linköping (SFSS 2: 3, s. 173, 197). Han kallas 6.7 1494 svåger till abbedissan i Gudhem Katarina Andersdotter och till Bengta Andersdotter (RA perg), tydligen hustruns fastrar. Förde då och 11.11 1495 (RA perg) kvadrerad sköld med en trappskuren ruta i andra och tredje fältet. Lindorm var nyss avliden 12.6 1511, då hans gods i Skrukeby och Hagby i Östra Skrukeby sn i Åkerbo hd i Östergötland ärvdes av hustru Kristina Nilsson (Högnalöv (RA perg). — Hans hustru *Anna Bengtsdotter* testamenterade honom 1.5 1510 på sitt yttersta Bjärka i Täby sn i Björkekinds hd i Östergötland (Skoklostersaml. perg). Hon var enligt Hans Brask (Gen 2, f. 22, RA; jfr Djurklou i HB 5, s. 15, not 1) dotter av Bengt Andersson (Öra), vilket bevisas av RA perg 6.7 och 10.7 1494. — Djurklous uppgift i HT 1882, s. XXV f (jfr Fernow, Wärmeland, s. 297 f, Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 190, E 1, s. 574, och H. Bratt, Släkten Bratt, s. 37 f, 49), att Lindorm Matsson ärvdes av Nils Bratt, har ej kunnat verifieras och synes otrolig, eftersom Nils Bratt levde tidigare än Lindorm Matsson. Möjligen föreligger förväxling (se Gen 41, f. 191 v, RA; påpekande av H. Gillingstam).

1. *Nils Matsson* (Gen 2, f. 71, RA).

Sparre av Ellinge

Av Kjell-Gunnar Lundholm

En av de mera betydande ätterna i Norden under 1400-talet hade Ellinge i Västra Sallerups sn i Harjagers hd i Skåne som sätesgård och förde två sparrar i vapnet. Vid detta århundrades mitt överflyttade ätten till Sverige, där Vik i Balingsta sn i Hagunda hd i Uppland blev den förnämsta av dess sätesgårdar. Ellinge och de övriga danska godsens gingo förlorade genom Kalmardomen 1505 (BSH 5, s. LX). En väsentlig källa till denna ätts genealogi är Anna Petersdotter Bielkes († 1551) släktbok i Riddarhusets arkiv (jfr Gillingstam i SoH 1951, s. 211 ff), vars författarinna på modernet härstammade från ätten i fråga (dotter av Katarina Nilsson, tab. 5). Slutsatser om ättens medlemmar ha även dragits av vapenmålingarna i Västra Sallerups kyrka (Rydbeck i Fornvännen 1947, s. 193 ff; L. Carlsson *ibid.* 1954, s. 136 ff; Hansén i Byahornet 1953: 1, s. 21).

Färgerna i ättens vapen voro: sparrarna blå och fältet vitt (Rydbeck i Fornvännen 1947, s. 207; Hansén i Byahornet 1953: 1, s. 21; Branting o. Lindblom, *Medelt. väpn.* 1, s. 127 f, pl. 107; Gen. 2, f. 4 v, RA; Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 7 v, RHA; Gen 42, f. 132 v, 133, o. Skokloster 1, fol.vol. 57, f. 96 v, RA; Rål fol. vol. 12, f. 96 v, KB; Gen 41, f. 28 v, 216, RA).

Tab. 1

Jon.

S ö n e r (Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 22 v, RHA):

Sven Jonsson. Se tab. 2.

Bengt Jonsson.

Nils Jonsson.

Tab. 2

Sven Jonsson (son av Jon, tab. 1). Bosatt i Espinge i Hurva sn i Frosta hd i Skåne (RepD 1, nr 4195). — Var gift med *Cecilia*, dotter av Klaus Servin (Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 22 v; jfr Hansén i Byahornet 1953: 1, s. 21).

S o n (RepD 1, nr 4195; Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 22 v):

Nils Svensson, 1393—1434, riddare. Se tab. 3.

Tab. 3

Nils Svensson (son av Sven Jonsson, tab. 2). Omnämnes 1393 (RepD 1, nr 3898). Dubbad till riddare något av åren 1403 (SD, nr 352)—1411 (SD, nr 1425), sannolikt vid drottning Filippas kröning 1406. Levde ännu 22.11 1434 (RepD 1, nr 6690). Innehade Ellinge (RepD 1, nr 3986; ST 3, s. 40 f) och gods i Frosta (RepD 1, nr 3901, 4013), Färs (SD, nr 352), Göinge (RepD 1, odat., nr 583; SD, nr 2379), Harjagers (RepD 1, nr 3966, 3986; odat., nr 576; SD, nr 255), Luggude (RepD 1, nr 6190), Norra Åsbo (RepD 2, nr 2888), Onsjö (RepD 1, nr 3966, 5954, 6099), Oxie (SD, nr 2154) och Rönnebergs (RepD 1, nr 6190, 6543 f) hd i Skåne samt i Falsterbo (SD, nr 2155, 2398), Landskrona (RepD 1, nr 5909) och Ystad (SD, nr 1706) och i Listers hd i

Blekinge (SD, nr 2379; RepD 1, nr 5946, odat., nr 583). Sigill: två sparrar (TSig LXVII:1, 2). — Var första gången före 12.5 1395 gift med *Pernilla Petersdotter*, dotter av Peter Akesson (Tott) (RepD 1, nr 3986, 4013), och andra gången före 10.6 1417 (SD, nr 2379) med *Märta*, dotter av riddaren Jon Hjärne och Katarina Jonsdotter (Sudreimsätten) (SD, nr 2398; DN, nr 671).

B a r n (Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 22 v, RHA):

1. *Klaus Nilsson*, 1425, dog 1451 el. 1452, riddare, danskt riksråd. Se tab. 4.

2. *Pernilla Nilsson*. Blev 13 år gammal. Ärvde sina morbröder Henrik, Jöns och Eren-gisl Hjärne och ärvdes själv av halvbrodern Klaus (Biographica H 19, Hjärne, RA; Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 22 v, RHA).

? *Per Nilsson*. Hans vapenbild (två sparrar) finnes i Västra Sallerups kyrka tillsammans med Sven Jonssons (tab. 2), Nils Svenssons (tab. 3) och Klaus Nilssons (tab. 4) (jfr Rydbeck i Fornvännen 1947, s. 210 f). — Var gift med ? *Talle Mus* (Drefeld) (jfr Rydbeck i Fornvännen 1947, s. 211; Hansén i Byahornet 1953: 1, s. 21).

Tab. 4

Klaus Nilsson (son av Nils Svensson, tab. 3). Omnämnes som morbrodern Axel Peterssons (Tott) fogde på Varberg 1425 (RepD 1, nr 6197). Uppträder som dennes ombud även 1429 (RepD 1, nr 6395). Dubbades till riddare mellan 17.1 1441 (RepD 1, nr 7151) och 23.2 1442 (RepD 1, nr 7221), således troligen vid konung Kristofers kröning 14.9

1441. Var hövitsman på Brömsehus 1441 (SMR, nr 1440). Innehade vid sin död Lyckå län i Blekinge som pantlän (BSH 4, s. 275; jfr RepD 2, nr 820), vilket troligen förvärvats före 1447, då han köpte gårdar i staden Lyckå (RepD 1, nr 7852, 7855). Var danskt riksråd 1448 (RepD 1, nr 7795). Skrev sig till Ellinge (RepD 1, nr 7061). Levde ännu 6.9 1451 (RepD 2, nr 73) men var död i början av följande år (RepD 2, nr 114). Förvärvade gårdar i Bjäre, Göinge, Luggude, Onsjö, Södra Åsbo och Villands hd i Skåne (RepD 1, nr 6437, 7061, 7087, 7100, 7221, 7421) samt i Fjärd (SMR, nr 1359) och Himle hd i Halland (RepD 1, nr 6526). Sigill: två sparrar (TSig LXVII: 4 f). — Var först gift med *Cecilia Dode* (Rydbeck i Fornvännen 1947, s. 210 f) och blev i oktober 1438 omgift med *Katarina Stensdotter*, som var dotter av Sten Turesson (Bielke, se E 1, s. 358) och Margareta Karlsdotter (Sparre av Tofta) (RK 2, v. 5081). Fru Katarina levde ännu 28.2 1458 (RepD 2, nr 882) men var död 1465 (RA perg 27.2 1465). Hennes arvegods utgjordes av sätesgården Vik i Balingsta sn i Hagunda hd i Uppland samt ett flertal gårdar i Hagunda, Lagunda och Trögds hd i Uppland, i Yttertjurbo hd i Västmanland samt i Gudhems, Kållands, Laske, Redvägs, Skånings, Vadsbo och Vartofta hd i Västergötland (RA perg 7.6 1453; »Karl Knutsson och hans systrar» i Rött nr 252, KA; jfr Lundholm, Sten Sture d. ä., s. 12 ff).

Son (RA perg 27.2 1465):

2. *Nils Klausson*, (1452) 1458, dog 1505, riddare, riksråd. Se tab. 5.

Tab. 5

Nils Klausson (son av Klaus Nilsson, tab. 4). Under 1452 utspelade händelser sägas ha ägt rum, då han ännu låg i linda (BSH 4, nr 184). Var sedan s. å. bosatt i Sverige (Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 43 v, RHA). Var omyndig ännu 1458 (RepD 2, nr 820). Bekräftade en donation 27.2 1465 (RA perg). Var riksråd 1473 (PSS 1, s. 169). Blev hövitsman på Älvsborg 1473 (BSH 4, nr 18), vilket slott han innehade till 1497 (Miss. fra K. Chr. I : s og Hans' Tid 1, s. 128). Var hövitsman på Stegeholm 1498—1505 (RA ppr 16.7 1498; HSH 19, s. 163) och på Lyckå i Blekinge 1503 (SRS 3:1, s. 85). Innehade dessutom 1497 Kåkindes och Vadsbo hd i Västergötland samt Hagunda och Ulleråkers hd i Uppland som län (HSH 18, s. 188 f), varav Vadsbo avstods senast 1499 (FMU, nr 4835). Dubbadess till riddare vid konung Hans kröning 1497 (ST 3, s. 468). Dog mellan 26.10 (HSH 19, s. 163) och 6.12 1505 (BSH 5, nr 56). Nämnas i regel till modernegården Vik,

vid några enstaka tillfällen till Ellinge (RA perg 5.11 1491). Förvärvade gårdar i Bohuslän, Dalsland, Glanshammars och Hardemo hd i Närke, Onsjö hd i Skåne, Handbörds hd i Småland, i Värmland, i Ale, Barne, Bjärke, Flundre, Gäsene, Kåkindes, Kållands, Redvägs, Sävedals, Vadsbo, Valle, Vartofta, Vedens och Väne hd i Västergötland, Siende och Tuhundra hd i Västmanland samt Bålinge, Habo, Hagunda, Lagunda, Simtuna, Sollentuna, Torstuna, Trögds och Asunda hd i Uppland (MRA 1939, s. 143—150; DRA perg 8.12 1495; 8.12 1497; 11.1 1502; Str. kam. handl., vol. 2, s. 25 ff, RA; jfr Lundholm, Sten Sture d. ä., s. 84 ff, 166 ff). Sigill: två sparrar (TSig LXVII: 7—9). — Gift 21.9 1477 (RA perg 22.9 1477; äktenskapet avtalat 10.8 1476, SRS 1:1, s. 234) med *Margareta Lagesdotter*, som var dotter av riddaren Lage Brock och Else Petersdotter (Laxman) (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 21; jfr DAA 1889, s. 104 f). Fru Margareta föddes omkring 1462 (SFSS 2:2, s. 192 f) och dog 25.11 1526 (Margareta Grips b., s. 48, Trolleholms arkiv; jfr Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 604).

Barn (Anna Pdtr Bielkes släktb., f. 22 v, RHA; åtminstone Katarina, Elsa, Pernilla o. Knut födda i ang. äktenskap enl. Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 22, samt Gillingstam, a. a., s. 558, 565 f, 591, 597, 599, 698):

Katarina Nilsson. Död 1.11 1520, samma dag som mannen (B 3, f. 54, RA; jfr RA perg 15.12 1520). — Gift 22.11 1495 med riksrådet *Peter Turesson* (Bielke; se E 1, s. 360) (RA perg 23.11 1495). Hennes arvegods lågo i Handbörds och Tvetta hd i Småland, i Hardeemo hd i Närke, i Ale, Gudhems (Dala bosgård), Gäsene, Kållands, Laske, Redvägs, Skånings, Vartofta och Väne hd i Västergötland, i Yttertjurbo hd i Västmanland samt i Färentuna, Häbo, Lagunda, Simtuna, Torstuna och Trögds hd i Uppland (Rött nr 298, KA; Arv o. eg. 42, KA). Morgongåvan bestod i jordegendom i Stranda och Sunnerbo hd i Småland, i Selebo hd i Södermanland samt på Öland (RA perg 25.11 1495).

Elsa Nilsson. Levde troligen ännu 1505 (Sjögren i PHT 1949, s. 14). — Var troligen före 1503 gift med sedermera riksrådet *Axel Posse* (se E 6, s. 3) (Gillingstam, a. a., s. 543), vilken sedermera blev omgift med Anna Axelsdotter, dotter till riksrådet Axel Matsson (Hällekisätten) (Sjögren i PHT 1949, s. 14).

Pernilla Nilsson. Skrev sig till fädernegården Vik, levde ännu 1555 men var död före 11.5 1557 (Gillingstam, a. a., s. 606). Sigill: två sparrar (TSig LXVII: 11). — Gift 24.8 1502 eller 30.8 1503 med riksrådet *Sten*

Kristiernsson (Oxenstierna, se E 5, s. 590) (Gillingstam, a. a., s. 542), som dog 1516 (Gillingstam, a. a., s. 595) och tidigare, 19.10 1489, blivit gift med Kristina Eriksdotter (Tott), vilken levde ännu 1499 (Gillingstam, a. a., s. 525, 542).

Anna Nilsson.

Margareta Nilsson.

Brita Nilsson.

Margareta Nilsson.

Beata Nilsson.

Klaus Nilsson.

Sten Nilsson.

Knut Nilsson. Var myndig 6.2 1509 (RA perg). Sålde gods i Tuhundra hd i Västmanland (Skoklostersaml. perg u. d., RA). Var riksråd 1520 (ST 3, s. 613 ff). Dog 1522 (Sjödin, Befr.-krig 2, s. 320 f) och begrovs i Sigtuna kloster (RA perg 7.7 1522).

Nils Nilsson.

Ture Nilsson.

} Levde 1509 men dogo tro-
ligen före myndig ålder
(RA perg 6.2 1509).

Göran Nilsson.

Karl Nilsson.

Hans Nilsson.

Av Nils Klaussons barn dogo tre eller fyra sommaren 1501 (Sturearkivet, nr 316, RA).

Sparre av Tofta

Av Hans Gillingstam med bidrag av A. Filip Liljeholm

Denna ätt, som under sin korta blomstringstid från 1200-talets slut till 1400-talets början var en av de allra främsta inom det uppsvenska högfrälset, förde i vapnet en röd sparre i guldfält liksom Sparre av Vik och Sparre av Hjulsta, med vilka ätter dock ingen släktskap torde kunna bevisas. Dock talar utom vapnet småländsk härstamning, politiskt samgående och beseglingskontakt för samband med ätten Sparre av Vik, och för medlemmar av båda dessa ätter kan samtidigt beseglingskontakt med ätten Sparre av Hjulsta beläggas. På mödernet synes stamfadern Abjörn Sixtensson (död 1310), som torde ha upptagit sparrevapnet från sin mor, hava varit befryndad med två lågfrälse småländska och västgötska familjer med sparren i vapnet, inom vilka namnet Abjörn också förekom.

Litteratur: H. Gillingstam, Ätterna Oxenstierna och Vasa under medeltiden, s. 52 ff. Densamme, Voro Nils och Ulf Abjörnssöner (Sparre av Tofta) icke helbröder?, i SoH 1953, s. 225—227. Densamme, Ha några av medeltidsätterna med en sparre i vapnet gemensamt ursprung?, i SoH 1953, s. 272—277. A. F. Liljeholm, Medeltida arvslagar och släktskapsbestämning 1, i PHT 1950, s. 86—93.

Sixten

Tab. 1

Abjörn Sixtensson

1295, dog 1310

Tab. 2

Nils Abjörnsson

1317, dog 1359

Tab. 3

Ulf Abjörnsson

1317, dog 1347 el. 1348

Tab. 4

Karl Ulfsson

1349, dog 1407

Tab. 5

Tab. 1

Sixten. — Var gift med *Ingrid Abjörnsdotter* av Våxtorp i likanämnd sn i Östbo hd i Småland (DS, nr 1347; jfr Härenstam, Finnv., s. 294, not 21, och Gillingstam i SoH 1953, s. 275 ff), som levde ännu 1310 (Skoklostersaml.

1, fol. vol. 44, s. 30, RA). Hennes sigill: sparre jämte tre liljor, två ovan och en nedan (HiSig 3: 141).

Barn (med Ingrid; DS, nr 1347; Skoklostersaml. 1, fol. vol. 44, s. 30, RA):

Ingrid, död senast 1301 och var barnlös, enär hennes morgongåva ärvdes av modern och systerkonen (DS, nr 1347). — Var gift med riddaren *Röd Keldorsson* (Färila, Oreste Keldorssons ätt) (DS, nr 1347), som uppträder i urkunderna 1286 (DS, nr 913)—1305 (DS, nr 1475) och var slottsfogde på Stockholms slott 1289 (DS, nr 989). Jfr Rosman i SAT 2, s. 311.

Abjörn Sixtensson, 1295, dog 1310, riddare, riksråd, drots. Se tab. 2.

Kristina. Levde 1310 (Skoklostersaml. 1, fol. vol. 44, s. 30, RA). Hon var troligen moder till riddaren Magnus Nilssons maka Ingrid. Se Ivar Nilssons ätt.

Tab. 2

Abjörn Sixtensson (son av Sixten, tab. 1). Uppträder i urkunderna från 1295 (DS, nr 1151), troligen redan då riddare (brevet endast känt i sen avskrift), säkert 1296 (DS, nr 1744). Var riksråd 1297 (K. G. Westman, Sv. råd. hist., s. 137, not 1). Nämnd som hertig Eriks drots från 1302 och från 1307 även som hertig Valdemars (Löfvist i VSLA 1936, s. 21). Mellan 17.5 1304—8.1 1307 är han försvunnen ur det svenska diplomaterialet på grund av landsflykt och godsindragning. Dog 1310 (SRS 1: 1, s. 65). Ägde Salsta i Lena sn i Norunda hd i Uppland (DS, nr 1333, 1427) och Ängsö i likanämnd sn i Yttertjurbö hd i Västmanland (DS, nr 1554, 1911) samt diverse gods i Bro (DS, nr 1554), Norunda (DS, nr 1427, 1749), Rasbo (DS, nr 1427) och Vallentuna (DS, nr 1911) hd och Åkers sköle (DS, nr 1333) i Uppland, i Västerrekarne hd i Södermanland (DS, nr 1554), i Siende hd i Västmanland (DS, nr 1403), i Sundbo hd i Närke (Skoklostersaml. 1, fol. vol. 44, s. 29), i Aska, Dals och Lösings (DS, nr 1185) samt Östkind (DS, nr 1554) hd i Östergötland och på Själland i Danmark (E. Hjärne i HVUA 1949—1950, s. 99, not 1). Sigill: en sparre (HiSig 3: 109, 155) och en sparre jämte tre rosor, två ovan och en nedan (HiSig 3: 118).

— Var 1296 gift med *Ingeborg Ulfsson*, dotter av riddaren Ulf Karlsson (Ulv) (DS, nr 1185) och änka efter riddaren Knut Matsson (NMU 1, s. 44), vilken tydligen var lagman i Närke redan 1282 (DS, nr 748; jfr LagS 1, s. 170), nämnes som riksråd 1288 (DS, nr 975) och dog 1289 (SRS 2: 1, s. 69; jfr B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 164, not 23). Fru Ingeborg, som ägde gods i Kinds, Kåkind, Vadsbo och Vartofta hd i Västergötland samt i Karlstads och Ölme hd i Värmland, var död 1307 (DS, nr 1545). — Den gängse uppgiften, att drotsen Mats Kättilmundsson var gift med en dotter till Abjörn Sixtensson (Beckman, a. a., s. 123 f) stöder sig endast på Mats Ket-

tilmundssons yttrande i DS, nr 1829, att han fått betalning för Dillö av domprosten i Skara, vilket gods kommit i hans hand genom arv efter avlidne herr Abjörn Sixtensson. Som av andra dokument framgår var han en av exekutorerna av herr Abjörns testamente, där det bestämts, att Dillö skulle säljas för att betala testamentets donationer (DS, nr 1825, 1827). Som arvtagarna, sönerna Nils och Ulf, säkert voro omyndiga vid hans död, har herr Mats som exekutor troligen endast talat i deras namn; en syster till dem, som kan ha varit hans maka, är en föga trolig konstruktion (meddel. av A. F. Liljeholm). — Förutom de nedan angivna sönerna hade herr Abjörn en dotter Ingeborg, vilken med säkerhet torde vara född i en *illegitim* förbindelse, som herr Abjörn ingått före äktenskapet med fru Ingeborg. Han gav denna illegitima dotter samma år han dog, 1310 (se ovannämnt brev i Skoklostersaml. 1, fol. vol. 44, s. 30), en betydande gåva med sin moders och sin syster Kristinas samtycke (sönerna voro alltså omyndiga, men sonen Ulf bekräftade gåvan 1320; Skoklostersaml. 1, fol. vol. 44, s. 30—31, RA), allt i enlighet med vad som stadgats i östgötalagens ärvdabalk om gåva till frillobarn. Hade Ingeborg varit född i äkta säng, är det otänkbart, att inte hon eller hennes man, som förhållandet var med brödernas andra halvsystem Birgitta, någon gång återfunnits som bestyrkare av Abjörnssönernas många affärstransaktioner. Som frillobarn tillhörde Ingeborg däremot icke ätten, trots att hon var erkänd. Hon levde säkert ännu 1343 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 77 m. not 416), möjligen ännu 1351 (DS, nr 4667). Var åtminstone från 1310 gift med magister Herman i Kävleback i Västra Ny sn i Aska hd i Östergötland, vilken levde ännu 1320 (*ibid.*, s. 78, not 416). Ingeborg ägde gods i Åsunda hd i Uppland samt i Aska, Dals och Göstrings hd i Östergötland (Skoklostersaml. 1, fol. vol. 44, s. 51 ff).

S ö n e r (med fru Ingeborg; Gillingstam i SoH 1953, s. 225 ff; samme förf., Ätt. Ox. o. V., s. 78, not 416):

Nils Abjörnsson, 1317, dog 1359, riddare, riksråd, lagman, drots. Se tab. 3.

Ulf Abjörnsson, 1317, dog 1347 el. 1348, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 4.

Tab. 3

Nils Abjörnsson (son av Abjörn Sixtensson, tab. 2). Uppträder i urkunderna från 1317 (Gen 73, s. 99, RA; Peringskiöld E 102 a: Misc. 5: 22, VHAA:s dep. i RA). Nämnes som riksråd från 1320 (DS, nr 2270). Blev riddare något av åren 1322—1325, möjligen på Täljemötet i juni 1322 (Löfvist, Om riddarv., s.

247, 257 f). Var drots 1335 och 1336 (Löfqvist i VSLA 1936, s. 32 f) och lagman i Västmanland och Dalarna 1352 och ännu 1358 (DS, nr 4823; DDal, nr 26; LagS 1, s. 128, 130). Dog 1359 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 54; Sjöstedt, Krisen 1356—1359, s. 249). Ägde Salsta och Ängsö (Gillingstam, a. a., s. 53) samt smärre gods i Frösåkers (DS, nr 3524), Håbo och Lagunda (Rasmus L:s sons förteckn. över Uppsala domkyrkas jordabrev, s. 53, VHAA:s dep., RA), Långhundra (DS, nr 3895, 4440), Norunda (DS, nr 3732), Olands (DS, nr 2510), Rasbo (DS, nr 3727, 3890), Trögds (DS, nr 3732; Skoklostersaml. 1, fol. vol. 44, s. 48), Vaksala (Rasmus L:s sons ovannämnda förteckn., s. 53; Skoklostersaml. 1, fol. vol. 44, s. 49; DS, nr 4440) och Asunda (Gillingstam, a. a., s. 77 f; Rasmus L:s sons ovannämnda förteckn., s. 53; Skoklostersaml. 1, fol. vol. 44, s. 49, RA) hd samt Åkers skplg (DS, nr 2332) i Uppland, i Hölebo (DS, nr 2222), Jönåkers (DS, nr 2640), Oppunda (Skoklostersaml. 1, fol. vol. 44, s. 55), Rönö (DS, nr 2222, 2332), Selebo (DS, nr 2543), Svartlösa (DS, nr 3076), Västerrekarne (Rasmus L:s sons ovannämnda förteckn., s. 53), Åkers (DS, nr 2542, 2849, 3128) och Österrekarne (Rasmus L:s sons ovannämnda förteckn., s. 53) hd i Södermanland, i Siende (DS, nr 4012; Rasmus L:s sons ovannämnda förteckn., s. 53), Torstuna (Skoklostersaml. 1, fol. vol. 44, s. 48) och Tuhundra (DS, nr 4527, 4531, 4535) hd i Västmanland, i Aska och Dals (Skoklostersaml. 1, fol. vol. 44, s. 51 f; Rasmus L:s sons ovannämnda förteckn., s. 53), Finspångaläns (DS, nr 3890; Rasmus L:s sons ovannämnda förteckn., s. 53), Göstrings (Rasmus L:s sons ovannämnda förteckn., s. 53) och Östkind (DS, nr 3727, 3970) hd i Östergötland, i Östra hd i Småland (DS, nr 4177), i Redvägs hd i Västergötland (DS, nr 4399), i Gästrikland (DS, nr 2510), i Västerbotten (DS, nr 3134), på Själland (Eline Gøyes Jordeb., s. 315 f) och i Estland (DS, nr 5153). Sigill: 1) en sparre (HiSig 3: 452, 647), 2) en sparre jämte tre rosor, två ovan och en nedan (HiSig 3: 302, 461). — Var gift med *Bengta Abrahamsdotter*, vilken som änka levde 1359 (Gillingstam, a. a., s. 53 f).

Barn (ibid., s. 7; bevisföringen ang. Filip nedan; modernehärstamningen framgår ej av källmaterialet):

Ingeborg. Dog något av åren 1370—1377 (Gillingstam, a. a., s. 61). — Gift först troligen hösten 1345 med riddaren *Sten Turesson* (Bielke, se E 1, s. 356), sedermera riksråd och marsk, död 1350, och sedan på 1350-talet med riddaren *Bengt Nilsson* (Oxenstierna) (Gillingstam, a. a., s. 51 f), vilken i urkunderna

nämnes som levande 1357 (Gillingstam, a. a., s. 50)—1371 (ibid.) och blev riksråd 1370 (Gillingstam, a. a., s. 60).

Filip Nilsson. Dog troligen långt före 1376, då hans änka *Ramborg*, dotter till upplandslagmannen riddaren Israel Birgersson (Finstaätten) och Bengta Karlsdotter (Färla, Oreste Keldorssons ätt), var omgift med riksrådet riddaren Anund Jonsson (Lejonansikte, Hemming Ödgislasons ätt) (RPB, nr 2066, 2845; Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 227, not 2). Att Filip var son av Nils Abjörnsson framgår av hans godsbesittning i Tuna (RPB, nr 2066, 2845) i Näs sn i Bro hd i Uppland, som innehafts av Nils fader Abjörn Sixtensson (DS, nr 1154); annan jord i samma sn ägdes av Nils Abjörnssons dotterdöttrars män (RPB, nr 2124 och 2307; jfr Gillingstam, a. a., s. 63).

Tab. 4

Ulf Abjörnsson (son av Abjörn Sixtensson, tab. 2). Uppträder i urkunderna från 1317 (Gen 73, s. 99, RA; Peringskiöld E 102 a: Misc. 5: 22, VHAA:s dep., RA; DS, nr 2122). Blev riddare något av åren 1322—1325, möjligen på Täljemötet i juni 1322 (Löfqvist, Om riddarv., s. 247, 257 f). Nämnd som riksråd från 1320 (DS, nr 2270) och som lagman i Tiohärad 1347 (DS, nr 4148; jfr LagS 1, s. 326). Dog 1347 eller 1348 (DS, nr 4148, 4335). Om honom handla tvenne av heliga Birgittas uppenbarelser, s. 98—109). Ägde gods i Västerrekarne hd i Södermanland (DS, nr 2607), i Snevringe hd i Västmanland (DS, nr 3138), i Aska (DS, nr 4335), Bankekinds (DS, nr 5, s. 441, noten), Björkekinds, Göstrings, Hanekinds och Skärkinds (DS, nr 4496) samt Lösings (DS, nr 2806) hd i Östergötland och i Norrvinge (DS, nr 3138, 3512) och Östra (DS, nr 3451) hd i Småland, i Värmland (DIGA 3, s. 143) och på Själland (Eline Gøyes Jordeb., s. 315 f). Sigill: en sparre (HiSig 3: 264, 343, 348). — Gift första gången senast 1317 (DS, nr 2122) med *Kristina*, som levde ännu 1326 (DS, nr 2562) men troligen var död 1330 (DS, nr 2806), dotter av riksrådet Sigmund Keldorsson och hans hustru Cecilia (DS, nr 2167), och andra gången senast 1337 (DS, nr 3275) med *Mårta*, som levde ännu 1362 (DS, nr 6581) men var död 1381 (RPB, nr 1625) och bodde på Fågelvik i Tryserums sn i Norra Tjusts hd i Småland (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 234, not 5), dotter av tiohärads-lagmannen riddaren Sune Jonsson (Båt, Eren-gisl Sunasons ätt, jfr E 1, s. 659 f) och Katarina Glysingsdotter (Glysing) (DS, nr 3275; RPB, nr 2355).

Barn (DS, nr 4495, 6581; RPB, nr 1615):

1. *Karl Ulfsson*, 1349, dog 1407, riddare, riksråd, lagman, marsk. Se tab. 5.

Filip Ulfsson. Död senast 1349 (DS, nr 4495).

2. *Ingeborg*. Död senast 1362. Ägde jord i Hammarkinds hd i Östergötland (DS, nr 6581). — Gift senast 1352 (Liljeholm i PHT 1950, s. 90; Sjöstedt, *Krisen 1356—1359*, s. 176, not 21) med sedermera hertig *Bengt Algotsson*, som försköt henne (Gillingstam i HT 1950, s. 297) och dödades omkring 1360 (Sjöstedt, a. a., s. 240 m. not 7). — Ingeborg dog barnlös och ärvdes av modern och helsystemen (Liljeholm i PHT 1950, s. 90 f).

2. *Kristina*. Begrovs i Vadstena kloster 30.8 1389 (SRS 1: 1, s. 103; jfr RPB, nr 2415—2419). Hennes sätesgård var efter modern *Fågelvik* (Styffe, a. a., s. 234, not 5). Ägde i övrigt gods i Seminghundra (RPB, nr 2221) och Vallentuna (RPB, nr 2830) hd i Uppland samt i Aska (RPB, nr 1624 f), Bankekinds (RPB, nr 2750), Kinda (RPB, nr 2355) och Skärkinds (RPB, nr 2416) hd i Östergötland, i Södra Möre (RPB, nr 1403) och Östra (RPB, nr 2355) hd i Småland samt i Algutsrums (RPB, nr 1625, 2415, 2418), Gräsgårds (RPB, nr 2269, 2418), Möckleby och Slättbo (RPB, nr 1625) hd på Öland. Sigill: en sparre (RPB, nr 1336). — Gift första gången 1360 med magister *Nils Jonsson* (Rickebyätten) (Gillingstam, *Ätt. Ox. o. V.*, s. 150 f), som var riksråd och lagman i Östergötland 1364 (a. a., s. 156; jfr LagS 1, s. 274) och torde ha avlidit något av åren 1364—1366 (Gillingstam, a. a., s. 157), och andra gången med riksrådet *Peter Ribbing*, som dog i Florens 1379 (a. a., s. 151). — *Kristina* dog barnlös och ärvdes av halvbrodern *Karl*, vilken gjorde stora donationer för hennes själarykt (RPB, nr 2415—2418).

Tab. 5

Karl Ulfsson (son av *Ulf Abjörnsson*, tab. 4). Studerade i yngre dagar i Paris (Engström, *Bo Jonsson 1*, s. 226, not 127). Uppträder i urkunderna tidigast 1349 (DS, nr 4495). Blev riddare något av åren 1354—1358, möjligen sommaren 1355 (Löfqvist, *Om riddarv.*, s. 249 och 261). Nämnas som härads hövding i Trögd 1354 (DS, nr 5044)—1392 (RPB, nr 2622; jfr LagS 1, s. 57), som riksråd från 1356 (Sjöstedt, *Krisen 1356—1358*, s. 20 m. not 39). Var lagman i Uppland möjligen redan 1359 (SRS 3: 1, s. 18, not q) och nämnes säkert som sådan 1362 (DS, nr 6581)—1405 (SD, nr 528; jfr LagS, s. 15). Var marsk 1364—1371 (Löfqvist i VSLÄ 1936, s. 48 f),

fogde på Stockholms slott 1364—1365 (Engström, *Bo Jonsson 1*, s. 90 f) och hövitsman på Viborg från 1380-talet till 1399 (FMU, nr 942, 957, 1055, 1057, 1087). Dog 12—18.11 1407 omkring 90 år gammal (SRS 1: 1, s. 124). Fick 1361 Dävö kungsgård i Munktorps sn i Snevringe hd i Västmanland i livstidsförlåning (DS, nr 6525). Hade en tid *Björkekinds* hd i Östergötland i pant (RPB, nr 2435). Innehade en tid *Köpings län* (SD, nr 290). Hans huvudgods voro Tofta i Adelsö sn i Färentuna hd, till vilket han alltid skrev sig, och Ekholmen i Veckholms sn i Trögds hd, båda i Uppland (Styffe, *Skand.*, 3:e uppl., s. 353 m. noterna 1 och 4), varjämte han även innehade det från halvsystemen *Kristina* ärvda *Fågelvik* (Styffe, a. a., s. 234). Diverse strögods tillhörde honom i *Bältinge* (RPB, nr 2876), *Norunda* (RPB, nr 1108), *Olands* (RPB, nr 2876; VFT II: 8—9, s. 172), *Rasbo* (RPB, nr 1131, 1608), *Sjuhundra* (RPB, nr 2364, 2376, 2451, 2461), *Sollentuna* (RPB, nr 587), *Trögds* (DS, nr 4812; RPB, nr 860, 1108, 1196, 1362, 1376, 1610, 1711, 1745, 2203, 2459, 2506, 2876 f; SD, nr 1836; Gillingstam, *Ätt. Ox. o. V.*, s. 76), *Ulleråkers* (RPB, nr 1131, 2221, 2299), *Vaksala* (RPB, nr 2876), *Åsunda* (RPB, nr 995, 3112) och *Ärlinghundra* (RPB, nr 995, 1362, 2299, 2876) hd i Uppland, i *Selebo* (RPB, nr 1568), *Västerrekarne* (RPB, nr 2797; SD, nr 1130) och *Österrekarne* (RPB, nr 860) hd i Södermanland, i *Tuhundra* (RPB, nr 2956) och *Yttertjurbo* (RPB, nr 2539) hd i Västmanland, i *Aska* (DS, nr 4495; RPB, nr 1569; SD, nr 1187, 1264, 1836), *Bankekinds* (SD, nr 511), *Björkekinds* (SD, nr 1201; Styffe, a. a., s. 261), *Bobergs* (RPB, nr 1569), *Lösings* (RPB, nr 2498), *Vifolka* (SD, nr 1884) och *Östkinds* (Nygren i LBH, ny ser. 3, s. 224) hd i Östergötland, i *Gudhems* och *Vadsbo* hd i Västergötland (RPB, nr 2415) samt i *Sunnerbo* och *Västbo* (RPB, nr 1568), *Tveta* och *Vista* (RPB, nr 2415) hd i Småland. Sigill: en sparre (RPB, nr 1062, 1092; SD, nr 181, 522). — Gift första gången 6.5 1352 med *Ingrid* (DS, nr 4812), dotter av *Erik Boberg* och riksrådet *Knut Folkasons* (Algotssonernas ätt) dotter *Birgitta* (Liljeholm i PHT 1950, s. 92), andra gången senast 28.9 1363 med *Helena* (RPB, nr 587), som torde ha avlidit senast 1375 (Engström i HT 1929, s. 323, not 2) och var dotter av upplandslagmannen *Israel Birgersson* (Finstaätten) (RPB, nr 1392) och troligen *Bengta Karlsdotter* (Färila, *Oreste Keldorssons ätt*) (Engström, *Bo Jonsson 1*, s. 292, not 78), tredje gången med *Cecilia* (B. Hildebrand i PHT 1929, s. 256 f), och fjärde gången med en till namnet *okänd* kvinna, som överlevde mannen en kort tid och jämte honom

begrovs i Vadstena kloster 17.2 1410 (SRS 1: 1, s. 127).

Barn (B. Hildebrand i PHT 1929, s. 257; Liljeholm i PHT 1950, s. 92):

1. *Knut Karlsson*. Uppträder i urkunderna första gången 1375 och var redan då riddare (RPB, nr 1131). Nämnas som riksråd från 1376 (SFSS 2: 1, s. 48), som häradshövding i Gästrikland 1379 (MGF 1896, s. 3 f; jfr LagS 1, s. 423), som lagman i Södermanland 1380 (RPB, nr 1497)—1386 (RPB, nr 2229; jfr LagS 1, s. 97). Uppträder ännu 11.8 1388 (RPB, nr 2376). Synes ha stupat i Västergötland i början av år 1389 (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 68, not 365). Ägde gods i Akerbo hd i Västmanland (RPB, nr 1688), i Östkindhs hd i Östergötland (RPB, nr 2425), i Mo hd i Småland (RPB, nr 2417) samt på Lederne (nuvar. Kungsholmen) vid Stockholm (RPB, nr 2453).

Herr Knut dog barnlös och var troligen icke gift samt ärvdes av sin fader (RPB, nr 2415—2418).

3 eller 4. *Margareta*. Begrovs i Vadstena kloster 15.3 1429 (SRS 1: 1, s. 148). Arvskifte efter henne hölls 28.2 s. å. (HSH 36, s. 1 ff). Sigill: en sparre (SD, nr 1264, 1865). — Gift första gången omkring 1408 (Kumlien, Karl Knutss. pol. v., s. 8) med riddaren *Knut Bonde*, som begrovs i Vadstena kloster 1413 (SRS 1: 1, s. 132; jfr G. Carlsson i SBL 5, s. 317), i vilket gifte hon blev moder till konung Karl Knutsson, och andra gången 1414 (SD, nr 1865) med *Sten Turesson* (Bielke, se E 1, s. 357), som sedan gifte om sig med Agneta Eriksson (Krummedige) (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 206) och begrovs i Vadstena kloster 8.9 1431 (SRS 1: 1, s. 150; jfr G. Carlsson i SBL 4, s. 150 f).

Tyrgils Knutssons ätt

Av *Jarl Gallén* med bidrag av *A. Filip Liljeholm*

Västgöts stormannaätt, som troligen genom modernehärstamning från en syster till Birger jarl kommit att föra ett lejon i vapnet, i regel i ginstyckad sköld — Tyrgils Knutssons vapen visar ett gult lejon och skölden ginstyckad i rött och blått (färgplanschen i SAT 2, vid s. 121; G. Carlsson i PHT 1951, s. 46) —, medan Folkungaättens kungliga gren förde det över tre ginbalkar (ursprungligen balkar; Fleetwood, Sv. medelt. kungasig. 1, s. 34, o. 3, s. 100); jfr inledningarna till ätten Boberg, till Folkungaättens lagmansgren och till Ulvåsaätten. Rasmus Ludvigssons uppgift, att Tyrgils Knutssons ätt på fädernet härstammade från Birger jarls farbroder Birger Brosa, saknar stöd.

Litteratur: K. H. Karlsson, Folkunga-ätten, i SAT 1 (1879—1888), s. 225 och 234; H. Jägerstad, Marsken Torgils Knutssons äktenskapsförbindelser, i PHT 1944—1945, s. 107—114; S. Axelson, Om marsken Torgils Knutssons släktförhållanden, i PHT 1950, s. 48—62; S. Söderlind, Tyrgils Knutssons härkomst, i PHT 1952, s. 93—108; B. Beckman, Matts Kättilmundsson och hans tid 1 (1953—1954), s. 334—343; A. F. Liljeholm, Brynjulf Bengtssons härstamning, i GT 1953, s. 106; samme förf., Rörík Algotssons hustru Birgitta Filipsson, i GT 1954, s. 180; S. Axelson, Sverige i utländsk annalistik 900—1400 (1955), s. 332 f.

Knut
Tab. 1

Tyrgils Knutsson
1283, dog 1306
Tab. 2

?Magnus Knutsson
levde trol. 1286
Tab. 3

?Knut Magnusson
1304—1339
Tab. 4

?Gustav Magnusson
1316—1320
Tab. 5

Tab. 1

Knut. — Var troligen gift med en *dotter* av Sigtrygg Bengtsson (Boberg) i dennes äktenskap med förmodligen en halvsyster till Birger jarl (Axelson, Sverige i utl. annalistik, s. 332 f).

Söner (i angivet äktenskap, se Axelson, *ibid.*):

Tyrgils Knutsson, 1283, dog 1306, riddare, riksråd, marsk. Se tab. 2.

? *Magnus Knutsson*, levde trol. 1286, riddare. Se tab. 3.

Tab. 2

Tyrgils Knutsson (son av Knut, tab. 1). Omtalas första gången 1283 (DS, nr 774). Blev riddare 1287 eller 1288 (Löfqvist, Om riddarv., s. 246). Var konung Magnus råd 1288 (DS, nr 975). Var möjligen drots 1290 (Ericus Olai, SRS 2: 1, s. 69; jfr Storm, Isl. Ann., s. 261, 385, 485, och Axelson i PHT 1950, s. 49, not 2; möjligheten förnekas av J. Rosén i Sc 1948—1949, s. 307, not). Kallas första gången marsk 22.8 1291 (Kirkehist. Saml. 1: 1, s. 563) och kvarstod även efter förmyndarstyrelsens avveckling i detta ämbete. Fängslades 6.12 1305 (SRS 1: 1, s. 92, och 2: 1, s. 82) på konungens befallning och halshöggs i Stockholm omkring 9.2 1306 (Jägerstad i PHT 1944—1945, s. 112, not 6; B. Beckman, Matts Kättilmundson 1, s. 116, not 162; Axelson, Sverige i utl. annalistik, s. 156, not 83). I sitt testamente av 9.2 1306 (DS, nr 7496) gjorde han stora donationer och skänkte bl. a. Idö i Jäders sn i Södermanland, som varit Birger Filipssons (Aspenäsätten) sätesgård, till Strängnäs domkyrka. Blev begravnen i gråbrödraklostret (Riddarholmskyrkan) i Stockholm (SFSS 158, vv. 2510—2539; SRS 1: 1, s. 56, 92; gravhäll hos Gardell, Gravm. 1, nr 135). Var en av sin tids största jorddrottar i Sverige, churu hans godsinnahav är svårt att numera överblicka. Bland hans sätesgårdar voro Arnäs i Forshems sn i Kinne hd, och Lena (nu Kungslena) i Kungslena sn i Vartofta hd, båda i Västergötland (SFSS 158, vv. 2028, 2446; jfr Pipping, Komm. t. Erikskr., s. 526, 563). Ägde i övrigt gods i Danderyds (DS, nr 1218, 1419) och Åkers (DS, nr 1397) skplg samt i Bro (*ibid.*), Färentuna (DS, nr 1218), Närdinghundra (DS, nr 1419), Seminghundra (*ibid.*), Trögds (DS, nr 1397) och Ärlinghundra (DS, nr 1496) hd i Uppland, i Västerrekarne (DS, nr 1403, 1554) och Österrekarne (DS, nr 1496) hd i Södermanland, i Yttertjurbo hd (DS, nr 1496) och Norbergs bergslag (DS, nr 1403) i Västmanland, i Sköllersta hd i Närke (*ibid.*), i Dals hd i Östergötland (DS, nr 1379), i Vadsbo hd i Västergötland (DS, nr 1447), i Södra

Vedbo (DS, nr 1496) och Vista hd samt Tjust (DS, nr 1403) i Småland, i Dalarna (*ibid.*) och i Gästrikland (DS, nr 1403, 1496, 1539). Om Tyrgils Knutssons godsbesittningar jfr Beckman, Matts Kättilmundson, 1, s. 338 f. Sigill: ett upprest gående lejon i ginstyckad sköld (HiSig 3: 73, 96, 126; G. Carlsson i PHT 1951, s. 46; ang. vapnets färger se ovan ingressen). — Var första eller möjligen andra gången gift med *Birgitta*, känd genom makarnas gemensamma gravskrift i gråbrödraklostret (Riddarholmskyrkan) i Stockholm (Gardell, a. a. 1, nr 135). Om Birgitta var hans andra fru, kan hon vara den »dottur Suia kongs» (antingen Magnus Ladulås' eller Valdemars) som enligt obestyckta och åtminstone kronologiskt oriktiga isländska annalotiser 1296 förmäldes med »drotsen» herr Tyrgils (Storm, Isl. Ann., s. 261, 385, 485; jfr Jägerstad i PHT 1944—1945, s. 107 f, Rosén i Sc 1948—1949, s. 307, Axelson *ibid.* 1950, s. 59 f, och 1953, s. 40, not 3, samt dens., Sverige i utl. annalistik, s. 118 ff). Herr Tyrgils blev sedan andra eller möjligen tredje gången gift i Stockholm 1303 efter 23.7 (SFSS 158, vv. 1942—1967; SRS 3: 1, s. 176, 181; jfr Axelson i PHT 1953, s. 45 f) med *Hedvig*, dotter av greve Otto III av Ravensberg och Hedvig av Lippe. Fru Hedvig omtalas tidigast 16.8 1294 (Westf. Urkundenb. 3, nr 1495), fick i mannens testamente gården Gum i Källby sn i Kinnefjärdings hd i Västergötland och levde ännu 1.10 1346 (Axelson i PHT 1953, s. 47). Om henne jfr även Beckman, a. a. 1, s. 90 f.

Döttrar (SRS 2: 1, s. 82; SFSS 158, vv. 1806—1831; DS, nr 2186):

1(2). *Kristina* (namnet enl. Ericus Olai, SRS 2: 1, s. 82). — Gift kort efter 2.12 1302 (SFSS 158, vv. 1806—1831) med hertig *Valdemar Magnusson* av Finland i hans första gifte, men makarna blevo skilda 9.12 1305 på grund av andlig släktskap, då hennes far burit hertig Valdemar till dopet (SRS 1: 1, s. 56, 64, 92; SFSS 158, vv. 2416—2445; jfr Pipping, Komm. t. Erikskr., s. 558 f). Hertig Valdemar gifte sedan om sig 29.12 1312 i Oslo (Rosén, Striden 1302—1319, s. 212) med Ingeborg, dotter av konung Erik Magnusson av Norge och Isabella Bruce, och dog i fängelse i Nyköping 1318.

1(2). *Margareta*. — Var 21.3 1319 (DS, nr 2186) gift med sedermera konung Magnus råd riddaren *Knut Folkason* (Algotssönernas ätt), vilken nämnes i urkunderna 1318—1348 (DS, nr 2165, 4337) men var död senast följande år, då hans andra hustru var omgift med drotsen Nils Turesson (Bielke) 17.2 1350 (DS, nr 4533). Herr Knut var i andra äktenskapet gift med Sigrid Håkansdotter (två nedvända spar-

rar?) i hennes första gifte (jfr Rosman, Bj.-Säby 1, s. 106 f, 353 f).

Tab. 3

Magnus Knutsson (? son av Knut, tab. 1). Var troligen den riddare »dominus» med detta namn, som beseglade vid en uppgörelse 1286 i Baltaks sn i Vartofta hd i Västergötland mellan Hafrid Sigtryggsdotter (Boberg) och hennes barn, som förde ett lejon i skölden (DS, nr 925).

? S ö n e r (Söderlind i PHT 1952, s. 97 f):

Knut Magnusson, 1304—1339, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 4.

Gustav Magnusson, 1316—1320, riddare. Se tab. 5.

Ragvald Magnusson. Beseglar med dominustitel 29.1 1315 (DS, nr 2000) jämte sin broder lagman Knut ett bytesbrev mellan Bengt Hafridssons (Bengt Hafridssons ätt) änka Margareta och dottern Ramfrid. Även herr Ragvalds son Gustav säges besegla. Denne är dock ej känd från något annat dokument, vadan diplomets filli möjligen kan vara en felskrivning för fratriss och avse brodern Gustav. Uppträder i DS, nr 2181, återigen tillsammans med riddarna Knut och Gustav Magnusson (ordet fratrum hör väl till alla tre) denna gång som sigillvittne till Lars Ulfssons (Hama) och hans hustru Ingrid Anundsdotters testamente men bär här jämte dominus den överraskande titeln prepositus Skarensis, där prepositus, som på kontinenten och i England, kanske är liktydigt med prefectus, dvs. fogde på slottet Gälakvist (se Hammarström, Glossarium, artikeln prepositus). Förekommer med endast dominustiteln sista gången 29.2 1337 (DS, nr 3283) som vittne åt Nils Ingevaldsson (Hammerstaätten) och kallas av honom cognatus. Det fragment av herr Ragvalds sigill, som hänger under detta brev, tolkas av utgivaren som innehållande en stående fågel. Är ovanstående härledning riktig, måste det vara ett stående lejon; jfr Liljeholm hos Bendix i PHT 1956, s. 129. (Meddel. av A. Filip Liljeholm.)

Tab. 4

Knut Magnusson (? son av Magnus Knutsson, tab. 3). Nämnes första gången 1304 som lagman i Värmland, då han jämte (? farbrodern) Tyrgils Knutsson pantförskrev Rölösa, möjligen Rölösa i Hjälstads sn i Vadsbo hd, och Langhem, troligen Långjum i likanämnd sn i Laske hd, båda i Västergötland, till biskopsstolen i Strängnäs (DS, nr 1447). Var riddare och konung Birgers råd 1305 (DS, nr 1472). Var då ännu lagman i Värmland men synes i sam-

band med Tyrgils Knutssons fall blivit avstätt (Rosén, Striden 1302—1319, s. 108 med not 22; jfr LagS 1, s. 197). Blev lagman i Västergötland något av åren 1313—1316 (Rosén, a. a., s. 231, not 37), troligen senast 1315 (DS, nr 2000; jfr LagS 1, s. 208). Var hertig Eriks råd 1317 (DS, nr 2106), hertiginnan Ingeborgs råd 1318 (DS, nr 2168), konung Magnus råd 1319 (DS, nr 2200). Var alltjämt lagman i Västergötland, då han 1339 sista gången omtalas (DS, nr 3413). Kallas jämte brodern Gustav »cognatus» till bröderna Ulf och Magnus Gudmarsson (Ulvåsaätten) (DS, nr 2064). Nämnes 1338 jämte »matronan» Helena Gustavsdotter (se tab. 5) och Södermanl. lagman riddaren Lars Ulfsson (Hama) som arvinge till kaniken Johan Folkason (Fånöätten) (DS, nr 3385; jfr nr 3386 och Liljeholm i GT 1954, s. 180), efter vilken han ärvde gods i Trögds hd i Uppland (K. H. Karlsson i PHT 1909, s. 84). Ägde gods i Värmland (DIGA 3, s. 143) och i Södermanland (DS, nr 2624). Bytte 1316 gods i Barne och Ase hd mot gods i Vadsbo hd, allt i Västergötland (DS, nr 2066). Sigill: 1) ett upprett gående lejon (HiSig 3: 171), 2) samma vapenbild i ginstryckad sköld (ibid. 193, 244, 340). — Var 17.12 1320 gift med *Cecilia Röriksdotter*, dotter av riddaren Rörik Algotsson (Algotssönernas ätt) och Birgitta Filipsdotter (Hjorthorn, Törne Matssons ätt) (Liljeholm i GT 1954, s. 177 ff). Fru Cecilia återfick ovan nämnda dag jämte systemen Katarina fädernegården Utnäs i Säby sn i Västmanland (DS, nr 2270). Makarna gävo 1325 jord i Hammarkinds hd i Östergötland till Linköpings domkyrka (DS, nr 2524). Fru Cecilia levde ännu 12.2 1334 (DS, nr 3032).

D o t t e r (med fru Cecilia; DS, nr 2363; Storm i NHT 2: 5, s. 136; K. H. Karlsson i HT 1884, s. XXX m. not 1):

Birgitta. Omtalas i mostern Katarinas testamente 1322 (DS, nr 2363) och var då ogift. Dog senast 1395 på Huseby i Borgesyssel i Norge (DN 4, nr 649). — Var 1350 (DS, nr 4538) gift med norska riksrådet riddaren *Jon Hafthorsson* (Roos af Hjelmåter) (se E 6, s. 391—393), som föddes senast 1312 (Munch, Det norske Folks Hist. 2: 1, s. 155, not 1) och levde ännu 1388 (Munch, a. a., 2: 2, s. 152, not 1, och s. 362). Deras barn ärvde efter modern gods i Trögds hd i Uppland (bl. a. Fånö i Löts sn), i Oppunda, Åkers och Österrekarne hd i Södermanland, i Tuhundra och Akerbo hd i Västmanland, bl. a. Ervalla i likanämnd sn i Fellingsbro hd, samt i Kumla, Sundbo och Örebro hd i Närke, förutom talrika gods i Östergötland och Småland (SD, nr 2123, 2127; jfr K. H. Karlsson i PHT 1909, s. 84)

uppenbarligen även gods i Grums och nuv. Karlstads hd i Värmland (RPB, nr 2866; DS, nr 4538). Makarnas son Håkan Jonsson upptog sin morfars vapen (Storm i a. a., s. 137).

Tab. 5

Gustav Magnusson (? son av Magnus Knutsson, tab. 3). Nämnas första gången 1316 tillsammans m. brodern Knut (DS, nr 2064). Beseglade 1318 jämte denne Lars Ulfssons (Hama) och hans hustru Ingrid Anundsdotters testa-

mente (DS, nr 2181). Var riddare 1320 (DS, nr 2220) och troligen död 1338 (se nedan).

D o t t e r (DS, nr 3385) :

Helena Gustavsdotter. Kallas 1338 »nobilis matrona», då hon jämte farbrodern Knut Magnusson och Södermanlands lagman riddaren Lars Ulfsson (Hama) uppträder som arvinge till kaniken Johan Folkason (Fånöätten) (DS, nr 3385; jfr DS, nr 3386). Kanske den fru Elin Gustavsdotter, om vilken 1390 säges, att hon givit jord i Gudhems hd i Västergötland till Dala kyrka i samma hd (RPB, nr 2529).

Ulvåsaätten

Av *Jarl Gallén*

Stormansätt, som på 1300-talet blomstrade med flera lagmän i Västergötland, Närke och Tiohärad. Bland dess mest bemärkta manliga medlemmar var riddaren Ulf Gudmarsson till Ulvåsa i Ekebyborna sn i Aska hd i Östergötland, make till den heliga Birgitta och fader till den saliga Katarina av Vadstena. Ätten utgick på manssidan 1398 med hans sonson Karl Karlsson. Dess godsinnhav tillföll till största delen Vadstena kloster. Ättens sköldemärke var tidigare ett hjorthuvud, åtminstone föres detta av västgöotalagmannen Gudmar Magnusson, men hans söner upptogo i stället modernevapnet, ett upprest gående lejon (ibland i ginstyckad sköld), vilket torde förklaras av att mödernesläkten på spinnsidan härstammade från Folkungaätten (jfr inledningarna till ätten Boberg, till Folkungaättens lagmansgren och till Tyrgils Knutssons ätt). Färgerna i vapnet uppgivas hava varit: lejonet gult, högra sköldfältet rött och det vänstra blått (Gen 42, f. 64, Skokloster 1, fol. vol. 57, f. 317 v, och Gen 41, f. 32 v, 219 v, 220, RA; jfr Rål fol. vol. 12, f. 316 v, KB; enl. *ibid.*, f. 5, skola delfälten i fru Ingeborg Magnusdotters vapen varit i gult och blått).

Litteratur: Acta et processus canonizacionis b. Birgittae, utg. av I. Collijn i SFSS 2: 1 (1924—1931); Processus seu negocium canonizacionis b. Katerine de Vadstenis, utg. av dens. i SFSS 2: 3 (1942—1946); Vita Katerinae filiae Birgittae, ed. C. Annerstedt i SRS 3: 2 (1876), s. 244—263; Chronicon de genere et nepotibus s. Birgittae, ed. dens. i SRS 3: 2, s. 207—216; S. Engen, J. Silfving och A. F. Liljeholm, Birgittaättlingar i Sverige och Norge 1—4, i GT 1953.

Gudmar Magnusson
1291—1313
Tab. 1

Magnus Gudmarsson
1316—1357
Tab. 2

Ulf Gudmarsson
1316, dog 1344
Tab. 3

Karl Ulfsson
1348, dog 1372
Tab. 4

Birger Ulfsson
1354, dog 1391
Tab. 6

Karl Karlsson
1383, dog 1398
Tab. 5

Tab. 1

Gudmar Magnusson. Var riddare 1291 och kallas gener av ärkedjåken i Linköping Sigtrygg, då han beseglar dennes testamente (DS, nr 155, 1034). Var konung Birgers råd 1299 och ännu 1305 (DS, nr 1276, 1472), men hertigarna Eriks och Valdemars riddare 1307 och råd 1312 (DS, nr 1547, 1838). Var lagman i Västergötland 1312 (DS, nr 1838, 1867 f, 1896; jfr LagS 1, s. 208) och nämnes senast 26.8 1313 (Urkundenb. d. Stadt Lübeck 2: 1, nr 322). Ägde bl. a. gods i Askims hd i Västergötland (DS, nr 1867 f, 1896). Sigill: ett framvänt hjorthuvud (HiSig 3: 77, 116 f). — Var 1291 gift med *Margareta Ulfsson*, som var dotter av Ulf Karlsson och syster till riddaren och riksrådet Karl Ulfsson (lejon), kallas då »neptis» till ärkedjåken Sigtrygg i Linköping och var död 1341 (DS, nr 155, 1034, 3545; se även ätten Boberg, ingressen; jfr K. H. Karlsson i SAT 1, s. 234, och i HT 1885, s. 169 f, G. Carlsson i PHT 1920, s. 96, samt A. F. Liljeholm i GT 1953, s. 103 ff).

B a r n (med fru Margareta; DS, nr 3545, 3778; Liljeholm i PHT 1953, s. 103):

Katarina Gudmarsdotter. — Vår 1337 gift (DS, nr 3307; jfr nr 3519, 3544 f) med lagmannen och riksrådet riddaren *Gustav Tunason* (Vingåttan) i hans första gifte. Fru Katarina ägde gods i Ydre hd i Östergötland (DS, nr 3545, 3778) samt i Västergötland och i Vedbo hd i Småland (DS, nr 3778). Hon levde ännu 1.5 1344 (DS, nr 3778), men var död barnlös 20.1 1350, då herr Gustav var omgift med Mekthild Lydersdotter, som var dotter av riddaren Lyder van Kyren och tidigare varit gift med riddaren Algöt Magnusson (Algotsönernas ätt) (DS, nr 4518; G. Carlsson i PHT 1920, s. 93, not 6; A. F. Liljeholm i PHT 1950, s. 105). Herr Gustav nämnes 1315 (DS, nr 1999)—1357 (Sjöstedt, Krisen 1356—1359, s. 21, not 41) men var tydligen död 1363 (DIGA 2, s. 154 f). Blev jämte sina båda fruvar begravnen i Varnhems kloster (Gardell, Gravm. 1, nr 208; jfr G. Carlsson i PHT 1920, s. 89 ff).

Magnus Gudmarsson, 1316—1357, riddare. Se tab. 2.

Ulf Gudmarsson, 1316, dog 1344, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 3.

Tab. 2

Magnus Gudmarsson (son av Gudmar Magnusson, tab. 1). Omtalas tidigast 1316 (DS, nr 2064). Blev riddare något av åren 1328—1337 (Löfqvist, Om riddarv., s. 248) och nämnes som konung Magnus råd 1351 i en urkund, som dock knappast kan anses vara vitt-

nesgill i fråga om riksrådstiteln (AC, nr 400, s. 419; Engström, Bo Jonsson 1, s. 31, not 78). Hans sätesgård var Lo, antingen i Erska sn i Bjärka hd eller i Långareds sn i Kullings hd, båda i Västergötland, till vilken hustrun skrev sig (SFSS 2: 3, s. 175, 180; för identifieringen se Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 150, not 3). Ärvde systemen Katarinas gods i Ydre hd i Östergötland samt bl. a. i Norra Vedbo hd i Småland och i Skånings och Ale hd i Västergötland (DS, nr 3778). Upptogs jämte hustru och husfolk 1352 i Varnhems klostres underhåll (DS, nr 4837). Levde 20.6 1357 (DRA perg) men var tydligen död 21.9 1363 (DIGA 2, s. 154 f). Upptog modernevapnet (HiSig 3: 173), ett upprest gående lejon (DS, nr 3519; jfr HiSig 3: 390, anm.). — Var tydligen 20.9 1316 (DS, nr 2064), men ännu ej 14.3 1315 (DS, nr 2008) gift med *Katarina Birgersdotter*, dotter av riksrådet, upplandslagmannen och riddaren Birger Petersson (Finståttan) och hans andra hustru Ingeborg Bengtsdotter (Folkungaättens lagmansgren). Fru Katarina ärvde efter sin mor gods i Ydre hd i Östergötland (DS, nr 2260; Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 238) och efter sin fader gods i Danderyds skplg i Uppland och i Norra Vedbo hd i Småland (DS, nr 2658).

Dotter (med fru Katarina; SFSS 2: 3, s. 175 och 180):

Ingeborg Magnusdotter. Född omkr. 1327 (ibid.). Blev begravd i Vadstena klosterkyrka 28.6 1390 (SRS 1: 1, s. 104). Ägde gods i Norra Vedbo hd i Småland (RPB, nr 2487). Sigill: ett upprest gående lejon (RPB, nr 2406). — Var först (RPB, nr 2280, 2487) gift med konung Erik Magnussons råd *Bengt Tureson* (Bielke, se E 1, s. 356), som omtalas 1341—1358 (DS, nr 3598; RPB, nr 349), och blev senast 1377 (SFSS 2: 1, s. 65) omgift med riksrådet och riddaren *Erengisl Sunason* (Båt, Erengisl Sunasons ätt, jfr E 1, s. 696), jarl av Orkneyöarna, i hans tredje gifte. Herr Erengisl, som första gången varit gift med en Margareta, andra gången med Annot eller Agneta, som troligen var dotter av Malise, jarl av Strathern och Orkney, och dog före 21.12 1360 (RPB, nr 488, 1398, 2596; jfr Munch, Det norske Folks Hist., 2: 1, s. 318, 594 f; The Complete Peerage, 10, App., s. 31), omtalas redan 1339 (DS, nr 3451), dog 26.12 1392 och begrovs i Vadstena kloster (SRS 1: 1, s. 107).

Tab. 3

Ulf Gudmarsson (son av Gudmar Magnusson, tab. 1). Föddes omkring 1297—1298, eftersom han vid sitt giftermål var 18 år gammal

(SFSS 2: 1, s. 20). Nämmes första gången 1316 (DS, nr 2064) och var då omyndig. Blev riddare något av åren 1320—1324 (Löfqvist, Om riddarv., s. 247). Blev lagman i Närke något av åren 1328—1330 (Linder, De sv. lagm. st., s. 29) och innehade ännu 1343 detta ämbete (DS, nr 2690; jfr LagS 1, s. 171). Nämmes 1339 som konung Magnus råd (DS, nr 3412 f), var det troligen redan 1328 (Gillingstam i HT 1948, s. 125). Dog 12.2 1344 och begrovs i Alvastra kloster (SRS 1: 1, s. 100; Gardell, Gravm. 1, nr 188). Bodde på Ulvåsa i Ekebyborna sn i Aska hd i Östergötland (SFSS 2: 1, s. 6 f, 20, 36, 61, 77, 305, 504, 585, 616; jfr Styffe, Skand., 3:e uppl. s. 248). Ägde i övrigt bl. a. gods i Kåkinds och Vartofta hd i Västergötland, i Vista hd i Småland och i Kinda hd i Östergötland (DS, nr 3307, 3519, 3558; RPB, nr 1148, 2804, 2875). Upptog modernevapnet, ett upprest gående lejon (HiSig 3: 173), som han tidigare förde i styckad sköld (HiSig 3: 390), senare i ostyckad (ibid. 3: 458). — Var tydligen 20.9 1316 (DS, nr 2064) men ännu icke 14.3 1315 (DS, nr 2008) gift med *Birgitta Birgersdotter* (DS, nr 3558), som föddes omkring 1303 (Steffen i SBL 4, s. 447), dog 23.7 1373 i Rom (SRS 1: 1, s. 100), blev kanoniserad 7.10 1391 (Steffen i a. a., s. 447, 456) och var dotter av riksrådet, upplandslagmannen och riddaren Birger Petersson (Finstaätten) och hans hustru Ingeborg Bengtsdotter (Folkungaättens lagmansgren) (DS, nr 2260). Fru Birgitta ärvde efter modern jord i Aspelands, Norra Vedbo och Sevede hd i Småland (DS, nr 2260) och efter fadern jord i Selebo hd i Södermanland samt i Bro och Vallentuna hd i Uppland, vidare järnbergshyttor i Sköllersta hd i Närke och jord i samma landskap (DS, nr 2658).

B a r n (med fru Birgitta; SRS 3: 2, s. 209 ff):

Märta Ulfsdotter. Ägde jord i Vallentuna hd i Uppland (RPB, nr 2830). Hon följde sin andre man i landsflykt 1357, varför hennes gods indrogos och gåvos åt hennes son i första giftet Peter Ribbing (RPB, nr 2830). Hon var i Norge drottning Margaretas hovmästarinna (SRS 3: 2, s. 210 f). — Gift första gången senast 1341 (DS, nr 3558) med hövitsmannen över (södra) Halland *Sigvid Ribbing*, som levde 1336—1345 (DS, nr 3254, 3948; jfr Reuel. S. Brig. VI, c. 23—25), och andra gången (SRS 3: 2, s. 210) senast 1355 (emedan dottern Ingegärd 1374 uppgives hava varit knappt 18 år gammal; SRS 1: 1, s. 131) med riddaren *Knut Algotsson* (Bengt Algotssons ätt), som nämmes 1354 (DS, nr 4997)—1394 (RPB, nr 2723). Om deras avkomlingar se S.

Engen, J. Silfving och A. F. Liljeholm, Birgitta-ättlingar i Sverige och Norge, i GT 1953.

Karl Ulfsson, 1348, dog 1372, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 4.

Birger Ulfsson, 1354, dog 1391, riddare, riksråd, lagman. Se tab. 6.

Katarina Ulfsdotter. Född 1331 eller 1332 som fjärde i ordningen av barnen (SRS 3: 2, s. 244 f, not c). Inträdde i Vadstena kloster (RPB, nr 1133) och förestod konventen till sin död. Dog i Vadstena 24.3 1381 (SRS 1: 1, s. 101; 3: 2, s. 243) och blev högtidligen skrinlagd 1.8 1489 (ibid. s. 268 ff). Ägde gods i Bro och Färentuna hd i Uppland, Siende hd i Västmanland, Västerrekarne hd i Södermanland och Askers hd i Närke (RPB, nr 1133). Sigill: ett upprest gående lejon (RPB, nr 1133). Om Katarina se SRS 3: 2, s. 244 ff, samt SFSS 2: 3. — Gift före 22.8 1344 (DS, nr 3822; jfr SRS 3: 2, s. 244, not c) med riddaren *Eggard van Kyren*, som levde då Katarina 1350 följde efter modern till Rom (SRS 3: 2, s. 248) men dog kort därpå, 1350 eller 1351 (SRS 3: 2, s. 244 f, not c; jfr även RPB, nr 409).

Bengt Ulfsson. Dog ung före moderns Romresa 1349 i Alvastra kloster och blev där begravnen (SRS 3: 2, s. 215; SFSS 2: 1, s. 92, 625).

Gudmar Ulfsson. Skolpilt i Stockholm. Dog ung (SRS 3: 2, s. 215). Blev enligt Rasmus Ludvigsson begravnen i Stockholms Storkyrka (Skoklostersaml. fol. vol. 57, f. 321, RA; Rål fol. vol. 12, f. 320, KB).

Ingeborg Ulfsdotter. Blev ingiven i Riseberga cistercienskloster 1341 (DS, nr 3558). Dog under moderns Romvistelse (SRS 3: 2, s. 216; jfr Reuel. S. Brig., Extravag., c. 98, och SFSS 2: 1, s. 494).

Cecilia Ulfsdotter. Föddes på 1330-talet efter det äldsta system blivit förmäld eller trolovad (SRS 1: 1, s. 111; 2: 2, s. 209 f). Dog 12.3 1399 och blev begravnen i Vadstena kloster (SRS 1: 1, s. 111; Gardell, Gravm., nr 240). Ägde gods i Torstuna hd i Uppland, i Jönåkers, Oppunda och Österrekarne hd i Södermanland, i Siende och Snävringe hd i Västmanland, i Kinda hd i Östergötland samt i Kåkinds och Vartofta hd i Västergötland (RPB, nr 2577, 2759, 2776, 2875, 2903, 2952). Sigill: 1) ett upprest åt vänster gående lejon i styckad sköld (RPB, nr 1133), 2) ett upprest åt höger gående lejon (RPB, nr 1421). Om fru Cecilia se Nygren i SBL 7, s. 717—719. — Var enligt en tidigast i början av 1600-talet belagd tradition först gift med en 1363 förgiftad riddare (SRS 3: 2, s. 216 med not a). Hennes förste man enligt Margareta Klausdotters krönika (ibid.), jämförd med di-

plommareriet, var emellertid *Lars Sunason* (RPB, nr 1236), som levede ännu 1365 (RPB, nr 666) och tidigare varit gift med en dotter av riksrådet riddaren Torkel Andersson (delad sköld, senare båt; se ätten Gren, tab. 6). Lars Sunason är tydligen identisk med den Lars Sunason, som tidigast omtalas 1353 (DS, nr 4929), är belagd som häradsbövding i Österrekanarne hd 1357—1358 (RPB, nr 319, 385; jfr Lags 1, s. 116), förde en kliven sköld med en halv fläkt örn och en dubbel sägsкура (B 22, s. 26, RA) och därför väl var son till stockholmsfogden Sune Hålstensson (HISIG 3: 521). Var redan 1375 (RPB, nr 1133) omgift med konung Albrekts justitiarie, riksrådet riddaren *Bengt Filippsson* (Ulvi) (RPB 1532, 2577) i hans tredje gifte. — Om de morgongångvor, som fru Cecilia erhöill av sina män, se RPB, nr 2577, 2952 och SD, nr 1117, 1161, 1164). Herr Bengt omtalas 1346—1381 men var död 1383 (DS, nr 4124; RPB, nr 1657, 1902). Han var första gången äminstone 1349—1359 (DS, nr 4418, 4446; RPH, nr 4) gift med Brita Karlsdotter, dotter av riksrådet riddaren Karl Näsokungsson (Natt och Dag-vapnet; jfr E 5, s. 386) och Helga Petersdotter (tre rutor) (DS, nr 4402), samt blev andra gången senast 1369 gift med en dotter till riksrådet riddaren Magnus Gislason (Sparre av Aspås) och Birgitta Knutsdotter (Algotssonernas ätt) (RPB, nr 864, 1066). Som herr Bengts bägge första hustrur voro besläktade med varandra i fjärde led (de härstammade helt säkert från den kände Svantepolk Knutssons dottrar Ingeborg och Ingrid, se Lilljeholm i PHT 1950, s. 92 f, och i GT 1954, s. 181) och han gift sig andra gången utan påhlig dispens, blev hans äkten-skap med Cecilia ej lagligt förklarat förrän 1380, då han tvingades erlagga en stor kyrkobot (RPB, nr 1532). — Cecilia:s dotter Katarina Larssdotter, gift med riddaren och riksrådet Sten Stensson (Bielke, se E 1, s. 356), och deras barn hade dott förenne och blivit begravnade i Vadstena (RPB, nr 2577; Gardell, Gravm. 1, nr 240). Hon ärvdes Knutsdotter (lejon), som dock avstod från arvet till förmån för Vadstena kloster (Lilljeholm i GT 1953, s. 123).

Tab. 4

Karl Ulffsson (son av Ulf Gudmarsson, tab. 3). Var 1348 riddare och lagman i Närke (DS, nr 4362), i sistnämnda egenskap senast omtalad 1365 (RPB, nr 673; jfr Lags 1, s. 4) 171). Var konung Eriks råd 1358 (HH 2, s. 4) och senare konung Albrekts (Engström, Bo Jonsson 1, s. 300). Var 1370 häradsbövding i Aska hd i Östergötland (RPB, nr 911; jfr Lags 1, s. 289). Skrev sig till Ulvåsa (DS, nr Karl Ulffsson (son av Karl Ulffsson, tab. 4). Bedrev i ungdomen studier (SRS 1: 1, s. 110; 3: 2, s. 213). Ägde gods i Askas hd i Östergötland (RPB, nr 1974; jfr Lags 1, s. 289) och 1390 (RPB, nr 2524) samt ännu 1397 (RPB, nr 2852; jfr Lags 1, s. 171) rådet (ST 2, s. 655; Suhm, Hist. af Danmark, 14, s. 650). Dog på sin sättesgård Ulvåsa 17.9.1398 och blev begraven i Vadstena klosterkyrka (SRS 1: 1, s. 213). Ägde gods i Sköllersta hd i Närke och i Dals hd i Östergötland (RPB, nr 2939; jfr nr 2530). Stigill: ett upprest gäende lejon (RPB, nr 2270, 2939). — Var äminstone 1398 (RPB, nr 2939; jfr G. Carlsson i PHT 1920, s. 102) gift med *Katarina Algottdotter*, som var dotter av riksrådet och riddaren Algot Magnusson (Sture, sjo-

Tab. 5

lagman. Se tab. 5.
3. *Ulf Karlsson*. Levede 1386, nämnes även 1390 (RPB, nr 2255, 2530), var då förmodligen död, enär han ej beseglar, och omtalas som död 1398 (RPB, nr 2939). Ägde gods i Sköllersta hd i Närke samt del i Ulvåsa (RPB, nr 2939). Jfr Gillingsstam, a. a., s. 180. Hans gods skulle enligt lag delas mellan modern och helbrodern (Lilljeholm i GT 1953, s. 122).

Söner (SRS 3: 2, s. 212):

3. *Karl Karlsson*, 1383, dog 1398, riksråd, lagman. Se tab. 5.
3. *Ulf Karlsson*. Levede 1386, nämnes även 1390 (RPB, nr 2255, 2530), var då förmodligen död, enär han ej beseglar, och omtalas som död 1398 (RPB, nr 2939). Ägde gods i Sköllersta hd i Närke samt del i Ulvåsa (RPB, nr 2939). Jfr Gillingsstam, a. a., s. 180. Hans gods skulle enligt lag delas mellan modern och helbrodern (Lilljeholm i GT 1953, s. 122).

bladsätten) (SRS 3: 2, s. 212) och troligen hans enda kända (G. Carlsson i PHT 1920, s. 102) hustru Märta Bosdotter (Natt och Dag, se E 5, s. 387). Katarina blev senare omgift med riddaren Håkan Nilsson (björnram) till Ulvåsa (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 181, not 61), vilken nämnes som levande 1403—1420 (SD, nr 389, 554, 2852). Hon dog 1413 och blev begravnen i Vadstena (Gardell, Gravm., nr 356).

Dotter (med Katarina; SRS 3: 2, s. 213):

Birgitta Karlsdotter. Dog omkring nio år gammal efter fadern men före modern, som ärvde henne, varigenom bl. a. Ulvåsa övergick till dennas dotter med Håkan Nilsson (Liljeholm i GT 1953, s. 122). Blev begravnen i Vadstena (SRS 3: 2, s. 213 f.).

Tab. 6

Birger Ulfsson (son av Ulf Gudmarsson, tab. 3). Upptäder 1354 och 1362 som lagmansdomhavande i Vimmerby (DS, nr 5078, 6642). Blev slagen till riddare vid den heliga graven 1372 (SRS 1: 1, s. 105; Reuel. S. Brig., lib. II, c. 13; jfr lib. VII, c. 32, 35). Förestod klosterbyggnaden i Vadstena 1374 och var även senare klostrets syssloman (RPB, nr 1079, 1081 etc., SRS 3: 2, s. 215). Nämnes som riksråd 1375 (Engström, Bo Jonsson 1, s. 299 ff) och som lagman i Tiohärad 1381—1382 (RPB, nr 1608, 1695, 1741; jfr LagS 1, s. 326). Fällde lagmansdom i Närke 1382 (RPB, nr 1699,

1708) och nämnes från 1384 som lagman där (RPB, nr 2039, 2042; jfr LagS 1, s. 171). Dog 26.8 1391 på Ringstadaholm och blev begravnen i Vadstena klosterkyrka (SRS 1: 1, s. 105, 3: 2, s. 215; Gardell, Gravm. 1, nr 240). Ägde gods i Danderyds skplg samt Håbo, Sollentuna och Trögds hd i Uppland, i Öknebo hd i Södermanland, i Aska och Göstrings hd i Östergötland samt i Finnsveden och Aspelands, Södra Möre, Sevede och Norra Vedbo hd i Småland (RPB, nr 1442, 1449, 1683, 2255, 2270; HH 16: 1, s. 134, not 417—426). Sigill: ett upprest gående lejon i ginstyckad sköld (RPB, nr 1133, 1421). Om honom se Engström i SBL 4, s. 439—441. — Blev första gången senast 1374 (RPB, nr 1077) gift med en dotter till riksrådet och riddaren Kettel (Puke) Glysing och Ingeborg Eriksdotter (Bielke, se E 1, s. 355) (SRS 3: 2, s. 214) och blev senast 1378 (RPB, nr 1374) omgift med *Margareta Siggadotter*, som var dotter av riddaren Sigge Magnusson (Håkan Tunasons ätt, med Vinstorpavapnet) och Ramborg Karlsdotter (Oxhuvud, Karl Bengtssons ätt) (SRS 3: 2, s. 214; RPB, nr 2412; NMU, s. 34; SD, nr 2345). Fru Margareta, som ägde gods i Gullbergs hd i Östergötland och i Västerrekarne hd i Södermanland (RPB, nr 1374), var död 22.8 1379 (RPB, nr 1449).

Söner (SRS 3: 2, s. 214):

1. *Ulf Birgersson*. Blev ingiven i Vadstena kloster och dog ung före klostrets invigning 1384 (SRS 3: 2, s. 214).

1. *Gudmar Birgersson*. Dog ung i Vadstena 1380 eller 1381 (ibid.).

Vinstorpaätten och släkter med denna ätts vapen

Av *Kjell-Gunnar Lundholm*

Ett stort antal personer från slutet av 1200-talet till omkring 1500 föra som vapen en kluven sköld med en halv lilja i det högra fältet och två, senare även tre, balkar i det vänstra. De flesta av dem synas ha haft sin hemort i Västergötland. Släktskapsförhållandena under 1400-talet äro helt klara. Sätesgården var för den högrälse grenen Vinstorp. Vinstorp — »Gambla Winzatorp» — Jäg i Böne socken av Redvägs härad i Västergötland. En del därav inköptes år 1323 av en Sigge Djäk, som var gift med drotsen Bo Jonssons faster Margareta Tomasdotter (DS, nr 2416). Hans dotterdotter Ingrid Karlsdotter, som ärvde gården, gifte sig med Udd Matsson, vilken upptagit liljebalksvapnet från sin morfar, Knut Abjörnsson. Udd gjorde hustruns gård till sin sätesgård och blev stamfar för den egentliga Vinstorpaätten, men deras son Bengt Uddsson, som bytt till sig Tummatorp i Dalums socken vid Vinstorpasjön mitt emot gamla Vinstorp, flyttade sätesgården dit och gav den namnet »Nya Winzatorp», nu Vinsarp (VFT 1: 2, s. 47 ff; Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 136 samt not 3).

Vinstorpaätten och släkterna med denna ätts vapen äro nedan sammanförda i kronologisk ordning: 1) Håkan Tunasons ätt (1278—1428), 2) Lidinward Haraldssons ätt (1310—1399)

samt 3) Knut Abjörnssons ätt (1312—1331) och 4) den från denna på mödernets härstammande egentliga Vinstorpaätten (1364—1552). Av lämplighetsskäl äro under Håkan Tunasons ätt även upptagna avkomlingar på spinnsidan, vilka fört Vinstorpvapnet. Släktskapen mellan de tre första ätterna kan ej närmare preciseras men framgår förutom av vapnet även av att Lidinvarld Haraldssons antaglige farfar, riksrådet riddaren Håkan Haraldsson, och Knut Abjörnsson utnämndes till exekutorer av det testamente, fru Elena Tunadotter — Håkan Tunasons syster, se nedan 1, tab. 8 — med sina söners godkännande utfärdade (DS, nr 2249, meddel. av Liljeholm). Möjligen från mödernets har även konung Birgers camerarius Peter Andersson (Elofssönernas ätt), som levde i början av 1300-talet, upptagit Vinstorpvapnet (B 22, f. 23, RA; Gen 75, f. 678 v, RA). Enligt Johannes Bureus anteckningar ur ett i övrigt helt okänt brev av 19.12 1315 (Fa 13, s. 13, KB) skall Vinstorpaättens vapen även ha förts av en annars okänd västgötsk frälseman Bengt Ingridason (*ibid.*, s. 377; meddel. av professor C. I. Stähle). Med Hällekisätten, som också synes hava fört Vinstorpvapnet, har någon släktskap ej kunnat påvisas.

Vapnets färger angivas olika. Fru Anna Karlsdotters (4. Vinstorpaätten, tab. 4) vapen på en samtida mässhake i Skara domkyrka visar en halv troligen blå (eller grön) lilja i troligen rött fält och troligen röda snedbjälkar å blått fält (Branting o. Lindblom, Medelt. vävn. 1, s. 98, pl. 60 f). Enligt Rasmus Ludvigsson i Rål fol. vol. 12, f. 30, KB, förde hon blå lilja och röda snedbjälkar i en helt gul sköld; samma Vinstorpvapen återfinnes *ibid.*, fol. 17. För hennes faster fru Märta Bengtsdotter uppgivas i Skokl. 1, fol. vol. 57, f. 384, RA, samma vapenfärger, vilka även återfinnas å ett *ibid.*, f. 17, återgivet Vinstorpvapen. Ett annat Vinstorpvapen med likaledes helt gul sköld men vapenbildernas färger omkastade är återgivet i Gen 42, f. 16, RA. Ytterligare framställes Vinstorpvapnet med gul lilja i blått fält och blå snedbjälkar i vitt fält (Anna Pdtr Bielkes släktb, f. 19, RHA).

Litteratur: H. Rosman, Genealogiska studier, i SAT 2 (1889—1897), s. 309 ff; samme förf., Rasmus Ludvigsson som genealog (1897), s. 101 ff.

1. Håkan Tunasons ätt

Marsken Håkan Tunason och hans syskon uppträda i handlingarna mellan 1278 och 1320. Flera av hans systersöner upptogo hans vapen. Det är icke fullt bevisat men högst antagligt, att hans syster Ingeborg (tab. 4) var identisk med Ragvald Mules moder. Magnus Kristinasons (tab. 13) släktskap med Håkan Tunason framgår förutom av vapnet även av DS, nr 1521. I detta skänker Håkans syster Olof, nu änka, en gård i Kumla socken i Östergötland till Vreta kloster med bestyrkande av sina propinqui, d. v. s. släktingar inom den inre s. k. ursprungliga släkt- eller arvskretsen. Denna utgöres som bekant av 1) descendenter, 2) föräldrar och deras syskon, 3) syskon och (i händelse dessa äro döda) deras barn. Några ascendenter till henne funnos tydligen ej i livet, vadan de beseglade äro 1) hennes son Magnus, 2) hennes i livet varande broder domprosten Bengt samt systrarna fruarna Ingeborg och Elena, 3) den avlidne broderns son Mats Håkansson och 4) riddaren Magnus Kristinason. Denne måste därför med största sannolikhet vara son till en fru Olofs syster Kristina, som redan var avliden; sonen använde matronymikon och hade upptagit modernsläktens vapen, ännu ett talande bevis för hur förnäm denna liljebalksätt ansågs vara. Från Elena Tunadotters son Götar härstammar en lågfrälse ätt (tab. 9—11) med anknytning till Vartofta hd i Västergötland (RPB, nr 2730; SD, nr 1273), som fortlevde ännu 1428. Dess vapen hade dock åtminstone i vissa fall tre balkar i det vänstra fältet (RPB, nr 2730; SD, nr 1225; RA perg 13.1 1428).

Tab. 1

Tune.

Barn (DS, nr 1003, 1521):

Håkan Tunason, 1281—1289, riddare, riksråd, marsk. Se tab. 2.

Bengt Tunason. Var kanik i Skara och uppförd på förslag vid biskopsvalet där 1278 (DS,

nr 650). Blev domprost i Skara s. å. (DS, nr 655) och riksråd senast 1288 (DS, nr 976; jfr DS, nr 922). Var domprost ännu 1306 (DS, nr 1521), men hade 1308 i denna befattning efterträtts av magister Bengt Johansson och var säkerligen död dessförinnan (DS, nr 1587). Han hade utan tillstånd av biskopen och domkapitlet avyttrat kyrkogods, och hans arvingar,

Tune
Tab. 1

Håkan Tunason 1281—1289 Tab. 2	Olof Tunadotter 1289—1309 Tab. 3	Ingeborg Tunadotter 1306—1309 Tab. 4	Elena Tunadotter 1306—1320 Tab. 8	Kristina (Tunadotter) Tab. 12
		? Ragvald Mule 1298—1312 Tab. 5	Götar Bengtsson 1320 Tab. 9	Magnus Kristinason 1292, dog 1309 Tab. 13
		? Magnus Ragvaldsson 1325—1338 Tab. 6	Håkan Götarsson 1346—1349 Tab. 10	? Sigge Magnusson 1327—1359 el. 1360 Tab. 14
		Ragvald Magnusson 1359, dog 1404 Tab. 7	Nils Håkansson 1366 Tab. 11	? Ragvald Magnusson 1327—1347 Tab. 15

hans tre systrar, måste därför finna sig i en kostsam uppgörelse med hans efterträdare (DS, nr 1619). Sigill: S:ta Anna sittande och på hennes knä dottern jungfru Maria med Jesusbarnet (HiSig 2:102).

Olof Tunadotter, 1289—1309. Se tab. 3.

Ingeborg Tunadotter, (1281) 1306—1309. Se tab. 4.

Elena Tunadotter, 1306—1320. Se tab. 8.

Kristina. Se tab. 12.

Tab. 2

Håkan Tunason (son av Tune, tab. 1). Nämnes som riddare och marsk 1281—1289 (DS, nr 710, 1003). Belagd som riksråd 1285 och 1288 (DS, nr 811, 975). Donerade 1289 jämte sin syster Olof gammalt arvegods i Sätuna i Kaga sn i Hanekinds hd i Östergötland till Vreta kloster som ingift för dennas dotter (DS, nr 1003; jfr DS, nr 388). Sigill: Vinstorpaättens (HiSig 3:58).

S o n (DS, nr 1521):

Mats Håkansson. Omnämnes 1306 och kallas då »propinquus» till Olof Tunadotter (tab. 3) (DS, nr 1521). Antogs med orätt av äldre genealoger ha varit fader till den egentliga Vinstorpaättens stamfader Udd Matsson (jfr härom Rosman i SAT 2, s. 332 f, 338 f).

Tab. 3

Olof Tunadotter (dotter av Tune, tab. 1). Omnämnes 1289—1309 som domina och *änka* (DS, nr 1003, 1620). Ägde jord i Lysings hd i Östergötland (DS, nr 1522) och i Mo hd i Småland (DS, nr 1620).

B a r n (DS, nr 1003, 1521 f):

En *dotter* ingavs som nunna i Vreta kloster 1289 (DS, nr 1003).

Kristina. Var nunna i Vreta kloster 1306 (DS, nr 1521). Väl densamma som föregående.

Magnus. Omnämnes 1306 (DS, nr 1521 f). Sigill: en hjälm med horn, utåt kantade med fjädrar, utan sköld (HiSig 3:188).

Tab. 4

Ingeborg Tunadotter (dotter av Tune, tab. 1). Omnämnes med säkerhet 1306—1309 (DS, nr 1521, 1620). Hade jordegendom i Mo hd i Småland (DS, nr 1620). Antagligen identisk med den fru Ingeborg, som var moder till Ragvald Mule, vilken förde Vinstorpaättens vapen (jfr Rosman i SAT 2, s. 336). Var i så fall senast 1281 gift med riddaren *Birger Håkansson* (Hjorthorn, Birger Håkansson's ätt) (DS, nr 719; HiSig 3:48), som omnämnes 1276—1281 (DS, nr 618, 719) och var död 26.1 1304, då änkan ägde jord i Vilske hd i Västergötland och i Askers hd i Närke (DS, nr 1418).

? B a r n (modern, Birger Håkansson's änka fru Ingeborg, var trol. ident. m. Ingeborg Tunadotter, se ovan; att Birger Håkansson var deras fader är icke belagt mer än för Kristina, som i sigillet heter Birgersdotter, DS, nr 2856, jfr DS, nr 1418, 3033):

Gustav Ingeborgason. Var riddare (DS, nr 1449). Var död och begravd i Riseberga kloster 1304 (DS, nr 1418). — Hans änka *Cecilia*, i sigillet *Joarsdotter* (HiSig 3:148), skänkte 1304 jord i Ekshärad i Värmland till Riseberga kloster (DS, nr 1449). Hon gifte om sig med riddaren Erengisl Jonsson (Båt), en bror till de kända riddarna Sune och Peter Jonsson. Herr Erengisl stupade i Norge 1309 (Rosén, Striden 1302—1319, s. 351, not 25; B. Beckman, Matts Kättmundsson 2, s. 142 och 153, not 105). Fru Cecilia levde ännu 1312 (DS, nr 1846). Kanske identisk med »Cecilia

Johansdotter» i DS, nr 1778 (efter en otillförlitlig avskr. i B 15, RA). Sigill: Kristus på korset mellan Maria och Johannes, däröver en stjärna och en halvmåne (HiSig 3: 148).

Sigge och Håkan. Döda och begravna i Riseberga kloster före 26.1 1304 (DS, nr 1418).

Ragvald Mule, 1298—1312, riddare. Se tab. 5.

Bengt. Omnämnes 1304 (DS, nr 1418).

Magnus. Omnämnes 1304 (ibid.).

Kristina Birgersdotter. — Var före 26.1 1304 gift med riddaren *Magnus Marinason* (Leopard) (DS, nr 1418; jfr Karlinder i PHT 1922, s. 22, och NMU 1, s. 20), vilken nämnes 1293 (DS, nr 1093)—1308 (DS, nr 1582). Han har sannolikt varit gift förut (jfr DS, nr 1557 med 2856). Fru Kristina omtalas 1326 som änka efter herr Magnus (DS, nr 2601) och levde ännu 16.6 1331 (DS, nr 2856).

Ramfrid. Var abbedissa i Riseberga kloster 1312 (NMU 1, nr 54) och ännu 1336 (ibid., nr 109). Släktskapen framgår av att svågern Magnus Marinasons son Lars Magnusson kallar henne moster (DS, nr 3033). Hon anmodas också besegra brorsonen Magnus Ragvaldssons morgongåvobrev (DS, nr 2798).

Tab. 5

Ragvald Mule (? son av Ingeborg Tunadotter, tab. 4). Var riddare 1298 (DS, nr 1256) och enligt ett troligen förfalskat (B. Beckman, Matts Kättilmundsson 1, s. 144) brev hertig Eriks råd 1308 (Jägerstad, Hovd. o. råd, s. 322). Är sannolikt identisk med den dominus Ragvald Ingeborgason, vars dotter Ingeborg blev gift med Håkan Läma (DS, nr 1493). Levde ännu 1312 (DS, nr 1845). Ägde gods i Kåkind, Kållands och Viste hd i Västergötland (DS, nr 1256 och 1268). Sigill: Vinstorpaättens (HiSig 3: 162). — Var att döma av ålderskillnaden mellan barnen gift *två gånger*.

? **B a r n** (patronymikon, sigill; Slädene nedan tab. 7 redovisade historia; Ulfhild, Håkan och Magnus syskon enligt DS, nr 2507):

1. *Ingeborg.* — Gift 3.1 1306 i Nyköping (morgongåva 4.1, DS, nr 1493) med sedermera riddaren *Håkan Ingeborgason*, kallad *Läma* (hjørthorn över schackrutad balk), som uppträder 1297 (DS, nr 1193)—1320 (DS, nr 2462).

2. *Ulfhild.* Ingick 1325 i Riseberga kloster, dit hon skänkte en gård i Vartofta hd i Västergötland (DS, nr 2507).

3. *Håkan.* Omnämnes endast som tillsammans med brodern Magnus beseglade systemen Ulfhilds nyssnämnda gåvobrev.

4. *Magnus Ragvaldsson,* 1325—1338. Se tab. 6.

Tab. 6

Magnus Ragvaldsson (? son av Ragvald Mule, tab. 5). Omnämnes 1325 (DS, nr 2507). Levde ännu 10.5 1338 (DS, nr 3359) och kanske även 1349 (Gen 75, f. 678, RA). Möjligen identisk med den Magnus Ragvaldsson, vilken omtalas 3.3 1354 som död (DS, nr 5006). Begrovs, då allt talar för att Ragvald Magnusson var hans son, i Bettna kyrka i Oppunda hd, men flyttades sedan till Strängnäs domkyrka (UUB perg 28.12 1384). Ägde jord i Jönåkers och Oppunda hd i Södermanland (DS, nr 2798, 3359). Sigill: Vinstorpaättens (HiSig 3: 476). — Gift 11.8 1330 på Vrena i likanämnd sn i Oppunda hd med *Måreslev* (DS, nr 2798), som, under förutsättning att Ragvald Magnusson (tab. 7) är hennes son, tidigare varit gift med Finvid Magnusson (Leopard), som omnämnes 1304—1310 (Karlinder i PHT 1922, s. 22).

S o n (patronymikon, domicilium, sigill; Slädene nedan tab. 7 redovisade historia; modernehärstamningen framgår ej av källmaterialet):

Ragvald Magnusson, 1359, dog 1404. Se tab. 7.

Tab. 7

Ragvald Magnusson (son av Magnus Ragvaldsson, tab. 6), halvbroder till Magnus Finvidsson (Leopard) (RPB, nr 918, 1084). Framträdde 1359 (RPB, nr 423). Skrev sig 1384 till Åkerö i Bettna sn i Oppunda hd i Södermanland (UUB perg 28.12 s. å.). Dog 30.4 1404 (Gardell, Gravm. 1, nr 340). Ägde jord i Jönåkers och Oppunda hd i Södermanland (RPB, nr 708, 1965), i Skårkinds hd i Östergötland (RPB, nr 2286) samt i Norra Møre hd i Småland (RPB, nr 918). Sigill: Vinstorpaättens (RPB, nr 1084). — Var gift med en *dotter* av Lars Ingebjörnsson (Ekeblad från Västerfärnebo; B. Hildebrand i SBL 12, s. 612) och Kristina Magnusdotter, dotter av Magnus Petersson (kluven sköld) (UUB perg 25.3 1384; dessa voro således icke, som Sjödin i MRA 1939, s. 111 f, antagit, hans svåger och syster).

Dotter (i angivet äktenskap; UUB perg 25.3 och 28.12 1384; jfr Sjödin i MRA 1939, s. 111):

Ingeborg Ragvaldsdotter. Omnämnes 1384 (ovannämnda perg). Dog före 13.12 1404 (SD, nr 514). — Var vid sin död gift med riksrådet *Nils Bosson* (Natt och Dag, se E 5, s. 387) (SD, nr 514; jfr Lag S 1, s. 75, 103, 140), som levde ännu 1432 (BSH 2, s. 153) och efter fru Ingeborgs död blev omgift med Kristina Johansdotter (spets från vänster),

som dog 1430 (Handl. rör. H. Lek. g. i Sthlm 1, s. 28, 50). I RPB, nr 3118 av år 1400, visar sig Nils Bosson vara i besittning av stora gården i Slädene i Kållands hd i Västergötland, som upptagits ur det ödesmål, vari den länge legat. Då Ragvald Mule hade fått gården därstädes i ersättning av biskop Bryniolf — det var dennes moders morgongåvogods (DS, nr 1268) — ha vi häri ett kraftigt stöd för Ingeborg Ragvaldsdotters direkta härstamning från Ragvald Mule (påpek. av A. F. Liljeholm).

Tab. 8

Elena Tunadotter (dotter av Tune, tab. 1), fru. Omnämnes första gången 1306 (DS, nr 1521). Upprättade sitt testamente 3.8 1320 och valde då sin grav i minoritbrödernas kloster i Skara samt utsåg sonen Johan jämte riddaren Håkan Haraldsson (se nedan 2. Lidinvarld Haraldsson ätt) och Knut Abjörnsson (se nedan 3. Knut Abjörnssons ätt) till testamentsexekutorer (DS, nr 2249). Ägde jord i Mo hd i Småland (DS, nr 1620). — Av söner nas sigill framgår att mannens namn var *Bengt*.

S ö n e r (DS, nr 2249):

Johan Bengtsson. Var kanik i Skara 1317 (DS, nr 2100) och domprost där 1333 (DS, nr 3012). Levde ännu 1344 (DS, nr 3808).

Tune Bengtsson. Omnämnes 1320 (DS, nr 2249). Han beseclar 1330 (sin kusins son) Magnus Ragvaldssons (tab. 6) morgongåvbrev (DS, nr 2798). Sigill: Vinstorpaättens (HiSig 3: 287).

Götar Bengtsson, 1320. Se tab. 9.

Magnus Bengtsson. Omnämnes 1320 (DS, nr 2249). Sigill: Vinstorpaättens (HiSig 3: 289).

Tab. 9

Götar Bengtsson (son av Elena Tunadotter, tab. 8). Omnämnes 1320 (DS, nr 2249). Sigill: Vinstorpaättens (HiSig 3: 288).

S o n (patronymikon, sigill):

Håkan Götarsson, 1346—1349. Se tab. 10.

Tab. 10

Håkan Götarsson (son av Götar Bengtsson, tab. 9). Nämnes åren 1346 och 1349 och var tydligen bosatt i Vartofta hd i Västergötland (DS, nr 4117, 4399; jfr Härenstam, Finnv., s. 297, 299). Sigill: Vinstorpaättens (DS, nr 4399). — Var gift med en *dotter* av Abjörn Ulfsson (sparre) och Kristina Nannadotter (DS, nr 4117).

B a r n (patronymikon, sigill; moderneborlden framgår ej av källmaterialet; jfr dock Härenstam, a. a., s. 297):

Lars Håkansson. Levde 1366. Ägde gods i Kinds hd i Västergötland (RPB, nr 749). Sigill: Vinstorpaättens (RA perg, registrerat ibid.).

Nils Håkansson, 1366, var död 1403. Se tab. 11.

Götar Håkansson. Nämnes 20.11 1384—18.3 1410 (RPB, nr 2060, 2729 f; SD, nr 1225, 1273). Ägde jord i Vartofta hd (RPB, nr 2729 f; SD, nr 1225, 1273). Sigill: Vinstorpaättens med tre balkar i det vänstra fältet (RPB, nr 2730; SD, nr 1225). — Gift 17.5 1386 (P. Wieselgren i HSH 17, Löberöd, nr 76) med **Märta Knutsdotter** (sjuuddig stjärna), som var dotter av en i övrigt okänd Knut och en syster till Iliana och Kristina Bosdöttrar (blad) (SD, nr 1225; RPB, nr 689) och levde ännu 10.8 1429 (RA perg).

Tab. 11

Nils Håkansson (son av Håkan Götarsson, tab. 10). Levde 1366 (RPB, nr 749). Var död 15.2 1403 (SD, nr 283). Ägde gods i Kinds hd (RPB, nr 749). Sigill: Vinstorpaättens (RA perg, registrerat ibid.). — Var gift med **Birgitta Bryniolfsdotter** (delad sköld med tre stengavlar i övre fältet), som var dotter av Bryniolf Haraldsson och Kristina Hemmingsdotter (Tanne) (SD, nr 283; RPB, nr 1273; P. Sjögren i PHT 1949, s. 16) samt tidigare, 4.6 1377 (RPB, nr 1273), nämnes som Karl Knutssons (sparre) hustru. Denne uppträder 1365 (RPB, nr 655)—1387 (RPB, nr 2311). Birgitta Bryniolfsdotter levde ännu 1409 (SD, nr 1094). Jfr J. Silfving i GT 1953, s. 71, 76 och 80.

D o t t e r (med Birgitta; SD, nr 283):

Bengta Nilsson. Levde ännu 13.1 1428 och förde då Vinstorpaättens vapen med tre balkar i vänstra fältet (RA perg) och omnämnes av sin son Bengt Arvidsson som död 24.8 1439 (SMR, nr 956). — Var 15.2 1403 gift med Arvid Bengtsson (tre rutor jämte ruta och halv lilja) (SD, nr 283).

Tab. 12

Kristina (Tunadotter) (dotter av Tune, tab. 1.).

S o n (DS, nr 1521):

Magnus Kristinason, 1292, dog 1309, riddare. Se tab. 13.

Tab. 13

Magnus Kristinason (son av Kristina, tab. 12). Riddare 1292 (DS, nr 1053). Kallas 1306 »propinquus» till Olof Tunadotter (tab. 3) (DS, nr 1521; jfr inledningen ovan och

Rosman i SAT 2, s. 338). Stupade under striderna 1309 (SFSS 158, v. 3070; SRS 1:1, s. 65, 93). Sigill: Vinstorpaättens (HiSig 3:81). — Hans änka *Margareta* levde ännu 1312 och ägde jord i Vartofta hd i Västergötland (DS, nr 1865; ej i Marks hd såsom angives i ortregistret till DS 3; påpek. av A. F. Liljeholm). Hon var möjligen identisk med fru *Margareta* Filipdotter, som 1317 hade patronatsrätt i Vadsbro församling i Oppunda hd i Södermanland (DS, nr 2108; jfr HiSig 3:698) och sannolikt var dotter av Södermanlandslagmannen (jfr namnet på sonen *Sigge* Magnussons sätesgård Lagmansö i Vadsbro sn) *Filip Ingevaldsson* (Örnsparre), vilken före *Sigge* Magnusson innehåft Hässelby i Fogdö sn i Åkers hd i Södermanland (DS, nr 4094; meddel. av A. F. Liljeholm).

? *B a r n* (se ovan; *Sigge*, *Ragvald*, *Kristina* och *Fader Birgerssons* hustru voro syskon enl. Gen 79, f. 46, se även Gen 75, f. 677 v, 678, RA, o. DS, nr 2758; *Ragvald* var consanguineus till *Sigge* samt *Erengisl Näskonungssöner* [delad sköld], *Ulf Magnusson* [Lejonbalk] och *Fader Birgersson* 1327 enl. DS, nr 2604):

Sigge Magnusson, 1327—1359 el. 1360, riddare. Se tab. 14.

Ragvald Magnusson, 1327—1347. Se tab. 15.

Kristina Magnusdotter. Levde ännu 21.1 1360 (UUB perg). — Blev senast 1330 (DS, nr 2758) men troligen efter 1327 (DS, nr 2604) gift med *Folke Ormsson* (kluven spets nedifrån) (Gen 79, f. 46, RA; UUB perg 4.7 1358), som levde ännu 6.7 1358 (UUB perg) men var död 21.1 1360 (UUB perg). Han blev troligen stamfader för ätten *Gumsehuvud*.

En dotter. — Gift före 1327 (DS, nr 2604) med *Fader Birgersson* (Sparre av *Hjulsta* och *Ångsö*) (Gen 79, f. 46, RA), som levde ännu 1346 (B. Schlegel, *Wijk*, bil. 2; DS, nr 4108).

Tab. 14

Sigge Magnusson (? son av *Magnus Kristinason*, tab. 13). Omnämnes 1327 (DS, nr 2604). Dubbad till riddare mellan 11.3 1336 och 9.1 1337 (DS, nr 3202, 3272) troligen vid *Magnus Erikssons* kröning 21.7 1336 (*Löfqvist*, *Om riddarv.*, s. 259). Kallas riksråd endast i ett brev av år 1351 (ST 2, s. 159), och det har påpekats, att även andra i detta brev som riksråd nämnda personer icke annars uppträda som sådana (*Engström*, *Bo Jonsson* 1, s. 31, not 78). Levde ännu 1359 eller 1360 (1700-talsavskr. i *Kammarkollegii* arkv: 1:a provinskontorets konvolut nr 157:2; *Jus patronatus*: *Sköldinge*, s. 57, meddel. av arkivarie *J. Liedgren*). Dog före 25.1 1362 (DS, nr 6575;

jfr RPB, nr 569) och begrovs i *Skänninge kloster* (RPB, nr 1374). Hans sätesgård var *Lagmansö* i *Vadsbro* sn i *Oppunda* hd i *Södermanland* (DS, nr 3250; RPB, nr 292, 374; jfr *Liljeholm* i PHT 1950, s. 97). Hade jordegendom i *Jönåkers* (DS, nr 3432, 4908), *Oppunda* (DS, nr 2960, 3037, 3382, 4201; RPB, nr 374; Gen 75, f. 677 v, RA), *Villåttinge* (Gen 75, f. 677 v, RA), *Västerrekarne* (DS, nr 3432) och *Åkers* (DS, nr 3037, 3097, 4094; RPB, nr 281, 294) hd i *Södermanland* samt i *Björkekind* (DS, nr 3373), *Bråbo* (DS, nr 4370), *Finspångaläns* (Gen 75, f. 677 v, RA) och *Hammarkinds* (RPB, nr 292) hd i *Östergötland*. Sigill: 1) en lilja (DS, nr 2837, eft. B 15); 2) *Vinstorpaättens* (DS, nr 3037, 3097, 3247, 3388). — Var 1338 gift med *Elena Gisladotter* (DS, nr 3382), som var dotter av *Gisle Elinason* (Sparre av *Aspnäs*) (NMU 1, s. 51) och hans första hustru *Margareta Bengtsdotter* (*Bengt Bossons* ätt) (DS, nr 3247, där *Sigge* uppträder bland arvingarna till *Bengt Bosson*; jfr DS, nr 3911; *Gisle Elinasons* första hustrus börd är utredd av A. F. Liljeholm), och som begrovs i *Vadsbro kyrka* (NMU 1, s. 51, not 10). Var 1.5 1352 omgift med *Ramborg Karlsdotter*, befreundad med honom i fjärde led och dotter av riddaren *Karl Bengtsson* (*Oxhuvud*, *Karl Bengtssons* ätt) (DS, nr 4908, 5408; jfr DS, nr 5397, not 4). Fru *Ramborg* gifte efter mannens död om sig med *Håkan Algotsen* (*Algotssönernas* ätt), som var hennes frände i fjärde led (DS, nr 6575; NMU, s. 34; SD, nr 2345). Hon levde ännu 23.6 1369 (*Nygren* i *LBH*, ny ser. 3, s. 224) och begrovs hos *franciskanerna* i *Linköping* (RPB, nr 1374).

B a r n (RPB, nr 1374, 1577; SD, nr 2345):

1. *Barn* ligga liksom modern *Elena Gisladotter* begravna i *Vadsbro kyrka* (NMU 1, s. 51, not 10).

2. *Margareta Siggadotter*. Omnämnd 1378. Ägde då jord i *Gullbergs* hd i *Östergötland* och i *Åkerbo* hd i *Västmanland* och valde sin grav i *Vadstena* (RPB, nr 1374). Dog före 22.8 1379 (RPB, nr 1449). — Gift efter 1375 (SRS 3:2, s. 214) och senast 1378 med riksrådet och riddaren *Birger Ulfsson* (*Ulvåsaätten*) (RPB, nr 1374), som tidigare varit gift med en dotter av *Kettil Glysing* (*ibid.*; RPB, nr 1077). Herr *Birger* dog 26.8 1391 (SRS 3:2, s. 215).

2. *Ingrid Siggadotter*. Omnämnes 1381 (RPB, nr 1577). Levde ännu 4.8 1413 (SD, nr 1766) men begrovs i *Vadstena* 29.9 s. å. (SRS 1:1, s. 133). Ägde jord i *Östbo* hd i *Småland* (SD, nr 1764) och i *Grimstens* hd i *Närke* (DS, nr 1766) samt tydligen såsom mödernearv även i *Hanekinds* hd i *Östergötland*

(RPB, nr 1577). Sigill: Vinstorpaättens (RPB, nr 1577; SD, nr 1764, 1766). — Var första gången gift 1381 med riddaren *Peter Forse Get* (RPB, nr 1577), vilken levde ännu 1389 (RPB, nr 2412), och andra gången med *Jöns Abjörnsson*, vars hustru hon uppgives vara vid sin begravning (SRS 1: 1, s. 133). Den ende frälse-mannen med detta namn vid denna tid var Jöns Abjörnsson (sparre över blad), nämnd som levande 1368—1417 och tidigare gift med Kristina Magnusdotter och Ragnhild Olofsdotter (Kase), som dog senast 1400 (Djurklou i HT 1891, s. 157 f; E 1, Bagge av Berga, s. 190; jfr Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 65, not 349).

2. En dotter. — Var gift med *Håkan Halstensson* (Halsten Peterssons ätt) (SD, nr 2345; Liljeholm i PHT 1950, s. 97), nämnd som levande 1346 (B 15, f. 272 v, RA)—1385 (RPB, nr 2074).

Tab.15

Ragvald Magnusson (? son av Magnus Kristinason, tab. 13). Omnämnd 1327 (DS, nr

2603). Levde ännu 1347 (DS, nr 4267). Ägde jord i Västerrekarne hd i Södermanland och i Lagunda hd i Uppland (DS, nr 2691), Bobergs (DS, nr 3114), Bråbo (Gen 75, f. 677 v, 678), Finspångs (DS, nr 4139, 4267), Hammarkinds (DS, nr 2604) och Valkebo härader i Östergötland. Skrev sig till Gustad i Vikingstads sn i sistnämnda hd (Gen 41, f. 14 v, 118 v; jfr Gen 75, f. 677 v, RA, meddel. av A. F. Liljeholm) och till Ängenäs i Risinge sn i Finspångaläns hd (DS, nr 4139, 4267). Sigill: Vinstorpaättens (Gen 75, f. 678, RA). Ragvald Magnusson är troligen ej identisk med riksrådet av samma namn, som nämnes 1319 (DS, nr 2173)—1322 (DS, nr 2339) och väl tillhörde Lejonbalksätten. — Var 1327 gift med en dotter till Håkan Jonsson (Läma) (DS, nr 2615; jfr DS, nr 3979).

? S o n (patronymikon, dopnamn och anknytning till moderns släkt) :

Magnus Ragvaldsson. Omnämnd 1355 som medsigillant till (morbrodern) Birger Håkansson (DS, nr 5108).

2. Lidinvarld Haraldssons ätt

Tab. 1

Harald Håkansson. Dennes härstamning är ej säkert känd. Han kan knappast hava varit son till Håkan Tunason (Håkan Tunasons ätt ovan, tab. 2; jfr Rosman i SAT 2, s. 337) utan troligen till konung Birgers rådsherre riddaren Håkan Haraldsson, som uppträder första gången 5.3 1310 (redan då riddare och riksråd; DS, nr 1657). Dennes sigill är okänt, men han utnämnes 3.8 1320 (omnämnes då sista gången) av fru Elena Tunadotter (se 1. Håkan Tunasons ätt, tab. 8) till exekutor av hennes testamente tillsammans med hennes son kaniken Johan och Knut Abjörnsson (se nedan 3. Knut Abjörnssons ätt, tab. 2) (DS, nr 2249). Dessutom visar han sig i DS, nr 2221, som hemmahörande i Kleva i Vilske hd i Västergötland, där både Harald Håkansson och Lidinvarld Haraldsson äga gods (DS, nr 3723; UUB perg 6.7 1366; uppgifterna om Håkan Haraldsson meddel. av A. F. Liljeholm). Harald omtalas 1343 (DS, nr 3723) och 1369 (RPB, nr 867). Var tydligen bosatt på »Öö», av okänt läge (DS, nr 3723). Ägde gods i Tveta hd i Småland, i Vilske hd i Västergötland (DS, nr 3723) och i Göstrings hd i Östergötland (RPB, nr 867). Sigill: Vinstorpaättens (HiSig 3: 550).

B a r n (DS, nr 3723) :

Ragnhild Haraldsdotter. Var nunna i Skänninge 1343 (DS, nr 3723) och ännu 1369 (RPB, nr 867).

Lidinvarld Haraldsson, 1343—1369, riddare.

Se tab. 2.

Tab. 2

Lidinvarld Haraldsson (son av Harald Håkansson, tab. 1). Var riddare 1343 (DS, nr 3723). Kallas syssling av Anders Eskilsson (Lejonlilja) i ett brev av 1349 (Skoklostersaml. 1, kv. vol. 31, s. 19, RA). Upprättade sitt testamente 25.8 1369 och valde grav åt sig och sin hustru i Skänninge nunnekloster (RPB, nr 893). Ägde jord i Tveta hd i Småland (DS, nr 4288), i Kinne och Vilske hd i Västergötland (UUB perg 6.7 1366), i Lagunda hd i Uppland och i Aska hd i Östergötland (RPB, nr 893). Sigill: Vinstorpaättens (HiSig 3: 589). — Gift 1349 med *Katarina*, som var dotter av riksrådet Magnus Bengtsson (Bengt Bossons ätt) och Birgitta Knutsdotter (Lejonbjälke) (DS, nr 4498; jfr Rosman, Rasmus L:son, s. 114, not 1, och NMU, s. 44). Fru Katarina levde ännu 1369 (RPB, nr 884). Eftersom hon ärvdes av dottern Margareta, gift med riddaren Magnus Håkansson (Leopard), och Birgitta Knutsdotters gård Göksholm i Stora Mellösa sn i Askers hd i Närke (DS, nr 1545) senare kom i händerna på dessa makars dotter Kristina, som var gift med Bengt Stensson (Natt och Dag, se E 5, s. 389), torde Margareta ha varit fru Katarinas

dotter (RPH, nr 67, jfr RPB, nr 884 och 972; uppgiften om Margaretas moder är meddel. av A. F. Liljeholm).

Dotter (med fru Katarina; RPH, nr 67, och ovan):

Margareta. — Var 4.8 1383 och ännu 21.3 1399 gift med riddaren *Magnus Håkansson* (Leopard) (ibid.; RPB, nr 2965), som omnämnes mellan 1365 (RPB, nr 671) och 1399 (RPB, nr 2966).

3. Knut Abjörnssons ätt

Tab. 1

Abjörn.

Söner (DS, nr 2891):

Knut Abjörnsson, 1312—1331. Se tab. 2.

Aroid Abjörnsson. Levde 1331 och förde i sigillet Vinstorpaättens vapenbild (DS, nr 2891).

Tab. 2

Knut Abjörnsson (son av Abjörn, tab. 1). Omnämnes tidigast 1312 (DS, nr 1865). Skrev sig till »Hallatorp» i Västergötland (DS, nr 1953; Skoklostersaml. I, Fol. vol. 44, s. 93 f) och Gymninge i Närke (DS, nr 2891; jfr NMU, s. 27). Utsågs 1320 av Elena Tunadotter (se 1. Håkan Tunasons ätt, tab. 8) till hennes testamentsexekutor (DS, nr 2249). Levde ännu 1331 och kallade då kaniken, sedermera biskopen i Skara Sigge Jonsson (lilja) sin blodsfrände (DS, nr 2891) men var död före 28.10 1339 (DS, nr 3455). Ägde jord i As hd i Västergötland, i Aska hd i Östergötland samt i Rönö hd i Södermanland (DS, nr 2891). Sigill: Vinstorpaättens (DS, nr 2891). — Var först gift med en senast 1321 avliden, till namnet *okänd* frälskvinna, vilken ägde jord i Halland (Skoklostersaml. I, Fol. vol. 44, s. 93 f), och sedan med *Margareta*, som levde 1339 och då mot gods i Ekeby i likanämnd sn i Sköllersta hd i Närke bytte till sig en gård i Floby i likanämnd sn i Vilske hd i Västergötland (DS, nr 3455; jfr NMU, s. 45 f), till vilken gård sedermera dottersondot-

terns man Johan Laurensso (nedan 4. Vinstorpaätten, tab. 1) skrev sig (SD, nr 2354).

Döttrar (Skoklostersaml. 1, fol.vol. 44, s. 93 f; DS, nr 2891):

1. *Kristina*. — Var 1321 gift med en *Gjurd* (Skoklostersaml. 1, fol.vol. 44, s. 93 f).

2. *Ingeborg*, 1331. Se tab. 3.

Tab. 3

Ingeborg (Knutsdotter) (dotter av Knut Abjörnsson, tab. 2). — Blev senast 1331 gift med *Mats Uddsson* (DS, nr 2891). Enligt DS, nr 2891, bytte Knut Abjörnsson 1331 av sin svärson Mats Uddsson till sig Glottra i Runtuna sn i Rönö hd i Södermanland. Då denna gård 1296 förvärvats av magister Odd Brudsson (DS, nr 1177) och dennes son enligt DS, nr 1943 (bevarat i avskr.; jfr DS, nr 649), hette Matteus Oddsson, torde med säkerhet den senare vara identisk med Knut Abjörnssons svärson. Ättlingarna upptogo moderns vapen och utgöra vad man brukar kalla den egentliga Vinstorpaätten (se denna nedan). Odd Brudsson omtalas redan 1278 och ägde jord även i Östra hd i Småland, i Rönö hd i Södermanland och i Sundbo och Örebro hd i Närke (DS, nr 649, 1177; jfr NMU, s. 18).

Son (förnamn, patronymikon och vapen samt Floby ovan under tab. 2 redovisade historia):

Udd Matsson, 1364—1371. Se nedan 4. Vinstorpaätten, tab. 1.

4. Vinstorpaätten

Udd Matsson
1364—1371

Tab. 1

Bengt Uddsson
1407, dog 1436 el. 1437

Tab. 2

Staffan Bengtsson
1454, dog 1471
Tab. 3

Karl Bengtsson
1454—1495
Tab. 4

Tab. 1

Udd Matsson (son av Ingeborg [Knutsdotter], se ovan Knut Abjörnssons ätt, tab. 3). Omnämnes 29.6 1364 (UUB perg)—15.2 1371 (DRA perg). Hade Redvägs hd och staden Bogesund i Västergötland i förläning 1371 (DRA perg 15.2; jfr BSH 1, s. LVI). Upphöll sig på Vinstorp i Böne sn i Redvägs hd, som han fått genom sitt gifte (UUB perg 29.6 1364; jfr inledn.). Ägde jord i Kinds och Redvägs hd i Västergötland (UUB perg 29.6 1364, 29.9 1366). — Var gift med *Ingrid Karlsdotter*, som var dotter av Karl Inge-mundsson (bjälke) (VFT 1: 1, s. 60; DS nr 4297) säkerligen i ett äktenskap med en dotter av Sigge Djäkn, som 1323 inköpte en del av det gamla Vinstorp (DS, nr 2416). Eftersom denne senare var gift med en faster till Bo Jonsson (Grip, äldre ätten), är det förklarligt, att Udd Matssons barn ihågkommas med 100 mark lödigt silver i Bo Jonssons testamente (jfr Engström, Bo Jonson 1, s. 4, not 11). Äktenskapet ingicks före 6.7 1366 (UUB perg). Ingrid ägde jord i Kinds och Redvägs hd (VFT 1: 1, s. 60 f), levde ännu 1399 och kallades då »fru Ingrid i Vinstorp» (RPB, nr 3054).

Barn (SD, nr 2703, 2706; av kronologiska skäl är det troligt att barnen föfts i detta äktenskap):

Karl Uddsson. Var kanik i Skara 1390 (RPB, nr 2491) och dekan där 1392 (RPB, nr 2615). Levde ännu 16.1 1419 (SD, nr 2570) men var död 7.11 1419 (SD, nr 2703). Ägde jord i Skänings hd i Västergötland (SD, nr 1687, 2043). Sigill: Vinstorpaättens (RPB, nr 2491 och 2849).

Sigge Uddsson. Blev troligen uppkallad efter sin mormorsfar, Sigge Djäkn. Var kanik i Skara 1405 (SD, nr 651). Studerade i Paris 1407 (H. Schück i KA 1900, s. 74 f) och var prokurator för skarahuset där 1410 (ibid., s. 68). Erhöll påvlig provision på ärkediakonatet i Skara 1414 (Brilioth, Sv. kyrk., s. 376). Delegat vid kyrkomötet i Konstanz 1417—1418 (SD, nr 2382, 2469; APD, nr 1236, annorlunda enl. Sällström i Techn. hum., s. 106 ff; jfr SD, nr 2349, 2512, 2570). Var utvald biskop i Skara 28.4 1424 (APD, nr 1432) och erhöll påvlig provision 5.6 1424 (K. H. Karlssons avskr. fr. Vatikanark.: Bullor, RA; jfr Brilioth i SBL 6, s. 590). Dog 31.12 1435 (SRS 1: 1, s. 152). Ägde gods i Gäsene och Vartofta hd i Västergötland (SD, nr 2703). Sigill: 1) Vinstorpaättens (SD, nr 651), 2) biskopssigill: jungfru Maria sittande till höger med Jesusbarnet, till vänster biskopen knäböjande, därunder Vinstorpvapnet (RA perg 2.7 1434).

Knut Uddsson. Tidigast omnämnd 1390 (RPB, nr 2491). Slagen till riddare före 20.9 1396 (ST 2, s. 662). Nämnes möjligen som riksråd 1398 och 1413 (Suhm, Hist. af Danm. 14, s. 650, SD, nr 1704, jfr dock G. Carlsson i PHT 1951, s. 5, not 9). Var häradshövding i Åkerbo hd i Östergötland 21.6 1425 (RA perg), i Bälinge hd i Uppland 18.6 1426 (RA perg) och ännu 11.5 1429 (RA perg; jfr LagS 1, s. 70, 296). Dog omkr. 1433 (Handl. rör. H. Lek. g. i Sthlm 1, s. 51). Han levde dock ännu 5.10 1433 (Lindblom, Akter rör. ärkebiskopsvalet 1432, s. 96). Hans sätesgårdar voro Näsby i Rystads sn i Åkerbo hd i Östergötland (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 254), som tidigare innehafva av hans första hustru föregående man (RPB, nr 2266), och Vänngarn i S:t Olofs sn i Ärlinghundra hd i Uppland, som tillhörde hans andra hustru (Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 357; Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 320 f). Ägde i övrigt gårdar i Västbo (SMR, nr 275) samt Tveta och Vista hd i Småland (SD, nr 32), i Redvägs (SD, nr 883 f) och Vartofta (BSH 2, nr 20; SD, nr 884; UUB perg odat.) hd i Västergötland, i Bobergs (SD, nr 615), Gullbergs (UUB perg odat.) och Åkerbo (SD, nr 784; SMR, nr 275) hd samt i Vadstena (SMR, nr 275) i Östergötland, i Edsbergs hd i Närke (SD, nr 2168) samt i Bälinge och Håbo hd i Uppland (SD, nr 1957). Sigill: Vinstorpaättens (SD, nr 389, 452). — Gift första gången före 1.5 1408 (SD, nr 961) med *Helena Magnusdotter*, som var dotter av marsken Magnus Nilsson (Röde) och Helena Jonsdotter (Sparre, Jon Kristinasons ätt) (RPB, nr 1456; Rosman i SAT 2, s. 316) och tidigare, senast 1381, varit gift med Lars Ulfsson (Läma) (RPB, nr 1561), som levde ännu 1386 (RPB, nr 2266). Gift andra gången före 14.10 1409 (SD, nr 1198) med *Ingeborg Magnusdotter*, som var dotter av Magnus Israelsson (halvt lejon) och tidigare varit gift med Lydeke Stralendorp d. y. (Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 320 f). Fru Ingeborg levde ännu 1437 (SMR, nr 546) men var död före 1441 (SMR, nr 1515) och blev begraven i Uppsala domkyrka (Gillingstam, a. a., s. 326).

Ragnhild Uddsdotter. Omnämnes 1419—1441 (SD, nr 2703; SMR, nr 1315). Dog före 19.1 1458 (RA perg). — Gift före 7.11 1419 (SD, nr 2703) med *Johan Laurensen* (kluven sköld med framdelen av ett behornat djur och bakre delen av en fisk; SD, nr 2364), vilken redan 3.2 1415 varit medsigilliant till en av hennes bröder och som 18.5 1417 skrev sig till Floby i likanämnd sn i Vilske hd i Västergötland (SD, nr 2364), tydligen Ragnhilds arvegods (se ovan Knut Abjörnssons ätt, tab.

2). Johan Laurensen hade förut varit gift med underlagmannen i Västergötland Magnus Peterssons (styckad sköld med blomster och halv lilja) dotter Katarina (SD, nr 1739) i ett tidigare gifte än med Iliana Bosdotter (RPB, nr 689). Härav förstås Johans framträdande i SMR, nr 28 o. 803. Han levde ännu 28.12 1431 (RA perg) men var död 1441 (SMR, nr 1315). Ragnhild Uddsdotter ärvdes av brodern Bengt Uddssons barn (RA perg 19.1 1458).

Bengt Uddsson, 1407, dog 1436 el. 1437, riksråd. Se tab. 2.

Tab. 2

Bengt Uddsson (son av Udd Matsson, tab. 1). Omnämnes 1407 (SD, nr 875). Var häradshövding i Redvägs hd i Västergötland 1412 (SD, nr 1650) och ännu 25.10 1424 (UUB perg) samt synes ha blivit riksråd 1435 (SMR, nr 140; jfr G. Carlsson i HT 1936, s. 26 f). Levde ännu 25.10 1436 (Lindblom, Akter rör. ärkebiskopsvalet 1432, s. 147) men blev ihjälslagen i Västergötland under Erik Pukes (Rossviksätten) uppror vintern 1436—1437 (Olaus Petri sv. krönika, ed. Klemming, s. 194). Hans sätesgård var (Nya) Vinsarp (föret Tummatorp) i Dalums sn i Redvägs hd (SD, nr 2715), som han bytt till sig (se inledn.). Ägde gods bl. a. i Varend (UUB ppr 22.7 1423) och Tveta hd (UUB perg 7.11 1424) i Småland, i Frökinds (SD, nr 875), Redvägs och Vartofta (SD, nr 1016; jfr SD, nr 883 f samt PHT 1934, s. 65 o. 70; UUB perg 7.11 1424 och 5.2 1461), Viste (SD, nr 2703) och As (SD, nr 2364) hd i Västergötland, i Sundals hd i Dalsland (SD, nr 2703), i Selebo hd i Södermanland (SD, nr 1396) samt i Skåne (Sjögren, Sl. Trolle, s. 75, not 3, och s. 191, not 7). Sigill: 1) en lilja (SD, nr 1091), 2) Vinstorpaättens (SD, nr 1259, 2703). — Gift möjligen redan 1407 (SD, nr 875; jfr UUB perg 10.3 1461), under alla omständigheter före 21.2 1418 (SD, nr 2444; RA perg 3.8 1421 och 14.3 1423; morgongåvobrevet UUB perg 7.11 1424 härrör således icke från bröllopet) med *Kristina Staffansdotter*, som var dotter av riksrådet riddaren Staffan Ulfsson (Ulv) och hans andra hustru Iliana Akesdotter (båt). Fru Kristina levde ännu 24.1 1460 (RepD 2: 1, s. 353) men var död 10.3 1461 (UUB perg).

Barn (med Kristina; RepD 2: 1, s. 353):

Ingrid Bengtsdotter. Omnämnes första gången i morgongåvobrevet 4.2 1444 (RA perg), levde ännu 19.3 1484 (RA perg), men var död 1.6 1488 (Klingspor o. Schlegel, Engso, s. 42 f). Erhöll tillsammans med mannen livstidsför läning på Sunnerbo hd 31.1 1465 (RA perg), på Sunnerbo och Västbo hd i Småland 26.11

1483 (RA perg). — Gift första gången 3.2 1444 på Bysta i Askers sn i likanämnt hd i Närke med riddaren *Tomas Bengtsson* (Pipa) (RA perg 4.2 1444; jfr Styffe, Skand., 3:e uppl., s. 306), som var död hösten 1445 (Sjögren, Trolle, s. 39, not 7), och andra gången före 23.3 1448 (B 16, f. 139, RA) med riddaren och riksrådet *Gustav Olsson* (äldre ätten Stenbock), som 1.6 1488 (Klingspor o. Schlegel, Engso, s. 42 f) gifte om sig (G. Carlsson i SBL 4, s. 163; Sjögren, Trolle, s. 368) med Anna Turesdotter (Bielke, se E 1, s. 358), och som var död 1494 (Härenstam, Finnv., s. 353).

Staffan Bengtsson, 1454, dog 1471, riddare, riksråd. Se tab. 3.

Märta Bengtsdotter. Levde ännu 1480 (B 16, f. 256, RA) men var död 12.10 1481 (RA perg). Erhöll som hemgift av fadern och farbröderna inköpta gårdar i Östra Göinge och Albö hd i Skåne (RepD 2: 1, s. 353). Ägde jord i Gudhems hd i Västergötland (RA perg 10.7 1461). Erhöll som livstidsför läning 1450 Halmstads och Årstads hd (DiplChr1, s. 33, jfr s. 331) samt 1467 Hammar och Hammarö, troligen i Hanhals sn i Fjäre hd (RepD 2: 2, s. 3), allt i Halland. — Gift senast 1435 (RepD 2: 1, s. 353; jfr SRS 1: 1, s. 152) med riddaren och danska riksrådet *Ake Axelsson* (Tott, se E 8, s. 342), vilken avled 1477 (DiplChr1, s. 331).

Karl Bengtsson, 1454—1495, riksråd. Se tab. 4.

Birgitta Bengtsdotter. — Gift före 22.1 1460 (RepD 2: 2, s. 353) med *Laurens Bengtsson*. Makarna levde 10.7 1461 (UUB perg) men voro döda 1480 (B 16, f. 256, RA).

Tab. 3

Staffan Bengtsson (son av Bengt Uddsson, tab. 2). Omnämnes 1454 (BSH 3, nr 40). Var riddare 19.1 1458 (RA perg) och hade sålunda troligen dubbats vid Kristian I:s kröning. Var riksråd 1463 (Sjögren, Trolle, s. 108, not 2; DiplChr1, s. 150). Stupade på konung Kristians sida i slaget på Brunkeberg 10.10 1471 (RK 3, s. 167). Erhöll rätt till Ottenby i Ås sn i Gräsgårds hd på Öland 8.6 1458 (UUB perg). Fick Götala kungsgård i Skara landsförsamling i Skånings hd i Västergötland som för läning av ärkebiskop Jöns Bengtsson (Oxenstierna) 16.8 1466 (UUB ppr). Frändömdes sätesgården Vinstorp av Sten Sture 1471 (BSH 3, nr 134). Sigill: Vinstorpaättens (BSH 3, nr 40). — Gift 16.1 1463 (RA perg 17.1 s. å, se även C 25, f. 6, RA) med *Ingeborg Akesdotter*, som var dotter av riddaren och riksrådet Ake Jönsson (Svarte Skåning). Fru Ingeborg gifte om sig före 2.2 1480 (RA ppr) med riksrådet (HSH 19, s. 11 f) Erik Gustavsson (Laurens

Haraldssons ätt) och dog troligen före 7.5 1482 (RA ppr).

Dotter (med fru Ingeborg ; VFT 1:2, s. 50) :

Mekthild Staffansdotter. Levde ännu 23.4 1480 (B 16, f. 256, RA) men var död 7.5 1482 (RA ppr). Återfick 1472 de fadern frändömda godsens (RA perg 21.5 s. å.). Ägde gods i Frökinds, Kinds, Kåkind och Redvägs hd i Västergötland (VFT 1:2, s. 50).

Tab. 4

Karl Bengtsson (son av Bengt Uddsson, tab. 2). Omnämnes 1454 (BSH 3, nr 40). Var riksråd möjligen redan 1471 (ST 3, s. 676), säkert 1473 (PSS 1, nr 174). Levde ännu 9.10 1495 (UUB perg ; jfr RepD 2:4, s. 453 ; annorlunda Löffler i PHT 1904, s. 63 ff). Hans sätesgård var ursprungligen Glaskulla i Vårkumla sn i Frökinds hd i Västergötland. Sina övriga arvegods hade han i Redvägs och Vartofta hd (UUB perg 10.3 och 10.7 1463). Tilldömdes 1471 brodersnäs sätesgård Vinstorp (BSH 3, nr 134). Då brorsdottern Mekthild Staffansdotter 1472 återfick rätten till denna, bytte han den till sig (VFT 1:2, s. 50). Innehade gårdar i Tveta, Vista och Västbo hd i Småland, i Barne, Frökinds, Gudhems, Gäsene, Kinds, Kinne, Kullings, Kåkind, Kållands, Laske, Redvägs, Skånings, Vartofta och Vilske hd i Västergötland samt i staden Vadstena och i Värmland (ett större antal perg i UUB 1473—1493 ; jfr även FRL 10:59, KA). Därtill komma gods i Luggude, Herrestads och Södra Asbo hd i Skåne samt i Faurås och Fjäre hd i Halland (RepD 2:3, s. 153, 299 f, 691, 693 ; 4, s. 55, 57, 114). Sigill: Vinstorpsåttens (VFT 1:2, s. 47). — Var gift med fru *Katarina Lagadotter* (RepD 2:2, s. 754 ; jfr 2:4,

s. 55), som var dotter av Lage Gustavsson (sparre) och Bodil Bengtsdotter (Pik) samt tidigare varit gift med en till namnet okänd riddare (RepD 2:3, s. 30, 2:4, s. 55, 57, 118). Fru Katarina säges ha dött som änka 1493 och blivit begravd i Dalums kyrka (Löffler i PHT 1904, s. 63 ff ; Gardell, Gravm. 1, nr 588, där dödsåret felaktigt angives till 1499).

Barne (UUB perg 11.3 1493 ; Löffler i PHT 1904, s. 63 ; åtminstone sonen var född i äktenskapet med fru Katarina) :

Anna Karlsdotter. Bodde på Vinstorp. Begrovs 1.5 1552 i Dalums kyrka (Chron. gen., ed. Peringskiöld, s. 48). Jordeböcker över hennes gods finnas i FRL 10 och i Rött nr 252 i KA samt i X 265 i UUB (se även UUB perg 12.6 1508 och 2.5 1540 ; jfr vidare Lundholm i HT 1955, s. 266 f). — Gift första gången 29.6 1488 (UUB perg 30.6) med riksrådet *Erik Karlsson* (Vasa), som blev ihjälskjuten 20.3 1491, och andra gången före 11.3 1493 (UUB perg) med riddaren och riksrådet *Erik Eriksson* (Gyllenstierna, se E 3, s. 357), som blev ihjälslagen 19.7 1502 (BSH 4, nr 221 ; Gardell, Gravm. 1, nr 563). Litteratur: H. Gillingstam, Ätt. Ox. o. V., s. 647 ff, 657 ff.

Örjan Karlsson. Omnämnes 30.6 1488 (UUB perg). Var riddare 1498 (SStadsB 2:3, s. 389), således dubbad vid konung Hans kröning 1497. Innehade län i västra Sverige 1497 (Miss. fra K. Chr. I:s og Hans' Tid 1, s. 123 f). Var hövitsman på Öresten 1498 (BSH 4, s. CCXXXIV). Levde ännu 23.4 1500 (RA perg). Säges i epitafiet i Dalums kyrka ha dött sju år efter modern (Löffler i PHT 1904, s. 63 ff). Herr Örjan bodde på Vinstorp och köpte ytterligare gårdar i Redvägs hd i Västergötland (UUB perg 21.9 1496). Sigill: Vinstorpsåttens (RA perg 10.2 1496).

Pris 20 kronor